

การติดตามผลการทดลองบ่อที่ 2 ตั้งแต่วันที่ 30 เมษายน – 30 กรกฎาคม 2546

วัน เดือนปี ที่ทำ	ระดับน้ำ (ซม.)			จำนวนกบ			ขนาดตัวกบ		ผลที่เกิด		เหตุผลที่พอใจ และไม่พอใจ	สาเหตุ	ข้อสังเกต
	วัดได้	เพิ่ม	ลด	พบ กบ	เพิ่ม	ลด	ใหญ่ สุด	เล็ก สุด	พอใจ	ไม่ พอใจ			
30/4/46	20	-	-	12	-	2	3	1		/	เห็นตัวกบลดลงและ ปริมาณน้ำเท่าเดิม	กบอาจจะออกจากบ่อไม่หมด หรืออาจจะไม่เห็น	กบเริ่มเจาะรูตามข้างบ่อแล้ว 2 รู
30/5/46	20	-	-	16	4	-	3	1	/		ระดับน้ำมีเท่าเดิมและ กบเพิ่มขึ้น	กบจะหนีจากที่อื่นมาและน้ำ ในบ่อซึมออกมาเอง สะอาด มาก	น้ำใสสะอาดไม่มีกลิ่นเหม็น กบเริ่มวางไข่
30/6/46	21	1	-	16	-	-	3	1	/		น้ำเพิ่ม กบมีจำนวน เท่าเดิม	อาจจะทำปอดถูกเหมือนธรรมชาติ เพราะกบอยู่ได้น้ำก็อยู่ได้	กบมากขึ้น เริ่มมีลูกอ๊อด มีรู เพิ่มขึ้น น้ำใส
30/7/46	22	1	-	18	2	-	2.5	1	/		กบและน้ำเพิ่มขึ้น	กบชอบบ่อในลักษณะนี้	กบเพิ่ม น้ำเพิ่ม น้ำไม่มีกลิ่น เหม็น มีลูกกบเพิ่มขึ้น
30/8/46	25	3	-	20	2	-	3	0.5	/		กบและน้ำเพิ่มขึ้น	บ่อที่ทำจะเหมาะกับแหล่งที่ อยู่ของกบ	บ่อที่กบอยู่ได้และมีกบมากขึ้น น้ำจะใสสะอาดและใบไม้ที่ หล่นในบ่อจะจมลงอยู่ก้นบ่อ ทุกใบ
30/9/46	30	5	-	25	5	-	3.2	0.5	/		กบเพิ่มและน้ำเพิ่มขึ้น เรื่อย ๆ	ไม่มีใครรบกวน	มีลูกอ๊อดมากขึ้น มีรูมากขึ้น

การติดตามผลของบ่อทดลองเลี้ยงในหมู่บ้าน ตั้งแต่วันที่ 30 เมษายน – 30 กรกฎาคม 2546

วัน เดือนปี ที่ทำ	จำนวนกบ เดิม 30 ตัว พบกบ (ตัว)	ขนาดตัวกบ		อาหาร	ผลที่เกิด		เหตุผลที่พอใจและไม่พอใจ	สาเหตุ	ข้อสังเกต
		ใหญ่ สุด	เล็กสุด		พอใจ	ไม่ พอใจ			
30/4/46	30	2	1	เศษข้าว	/		กบมีจำนวนเท่าเดิม โตขึ้นเล็กน้อย	-	-
30/5/46	20	2.2	1.2	เศษข้าว	/	/	- ไม่พอใจเพราะจำนวนกบน้อยลง - พอใจกบโตขึ้นเป็นลำดับ	มีแมงเข้าไปในบ่อและกบมีจำนวนน้อยลง	ให้เจ้าของบ่อหมั่นดูแลและให้ไปดูทุกวัน
30/6/46	19	2.5	1.5	เศษข้าว และเศษ ก้างปลา	/	/	- ไม่พอใจเพราะกบมีจำนวนน้อย - พอใจเพราะกบเริ่มวางไข่	มีผักบุ้งที่ปลุกข้างบ่อขึ้นหนา มาก ไม่สามารถหบกได้หมด	ให้เจ้าของบ่อผักบุ้งออกเป็น บางส่วน
30/7/46	21	3	1.8	เศษข้าว	/		เจอตัวกบมากขึ้นและกบโตอย่าง ต่อเนื่อง	มีไข่แต่ไม่ได้ผล ไข่เสียไปเนื่องจากกบจะวางไข่ตรงจุดที่มีแสง แดดจ้า	ให้เจ้าของบ่อนำก้อนหินไปปิด ไว้ตรงที่กบวางไข่แล้วไม่ได้ผล
30/8/46	18	3	2.1	เศษข้าว	/		กบโตขึ้นมาก	เจ้าของบ่อพบกบออกนอกตา ข่าย 3 ตัว	ให้เจ้าของบ่อทำความสะอาด ตาข่ายและให้หมั่นสอดส่องดูแล และให้หาวิธีที่ดีที่สุดในที่สุดไม่ให้ กบออกนอกตาข่ายได้
30/9/46	18	4	0.5	เศษข้าว	/		กบที่ปล่อยโตขึ้นมากและไข่เริ่มได้ ผลบ้างแล้ว ส่วนกบที่หาไม่พบบาง ตัวอาจจะเข้าอยู่ในรูก็ได้		ให้สอดส่องดูแลทุกวัน

การติดตามผลของบ่อทดลองเลี้ยงในหมู่บ้าน (การเปลี่ยนแปลง การเจริญเติบโต ปล่อยกบ วันที่ 20 มกราคม 2546 ติดตามทุก 10 วัน)

วัน เดือนปี ที่ทำ	จำนวนกบที่ ปล่อย 30 ตัว		การเจริญเติบโต (ขนาดที่ปล่อย 1 - 2 ซม.)		อาหาร ที่ให้	ผลที่เกิด		เหตุผลที่พอใจและไม่พอ ใจ	สาเหตุ	ข้อสังเกต
	พบ	ไม่พบ	ใหญ่สุด	เล็กสุด		พอใจ	ไม่พอใจ			
20/1/46	24	6	2	1	ข้าว เศษอาหาร		/	กบไม่ค่อยโตขึ้นและจำนวน กบลดลง	ช่วงฤดูหนาวกบจะไม่ค่อยออก จากฝั่งและไม่ค่อยหากิน	ต้องรอดูอีกระยะหนึ่ง
10/2/46	20	10	2.5	1.3	ข้าว เศษอาหาร	/	/	- ไม่พอใจเพราะหาตัวกบ ไม่เจอ จำนวนกบน้อยลง - พอใจเพราะกบโตขึ้น	กบฉลาดมากไม่สามารถนับ จำนวนกบได้ทั้งหมด	คงพยายามเข้าไปดู ให้ค่อย ๆ เข้าไปดู และให้ไปคนเดียวถึง จะได้เห็น
20/2/46	23	7	3	1.4	ข้าว	/	/	- ไม่พอใจเพราะยังเจอ กบ ที่ปล่อยไม่ครบ - พอใจเพราะกบโตขึ้น เรื่อย ๆ และไม่พบกบ ตาย	เจอตัวกบไม่ครบปัญหาอื่น ๆ ไม่ มี	ผู้รับบอกว่ากบเดี๋ยว ในฤดู หนาวจะออกหากินตามข้าง ๆ น้ำ จะไม่ออกห่างจากน้ำมาก นัก เพราะฉะนั้นจะเห็นตัวกบ ไม่ครบ
3/3/46	27	3	3.5	1.5	ข้าว	/		กบเจริญเติบโตเร็วมากและ เห็นจำนวนกบที่มาปล่อยเพิ่ม ขึ้นเรื่อยๆ	-	-

ตำนานกบจุกหรือผีน้ำ

แม่ผู้เฒ่ากับหลาน (สองยายหลาน) อาศัยอยู่ในหมู่บ้านป่าอะภูอ สองยายหลานเป็นผู้ถือศีล ไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ประพฤติชั่ว จึงมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์คอยรักษา และเชื่อว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้นสถิตอยู่เหนือจอมเอวหรือช่องใช้มือการทำงานเลี้ยงชีพ ทำให้ผู้เป็นหลานทำงานเก่งทุกด้านหาเลี้ยงยายให้อยู่กินดีไม่ต้องเดือดร้อน พวกชาวบ้านพากันอิจฉาจึงวางแผนฆ่าผู้เป็นหลาน โดยชวนไปจับปลาในแม่น้ำ บอกว่าจะกินแม่น้ำสาวกินจับปลาให้ได้เยอะๆ ไว้กิน หลานก็ตกลงไปกับชาวบ้าน เมื่อถึงแม่น้ำชาวบ้านช่วยกันใช้ไม้ทุบหัวฆ่าหลานยายจนตายเอาศพไปฝังไว้ในฝั่งน้ำที่แห้ง พวกชาวบ้านกลับจากการจับปลาก็กินน้ำปลาไปแบ่งให้ยายคนละตัว ยายถามหลานเขาบอกว่าทำไมมาช้าจังยังไม่ถึง

ยายเผื่อรอจนถึงรุ่งเช้าหลานก็ยังไม่มา ยายจึงตามไปดูที่แม่น้ำ ยายพบศพหลานถูกฝังไว้ในแม่น้ำปากที่กินน้ำแห่งนี้ ยายเสียใจมากยายจึงทำพิธีตามประเพณีของบรรพบุรุษ คือทำคธกตำข้าว 1 อัน จับตัวคธกแทนขายาวให้ตัวข้าวช่วยกินกับตัวหัวหลานตัวนั้นและจับกิ้งก่ากับจิ้งเหลนให้มันกินข้าว โดยยายทำธกธก 3 คำ คือ หย่อยพ่อย หย่อยเตอ ซือบือ (ภาษาปากอะภูอ) เสร็จพิธีแล้ว ยายก็ฝังศพหลานไว้อย่างดี ยายกลับขึ้นหมู่บ้าน หยิบเอาผ้าห่มเดินขึ้นไปอยู่บนดอยสูงในหมู่บ้าน

ยายนั่งลงบนดอยสูงเฝ้าห่มคลุมหัวศพหลานทั้งหมด ยายเดินเสียงดังมากคล้ายเสียงฟ้าร้อง ฟ้าผ่าต้นไม้ล้ม ยายไม่ยอมเปิดผ้าห่มออก จนกระทั่งเสียงทุกอย่างเสียงลง ยายจึงเปิดผ้าออก สิ่งที่ยายเห็นคือหมู่บ้านที่ยายเคยอยู่หายไปในหมดทั้งผู้คนสัตว์ บ้านเรือนก็ไม่มีเหลือ

ยายลุกขึ้นมาเองดูแล้วเดินไปตามทางสู่ลำน้ำที่ฝังศพหลาน ยายพบสิ่งแปลกประหลาดคือกบจุก ปลาซ่อนสีขาว เขียด นู ตัวโต และปลาอื่น ๆ มากมายเต็มแม่น้ำ ยายจึงไปถามหมอผีอีกหมู่บ้านหนึ่งว่า สัตว์ทั้งหลายที่หายเหินมาจากไหน หมอผีบอกว่าเป็นภูบ้านยายตายแล้วเกิดมาเป็นกบจุก สัตว์อื่น ๆ ในหมู่บ้านตายแล้วเกิดมาเป็นปลา นู เขียด โดยมีกบจุกเป็นผีนำตัวแลรักษาน้ำและสัตว์อื่น ๆ ในน้ำ

ยายได้อาศัยอยู่ใกล้ ๆ ลำน้ำ เพราะจะต้องอยู่กับหลาน อยู่มาวันหนึ่งยายได้ไปชักผ้าในแม่น้ำ โดยเอาผ้าวางไว้บนก้อนหิน และใช้ไม้สื่อนทุบผ้าเพื่อให้สะอาด หลังจากนั้นยายเกิดเจ็บปวดไปทั้งตัวโดยมีงูสีดำเตุ ยายจึงไปหาหมอผี หมอผีบอกว่ายายชักผ้าบนก้อนหินยายไม่ได้บอกผีน้ำ ไม่ได้ขออนุญาต ผีน้ำจึงจับขวยยายไปให้ยายนำเอาไก่ต้ม 2 ตัว กับเหล้า 1 ขวด ไปทำพิธีขอขมาภัยผีน้ำที่ก้อนหินก้อนนั้น (ที่มาของการเลี้ยงผีน้ำในปัจจุบัน) ยายจึงทำตามทั้งหมดผีบอกยายจึงหายปวด

ตามตำนานแล้วสัตว์ทั้งหลายใช้ชีวิตเหมือนคน มีการทำงาน ทำไร่ กินข้าว ทำงานเอววันกิน (ลงแขก) อยู่มาวันหนึ่งนางเก่งกับนางเขียดแห่ง ทำไร่เอววันกินโดยนางเขียดแห่งไปช่วยนางเก่งก่อน เมื่อถึงเวลากินข้าวถึงเวลาพักนางเก่งก็ให้นางเขียดแห่งกินข้าวและพักตามปกติ พอถึงวันพืชมางเก่งต้องไปช่วยนางเขียดแห่ง นางเก่งก็ไปช่วยทำงานแต่นางเขียดแห่งนิสัยไม่ดีไม่ให้ความเก่งกินข้าวและไม่ให้งานเก่งหยุดทำงาน หลอกให้ทำงานทั้งวัน ขณะที่นางเก่งทำงานไม่ได้หยุด นางเขียดแห่งแอบหนีไปซ่อนตัวอยู่ในกอหญ้า นางเก่งมองหานางเขียดแห่งไม่พบจึงออกตามหา

นางเขียดแห่งร้องเสียงดังเอ๊ย ๆ นางเก่งตกใจวิ่งไปชนลูกพี่เขียด พี่เขียดวิ่งไปชนต้นงา ต้นงาล้มลงเมื่อดกใส่ตาเก่าปากเก่าบินไปชนกิ่งไม้แห่ง กิ่งไม้หักใส่สูง งูเลื้อยหนีเข้ารังงูป่า งูป่าตกใจวิ่งไปชนต้นกล้วยป่า ต้นกล้วยปาลงลงทับลูกสุทท้องของกบจุกตาย

แม่กบจุกซึ่งเป็นผีน้ำโกรธมาก ได้เรียกปลาร้อนชาวภูตัวใหญ่ให้สืบหาผู้ร้ายทำให้ลูกกบจุกตาย ปลารหาผู้ร้ายในน้ำไปขึ้นบนกลีบหาดังแต่กล้วยป่า หมูป่า งู กิ่งไม้แห่ง กบป่า ต้นงา พี่เขียด นางเก่ง ถึงตัวผู้ร้ายคือนางเขียดแห่งซึ่งกำลังทอดอยู่ปู

ซึ่งตัวใหญ่ใช้สีப்பு (กำมปู) คือเอาอวนางเขียดแต่น้ำมาส่งให้กับลูกและสัตว์อื่น ๆ ที่กินลูกเรียกมาประทุมกัน ที่ประทุมตกลงร่วมกันให้ตม่น้ำใหญ่ให้เขียดแต่น้ำนางเขียดแห่งลงตม่นกันกันให้สัตว์ทุกตัวได้ร่วมกันกิน ในขณะที่ยังได้มีพิธีต้นรำงู แต่มีข้อแม้ว่าห้ามให้ใครหัวเราะ ถ้าสัตว์ตัวไหนหัวเราะจะไม่เลี้ยง ตัวลิ้นทามไม่ได้เมื่อเห็นงูรำดาบจึงหัวเราะ ตัวลิ้นจึงถูกสาปให้ไม่เลี้ยง

เมื่อตม่นางเขียดแห่งสุกแล้ว สัตว์ทุกตัวได้ร่วมกันกินผักแทนขากวากินกระดูก จึงมีขากวามากขึ้น (ผักแทนตัวข้าว) ผู้กินคนสุดท้ายคือลูกสาวอีกตัวหนึ่งของกบฏ แต่ได้กินแต่น้ำจึงทำให้ท้องป่อง ต่อมาคือลูกออกตม่นเติบโตขึ้นเป็นกบฏ

เล่าโดย คุณศุภกิจ สันธานดำรงกุล

หมายเหตุ

1. ชาวปกาเกอะญอจะเชื่อว่ากบฏคือผีน้ำตามคำบอกเล่าของบรรพบุรุษ ถ้ากบฏถูกถูกรานหรือกบฏถูกรานหรือกบฏตายน้ำจะแห้งไปด้วย จึงมีการรักษาบฏไว้เพื่อให้น้ำตลอดทั้งปี ส่วนผีคือเป็นการสอนให้รักษาสีงแวดล้อมทางข้อม เมื่อมีความเชื่อ ศรัทธาจึงสืบสาน สีงแวดล้อมต่าง ๆ ก็จะมีอยู่ชัวลูกชัวหลานตลอดไป
2. ความแตกต่างของกบฏกับหัวไป กบฏจะวางไข่ออกลูกตลอดทั้งปี กบหัวไปวางไข่ออกลูกปีละครั้งเดียว

ตอนที่ 4 ผลที่เกิดขึ้นตามแผนปฏิบัติงานในแต่ละช่วง

◆ ระยะเวลาที่ 1 : การรื้อฟื้นภูมิปัญญาความเชื่อเกี่ยวกับป่า น้ำ ฝป่า ฝน้ำ และความ สัมพันธ์ ระหว่างคน น้ำ –ป่า หนอง – กบ

กิจกรรมที่ 1.1 ประชุมเตรียมความพร้อมทีมวิจัย /15 มกราคม 2545

จัดประชุมทีมงานวิจัยครั้งที่ 1 จำนวน 16 คน เพื่อระดมความคิดเห็นในการตั้งโจทย์ปัญหาต่าง ๆ ที่ชุมชนอยากรู้เพื่อเป็นแนวทางในการทำงานของโครงการ ฯ

ขั้นตอนการประชุม

เริ่มประชุมตั้งแต่เวลา 10.00 น. จนถึง 16.00 น. ใช้เวลาประชุม 6 ชั่วโมง มีการเปิดประชุมให้มีการแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็นร่วมกันอย่างกว้างขวาง ทุกคนได้ร่วมตั้งโจทย์และกลั่นกรองปัญหาที่ผู้เข้าร่วมประชุมเสนอมาให้สั้นมีใจความเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถตอบแบบสอบถามได้ เข้าใจง่าย เป็นกันเอง ซึ่งพอจะสรุปใจหายในที่ประชุมได้นำเสนอได้ดังนี้

นายพิพัฒน์ ธนุวิทย์ยา เสนอใจหายว่า

1. ชุมชนจะมีวิธีการอย่างไรบ้างที่จะทำให้ป่าไม่หมดไม้ไฟเพียงพอกว่าความต้องการของชุมชน
2. จะมีวิธีการเพิ่มปริมาณของหนองไม้ไฟอย่างไร
3. อะไรเป็นสาเหตุที่ทำให้ป่าไม้และหนองไม้ไฟลดลง

นายทองคำ โพแก้ว เสนอใจหายว่า

1. จะมีวิธีการอย่างไรบ้างที่จะสร้างความเข้าใจให้กับคนในชุมชนและชุมชนใกล้เคียงในด้านการจัดการหนองไม้ไฟ
2. มีตำนานอันอย่างไรบ้างที่เกี่ยวกับการจัดการป่าไม้และหนองไม้ไฟ
3. อะไรเป็นสาเหตุที่ทำให้ป่าไม้และหนองไม้ไฟลดลง
4. จะมีวิธีการที่จะค้นหาปราชญ์และวิทยากรของชุมชนได้อย่างไร

นายพงษ์ศักดิ์ กระแจ่งกิจคงเชื้อ เสนอใจหายว่า

1. มีวิธีการใดที่เราจะรู้ว่าเตอนไม่หมดเราสามารถเก็บหนองไม้ไฟได้และไม่ทำให้ไฟไหม้เสีย

นายเสวาร์ ธนุวิทย์ยา เสนอใจหายว่า

1. มีพิธีกรรมอะไรบ้างที่จะนำไปสู่การจัดการทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนอย่างยั่งยืน
2. มีชื่ออะไรอะไรบ้างสำหรับผู้หญิงตลอดบุตรหรือไม่ในการบริโภคหนองไม้ไฟ

นายอุทิศ ชนะวรรณชน เสนอใจหายว่า

1. มีพิธีกรรมอะไรบ้างที่เกี่ยวข้องกับการชี้ไม้ไฟ เพราะอาจนำไปสู่การจัดการป่าไม้ได้

นายดำ นันทะวิเชียรชม เสนอใจหายว่า

1. หนองของไม้ไฟมีสัตว์หรือแมลงกึ่งชนิดที่ชอบกิน

นายเกรศรี กล้านรงค์ชัย เสนอใจพทย์ว่า

1. เยื่อของไม้ไม่ชนิด ไหมที่หนอนเข้ากันแล้วมีรสชาดดีที่สุด

นายสมชาย - เสนอใจพทย์ดังนี้

1. ทำให้ต้องมีการอนุรักษ์แหล่งกำเนิดของกบเดบือ
2. สภาจะแวดล้อมอย่างเรที่กบเดบือชอบอยู่

นายกะมู **ชนะการรำดาบ** เสนอใจพทย์ว่า

1. ชุมชนจะมีวิถีการอย่างไรบ้างที่จะเพิ่มปริมาณกบและอนุรักษ์ให้สืบพันธุ์ผู้แห่งสงของมันได้เหมือนในอดีต
2. อะไรเป็นสาเหตุทำให้กบเดบือลดลงและน้ำลดลง
3. หมอนำแห่งเดบือที่กบเดบือหนีหรือหมดไป หมดไปในระยะเวลาเท่าไร? ก็เดือน ก็ปี น้ำจึงแห่ง

นางขาว อนุรักษ์ทยา เสนอใจพทย์ว่า

1. ถ้าหมอนำที่กบเดบือเคยอยู่ในอดีตต่อมากบเดบือหายไป น้ำในหมอนำจะแห้งจริงหรือ
2. องค์ประกอบที่เป็นสาเหตุทำให้น้ำแห้งนอกจากกบเดบือแล้วมีอะไรบ้าง

นายอุทิศ ชนะวรรณชน เสนอใจพทย์ว่า

1. จะมีแนวทางอย่างไรที่จะสร้างความเข้าใจให้กับคนในชุมชนและชุมชนใกล้เคียง
2. จะมีแนวทางอย่างไรที่ชุมชนจะสามารถฟื้นฟูพิธีกรรมและความเชื่อในอดีตให้กับคืนสู่ชุมชนปัจจุบัน

นายเมอะละอะ สถิตท่าผาพัฒนา

ได้กล่าวถึงความเชื่อเรื่องเดบือว่า จะต้องมพิธีกรรมเข้ามาเกี่ยวข้องหลายอย่าง ในอดีตจะมีฮีโร่ มีหมอผี ในส่วนของความเชื่อตัวอย่างเช่น ถ้าไปเล่นน้ำที่เดบือหนึ่งหากปวดหัวขึ้นมาโดยไม่รู้สาเหตุก็ต้งไปหาหมอผีพยากรณ์ทำนายว่าเป็นอย่างไร ในส่วนของหมอผีก็จะบอกว่า “นี่คือเจ้าได้ไปเหยียบหัวของเดบือตรงหัวที่ปวด ฉะนั้นเจ้าต้องไปเลี้ยงของมา” การขอขมาก็แล้วแต่หมอผีจะบอก บางทีก็หายบางทีก็มหายแต่ส่วนใหญ่แล้วจะหาย

นายเสาร์ อนุรักษ์ทยา เสนอว่า ถ้าเราอยู่ในระหว่างการวิจัยเกิดคนในชุมชนหรือนอกชุมชนจับกบบริเวณที่วิจัยเราจะทำอย่างไร

ข้อสรุปจากการดำเนินงานกิจกรรม

ทีมวิจัยได้มีส่วนร่วมในการระดมปัญหาข้อสงสัยในเรื่องของหนอนไม้ไผ่ ป่าไผ่ กบเดบือ หมอนำ ร่วมกัน และจากคำถามที่เกิดขึ้นในเวทีจะนำไปหาหรือพูดคุยระดมร่วมกับสมาชิกของชุมชนและออกแบบสอบถามต่อไป

กิจกรรมที่ 1.2 เวทีระดมแนวคิดร่วมกับชุมชน / 10 กุมภาพันธ์ 2545

จัดเวทีระดมความคิดเห็นมีผู้เข้าร่วมจำนวน 78 คน เริ่มประชุมเวลา 10.00 น ถึง 15.00 น. เวทีระดมความคิดเห็นครั้งนี้ เป็นการจัดประชุมให้คนในชุมชนทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในการนำเสนอบัญหาที่ตนเองอยากรู้มี การตั้งโจทย์และแสดงความคิดเห็นร่วมกันอย่างกว้างขวาง และได้โจทย์ที่สนใจเกี่ยวกับการวิจัยซึ่งพอจะเรียบเรียงรายละเอียดได้ดังนี้

ขั้นตอนการประชุม

พระชาติ คุกวโร เจ้าอาวาสวัดแม่ยางล้าน ได้แนะนำแนวทางในการทำงานวิจัยว่า ในระหว่างเมื่อผลการวิจัยออกมาแล้วอาจกลายเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยเฉพาะกิจกรรมวิจัยเรื่องบทบาทกล่าวหาว่า ดูเผื่อยาก ต้องหาข้อมูลให้ละเอียดเพราะมักไปเกี่ยวกับความเชื่อและพิธีกรรมมากมาย

นายพะแส่ว นันทะวิเชียรชม เคยเสนอใจหายที่ว่า จากในอดีตที่ผ่านมาเรามีพิธีกรรมอะไรบ้างที่สัมพันธ์กับกบเตบือและน้ำ จำเป็นต้องแปลถามว่า พิธีกรรมเหล่านั้นมีอะไรบ้าง ในส่วนของหมอนไม้เก่านี้ได้นำเสนอใจหายดังนี้

1. ทำไม่ต้องอนุรักษ์แหล่งกำเนิดของหมอนไม้ไผ่
2. ชื่อ ที่อยู่ อาชีพของราษฎรหรือวิทยากรชุมชนที่สามารถติดต่อได้

นายพะแส่ว นันทะวิเชียรชม ได้เสนอใจหายดังนี้

1. ศัตรูของหมอนไม้ไผ่มีกี่ชนิดอะไรบ้าง

นายชูเมาะ สติท่าผาพัฒนา ได้เสนอเป็นข้อคิดและแนวทางปฏิบัติดังนี้

การจะอนุรักษ์แหล่งกำเนิดของหมอนหรือเตบือควรจะต้องร่วมมือกันไม่ควรปล่อยให้เป็นที่ของคนใดคนหนึ่งและควรทำทุกอย่างเพื่อรักษาไว้ซึ่งป่าและแหล่งน้ำของเรา

นายดำ นันทะวิเชียรชม ได้ตอบถามเรื่องโครงการว่าเป็นโครงการเดียวแต่มีสองกิจกรรม ทำไม่ทีมงานวิจัยไม่ทำกันชน กิจกรรมของกบเตบือ ทีมงานวิจัยจึงมากกว่ากิจกรรมของหมอนไม้ไผ่

นายพิพัฒน์ ธนุวิทยา ได้ชี้แจงว่า ตอนเสนอโครงการแต่ละกิจกรรมเสนอทีมงานวิจัยไม่ทำกัน พอถึงตอนปฏิบัติงานจำเป็นจะต้องทำตามแผนที่เสนอในกิจกรรม

นายอุทิศ ชนวรรณชนและนายไกรศรี กล้าณรงค์ขวัญ กล่าวเสริมว่า ได้ทำแผนที่ไปอย่างนั้นแล้วก็ต้องทำตามแผน จะทำเกินหรือขาดหายไปไม่ได้ หากแต่ใครมีข้อสงสัยให้ถามจากทีมงานวิจัยได้ทุกคนทุกเวลา

นายพิพัฒน์ ธนุวิทยา ได้เสนอใจหายดังนี้

1. องค์ประกอบของมีน้ำและเตบือมีอะไรบ้าง
2. พิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับมีน้ำมีอะไรบ้าง

นายสมบูรณ์ รุกอนุรักษ์ เสนอใจหายดังนี้

1. มีแนวทางการอย่างไรที่จะให้ชุมชนอยู่คู่กับป่า น้ำ และเตบือได้อย่างยั่งยืน
2. ศัตรูของเตบือมีอะไรบ้าง อะไรบ้าง

นายพิพัฒน์ ธนุวิทยา ได้เสนอเรื่องของการจัดตั้ง ฮีโร่ (ผู้นำทางจิตวิญญาณ) ขึ้นมาเพื่อที่จะฟื้นฟูพิธีกรรมที่ดี งานต่าง ๆ ความสามัคคีของชุมชน และเป็นการใช้กลยุทธ์เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และน้ำ

นายพะแส่ว นันทะวิเชียรชม ได้กล่าวสนับสนุนว่า ในสภาพปัจจุบันนี้สมควรอย่างยิ่งที่ชุมชนจะต้องฟื้นฟูฮีโร่ ผลของการมีฮีโร่จะทำให้เกิดผลดีตามมาหลายสิ่งหลายอย่าง เช่น ทำให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ การอยู่รอดของป่าและน้ำ แต่ก็ควรทำด้วยความระมัดระวัง เพราะจะต้องเล็งจากผู้ที่มาเชื้อสายจากฮีโร่คนก่อน หลังจากนั้นทุกเมล็ดพันธุ์เห็นด้วยทั้งหมด จากนั้นนายพิพัฒน์ ได้พูดถึงกำหนดการที่จะรวบรวมข้อมูลฮีโร่ที่อยูบ้านแม่ทองอน (เป็นหมู่บ้านบริวารของบ้านแม่ยางล้าน) จากนั้นจะให้ย้ายฮีโร่มาสร้างบ้านอยู่ที่บ้านแม่ยางล้านล่าง

ข้อสรุป

ชุมชนได้มีการระดมความคิดเห็นร่วมกัน พร้อมกันนี้สิ่งที่ทำให้เกิดความตระหนักร่วมกันคือ การนำเสนอแนวทางในการพัฒนาอาชีพ (ผู้นำทางจิตวิญญาณ) ด้วยการมองเห็นร่วมกันว่า ชาวปากาเกอะเบอมีผู้นำทางธรรมชาติเป็นตัวจักรในการควบคุมสังคมและคนในหมู่บ้านให้เกิดความรักความสามัคคีซึ่งกันและกันอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

กิจกรรมที่ 1.3 ประชุมทีมวิจัยหลัก 5 คน / 18 กุมภาพันธ์ 2545

จัดประชุมทีมงานวิจัย 5 คน เพื่อปรึกษาหารือกันเรื่องการจัดทำแบบฟอร์มสำรวจข้อมูลในแต่ละกิจกรรมว่าจะทำในรูปแบบใด พร้อมทั้งเตรียมแบบฟอร์มที่ต้องให้ทีมงานออกสำรวจจนจำเป็นต้องมีการทำความเข้าใจคำถามให้ต้องเข้าใจและให้ครอบคลุมมากที่สุด เพื่อให้การสำรวจออกมาในทิศทางเดียวกัน

ข้อสรุป

ทีมวิจัยได้ร่วมเตรียมและวางแผนการทำงานร่วมกัน

กิจกรรมที่ 1.4 ระดมความคิดเห็นทีมวิจัยก่อนออกสำรวจข้อมูล 18 คน (ครั้งที่ 2) / 22 กุมภาพันธ์ 2545

จัดประชุมทีมงานวิจัยครั้งที่ 2 จำนวน 18 คน เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนออกสำรวจข้อมูล

ขั้นตอนการประชุม

เริ่มประชุมเวลา 9.00 น. จนถึงเวลา 15.00 น. การจัดประชุมครั้งนี้เพื่อทำความเข้าใจทีมงานวิจัยในเรื่องของการเก็บข้อมูลร่วมกัน โดยมีการเตรียมฐานความเข้าใจร่วมกันว่าการเก็บข้อมูลอาจต้องเก็บสำรวจมากกว่า 1 ชุด เพื่อให้ข้อมูลครอบคลุมและมีคุณภาพ

หมายเหตุ ในการคัดเลือกบุคคลที่เป็นผู้ออกสำรวจเก็บข้อมูลนั้นได้คัดเลือกจากผู้ทีคล่องด้านการเขียนหนังสือและมีการศึกษาในภาษาอังกฤษผู้ให้ข้อมูล ซึ่งได้คัดเลือกตามความสมัครใจโดยแยกกิจกรรมออกเป็น 2 กิจกรรม กิจกรรมละ 7 คน ดังนี้คือ

กิจกรรมเรื่องหนองน้ำ (คิเบาะ) ประกอบด้วย

1. นายดำ	นันทะวิเชียรชม
2. นายพะเกะปู	การำดาบ
3. นายซูเมาะ	สถิตท่าผาพัฒนา
4. นายตุฟลู	ลาภชันเพชร
5. นายซาบูกฤษ	กัถำรงค์วิญ
6. นายคำแดง	สมพงษ์เนติกาล
7. นายธวัชชัย	มงคลเจริญกุล

กิจกรรมกบ เตปือ ประกอบด้วย

1. นายพงษ์ศักดิ์	กระจ่างกิจคงเชื้อ
2. นายดวงดี	กัถำรงค์วิญ

คุณทองคำ โพแก้ว กล่าวเสริมจากคุณพิพัฒน์ ธีวริทยาว่า การฟื้นฟูชีวิตของชุมชนบ้านแม่ยางส่วนเป็นเรื่องที่ต้องจดจำกันไปเป็นประวัติศาสตร์อีกยาวนานเพราะนี่ใช้ว่าจะสามารถกระทำกันได้ง่าย ๆ อย่างที่พ่อหลวงได้พูดไป กว่าจะพูดคุยกับชุมชนนี้ใช้ความจริงที่คุณธีรท้าวเสนอครั้งแรกในที่ประชุม ยังไม่มีเหตุผลเพียงพอในการตอบคำถามให้ชาวบ้าน ทำให้เราต้องกลับมาพูดคุยกันอีกครั้งในหมู่ของคณะกรรมการหมู่บ้าน เราได้เข้าไปคุยกับผู้ใหญ่ซึ่งเป็นผู้นำหมู่บ้าน (เป็นการหาข้อมูลความสำคัญของฮีโร่เพิ่มเติม) ปรากฏว่าได้ผลเป็นที่น่าพอใจในเหตุผลที่จะพูดคุยกับชุมชนอีกครั้ง เมื่อมีการประชุมกับชาวบ้านอีกครั้งหนึ่ง พ่อหลวงก็เคยกำเริบผลการฟื้นฟูชีวิตขึ้นมาอีกครั้ง โดยเสนอแนวคิดที่ได้มาจากการประชุมกับชาวบ้านและผู้นำผู้เคยให้เหตุผลว่า เนื่องจากงานวิจัยของชุมชนเป็นการวิจัยเรื่องการใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านในการจัดการหนองน้ำแม่และกะบะบือเพื่อให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะโดยมีคุณพะแสง นั้นนะวิจัยชุมชนอายุ 67 ปี และคุณต่าหนู อ้าโพแก้วกุล อายุ 69 ปี ได้ช่วยกันอธิบายเหตุผลที่จะขอให้ฟื้นฟูชีวิตในที่ประชุมฟังว่าการมีฮีโร่ในนี้ดีเพราะเป็นการสืบทอดประเพณี วัฒนธรรม อันดีงาม ความเชื่ออันดีงามที่มีมาแต่ดั้งเดิมเพราะคนสมัยก่อนนั้นจะใช้ฮีโร่เป็นตัวจักรในการควบคุมดูแลพฤติกรรมและะการกระทำของคนในชุมชนให้อยู่กันอย่างปกติสุข มีความรักความสามัคคีต่อกัน มีความเอื้ออาทรเห็นอกเห็นใจกัน ระบบเครือญาติกับญาติกับญาติแบบระบบนิยม เวลาที่การทำงานก็จะช่วยเหลืองานกันเช่น การลงแขกแทนการจ้างกัน

ผลจากการได้แสดงความคิดเห็นร่วมกันครั้งนี้ทำให้เกิดการลงมติให้มีการฟื้นฟูชีวิตขึ้นมาในที่ที่สุด เมื่อชุมชนลงมติเรียบร้อยแล้ว ก็ได้มีการไปขอฮีโร่ โดยได้ไปขอคุณกาลอย ที่บ้านแม่กองงอน ซึ่งอยู่กี่ยกบ้านหนึ่งในบริเวณของบ้านแม่ยางส่วน ครั้งแรกที่เราไปขอเราได้รับการปฏิเสธ ทางชุมชนก็ไม่ได้ละความพยายาม ครั้งที่ 2 เราก็พากันไปขออีก แต่คุณกาลอยก็ยังยืนยันในจุดเดิม ชุมชนเราก็ยังไม่ได้ละความพยายามและสิ้นหวังได้ไปขออีกเป็นครั้งที่ 3 ในการไปขอครั้งนี้เราไม่สิ้นหวังไปขอที่เดียว คือคุณกาลอยถึงไม่ตกลงแต่ก็ได้ปฏิเสธ จากนั้นทางชุมชนเราก็ไปขออีกเป็นครั้งที่ 4 คุณกาลอยได้ให้เหตุผลว่า ถ้าจะมาเป็นฮีโร่ไม่ได้ แต่เขาเป็นคนที่อยู่หมู่บ้านที่เล็ก อีกอย่างก็อยู่ใกล้มาจากบ้านหลักอีก 3 กิโลเมตร ฉะนั้นจึงไม่เหมาะที่จะมาเป็นฮีโร่เลย ทางชุมชนเราได้นำเสนอไปว่า จะหาที่สร้างบ้านให้ในหมู่บ้านแม่ยางส่วนล่าง ทางคุณกาลอยไม่ต้องเสียเงินแม้แต่บาทเดียว ไม่ว่าจะเป็นครัวเรือน ค่าปลูกสร้างใหม่ ค่าวัสดุหรือแม้แต่ค่าขนส่ง ชุมชนบ้านแม่ยางส่วนล่างจะร่วมกันรับผิดชอบ แล้วจะช่วยกันสร้างบ้านให้แล้วเสร็จภายใน 10 วัน ทางคุณกาลอยได้ฟังก็เกิดความสงสารและเห็นถึงความจริงใจของชุมชนบ้านแม่ยางส่วนล่าง จึงได้เรียกภรรยาของคุณกองแก้ว ธีระนุสรณ์กุลมาปรึกษาหารือว่าจะรับหรือไม่รับ เพราะการเป็นฮีโร่ในนี้ไม่ใช่ว่าเรื่องง่าย ๆ เพราะความล้ำลึกส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับภรรยา เช่น การต้มเหล้า หุงข้าว รับแขก ส่วนคุณกาลอยเองก็ลำบากอยู่แล้วไม่ค่อยเลย เพราะเขาต้องถือปฏิบัติกฎกติกาของยุคสมัยก่อนที่เขาว่าเอาไว้ แต่ในที่สุดเขาก็ตอบตกลง จากนั้นก็มีขั้นตอนดังที่ได้บันทึกตามนี้

ขั้นตอนการสร้างบ้านให้ฮีโร่

8 กุมภาพันธ์ 2545	ไปรับพื้นที่ปลูกสร้างบ้านให้ใช้เวลาปรับ 2 วัน
13 กุมภาพันธ์ 2545	ซื้อบ้านที่ป่าแม่กองงอน
14 กุมภาพันธ์ 2545	ขนวัสดุจากบ้านแม่กองงอนมายังบ้านแม่ยางส่วนล่าง
15 – 18 กุมภาพันธ์ 2545	ดำเนินการปลูกสร้างบ้าน แล้วเสร็จ ภรรยาของฮีโร่ต้อง

ต้มเห็ดลาว ซึ่งจะมีกรรมกรหมักข้าวและแบ่งเห็ดลาวไว้ประมาณ

3 วัน ในแต่ละครัวเรือนก็เริ่มหมักข้าวและแบ่งเห็ดลาวเช่นกัน

22 กุมภาพันธ์ 2545

ต้มเห็ดลาวเช้าวันที่ 22

ขั้นตอนของพิธีชนในวัดศาลเจ้า

1. เริ่มจากการต้มเห็ดลาวลวกหนึ่งหม้อ เพื่อใช้ในการประกอบพิธีผูกหม้อขวัญญีปใหม่ และเหล้าอึกครึ่งหนึ่งคาละครึ่งขวด ต້องเอาไปรวมไว้ที่บ้านฮือฮ ซึ่งฮือฮี้จะทำการพิธีเรียกสิ่งศักดิ์สิทธิ์ อำนาจลี้ลับ ดวงวิญญาณของบรรพบุรุษ จนกระทั่งเทพยดาที่สิงสถิตอยู่เบื้องบนให้ช่วยรักษาปกป้องคุ้มครองเหล่าชาวบ้าน บ้านแม่แยงล้าน ให้อยู่เป็นสุข ทำมาหากินง่ายขึ้น ขอให้ฝนฟ้าตกต้องตามฤดูกาล อุณหภูมิร้อนไปด้วยพืชพันธุ์ธัญญาหารตั้งบทกลอนโบราณ กล่าวไว้ว่า

“ ที่เกอจ่าที่มีฮือฮือบอ เกอเกอจ่าที่มีฮือฮือบอ เปอเมือฮือฮือบอแฮรีดอ เปอเมือเอะเมเปอแฮรีดอ แฮรีดอปะพือฮาโชดอ แฮรีดอปะพือดอฮาโชดอ มาเห่เปอมาเยอเอะเยอ”

แปลความหมายได้ดังนี้ จ้าวน้ำ จ้าวป่าทั้งหลายที่มีความเมตตากรุณาก่อนที่จะต้มเห็ดลาวและทำการข้าว เราให้ท่านดื่มและทานก่อนเพื่อขอให้ท่านจ้าวน้ำ จ้าวป่า จงได้แต่อำนาจและบารมีให้พวกเราทำอะไรก็ให้ได้ผลตอบแทนที่พออใช้และขอให้พวกเรายู่เย็นเป็นสุขถ้วนหน้า

2. ในวันที่ 20-21 ทุกหลังคาเรือนต้องต้มเห็ดลาวให้แล้วเสร็จเพื่อจะเอาเห็ดลาวลวกและครึ่งขวดไปไว้ที่บ้านฮือฮี้เพื่อทำการพิธีในตอนเย็น

3. ในวันที่รุ่งขึ้น (วันที่ 22) ไปสร้างศาลเจ้า ไปกันหลังคาละ 1 คน เฉพาะผู้ชายและต้องสร้างให้แล้วเสร็จภายใน 1 วัน ในส่วนของวัสดุอุปกรณ์ในการสร้างศาลเจ้าต้องหาภายในวันนั้นห้ามไม่ให้หาไว้ล่วงหน้า

4. ตอนบ่ายในวันเดียวกัน (วันที่ 22) เป็นการไปขึ้นศาลเจ้า (เช่นเหว) ทุกหลังคาเรือนจะต้องเอาไก่ไปด้วย 1 ตัว พร้อมทั้งถ้วย ชาม ช้อน ข้าวห่อ และเครื่องปรุงอาหาร การไปทำพิธีขึ้นหอนั้นต้องไปเฉพาะผู้ชายเท่านั้น ไก่นั้นนำไปหลังคาละตัวนั้น พอไปถึงศาลเจ้าแล้วต้องไปล้างทำความสะอาดไก่ให้สะอาด แล้วนำมาแขวนไว้ที่บันไดทางขึ้นหรือห้อยที่เรียกว่าศาล จากนั้นก็จะมีพิธีการทำพิธีขึ้นศาลเจ้า การขึ้นศาลนั้นจะมีเพียงฮือฮี้คนเดียวเท่านั้นที่ขึ้นอยู่ในเหว คนอื่น ๆ จะอยู่ข้างล่าง

6. การทำอาหารจะทำบริเวณศาลเจ้าเท่านั้นหลังจากเสร็จพิธีการขึ้นศาล ส่วนไก่ทุกตัวจะนำมาต้มรวมกันแล้วช่วยกันปรุง จากนั้นก็จะแบ่งแก่ออกเป็น 2 ส่วน ส่วนที่ 1 นำไปให้คนที่บ้าน ส่วนที่ 2 จะทำกินรวมกันตรงนั้น ซึ่งจะมี ข้าว แกง เหล้าที่ทำพิธีขึ้นศาลเจ้า จะหั่นคนต่างถิ่นกิน

7. เหล้าที่นำไปขึ้นศาลเจ้าจะเป็นเหล้าที่ภรรยาของฮือฮี้ต้มเท่านั้น จะได้กินชวดก็ต้องเอาไปให้หมด ส่วนในกระบวนการต้มเหล้าเริ่มตั้งแต่หุงจนถึงต้มกลั่นเป็นเหล้าต้องใช้เวลากายใน 3 วันเท่านั้น

8. ในขณะที่ยังไปทำพิธีขึ้นศาลเจ้าอยู่นั้นจะห้ามคนที่ไม่ใช่คนในหมู่บ้านเข้า ถ้าหากฝ่าฝืนก็จะถูกปรับเป็นไก่จำนวนเท่ากับหลังคาเรือนที่มีหมู่บ้านและเหล้าเท่ากับจำนวนที่ภรรยาของฮือฮี้ต้มได้และอีกส่วนหนึ่งก็จะรับเป็นเงินด้วย ในส่วนของค่าปรับทั้งหมดก็จะต้องนำไปใช้ในการทำพิธีเหมือนอีกครั้งหนึ่ง (จะมีป้ายห้ามเข้าหมู่บ้านไก่ไว้เป็นเครื่องหมายให้รู้อยู่กลางถนนหน้าเข้าหมู่บ้าน)

9. เข้าวันต่อมา (วันที่ 23) ทุกหลังคาเรือนต้องทำพิธีผูกขอมรับขวัญผู้ใหญ่และทุกหลังคาเรือนต้องเอาหัวไก่หนึ่งหัว แห้งไก่หนึ่งคู่ เอาไปร่อนกับขี้เถ้าให้พร้อมกับเหล้าอีกครึ่งขวดเพื่อทำพิธีในตอนเย็น (ห้ามคนต่างถิ่นกินเช่นกัน)

กิจกรรมที่ 1.6 ประชุมทีมงานวิจัย 20 คน /16 มีนาคม 2545 (บ่าย)

เตรียมความพร้อมทีมวิจัย 20 คนในการออกเก็บข้อมูล

ขั้นตอนการประชุม

เริ่มประชุมเวลา 13.00 น ถึงเวลา 16.35 น.

เปิดประชุมโดยพระชาติ คุกวโร ท่านได้กล่าวถึงความพร้อมเพียงเพื่อที่จะช่วยกันทำงานให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ได้วางไว้ ขอให้ทำงานด้วยความสนใจและตั้งใจแ่้งงานที่เคยคิดว่ายากก็จะง่ายขึ้นว่านั่นก็จะบรรลุถึงจุดหมายที่ได้หวังไว้ในที่สุด

นายทองคำ โพแก้ว หัวหน้าวิจัยกิจกรรมเหนือแม่น้ำ อธิบายให้ทีมงานที่ออกเก็บข้อมูลว่า ต้องทำความเข้าใจกับโจทย์คำถามให้ละเอียดก่อน และโจทย์คำถามต่าง ๆ นั้นสามารถแปลความหมายเป็นภาษากระเรื่องเพื่อใช้ในการถกง่ายต่อการสร้างความเข้าใจ หากเราจำประเด็นได้แล้วก็นำมาตั้งเป็นหัวข้อที่เราใช้คำถาม การพูดคุยกันแบบง่าย ๆ ในการเก็บข้อมูลก็ง่ายขึ้นต้องเรียงลำดับเป็นข้อ ๆ แล้วแต่คิดว่าสะดวกหรือไม่ เราได้เตรียมใจที่จะให้ข้อมูลจากเราขนาดไหน การออกหาข้อมูลจะต้องจดหรือเอาสาระสำคัญเอาไว้เมื่อนำกลับมาสนทนากลุ่มสัมภาษณ์เสร็จกลับมาถึงบ้านเราก็มาทบทวน

นายปกรศรี กล้านรงค์ขวัญ ได้กล่าวกับเยาวชน นักเรียนที่เก็บข้อมูลว่า เป็นโอกาสดีในช่วงปิดเทอมที่เราได้มาร่วมเก็บข้อมูลกับโครงการวิจัย เราควรต้องเก็บประสบการณ์นอกห้องเรียนไว้ให้เต็มที่ เพราะเป็นประสบการณ์ที่หายากแตกต่างไปจากในห้องเรียน อันการเก็บข้อมูลนั้นแบ่งออกเป็นสองส่วน ส่วนหนึ่ง เป็นการเก็บข้อมูลดิบ มีแบบสอบถาม 200 ชุด อีกส่วนหนึ่งเป็นการหาข้อมูลเกี่ยวกับบริบทชุมชน นั่นเป็นเรื่องของการหาข้อมูลในเรื่องพิธีกรรม

นายอุทิศ ชนะวรรณชน ผู้ชำนัญวิจัยในกิจกรรมของกบ ได้กล่าวเสริมว่า วิธีการหาข้อมูลนั้นขอให้เตรียมสมุดไว้ หนังสือสำหรับบันทึก เพราะเราอาจจะมีข้อมูลนอกเหนือจากคำถามที่ได้มาส่วนหนึ่งจะทำให้เราไม่ตกข้อมูล

นายศุภกิจ สันธานดำรงศ์ วิทยากรชุมชนผู้เชี่ยวชาญด้านกบเปื้อ ได้กล่าวว่า กบเปื้อนั้นมีอยู่ 3 ชนิดคือ

1. เปื้อหรือเปื้อนุ่ยหรือตัวผู้สีดำ ตัวแม่สีเหลือง
2. เปื้อนุ่ยหรือตัวผู้สีส้ม ตัวแม่สีน้ำตาล
3. เปื้อนุ่ยหรือตัวผู้สีน้ำตาล ตัวแม่สีน้ำตาล

และได้กล่าวถึงงานวิจัยเรื่องเปื้อนุ่ยว่า ดีมากเพราะเป็นจุดเริ่มต้นของการส่งเสริมให้มีการเพิ่มปริมาณกบควบคู่กับการอนุรักษ์พันธุ์กบอีกทางหนึ่ง ส่วนข้อมูลที่จะหาจากชุมชนก็ควรจะเป็นข้อมูลที่บ้านคนเลี้ยงกบเลี้ยง บ้านป่าเถื่อน และบ้านถ้ำ เปื้อนุ่ยที่วางไข่ในถ้ำนั้นจะไม่ได้ผลเท่าที่ควร เพราะคนถ้ำนั้นจะ

พัฒนาข้อเสนอแนะให้สอดคล้องกับแนวโน้มในส่วนของเดบิตที่ใช้ในเศรษฐกิจนั้นจะได้ผลมากเพราะไม่ต้องเสียกับนำพัฒนาไปแข่งขันอีกอย่างหนึ่งเศษใบไม้ที่ทับถมกันนั้นจะเป็นแหล่งที่วางไข่ได้อย่างดีอีกทั้งยังเป็นแหล่งอาหารให้ลูกอีโต้ตกไปอีกด้วย และอีกประการหนึ่งการไปหาหรือจับกับเดบิตนั้นควรไปหาตอนกลางวันและไม่เคยจะไปหาที่ซึ่งออก ไม่ควรเอาเศษใบไม้ที่ทับถมกันไว้หนา ๆ ออกวางไว้บนบกเพราะเป็นการทำลายไข่ของกบเดบิต ลูกอีโต้จะไม่มีแหล่งอาหารในส่วนที่วางวางไปหาตอนกลางวันนั้นเพราะตอนกลางวันนั้นกบส่วนใหญ่มักจะเข้าไปอยู่ในรูที่ลึก

กิจกรรมที่ 1.7 ประชุมทีมงานวิจัยและวิทยากรชุมชนจำนวน 28 คน

-เพื่อระดมแนวคิดและร่วมตรวจสอบผลข้อมูลจากการศึกษาวิจัยที่ได้

นายพิพัฒน์ ธนบุรีวิทยา พ่อหลวงบ้าน ซึ่งได้กล่าวว่าเป็นเวทีว่าเป็นการประชุมร่วมกับวิทยากร จึงใคร่ขอให้ผู้เข้าร่วมตั้งใจฟังและเก็บเกี่ยวความรู้เรื่องหนองและกบจากวิทยากรให้เต็มที่

นายเกรกร ศรี กล้าณรงค์ชัย ทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินรายการ ได้กล่าวว่า การวิจัยครั้งนี้ไม่ใช่งานของทีมงานวิจัยเพียงอย่างเดียว แต่เป็นงานที่ต้องร่วมกันทำทั้งหมู่บ้านและทีมงานวิทยากรพอสมควร เพราะเป็นงานที่ต้องหาคำตอบและพิสูจน์ความจริงและได้พิสูจน์เวทีการนำเสนอข้อมูล

นายดวงดี กล้าณรงค์ชัย ได้เสนอปัญหาว่าตอนไปหาข้อมูลนั้น ผู้ให้ข้อมูลได้ให้ข้อมูลว่าทางด้านนักวิชาการมองว่าไม่ได้ทำการศึกษาต้นสนตามริมแม่น้ำลำธารหรือปลูกในพื้นที่กว้าง ๆ จึงเป็นผลทำให้น้ำแหล่งไปเป็นอันมาก เพราะถ้าไม่สนนั้นจะเล็กแหลมและยาวและที่ลุ่มต่ำปัญหานี้มันจะไม่เบาเบ้อย่างง่าย ๆ จึงไม่สามารถคุ้มน้ำเพื่อรักษาความสมบูรณ์ของดินได้เลย

ลุงพะโง มงคลเจริญกุล วิทยากรชุมชน ได้พูดถึงไม้เฒ่ามีอยู่ 4 ชนิด คือ ไม้ซาง ไม้รอก ไม้บง ไม้หก ไม้แต่ละชนิดจะสังเกตจากการเข้าของหนอนไม้ไม่ได้ดังนี้

1. ไม้รอกและไม้หกสังเกตจากการเข้าของหนอนไม้ไม่ได้ดังนี้ และหนอนไม้ไม้จะกินเยื่อไม้อย่างมากเกิน 12 ปล้อง จากการเข้า และถ้าหนอนมีจำนวนมากในลำต้นทางปลายไม้ไม้จะถูกกินจนหมด
2. ไม้ซาง นอกจากการเข้าแล้วให้สังเกตทางปลายของลำไม้จะเรียงเล็ดลงอย่างเห็นได้ชัดและดูจากกิ่งทางปลายไม้ไม้จะมีขนาดใหญ่(โต)ผิดปกติ
3. ไม้บง สังเกตได้จากน้ำไหลเพราะจะมีกาบหุ้มไม่เห็นรูเข้า แต่ถ้าไม้ไหลออกมามากแสดงว่าไม้มีหนอน แต่ถ้าไม้ไหลออกมาน้อยแสดงว่าไม้ลำต้นมีหนอนอย่างหนอน ในเดือนตุลาคม หนอนจะลงมารวมกันไม่เกิน 50 % ในเดือนมิถุนายนถึงกรกฎาคมจะเริ่มออกวางไข่ เพราะหนอนไม้จะออกมาก 3 รุ่น ภายในเดือนพฤศจิกายนถึงกรกฎาคม รุ่นแรกและรุ่นที่สอง หนอนจะออกไม่ต่อมาก ฉะนั้นการจะเก็บหนอนไม้ไม้ให้เสียไม้ไม้ควรไปเก็บในเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนธันวาคมและหากเก็บก็ควรที่จะเก็บแบบเหลือไว้ทำพันธุ์ให้ลูกหลานได้กินและใช้บ้าง

คุณพะแส่ว นันทะวิเชียรชม วิทยากรชุมชนได้พูดถึงเดบิตว่าเดบิตอยู่กับคนและคนอยู่กับเดบิต ตั้งแต่คนรุ่นปู่ ย่า ตา ยายแล้ว ในปัจจุบันเดบิตเริ่มลดลงเพราะคนไปจับมากและไปหาจับไม่ถูกวิธีบ้าง วิธีจับเดบิตที่ถูกต้องและมันจะไม่สูญพันธุ์คือ ต้องไปจับเวลากลางวัน และห้ามขุดริมฝั่งน้ำ เพราะตัวมันเป็นพ่อพันธุ์ แม่พันธุ์มันจะ

อยู่ในรูกลึก ไม่ควรเอาเศษที่เ็นเปื้อนออกจากการจะเป็นการทำลายไปของเดบิโอและบัจฉยอีกส่วนหนึ่งคือ ในริม
ธารบ้านเราตอนนั้นไม่มีกล้วยป่า ต้นบอน โศฆอแยหรือไม้พุ่มอื่นๆ ที่เป็นองค์ประกอบของหนองน้ำ ตอนอายุประมาณ
30 ปีเศษ ๆ ไปสร้างฝายและเล่นน้ำที่ชุมชนซึ่งเกิดคอบวมโดยไม่รู้สาเหตุ เป็นอยู่นาน จึงไปเลี้ยงผีน้ำ (นาท) ซึ่ง
สมัยก่อนเชื่อว่านาทนั้นคือเดบิโอ หลังจากเลี้ยงผีน้ำแล้วอาการคอบวมก็หายไปกลับมาเป็นปกติ เดบิโอจะทำรูลึกถึง
2 เมตรโดยเฉลี่ย ส่วนปัญหาเดบิโอนั้นจะมีรูปร่างใหญ่กว่าตัวอื่น ๆ ถ้าไปจับพญาเพดะบิโตัวนั้นแล้วมันจะแะงทันที

คุณสุเมาะะ สถิตท่าผาพัฒนา วิทยากรชุมชน ได้พูดถึงศัตรูของหมอนไม้ไผ่ว่ามีหลายอย่าง เช่น คน มด
นก หนู ตะขาบ ฯลฯ

คุณพะเถะปู้ การำดาบ วิทยากรชุมชนพูดถึงหมอนไม้ไผ่ว่า ถ้าจะดูแลอย่างจริงจังนั้นดีแน่ แต่ไม้ไผ่นั้น
ต้องใช้อีกหลายอย่างควรจะมีกับหมอนที่ได้เตรียมไว้แล้วเท่านั้น และควรเก็บในเดือนพฤศจิกายนหรือธันวาคม ส่วนไม้ไผ่
นั้นก็เอามาใช้ประโยชน์ได้อีกหลายอย่างดังภาษิตโบราณกล่าวว่า “ไม้ไผ่หนึ่งถ้ามีรูสองรูนั้นต้องมีราคา”
หมอยศว่า “รูที่ 1 คือตัดมา รูที่ 2 คือผ่าแล้วทำเป็นตอกเพื่อจกसानอาผลัดภณฐไผ่และขาย”

สรุปภาพรวมของการทำกิจกรรมในระยะที่ 1

การทำกิจกรรมในระยะที่ 1 เนื่องจากทั้งทีมวิจัยซึ่งเป็นชาวบ้านเองยังใหม่ต่อการทำงานวิจัยแบบชาวบ้าน
การเตรียมงานจึงเป็นแบบค่อยเป็นค่อยไปตลอดถูก สิ่งที่ไม่เข้าใจก็มีหลายอย่าง เช่น การใช้หลักฐานทางการ
เงินตามหมวดหมู่แต่ก็มีพี่เลี้ยง ศกว. แม่แจ่มคอยแนะนำ การเขียนสรุปรายงานกิจกรรมในแต่ละครั้ง การจดบันทึก
การตั้งคำถามกับทีมวิจัยเองและชุมชน เป็นต้น การทำงานในระยะที่ 1 ได้เกิดกิจกรรมนอกแผนเกิดขึ้นแต่เป็น
กิจกรรมที่สำคัญสำหรับชุมชนคือการรื้อฟื้น ฮีโร่ ผู้นำทางจิตวิญญาณของชาวปากะอะบือ เนื่องจากสภาพทาง
สังคมเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงขึ้นเรื่อยๆ ชุมชนที่ระบบทุน(เงินตรา)และเห็นความสำคัญของวัตถุมักขึ้น ส่งผลต่อ
ความคิดทำให้ขาดการพึ่งพาอาศัยกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เกิดความขัดแย้งแตกความสามัคคีกัน เมื่อได้พูดคุย
กับคนเฒ่า คนแก่ และหลาย ๆ ส่วนในชุมชนถึงสาเหตุเหล่านี้ ได้มีการแลกเปลี่ยนร่วมกันทำให้ได้รับความเป็นอยู่
ของผู้คนในอดีตเป็นมาเช่นไร สิ่งที่เป็นจุดสำคัญคือชุมชนเราขาดหลักที่จะยึดมั่นคือผู้นำที่เรียกว่าฮีโร่ และความ
สำคัญของฮีโร่ คงมีเพียงเท่านั้น ฮีโร่ยังถือว่าเป็นจุดรวมของวัฒนธรรม ประเพณีอันดีงามของชาวปากะอะบือ
ด้วย

บทเรียนและสิ่งที่ได้ค้นพบ การทำงานในระยะที่ 1

1. ต้องค้นหาวิธีการทำงานร่วมกับสมาชิกในชุมชนและส่วนอื่น ๆ ตลอดเวลา ทำให้มีวิธีการเลือกทำงานกับกลุ่มคน
ในหลาย ๆ ส่วน รู้ว่าจะเลือกทำงานกับกลุ่มไหนก่อน
2. ได้เรียนรู้ถึงวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมของชาวปากะอะบือจากผู้เฒ่า ผู้แก่ในชุมชน ทำให้คนในหลาย ๆ กลุ่มได้มา
พูดคุยกันมากขึ้น
3. การทำงานขึ้นนี้ทีมวิจัยต้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน คิดด้วยกัน ทำด้วยกัน รับผิดชอบร่วมกัน
4. สมาชิกทุกคนได้เรียนรู้และร่วมอยู่ในพิธีกรรมที่สิ่งามของชุมชนเช่นในกิจกรรมของการรื้อฟื้นฮีโร่ ผู้นำทางจิต
วิญญาณ ทำให้เข้าใจท่าอาหลงทางไปบ้างกลับมารวมอยู่ที่จุดเดียวกัน คือผู้นำทางจิตวิญญาณ

5. ต้องหันเขียน หมั่นจดบันทึกเพราะถ้าไม่บันทึกแล้ว เวลาผ่านไปนึกไม่ออก เพราะไม่ได้เขียนไว้ต้องเริ่มทบทวนใหม่และอาจตกหล่นไป เช่นการเขียนรายงานกิจกรรม ทำให้นำเสนอไม่ได้เท่าที่ควร การเขียนเป็นกาารได้ฝึกฝนตนเองด้วย เพราะคนบนดอยได้เรียนน้อย บางทีเรียนแล้วพอลับมืองานก็ทำไม่ไหวสวน ทำให้มีเวลาได้เขียน พอเขียนก็ถูก ๆ ผิด พอได้เขียนจึงได้ฝึกไปด้วย
6. ในระยะต่อไปจะได้พัฒนาการเขียนการสรุปงานให้ดีขึ้น
7. อื่น ๆ

 **ระยะที่ 2 : การแสวงหาแนวทางร่วมกันในการจัดการทรัพยากรในเรื่องป่าไม้ให้มี
หนองน้ำและในหนองน้ำให้มีกบเตปือ**

กิจกรรมที่ 2.1 ประชุมทีมวิจัยหลัก 5 คน ครั้งที่ 1

วัตถุประสงค์

1. เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมระยะที่ 1 และ 2 ที่สัมพันธ์กับ คน ป่า-น้ำ หนอง-กบ
2. กำหนดวัน เวลา ในการประชุมร่วมกับทีมวิจัยชุมชน เพื่อวางแผนการดำเนินงานในระยะที่ 2
3. คัดเลือกทีมวิจัยชุมชน 20 คน

ขั้นตอนการเตรียมงานของทีมวิจัย

1. นัดหมายกำหนดวันในการประชุม
2. ดำเนินการจัดประชุม
3. สรุปกิจกรรม/เขียนรายงานกิจกรรม

วันเวลา-สถานที่

วันที่ 21 พฤศจิกายน พ.ศ. 2545 ณ บ้านคุณทองคำ โพแก้ว

ผลที่ได้รับ

1. ได้แนวทางการหาข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่าง คน ป่า-น้ำ หนอง-กบ
2. ได้ทีมงานวิจัยชุมชน 20 คน ที่จะทำงานร่วมกันในระยะที่ 2 การเลือกทีมวิจัยชุมชน 20 คน จะเลือกจากความสมัครสมองของการเข้าร่วมกิจกรรมในระยะที่ 1
3. ได้วันเวลาในการทำงานทุกวันที่ 8-15 ของเดือน
4. ได้เชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมที่ 1 และ 2 ที่เกี่ยวกับคน ป่า – น้ำ หนอง-กบ

รายชื่อทีมวิจัยชุมชน 20 คนที่คัดเลือก มีดังนี้

1. นายดวงดี	กัลยาณรังษิ์วิญญู
2. นายสิงห์แก้ว	สถิตทำผาพัฒนา
3. นายสมบุญธน์	จุกอนุรักษิ์
4. นายพะกะมู	การรดาบ
5. นายคำแดง	สมพงษ์เนติการ
6. นายธวัชชัย	มงคลเจริญกุล
7. นายชูเมาะ	สถิตทำผาพัฒนา
8. นายสิงโต	รัตนอริญเขต
9. นายชาญิก	กัลยาณรังษิ์วิญญู
10. นายตุพล	ลาภขันเพชร
11. นายอุทิศ	สันติวนาดร
12. นายอุทัย	กระจำงกิจคงเชื้อ

13. นายแดง	ตระกูลวิจิตร
14. นายวิรัช	มาลีพูนทวี
15. นายศราวุฒิ	ธีรานุสรณ์กุล
16. นายจิรพงษ์	คุณารัตน์ศิริ
17. นางสาวเกษร	คุณศุภศาสตร์
18. นางสาวนิติยา	จิตติพิพาณิฐ
19. นายอัสนัส	นันทวิเชียรชม
20. นายณะที	ธนะวิทยา

กิจกรรมที่ 2.2 นำเสนอแผนงานในระยะที่ 2 ผู้ชุมชน

วัตถุประสงค์

1. ชี้แจงแนวทางการดำเนินงานให้กับทีมวิจัยชุมชนทราบถึงรายละเอียดการทำงาน
2. เพื่อให้ทีมวิจัยและทีมงานเข้าร่วมในส่วนร่วมในกิจกรรมและเพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน
3. เพื่อให้ชุมชนหรือทีมงานได้รู้ปัญหาที่เกิดขึ้นและหาแนวทางแก้ไขร่วมกัน

ขั้นตอนในการเตรียมงานของทีมวิจัย

1. ทีมวิจัยหลักชุมชนประชุมวางแผน-วางแผนการประชุม แบ่งบทบาทหน้าที่ในการจัดเวที
2. จัดเวทีย่อยใช้ การประชุมประจำเดือนของหมู่บ้าน
3. นำเสนอแผนงานในระยะที่ 2 เพื่อแลกเปลี่ยนกับชุมชน
4. สรุปผลจากการจัดเวที/เขียนบันทึก

กลุ่มเป้าหมาย

สมาชิกชุมชนบ้านแม่ยางล้าน จำนวน 45 คน

วัน/เวลา/สถานที่ในการดำเนินกิจกรรม

วันที่ 21 ธันวาคม 2546 18.30 น. -21.00 น. วัดอมรินทร์ ณ บางช้าง ชุมชนบ้านแม่ยางล้าน

งบประมาณที่ใช้

ไม่มีเนื่องจากใช้เวทีประชุมประจำเดือน

กิจกรรมที่ 2.3 เวทีเตรียมความพร้อมทีมวิจัยชุมชน 20 คน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อทำความเข้าใจร่วมกันในเป้าหมายและเนื้อหาของกิจกรรม
2. เพื่อวางแผนในการปฏิบัติตามภาคสนามร่วมกัน
3. เพื่อวางแผนบทบาทที่ร่วมกันระหว่างทีมวิจัยหลักชุมชน 5 คนและทีมวิจัยชุมชน 20 คน

ขั้นตอนในการเตรียมงานของทีมวิจัย

1. ประชุมวางแผนทีมวิจัยหลักเพื่อเตรียมกิจกรรมเวทีเตรียมความพร้อมทีมวิจัยชุมชน
2. กำหนดบทบาทหน้าที่การทำงานให้กับทีมวิจัยชุมชน

3. ประสานงานได้หมายที่มวิชัยชุมชน
4. ดำเนินการประชุมเตรียมความพร้อมร่วมกับที่มวิชัยชุมชน
5. ที่มวิชัยสรุปกิจกรรมเตรียมความพร้อมและกระบวนการทำงานของที่ม

กลุ่มเป้าหมาย/ผู้เข้าร่วม

ที่มวิชัยชุมชน 20 คน

ที่มวิชัยหลัก 5 คน

วัน-เวลา-สถานที่

วันที่ 21 ธันวาคม 2545 เวลา 9.00 น. - 15.00 น. ณ วัดอมรินทร์ฯ ชุมชนบ้านแม่ยางล้าน

กำหนดการเวที

9.00 น.	ลงทะเบียน
9.30 น.	ผู้ใหญ่นายพัฒนา ธานุวิทยา กล่าวเปิดการประชุม
9.30 น. -10.30 น.	ชี้แจงวัตถุประสงค์ของกิจกรรมและเป้าหมายการดำเนินงาน
	โดยนายพัฒนา ธานุวิทยา
10.30 น. -11.00 น.	ชี้แจงงบประมาณโครงการวิชัยในระยะที่ 2 พร้อมทั้งงบประมาณของแต่ละกิจกรรม โดยนายอุทิศ ชนะวรรณชน
11.00 น. – 11.45 น.	ชี้แจงแผนการดำเนินงานในระยะที่ 2
	โดยนายเกรศร์ กล้านรงค์วิญ
11.45 น. -13.00 น.	พักรับประทานอาหาร
13.00 น. -13.30 น.	ชี้แจงบทบาทหน้าที่ให้กับที่มวิชัยชุมชน
	โดยนายเสาร์ ธานุวิทยา,นายอุทิศ ชนะวรรณชน
13.30 น. 15.00 น.	แบ่งกลุ่มแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกิจกรรมของ
	หนอนไม้และกบ (เดป้อ)
15.00 น.	ปิดประชุม

เนื้อหากิจกรรม

หลังจากนายพัฒนา ผู้ใหญ่นายกล่าวเปิดการประชุมแล้ว นายพัฒนาได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ของกิจกรรมว่า สำหรับวัตถุประสงค์ของการจัดเวทีประชุมครั้งนี้มีอยู่ด้วยกัน 3 ข้อใหญ่ ๆ คือ เป็นการทำความเข้าใจร่วมกันในเนื้อหาและเป้าหมาย เพื่อที่จะวางแผนปฏิบัติงานกิจกรรมภาคสนามร่วมกัน และอีกประการหนึ่งก็เพื่อที่จะชี้แจงบทบาทหน้าที่ให้กับที่มวิชัยชุมชน เป้าหมายของพวกเขาคือ จะทำอะไร ที่ไหน ไปกันอย่างไร ไปกินอะไร และต้องทำอะไรบ้าง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แท้จริงนำไปเพื่อวางแผนงาน หลังจากนั้นก็ได้อธิบายถึงสิ่งที่ต้องทำอะไร และทำอะไรบ้าง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แท้จริงนำไปเพื่อวางแผนงาน หลังจากนั้นก็ได้อธิบายถึงสิ่งที่ต้องทำอะไร และทำอะไรบ้าง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แท้จริงนำไปเพื่อวางแผนงาน หลังจากนั้นก็ได้อธิบายถึงสิ่งที่ต้องทำอะไร และทำอะไรบ้าง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แท้จริงนำไปเพื่อวางแผนงาน

โครงการในระยะที่ 2 และ งบประมาณของแต่ละกิจกรรมอย่างละเอียด หากใครสงสัยขอให้ผู้ใดในแผนงบประมาณ/กิจกรรม จากนั้นนายเกรศร์ก็ได้ชี้แจงเรื่องแผนงานในระยะที่ 2 จะต้องทำอะไรกันบ้าง โดยเน้นที่กิจกรรมหลัก ๆ ซึ่งจะมีอยู่ด้วยกัน 7 กิจกรรม และกิจกรรมย่อยมีอยู่ 15 กิจกรรม ต่อมานายเสาร์ได้ชี้แจงบทบาทหน้าที่ในการ

ทำงานของทีมงานวิจัยชุมชนและเน้นย้ำว่าในเมื่อเรามาทำงานกันเป็นทีมแล้ว เราจำเป็นต้องรู้บทบาทหน้าที่ของตนเอง เพื่อที่จะช่วยกันทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ ใ้รู้ว่าทำไป แล้วจะสูญหาย หากว่าเราตั้งใจทำงาน ผลสะท้อนต้องมาถึงชุมชนแน่นอน สุดท้ายชุมชนของเราจะต้องเป็นทีมที่เข้มแข็งอย่างแน่นอน

ผลที่ได้รับ

ทีมวิจัยได้เข้าใจในเรื่องของวัตถุประสงค์ของโครงการเป้าหมาย บทบาทหน้าที่ แผนงานระยะที่ 2 ตลอดจนรายละเอียดของกิจกรรม งานประมาณของโครงการได้เป็นอย่างดีและได้แนวทางการทำงานร่วมกับชุมชนและชุมชนใกล้เคียง ได้อย่างเหมาะสมเป็นขั้นตอน

ปัญหาอุปสรรค

ความไม่ต่อเนื่องในการประชาสัมพันธ์ถึงวัตถุประสงค์ของโครงการให้กับชุมชนใกล้เคียงที่มีพื้นที่ติดต่อกัน อันเนื่องมาจากกรอบของเวลา

แนวทางแก้ไข

1. ต้องประชาสัมพันธ์วัตถุประสงค์ของโครงการอย่างต่อเนื่อง โดยการประชาสัมพันธ์ผ่านผู้นำที่เป็นทางการและผู้นำทางธรรมชาติ
2. ประชาสัมพันธ์โดยไม่จำกัดเวลา กล่าวคือพบกันที่ไหนให้พูดคุยกันถึงวัตถุประสงค์ของโครงการเพื่อทำความเข้าใจให้กับเขา

งบประมาณที่ใช้ในกิจกรรม

ค่าอาหาร จำนวน 1,000 บาท

กิจกรรมที่ 2.4 การศึกษาระบบนิเวศน์ สภาพความเป็นจริงของป่า-น้ำ-ลำห้วย-หนองน้ำ และ กบ(เตย)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพความเป็นจริงทางระบบนิเวศน์ ในการดำรงชีวิตของกบ เตย น้้ำ ลำห้วย หนองน้ำ ร่วมกัน
2. เพื่อให้ชุมชนได้เรียนรู้เกี่ยวกับข้อมูลจากระบบนิเวศน์ดั้งเดิมและระบบนิเวศน์ที่ถูกทำลาย
3. เพื่อหาความร่วมมือและแนวทางในการจัดการฟื้นฟูแหล่งที่อยู่อาศัยพร้อมประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อร่วมกัน

ขั้นตอนในการศึกษา

1. เตรียมความพร้อมให้กับทีมวิจัยชุมชนก่อนออกเดินทางเพื่อศึกษาข้อมูลจากสภาพความเป็นจริงของกบที่ไม่เคยถูกทำลาย
2. เข้าพื้นที่ บันทึกภาพถ่ายสภาพความเป็นจริงในการดำรงชีวิตของกบ เตย และศึกษาในช่วงกลางคืนดูการออกหากินของกบพร้อมบันทึกภาพ ลักษณะของกบ ตัวผู้ กบตัวเมียเอาไว้
3. สรุปและบันทึกผลจากการศึกษา/กระบวนการวางแผนกิจกรรม

กลุ่มเป้าหมาย/ผู้เข้าร่วม

ทีมวิจัยหลักจำนวน

4 คน

ทีมวิจัยชุมชนจำนวน 5 คน
วิทยากรชุมชนจำนวน 1 คน

วัน/เวลา/สถานที่

วันที่ 29-30 ธันวาคม 2545 สถานที่ศึกษา เขตอรอยต่อระหว่างอำเภอแม่แจ่มและอำเภอจอมทอง รวมระยะทาง 20 กิโลเมตร สภาพพื้นที่เป็นป่าดิบลึก

รายชื่อผู้เข้าร่วมกิจกรรม

1. นายพะวง	มงคลเจริญกุล	(วิทยากรชุมชน)
2. นายศุภกิจ	เจริญสันธานดำรงศ์	(วิทยากรชุมชน)
3. นายสุรเกียรติ	เจริญธนาภณ	(ทีมวิจัยชุมชน)
4. นายสิงโต	รัตนอรัญเขต	(ทีมวิจัยชุมชน)
5. นายกลีป	นิมิตจรรยา	(ทีมวิจัยชุมชน)
6. นายสมบุญ	รุกอนัฐกิจ	(ทีมวิจัยชุมชน)
7. นายเสาว์	ธนูวิทยา	(ทีมวิจัยหลัก)
8. นายทองคำ	โพธิแก้ว	(ทีมวิจัยหลัก)
9. นายไกรศรี	กถาณรงค์วิญ	(ทีมวิจัยหลัก)
10. นายอุทิศ	ชนะวรรณชน	(ทีมวิจัยหลัก)

หมายเหตุ เนื่องจากพื้นที่เป็นป่าดิบลึกและการเดินทางค่อนข้างไกลจึงมีการกำหนดคนที่เข้าร่วม จำนวนพอประมาณ และเลือกจากความสมัครใจของแต่ละคนที่พร้อม

ข้อค้นพบของทีมวิจัย

1. ทีมวิจัยหลักต้องค้นหากระบวนการในวิชาต้นไม้ของชุมชนบ้านยางสัน ที่ขาดหาย
2. ทำบ่อทดลองพร้อมทั้งทำพิธีกรรมตามความเชื่อเพื่อให้บงายพืชพันธุ์และนำไปปล่อยในแหล่งฟื้นฟู
3. ต้องฟื้นฟูที่อยู่อาศัยของกบในป่าต้นน้ำ (ช่วงฤดูฝน)
4. การวิเคราะห์ปัญหา/กระบวนการและขั้นที่จะทำการอนุรักษ์

กำหนดการ

- 8.00 น. ทีมวิจัยหลัก 4 คน ผู้เข้าร่วม 4 คน และวิทยากร 2 คน ออกเดินมุ่งหน้าสู่จุดเป้าหมาย ใช้เวลาเดินทางจากบ้านยางสันถึงที่หมาย เป็นเวลา 5-6 ชั่วโมง และหยุดพักรับประทานอาหาร
- 14.00 น. - 16.00 น. ออกศึกษาระบบนิเวศสภาพความเป็นจริงของแหล่งที่อยู่อาศัยของกบที่เคยถูกทำลายร่วมกันพร้อมช่วยกันบันทึกภาพ พร้อมบันทึกองค์ประกอบกับลักษณะของสภาพถ่ายและหนองน้ำที่กบอยู่อาศัยไว้
- 16.00 น. - 18.00 น. ทำที่พัก เตรียมอาหาร ทำพิธีขอมาในป่าเพื่อให้ลอร์ดภัยจากเหตุร้ายต่างๆ โดยจุดพะวง มงคลเจริญกุล
- 19.00น. - 24.00 น. ออกมาสู่ลักษณะการออกมายของกบและบันทึกภาพถ่ายตัวผู้และตัวแม่เอาไว้

ผลที่ได้จากกิจกรรม

1. ผู้รู้สภาพที่กบอยู่
2. ได้รู้วิถีและองค์ประกอบของหนองน้ำ ให้กับขยายพันธุ์และนำไปปล่อยในแหล่งฟื้นฟู
3. รู้วิธีสังเกต การจับกบ และวิถีดูแลแหล่งที่อยู่อาศัยของกบดังนี้

3.1 วิธีสังเกตดังนี้

- 3.1.1 การออกของกบ การออกหากิน การวางไข่ ผสมพันธุ์ ต้องสังเกตตั้งแต่หัวค่ำถึงเที่ยงคืน
- 3.1.2 การสังเกตการเจริญพันธุ์ต้องสังเกตตั้งแต่ช่วงแรกที่เกิดการวางไข่

3.2. การจับกบที่ถูกต้อง

- 3.2.1 ไม่ควรจับในช่วงที่กบกำลังมีไข่หรือวางไข่
- 3.2.2 ต้องจับในตอนกลางคืนตอนที่ยกบออกมาห่างจากไข่เสียก่อน
- 3.3.3 ไม่ควรทำลายแหล่งที่อยู่ ระบบนิเวศน์ หรือชุดลูกของกบ ฐของกบจะเสียหายและกบจะหนีน้ำก็จะแห้ง

3.3 วิถีดูแลแหล่งที่อยู่อาศัย

- 3.3.1 ถ้าถึงฤดูฝนจะมีน้ำชอกต้องกันน้ำให้สูงไว้พอประมาณ
- 3.3.2 นำเอาใบไม้หรือกล้วยป่าไปวางไว้ในแหล่งที่อยู่อาศัย เพื่อให้กบจะวางไข่ได้
4. ผู้ที่เข้าร่วมศึกษาเกิดจิตสำนึกที่จะอนุรักษ์และเห็นความสำคัญของกบ

ข้อค้นพบของทีมวิจัย

1. ทีมวิจัยหลักต้องค้นหากระบวนการในเขตป่าต้นน้ำของชุมชนบ้านยางสำน ที่ขาดหาย
2. ทำบ่อทดลองพร้อมทั้งทำพิธีกรรมตามความเชื่อเพื่อให้กบขยายพันธุ์และนำไปปล่อยในแหล่งฟื้นฟู
3. ต้องฟื้นฟูที่อยู่อาศัยของกบในป่าต้นน้ำ (ช่วงฤดูฝน)
4. การวิเคราะห์ปัญหา/กระบวนการและขั้นที่จะทำการอนุรักษ์

ปัญหา/อุปสรรคที่พบ

1. การบันทึกภาพที่จะประกอบกรอธิบายเกิดปัญหาภาพที่เห็นไม่ชัดเจนเนื่องจากกล้องไม่ค่อยมีคุณภาพ เก็บรายละเอียดไม่ชัดเจน
2. สภาพที่อยู่อาศัยจริงตามธรรมชาติของกบ อยู่ไกลจากหมู่บ้านมากทำให้ยากต่อการศึกษางจรชีวิตของกบ

แนวทางแก้ไข

1. หากกล้องที่ติดมาบันทึก ต้องจำลองทดลองในบ่อทดลองแทนเพื่อสังเกตวงจรชีวิตของกบ
2. ทำการบันทึกภาพโดยใช้การวาดภาพแทน

งบประมาณที่ใช้

- ค่าอาหาร 400 บาท
- ค่าตอบแทนวิทยากรชุมชน 200 บาท

กิจกรรมที่ 2.5 เวทีทำความเข้าใจและหาแนวทางในการจัดการหนอง-บ่อกับชุมชนใกล้เคียงและหน่วยงานในพื้นที่

วัตถุประสงค์

1. เพื่อทำความเข้าใจกับแกนนำชุมชนใกล้เคียง
 2. เพื่อดึงการมีส่วนร่วมในการหาแนวทางในการจัดการให้ป่าไม้หนองไม้ไผ่และในน้ำมีกับ แต่บ่อ
- ### ขั้นตอนการเตรียมงานของทีมงานวิจัย
1. ประชุมทีมวิจัยเพื่อวางแผนการดำเนินงาน
 2. ประสานงานกับแกนนำชุมชนและหน่วยงานในพื้นที่
 3. ดำเนินการจัดเวทีประชุมเพื่อทำความเข้าใจและดึงการมีส่วนร่วม
 4. สรุปผลการดำเนินงานและการะบวนการดำเนินการกิจกรรม

กลุ่มเป้าหมาย/ผู้เข้าร่วม

1. แกนนำชุมชนใกล้เคียง	5 คน
2. หน่วยงานในพื้นที่	5 คน
3. วิทยากรชุมชน	2 คน
4. ทีมวิจัย	10 คน
5. ผู้สนใจ	3 คน
6. ทีมวิจัยหลัก	5 คน

รวมผู้เข้าร่วม 30 คน

วัน-เวลา-สถานที่

วันที่ 27 ธันวาคม 2545 ตั้งแต่เวลา 9.00 น. เป็นต้นไป ณ วัดอัมรินทร์ ชุมชนบ้านแม่ยางส้ม

รายชื่อผู้เข้าร่วม

-แกนนำชุมชนใกล้เคียง

1. นายเกรียงศักดิ์ บุญเทียม	สมาชิก อบต. หมู่ที่ 2 บ้านผานัง ตำบลท่าผา
2. นายตวาท นิติประทานศิลป์	หมู่ที่ 1 ปากล้อย ตำบลท่าผา
3. นายพะมอ ศิลปพงษ์พันธ์	ผู้ทรงคุณวุฒิ หมู่ที่ 1 บ้านสามสบน ตำบลท่าผา
4. นายเอกชัย	สมาชิก อบต. หมู่ที่ 1 บ้านแม่แรก ตำบลท่าผา

-หน่วยงานในพื้นที่

1. พระพรพจน์	เจ้าอาวาสวัด พระศรีอัมรินทร์ ณ บางช้าง
2. คุณวิเชียร ณะชะว้าง	ประธานบริหาร อบต.ท่าผา
3. คุณสุธา ยมแก้ว	รองประธานสภา อบต.ท่าผา
4. คุณอิสระ สิริเสยาสน์	หัวหน้าสถานีป่าสิริจิตต์
5. จ.ต.ทวีวุฒิ	หัวหน้าโครงการพัฒนาลุ่มน้ำแม่แม่

กำหนดการเวที

9.00 น.	ลงทะเบียน
9.30 น.	เปิดเวทีการประชุมโดย พระพรพจน์ ชี้แจงความเป็นมาวัตถุประสงค์และการทำงานของโครงการวิจัยที่ผ่านมา
9.30 น. - 10.00 น.	โดย นายไกรศรี กล้าณรงค์ชัยวิญ และนายอุทิศ ชนะวรรณชน
10.00 น. - 10.30 น.	อธิบายความสัมพันธ์เกี่ยวกับคน-น้ำ-กบ เตปื่อ
10.30 น. - 11.00 น.	โดยลุงศุภกิจ อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างคน-ป่า-หมอน
11.00 น. - 11.30 น.	โดยลุงพะใจ รับฟังข้อเสนอแนะการทำงานของโครงการจาก
11.30 น. - 12.00 น.	นายอิสระ ศิริเสยาสน์ สว.ป่าสิริกิตต์ รับข้อเสนอแนะการทำงานของโครงการที่จะทำร่วมกับอปต.ในส่วนของฝ่าย บริหาร โดยนายวิเชียร ณะชว่าง ประธานบริหาร อปต.ท่าผา รับข้อเสนอแนะการทำงานของโครงการจาก ร.ต. ทวีวุฒิ จากโครงการพัฒนาผู้นำแม่แจ่ม กองทัพบกที่ 3 13.30 น. - 14.00 น. รับข้อเสนอแนะการทำงานของโครงการจากคุณ สุธา ยมแก้ว รองประธานสภาอปต.ท่าผา 14.00 น. - 16.00 น. เวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของทมิฬชุมชนแกนนำ หมู่บ้านใกล้เคียงและหน่วยงานในพื้นที่ 16.00 น. - 16.30 น. สรุปเวทีการประชุมโดยทองคำ โพแก้ว 16.30 น. ปิดประชุม นายเสาร์ ธารุวิทยา

เนื้อหากิจกรรม

นายไกรศรี กล้าณรงค์ชัยวิญหลักชุมชน ได้ชี้แจงความเป็นมาของโครงการวิจัย และปัญหาที่ชุมชนได้ประสบคือการจับกบไปเกือบหมด ยังผลให้บางแห่งเกิดแห้งขาดส่วนหมอนน้ำไม่กี่ชิ้นกัน มีการตัดไม้เพื่อจับหมอนอย่างไม่ถูกวิธียังผลให้เกิดความเสียหายจำนวนมากซึ่งน่าจะเสียตายนั่นเองไม่ถูกวิธี หากมีการช่วยกันร่วมกันจัดการ ดูแลแล้ว หมอนน้ำไม่จะกลายเป็นธนาคารหมู่บ้านได้เป็นอย่างดี การทำงานในระยะแรกที่ผ่านมาเป็นการศึกษารวบรวมองค์ความรู้ภูมิปัญญาและพิธีกรรมต่าง ๆ ในอดีตที่มีแบบแผน เป็นจารีตประเพณี

นายอิสระ ศิริเสยาสน์ หัวหน้าสว.ป่าสิริกิตต์ ได้ให้ข้อคิดต่อชุมชนว่า การจัดการหมอนน้ำไม่ที่ดีจะต้องแบ่งสัดส่วนให้พอเหมาะ ต้องมีกฎระเบียบสำหรับใช้ควบคุม การเก็บหมอนก็ควรเก็บในวันเดียวกันและควรมีการกันเขตรักษาพ่อพันธุ์ แม่พันธุ์ รวมถึงควรมีการเก็บสถิติทั้งหมอนและกบ และถ้าหากมีการทำงานอย่างมีชิ้น

เป็นตอนแล้ว ขนาดตหมู่บ้านแมงสาบจะเป็นสถานที่ท่องเที่ยวอย่างแน่นอน เศรษฐกิจของหมู่บ้านก็จะดีขึ้นตาม มาด้วย

นายวิเชียร ธนะชาวั่ง ประธานบริหารส่วนตำบลท่าผา กล่าวว่า ถ้าโครงการนี้สิ้นสุดแล้ว หมู่บ้านแมงสาบด้านหน้าจะเป็นหมู่บ้านตัวอย่างที่ดีกับหลาย ๆ หมู่บ้าน ด้านการอนุรักษ์ป่าและแมลงสัตว์ป่า การจัดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น สโมสรทำอย่างนี้และขอให้ทุกหมู่บ้านช่วยณรงค์ เผยแพร่ให้ลูกบ้านเพื่อการอนุรักษ์และรักษาในสิ่งที่เรามีอยู่เล็กน้อย ทางอบต.ท่าผา จะประสานกับองค์กรเครือข่ายให้มาช่วยทำหลักสูตรแล้วจะประชุมหารือกันเพื่อแบ่งปันเขตหมู่บ้านให้ชัดเจนง่ายต่อการออกกฎระเบียบเพื่อการศึกษา อนุรักษ์

ร้อยตรี ทวีวุฒิ จากโครงการพัฒนาผู้นำแม่แจ่ม (ค.พ.จ.) กล่าวว่าเห็นด้วยอย่างยิ่งที่ชุมชนมีความคิดสร้างสรรค์เรื่องการอนุรักษ์โดยใช้วิถีธรรมชาติ โดยผ่านการทำงานของทมิฬวิทย์ที่เป็นขึ้นเป็นตอน ทางทหารพร้อมที่จะให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่ และขอให้ท่านแม่ป้า ผู้ว่าท่านเป็นเขตรักษาพันธุ์-แม่พันธุ์ทั้งหม่อนไม้ แม่และลูกแบบ

คุณสุธา ยมแก้ว รองประธานสภาอบต.ท่าผา กล่าวว่า ทั้งกฎระเบียบและพิธีกรรมที่จะเอามาดูแลรักษาป่า สัตว์ป่า และแมลงทางสภาวะ ให้ค่อยและพร้อมที่จะรับไปพิจารณาเป็นข้อบังคับตำบลท่าผาผ่านสภา

คุณเกรียงศักดิ์ เลขาอบต.ท่าผา มาร่วมเวทีในนามตัวแทนหมู่ 2 บ้านผาผึ้ง กล่าวว่าในเมื่อมีโครงการที่เกิดขึ้นในตำบลของเราอย่างนี้ในฐานะตัวแทนชุมชนใกล้เคียง ขอให้บ้านปากล้อย,สามสบ,แม่ยาว,ผา และ บ้านผาผึ้ง ช่วยกันร่วมมือดูแลสิ่งเหล่านี้ในอนาคตจะเป็นรายได้เข้าหมู่บ้านและตำบลต่อไป

ผลที่ได้รับ

1. ทุกหมู่บ้านเห็นด้วยกับแนวทางของโครงการและพร้อมที่จะร่วมมือกันตลอดจนจะดูแลหนองและป่าในเขตหมู่บ้านของตนเองและพร้อมจะประชาสัมพันธ์ให้ลูกบ้านเคารพสิทธิของหมู่บ้านใกล้เคียงอีกด้วย
2. ทุกคนรู้ถึงการจัดทำอย่างเป็นระบบโดยที่จะต้องมีการระเบียบและพิธีกรรมมาควบคุมและจะต้องมีแผนที่แสดงจุดต่างๆ ไว้อย่างชัดเจนให้สำคัญควรประชาสัมพันธ์ให้มาก ๆ
3. ทางด้านอบต.ยินดีที่จะรับพิจารณากฎระเบียบต่าง ๆ และจะช่วยในการประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐเพื่อช่วยบันทึกเขตของหมู่บ้าน เพื่อยุติการควบคุมดูแลรักษา

ปัญหาของกิจกรรม

1. หน่วยงานและหมู่บ้านใกล้เคียงเข้าร่วมเวทีไม่ครบตามเป้าหมาย
2. มีข้อจำกัดเรื่องเวลา
3. หมู่บ้านใกล้เคียงไม่ค่อยรู้ความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของโครงการ

แนวทางการแก้ไข

1. ส่งหนังสือเชิญล่วงหน้าอย่างน้อย 7 วัน
2. ควรคำนึงถึงเวลาของหมู่บ้านใกล้เคียง
3. ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์โดยอาศัยสื่อต่าง ๆ เช่นผู้นำ ญาติพี่น้อง เพื่อน และหน่วยงานในพื้นที่ ฯลฯ

งบประมาณที่ใช้ในกิจกรรม

ค่าอาหารและอื่น ๆ เป็นเงิน 1,800 บาท

กิจกรรมที่ 2.6 ประชุมทีมวิจัยหลัก 5 คน ครั้งที่ 2

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสรุปการดำเนินงาน 2 เดือนที่ผ่านมา
2. เพื่อกำหนดและวางแผนงานแบ่งหน้าที่กันทำงานใน 3 เดือนข้างหน้า

ขั้นตอนการเตรียมงานของทีมวิจัย

1. ทีมวิจัยหลักกำหนดวันนัดหมายการประชุมทีม
2. เตรียมประเด็นในการประชุมทีมวิจัยหลัก 5 คน
3. ร่วมกันสรุปการดำเนินงาน 2 เดือนที่ผ่านมา
4. กำหนดและวางแผนการดำเนินงานในเดือนต่อไป
5. แบ่งบทบาทหน้าที่ของทีมวิจัยหลัก
6. สรุปการประชุมทีมวิจัยหลัก/เขียนรายงานกิจกรรม

วันเวลา/สถานที่

วันที่ 15 มกราคม 2546 ณ บ้านนายทองคำ โพแก้ว

กำหนดการ

9.00 น	ทีมวิจัยมาพร้อมเพียงกัน
9.15 น.	สรุปผลการดำเนินงานวิจัยที่ผ่านมา
10.00 น. – 11.00	กำหนดวางแผนงานที่จะทำต่อไป
11.00 น.– 12. 00	แบ่งบทบาทหน้าที่ของแต่ละคน
12.00 น.	รับประทานอาหาร
13.00 น. – 14.00 น.	กำหนดวันเวลาที่จะดำเนินงานต่อไป

เนื้อหากิจกรรม

นายทองคำ โพแก้วได้นำเสนอต่อที่ประชุมว่า กิจกรรมใน 2 เดือน ที่ผ่านมายังคงค้างอยู่ 1 กิจกรรม เช่น กิจกรรมประชุมทีมย่อยในเดือนต่อไป ให้ทำตามแผนกิจกรรมในแต่ละเดือนไม่เช่นนั้นการดำเนินงานจะไม่ตามเป้าหมาย นายโกศลศรี กล่าวสรุปข้อสรุปได้ว่า ต้องมอบหมายหน้าที่กันทำงานและต้องกำหนดเวลาให้ถูกต้อง ถ้าหากหัวหน้าทีมติดภารกิจอื่น ให้ผู้พี่ทำแทนก็ได้ ถ้าจะขอให้พร้อมทุกคน การปฏิบัติงานอาจไม่เป็นไปตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ได้วางเอาไว้

ผลที่ได้รับ

ทีมวิจัยหลักเข้าใจการทำงานมากขึ้น พร้อมได้กำหนด วัน เวลา และมอบหมายงานกันทำได้อย่างชัดเจน เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์

ปัญหาอุปสรรคที่พบ

การปฏิบัติงานช่วงที่ผ่านมามีบางกิจกรรมจะล่าช้าไปเพราะบางครึ่งที่งานไม่มีเวลาหรือติดธุระจำเป็นอย่างอื่น แต่บางครั้งทีมงานและชุมชนก็จะเข้าร่วมกันมีเวลา เช่น ติดช่วงฤดูการผลิต การเก็บเกี่ยวผลผลิต ทำให้กิจกรรมไม่เป็นไปตามแผนของเวลาที่วางไว้

แนวทางแก้ไขปัญหา

ทีมวิจัยได้นำเสนอร่วมกันว่าให้ดูเวลาและความพร้อมของทุกฝ่าย บางอย่างที่ทำไม่ได้ให้ทำให้ออน หากทำตามแผนเวลา แล้วไม่มีคนเข้าร่วมก็จะไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์นี้แม่ของกลุ่มนำหมายที่วางไว้ จึงควรมีการรับกิจกรรมให้สอดคล้องกับเวลา และวิถีชีวิตของคนส่วนใหญ่

งบประมาณ

- ค่าอาหาร ทีมวิจัยหลัก 5 คน X 40 บาท รวม 200 บาท

กิจกรรมที่ 2.7 จัดประชุมทีมย่อยเรื่องหนอนไม้และกบเตปือ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชนและทีมวิจัยหลัก
2. เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันถึงผลการศึกษาวิจัย
3. เพื่อรับฟังข้อเสนอแนะระหว่างทีมวิจัยชุมชนกับทีมวิจัยหลัก
4. เพื่อให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติม

ขั้นตอนการเตรียมงานของทีมวิจัย

1. ทีมวิจัยหลักประชุมเพื่อตกลงวันเวลาที่ประชุมย่อยเพื่อแบ่งหน้าที่กัน
2. แบ่งงานให้ทีมวิจัยรับผิดชอบงานแบบชัดเจน
3. กำหนดวันเวลาที่จัดกิจกรรมประชุมย่อย
4. หัวหน้าทีมหลักดำเนินการประชุมรับข้อเสนอมေး

กลุ่มเป้าหมาย/ผู้เข้าร่วม

1. ทีมวิจัยหลัก 5 คน
2. ทีมวิจัยหลัก 10 คน
3. ทีมวิจัยชาวบ้านหรือชาวบ้านผู้ร่วมกิจกรรม 10 คน

วันที่/เวลา/สถานที่

วันที่ 11 เดือนกุมภาพันธ์ 2546 เวลา 9.00 – 15.00 น. ณ วัดแม่ยางล้าน หมู่ 8 ต.ท่าผา อ.แม่แจ่ม

จ.เชียงใหม่

วิธีการติดต่อประสานงาน

- หัวหน้าทีมจะบอกให้ลูกทีมบอกชาวบ้านและทีมวิจัยชุมชนมาร่วมกันตามวันเวลาที่กำหนดไว้
- ประกาศตามเสียงตามสาย

ผลของการติดต่อประสานงาน

- การประกาศตามเสียงตามสายได้ผลพอสมควร
- ทีมวิจัยชุมชนและชาวบ้านพร้อมใจกันมาร่วมกันตามวันเวลา สถานที่ที่กำหนดไว้

สาเหตุที่ต้องประชุมย่อย

1. เพื่อให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติม
2. เพื่อขอคำแนะนำจากทีมวิจัยชุมชนและชาวบ้าน

3. เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและชัดเจน

ผลของการประชุมย่อย

1. ได้ข้อมูลเพิ่มเติมตามเป้าหมาย
2. ได้รับคำแนะนำจากทีมวิจัยชุมชนและชาวบ้าน
3. ได้ข้อมูลถูกต้องและชัดเจน

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการประชุมย่อย

ข้อมูลบางอย่างอาจได้รับคำแนะนำจากชาวบ้านว่าจำเป็นต้องเพิ่มเติมบางประการ และทางทีมก็จะได้แก้ไขเพิ่มเติมกันต่อไป

เนื้อหากิจกรรม

เวลา 8.30 น. ผู้เข้าร่วมประชุมได้ลงทะเบียน

พ่อหลวงพัฒนา ธนุทวีทยา ได้กล่าวต้อนรับผู้เข้าร่วมประชุมเกี่ยวกับหนอ-กบ เมื่อกล่าวต้อนรับผู้เข้าร่วมประชุมเสร็จ นายทองคำ โพแก้ว ได้พูดคุยกับผู้เข้าร่วมประชุม จากนั้นนายปกรณ์ กล้านรงค์วิทย ได้ทำความเข้าใจวัตถุประสงค์โครงการวิจัยและวัตถุประสงค์ของการประชุมย่อย

นายปกรณ์ กล้านรงค์วิทย หัวหน้าทีมวิจัยเรื่องกบ เตบือ ได้กล่าวขอบคุนวิทยากรตลอดจนผู้เข้าร่วมอบรม และได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการประชุมย่อยว่า โครงการวิจัยของเราคือการวิจัยหนอ-กบ เตบือนั้น ในระยะที่ที่สองนี้ พวกเรามีวิจัยไม่รู้ว่าทีมวิจัยหลักหรือทีมวิจัยชุมชน พวกเราได้หาข้อมูลหรือข้อสงสัยที่เราจะได้รับการตอบที่ถูกต้องนั้น พวกเราจะได้พบปะกันตลอดเวลา เพื่อทำความเข้าใจกัน เพื่อให้ตรงประเด็น เมื่อข้อใดจุดใดที่พวกเรายังไม่เข้าใจหรือได้คำตอบไม่สมบูรณ์แบบพวกเราต้องหาคำตอบที่แน่นอนและถูกต้อง ฉะนั้นในสองสามเดือนที่ผ่านมาพวกเราไปหาข้อมูลและทีมวิจัยหลักได้บันทึกไว้แล้ว พวกเราได้เก็บข้อบกพร่องที่เราพบและแก้ไขข้อผิดพลาดให้ถูกต้อง ในวันนี้พวกเราได้มาพบปะกัน ก็เพื่อที่จะได้ปรึกษาหารือเรื่องข้อมูล เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างทีมวิจัยชุมชนเพื่อให้ทีมวิจัยหลักได้บันทึกไว้เพื่อให้ลูกหลานของเราในอนาคต จะได้ศึกษาไว้ ฉะนั้นข้อมูลจะต้องเป็นข้อมูลที่ถูกต้องชัดเจนและเป็นข้อมูลที่ตรวจสอบได้ด้วย

ในวันนี้ พวกเราจะได้ร่วมกันแลกเปลี่ยนตรวจสอบข้อมูลไม่ว่าจะเป็นเรื่องหนอหรือกบ เพื่อให้ได้ข้อมูลให้มากที่สุด ถูกต้องที่สุด

นายชูเมาะ สถิตท่ามาพัฒนา ได้กล่าวไว้ว่าจะเรื่องหนอหรือกบ ซึ่งเป็นภารกิจที่ดีมาก อย่างเช่นหนอ-กบ เตบือนั้นถ้าไม่วิจัยเอาไว้ก็อาจจะหายไปโดยที่ลูกหลานของเรา ห้าหกสิบปี ลูกหลานของเราจะไม่เห็นหนอ-กบและหนอ-กบนั้นถ้ามีมากขึ้นอีกหน่อยจะเป็นรายได้เสริมให้ชุมชนอีกมาก สำหรับกบ เตบือนั้น เมื่อก่อนได้เล้าือกนั้นเป็นฝน้ำ ซึ่งที่เหมื่อนน้ำนั้นจะต้องมีกบเตบือ พวกเราเห็นว่าถ้าในหมู่บ้านของเรากบ เตบือ หายไปหรือคนจับกินหมด ก็กลัวว่าน้ำจะแห้งพวกเราจะไม่ได้กินน้ำได้ชื่นน้ำ พวกเราจะต้องช่วยกันวิจัยหรือช่วยกันอนุรักษ์เพื่อไม่ให้เกิดน้ำแห้ง ในอนาคตกบนั้นถ้ามีเยอะ ๆ จะเป็นรายได้เสริม จะให้ทีมวิจัยกับประมาถนและอะไร ๆ อยากรู้บ้านของเราย่อยๆไว้บ้านทุกหลังหลังละ 1 บ่อ ถ้าเป็นไปได้ถ้าได้เลี้ยงก็จะเป็นประโยชน์กับเราอย่างมากเช่น

1. จะไม่จับกบในชุมชนด้วย ในชุมชนหรือจะจับมากับชุมชนและน้ำก็จะมากขึ้นด้วย
2. จะได้เป็นรายได้เสริมให้กับในครอบครัวของเราอีกด้วย

นายดวงดี กล้าณรงค์ชัย กล่าวว่า ที่บ้านแม่หลู มีหลายพื้นที่เสี่ยงภัยแล้งมาก น้ำก็เคยเหือดไป ด้วย ในปัจจุบันคนไปจับกินหมอน้ำก็แห้งไม่มีน้ำในหลายจุด

นายตุพล กล่าวว่า ในหมู่บ้านเขตที่เรารักษาเอาไว้ต้องพูดกันให้ไปหาหมอนหรือไปเก็บ ให้ถูกวิธีหรือต้องรอให้การเจริญเติบโตของหมอนเต็มวัยแล้วค่อยไปเก็บ ดูในหมู่บ้านเราหากเข้าใจกันแล้วก็จะไม่มีปัญหา แต่หมู่บ้านใกล้เคียงผมคิดว่าห้ามเขาไม่ได้ พอเราห้ามเขา เขาก็จะอ้างว่าไม่รู้ไม่ทราบ เราจะมีปากบอกว่าตรงนี้ห้ามนะ ตรงนี้เก็บได้ เพื่อให้คนอื่นหรือหมู่บ้านใกล้เคียงได้รับรู้

นายสุก กล่าวว่า ชาวบ้านจะปฏิบัติตามที่ทดลองเลี้ยงไว้เองบ้าง เพื่อเป็นตัวอย่างให้คนอื่นทำ

นายสมชาย กล่าวว่า

1. การเลี้ยงนี้จะไม่จะมีปัญหา เรื่องขุดบ่อไปหาพ่อพันธุ์-แม่พันธุ์เผลอก แต่ไม่มีพละศกปีพื้น
2. ไม่มีตะกั่วกันไว้ ถ้าไม่กันหน้าฝนก็จะมีน้ำไปอยู่ที่อื่น ๆ หากมีตัวขากันก็จะมีน้ำ

ผลที่ได้รับ

1. ได้ข้อเสนอแนะมุมมองของชุมชน
2. ได้รับความร่วมมือจากชุมชน
3. ทีมวิจัยหลักทีมวิจัยชุมชนและชาวบ้านได้เรียนรู้ร่วมกันมากขึ้น

ปัญหาอุปสรรคที่พบ

1. หน่วยงานของรัฐและเอกชนไม่มาร่วมกิจกรรมประชุมย่อยครั้งนี้
2. หมู่บ้านใกล้เคียงไม่ได้มาร่วมในกิจกรรม

วิธีการแก้ปัญหา

1. ต้องไปเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มาร่วมกิจกรรมประชุมย่อยให้มากขึ้น
2. ต้องแก้ปัญหาเรื่องหมู่บ้านใกล้เคียงโดยการเชิญให้มาร่วมในกิจกรรมให้มากขึ้น
3. ต้องประชาสัมพันธ์ให้กับหมู่บ้านใกล้เคียงได้เข้าใจให้มากขึ้น

งบประมาณที่ใช้ในกิจกรรม

ค่าอาหารจำนวน 25 คน และ 40 บาท เป็นเงิน 1,000 บาท

กิจกรรมที่ 2.8 ร่วมประชุมกับหมู่บ้านใกล้เคียง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างทีมวิจัยชุมชนกับหมู่บ้านใกล้เคียง ทำความเข้าใจถึงการวิจัยและผลการศึกษาวิจัย

2. เพื่อรับฟังข้อเสนอแนะจากหมู่บ้านใกล้เคียง พร้อมประชาสัมพันธ์วัตถุประสงค์ของโครงการและหน่วยงานที่ให้การสนับสนุน

ขั้นตอนในการเตรียมงานของทีมวิจัย

1. ประชุมเพื่อเตรียมทีมวิจัยหลัก 5 คน เพื่อกำหนดผลการศึกษาร่วมกันกับชุมชนใกล้เคียงได้เข้าใจ (ชุมชนบ้านสามสบบน หมู่ที่ 1 ต.ท่าผา)

2. ให้ชุมชนได้ตัดสินใจนัดหมายวันเวลาที่สะดวกที่จะเข้าร่วมประชุม ดำเนินการประชุม
3. สรุปผลจากการประชุม/เขียนรายงานสรุปกิจกรรม

กลุ่มเป้าหมาย/ผู้เข้าร่วม

1. ทีมวิจัยหลัก 3 คน
2. แกนนำและผู้สนใจหมู่บ้านตามแบบจำนวน 20 คน

วัน/เวลา/สถานที่

วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2546 เวลา 19.00 น. – 23.00น. 2546 ชุมชนบ้านสามสบบน หมู่ที่ 1 ต.ท่านาอ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่

การติดต่อประสานงาน

ทีมวิจัยหลักติดต่อประสานงานนัดหมายกับแกนนำชุมชน

วิธีการติดต่อประสานงาน

ทีมวิจัยหลักติดต่อผ่านแกนนำชุมชน หากมีการประชุมประจำเดือนขอให้แจ้งทางทีมวิจัยทราบด้วย ตลอดจนผู้มาผ่าน-เดือนมีนาคม

ผลจากการติดต่อประสานงาน

ได้รับการตอบรับจากชุมชนใกล้เคียงเป็นอย่างดี คือวันที่ 15 ก.พ. 46 บ้านสามสบบนแจ้งมาว่าขอให้ทีมวิจัยนอนและกิน เข้าร่วมประชุมกับชาวบ้านในวันที่ 18 ก.พ. 46 เวลา 19.00 น. ที่บ้านสามสบบน

**** สถานที่ต้องเข้าร่วมประชุมกับหมู่บ้านใกล้เคียง**

สาเหตุที่ต้องเข้าร่วมประชุมกับหมู่บ้านใกล้เคียงโดยอาศัยเวทีการประชุมของหมู่บ้าน ในแต่ละหมู่บ้านนั้นๆ ขึ้นเนื่องมาจากการจัดเวทีประชุมย่อยและกิจกรรมศึกษาภาคสนามชุมชนใกล้เคียงไม่สะดวกเข้าร่วมได้ จึงได้มีการปรับเปลี่ยนโดยทีมวิจัยหลักลดทอนวิธีการทำงานใหม่เปลี่ยนจากเชิญเขาเข้ามา เป็นเราไปหาเขาแทน อันเป็นการเปิดโอกาสให้เขาได้เรียนรู้อย่างเท่าเทียมกับบ้านแม่ยาวล้านเพื่อผลการจัดการอย่างเป็นระบบต่อไป

เนื้อหากิจกรรม

เวลา 19.00 น. เปิดประชุมโดยผู้ช่วยหมู่ที่ 1 กล่าวถึงวาระทั่วๆ ไปในหมู่บ้าน โดยเฉพาะการทำไร่หรือแม่แต่กิจกรรมชาติหลังจากนั้นเป็นเรื่องที่ทีมวิจัยหลักชุมชนขอเข้าไปร่วมประชุม โดยทีมวิจัยหลักชุมชนก็ตั้งใจจะจัดกิจกรรมการประชุมกับชาวบ้านครั้งนี้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

นายทองคำ โพแก้ว ได้กล่าวในที่ประชุมว่าการมาครั้งนี้ อยากถือว่าเป็นการมาประชุมเลย ถือว่าเป็นการมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันและเป็นการมาจับข้อเสนอมะหรือข้อคิดเห็นจากพี่น้องบ้านสามสบบนเกี่ยวกับการที่จะร่วมจัดการหนอนไม้ในแต่ละกับดัก ตามที่แกนนำได้ไปร่วมเวทีที่ผ่านมาว่าจะต้องทำกันอย่างไรทั้งในพื้นที่ของบ้านสามสบบนเองและพื้นที่ของหมู่บ้านใกล้เคียงเพื่อให้เป็นไปตามทิศทางเดียวกัน หลังจากนั้นก็ชี้แจงเรื่องบริเวณของหนอนไม้ในที่ที่บ้านแม่ยาวล้านว่าพื้นที่กลุ่มได้ศึกษามาแล้ว จะเห็นว่าในพื้นที่ป่าไม่มีบริเวณ 1.040 ไร่ ในพื้นที่หนึ่งๆ จะเก็บหนอนไม้ได้ปริมาณหนึ่งพื้นที่ใกล้เคียง หากว่าชายในท้องถิ่นละ 100 บาท ปีหนึ่งๆ ชุมชนจะมีเงินเข้าหมู่บ้านประมาณหนึ่งแสนหรือสองแสนบาท ซึ่งเปรียบเหมือนเป็นธนาคารของหมู่บ้านก็ได้

นายพิพัฒน์ ธนวิทยา กล่าวเสริมว่า เรื่องของหนอนไม้ที่นั่นอาจจะไม่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมต่างๆ แต่ว่าบริบทการจัดการอย่างมีระบบแล้วก็ตามถึง พวกเราได้ รักษาป่าแล้วถนอมยังรายได้จากป่าอีกด้วย อีกอย่างหมู่บ้าน

ตามฉบับน ย่อมจะได้รับประโยชน์จากป่าไม่มากกว่าหลายเท่า ฉะนั้นควรจะตั้งเริ่มพูดกันตั้งแต่บัดนี้ ไม่ฉะนั้น
หน่อไม้จะไม่จะมีให้ลูกหลานได้เห็นอีกต่อไป

นายเสาร์ ธนวิทยา ได้กล่าวถึงกบเดือว่า ณ ปัจจุบันนี้กบหายไ้จากลำห้วย หนอง คลอง จึงยังผล
ให้เกิดปัญหาหนองน้ำแห้งไปแล้วหลายแห่ง จากการสังเกตว่าป่าในอุดมสมบูรณ์อยู่แล้วแต่ทำไมจึงแห้ง จากคำ
บอกเล่าของเจ้าหน้าที่ว่าไม้ว่า เป็นธรรมชาติเลยว่าเป็นพื้นที่ส่วนตัว จึงดูน่าจะอะ และผู้เฒ่าผู้แก่ได้บอกกับเราว่าที่น้ำ
แห้งเพราะเดือนี้หน่ายไปจากหนอง เพราะเดือเป็นไม้ถ้าเดือไม่ก็จะพลอยหายไปด้วย ซึ่งปัจจุบันนี้หมี
วิจัยที่บ้านแมยางล้าน ได้ทดลองอยู่ 2 บ่อ บ่อที่หนึ่งจัดทำสิ่งแวดล้อมในที่บ่อนี้ทำขึ้นน้ำซึม แต่ก็ไม่ได้ปล่อยบลง
ไป จะล้อมด้วยตาข่ายอย่างมิดชิดเพื่อพิสูจน์ว่า ถ้ากบเป็นผีน้ำจริง มันก็ต้องเข้าไปอยู่ในบ่อนี้จนได้ ส่วนการ
ศึกษาวิจัยชีวิตของกบเดือ นั้นยังอยู่ระหว่างการศึกษารวบรวมข้อมูลอยู่

พะมอ จากบ้านสามสบ เสนอว่าถ้าชาวบ้านสามสบช่วยกันรักษาหน่อไม้และกบเดือ ในพื้นที่ให้
แล้วไม่เห็นความจำเป็นเลยที่จะต้องไปเก็บหน่อหนากบในพื้นที่ของหมู่บ้านใกล้เคียง เพราะในพื้นที่ของบ้านสามสบ
บนเองมีทรัพยากรเหล่านี้นมากกว่าบ้านแมยางล้านเสียอีก หากเรามาทำอย่างที่บ้านแมยางล้านทำไม่จำเป็นเลยที่เรา
จะต้องไปรบกวนบ้านอื่น

นบู่ใจ ผู้อาวุโส จากบ้านสามสบน ได้กล่าวว่า การที่จะต้องมาดูแลรักษาหน่อไม้และกบเดือ เป็นเรื่องที่
ดีมาก แต่ก็ไม่ควรจะทำได้สำเร็จภายใน ปีสองปี เพราะผู้คนจะมีทั้งสนับสนุนและไม่สนับสนุน เพราะการที่เราจะ
ปรับความเข้าใจของคนนั้นเป็นเรื่องยาก ต้องใช้เวลา เปรียบเสมือนอนาน้ำไฟหม้อแล้วยกไปต้มจะทำให้มันเดือดภายใน
ในหนึ่งหรือสองนาทีย่อมเป็นไม่ได้ ฉะนั้นคนนั้น การทำงานทุกอย่าง จะให้สำเร็จภายในวันสองวันก็ย่อมจะ
เป็นไปไม่ได้ ผู้ตั้งใจทำงานของอย่างได้ถึงความหวังสูงเกินไป เพราะถ้าตั้งไว้สูงเกินไป เกิดงานไม่เรียบร้อยจะ
สำเร็จจะมองโลกในแง่ร้ายไปเลย

หม่อแย ชาวชนจากบ้านสามสบเสนอว่า หากชุมชนใกล้เคียงทำการวิจัยอย่างนี้เป็นเรื่องที่ดีมาก เพราะที่
ผ่านมาก็มีตัวอย่างเช่น ชาวญี่ปุ่นมาทำวิจัยในหมู่บ้านสามสบนแล้วชาวบ้านก็ไม่ได้รับประโยชน์อะไรเลยในที่สุด
หมู่บ้านใกล้เคียงเขาทำวิจัยอย่างนี้ก็สามารถเอาไปรับใช้หมู่บ้านของเราได้

ผลที่ได้รับ

ได้รับการตอบสนองจากสมาชิกชุมชนบ้านสามสบเป็นอย่างดีและได้รับข้อเสนอแนะ ข้อคิดที่ดีมากจาก
ที่ประชุมและนำเสนไ้ ชุมชนบ้านสามสบนพร้อมที่จะให้ความร่วมมือและจะนำเอาผลการวิจัยไปใช้ในการชุมชน
บ้านสามสบอีกด้วย

ผล/การตอบสนองของหมู่บ้านสามสบน

ทำให้บ้านสามสบนได้รับรู้ผลจากการศึกษาโดยชาวบ้านเป็นคนทำเองได้รับข้อเสนอจากแกนนำ ผู้
อาวุโสและเยาวชนที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและการทำงานเป็นอันมาก

ปัญหาของกิจกรรม

การประชุมครั้งนี้ ตรงกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้มาประชุมชาวบ้านสามสบต่าง จึงทำให้แกนนำชุมชนไม่สามาร
อยู่ร่วมกับทีมวิจัยได้ตลอดการประชุม

แนวทางแก้ไข

ขอให้ผู้ชุมชนบ้านสามสบบนมติที่มเข้าร่วมประชุมอีกครั้งหนึ่ง

งบประมาณที่ใช้ในกิจกรรม

-ค่าอาหาร 200 บาท
-ค่าแท็กซี่ 14 บาท เป็นเงิน 214 บาท

บทวิเคราะห์

การไปร่วมประชุมกับชุมชนใกล้เคียงเป็นการสมควรอย่างยิ่งเพราะได้รับข้อมูลมากมายหลากหลายกว่าที่คิด และดีกว่าที่เชิญแกนนำมาร่วม เพราะบางคำสั่งแกนนำไม่ได้ไปถ่ายทอดให้ชุมชนฟัง

กิจกรรมที่ 2.9 เวทีเรียนรู้และแลกเปลี่ยนร่วมกันระหว่างที่มีวิถีหลักชุมชนและองค์กร หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างที่มีวิถีหลักชุมชนกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เข้ามา ร่วมประชุมและหมู่บ้านใกล้เคียง
2. เรียนรู้เกี่ยวกับการทำกิจกรรมป๋อทอดลงเพื่อเลี้ยงกับดักและศึกษาปริมาณหนอนและสร้างจิตสำนึกโดยทำกิจกรรมในป๋อทอดลง

ขั้นตอนการเตรียมงานของที่มีวิถีหลัก

1. ประชุมเตรียมความพร้อมในที่มีวิถีหลักแบ่งบทบาทหน้าที่กันทำงาน
2. ที่มีวิถีออกหนังสือเชิญพร้อมกำหนดการ พร้อมนำไปส่งยังกลุ่มเป้าหมาย
3. จัดเวทีประชุม
4. สรุปผลการจัดกิจกรรม/เขียนรายงานสรุปกิจกรรม

กลุ่มเป้าหมาย/ผู้เข้าร่วม

ที่มีวิถีชุมชน	10 คน
คนในชุมชน	5 คน
วิทยากรชุมชน	1 ท่าน
องค์กรแอร์	2 คน
อบต.	1 คน
โครงการพัฒนาผู้นำแม่แจ่ม	2 คน
หมู่บ้านใกล้เคียง	2 คน

เนื้อหากิจกรรม

นายทองคำ โพนแก้ว ชี้แจงแผนงานและวัตถุประสงค์กับผู้เข้าร่วมประชุมว่า ในเดือนนี้ที่มีวิถีจะทำป๋อทอดลง 3 ป๋อเพื่อที่จะขยายพื้นที่กับ และทำพิธีกรรมเอาไว้เพื่อให้ใครไปจับกับในจุดนั้น ๆ โดย

ป๋อที่ 1 ทำแบบธรรมชาติองค์ประกอบมีครบ ป๋อทอดลงไปและประกอบพิธีกรรม

บ่อที่ 2 ทำแบบไม่เป็นธรรมชาติ ปกติองค์ประกอบไม่บดลงเป็นบ่อ แต่ทำพิธีกรรม
บ่อที่ 3 ทำบ่อทดลองเลี้ยงในหมู่บ้าน (ไม่ทำพิธีกรรม)

การทำงานของทมิฬวิชัยที่วัดความรู้แม่เพียงพอดอยากให้วิทยากรหรือหน่วยงานเดิมความรู้หรือแนะนำ ให้ทมิฬ
วิชัยมีแนวทางที่ดีกว่านี้ วัดอุปประสงค์หลักคือ รักษา ดิน น้ำ ป่า สาเหตุที่จัดตั้ง วิชัย ขึ้นมาเพื่อควบคุมสังคม ทาง
ความเชื่อและเป็นอีกทางหนึ่งที่ใช้ความเชื่อในการรักษาป่า เมื่ออยู่กับป่า ก็ต้องกินให้เป็นให้กินให้เป็น จะได้อยู่กับคู่
กันไม่ตลอลด คนสมัยก่อนอยู่กับป่าได้ก็เพราะมีพิธีกรรมความเชื่อ

ผู้นำทางจิตวิญญาณ (ฮิว) “คนอยู่ได้ต้องมีบ้าน บ้านจะเกิดก็ต้องมีอุปการณและคนสร้าง คนจะสร้าง
บ้านที่อยู่อาศัยได้ จะต้องมีการพิธีกรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ สิ่งเหล่านี้เราใช้เป็นที่พึ่งเรา สิ่งเหล่านี้เราใช้เป็น
ที่อยู่อาศัยกับมัน อยู่กับมัน ในเมื่อเรากินกับเขาอยู่กับเขา เราต้องมีพิธีกรรมเลี้ยงผีขึ้นมา เพื่อความอยู่รอด อาศัย
ซึ่งกันและกัน เราจะกิน จะใช้อย่างเดียว โดยที่เขาไม่ได้กินกับเรา เขาก็จะไม่รักษาชีวิตให้แก่เรา ของทุกสิ่งทุก
อย่างเขาวางจะต้องมีเจ้าของ น้ำต้องมีเจ้าของคือ ผืนน้ำ น้ำต้องมีเจ้าของคือ ผืนป่า สัตว์ต้องมีเจ้าของ คนเกิดมาต้องมี
เจ้าของคือพ่อแม่ ของทุกสิ่งทุกอย่างถ้าไม่มีเจ้าของ เราจะมีไว้ทำไม พิธีกรรม ประเพณีในโลก เราต้องทำเพื่อ
ขอบุณ เราต้องขอโทษแม่เราผิด เมื่อเราได้ผลเราต้องทำเพื่อขอใช้ เพราะอาศัยร่วมชีวิตซึ่งกันและกัน ไม่ว่ามี
น้ำ สัตว์ กบ ปู หนอน เป็นอาทวาก็จริง เป็นแหล่งอาศัยของเราจริงๆ ต้องใช้ให้เป็น กินให้เป็น และเมื่อเราเพิ่ม
ประชากรมากขึ้น ต้องหาวิธีการในการขยายหรือหาวิธีในทางที่ดี ที่เราจะพึ่งพาอาศัยใช้ชีวิตร่วมกันตลอด อย่างการ
ทำวิจัย อย่างนี้ดีมาก เพราะจุดเริ่มต้นทำให้เราคิดหาวิธีการในการใช้ให้เป็น กินให้เป็น ขอบุณทมิฬวิชัยที่แต่เอาคน
มาประชุม หลายหน้าหลายตา หลายบ้าน หลายหน่วยงาน ในบอกกันต่อไปข้างนอก และพิธีกรรมเลี้ยงผีที่จะทำ
บ่อทดลอง ต้องทำ 1 คู เหลือ 1 ขวด ให้ใครก็ได้ที่เป็นอาวุธ ถ้าทำไปแล้วห้ามให้จับเป็นอันตราย ถ้าไปจับอาวุธ
ภัยแก่คนนั้น ถ้าไปจับต้องของอนุญาติก่อน เพราะว่าเราทำพิธีกรรมเอาไว้แสดงว่าต้องมีเผ่าอยู่ ก่อนจะจับต้องให้
รู้ก่อนถึงจับได้”

โครงการพัฒนาผู้นำแม่แจ่มให้ข้อเสนอแนะว่า การทำพิธีกรรมมีเยอะแยะ และดูเหมือนเป็นสิ่งผิดทำให้
เด็กมีระเบียบวินัย แต่ส่วนมากมักจะถูกตีในเมื่อทมิฬวิชัยจะไม่ทำพิธีกรรม หรือวิทยากรที่ให้ความรู้ ให้นำเด็กไป
ด้วย เพื่อให้เด็กได้จุดและจำและสืบทอด การจัดการให้เป็นแนวทางที่ดีต่อไป ต้องให้หน่วยงานไปไม่ และชาวบ้าน
แม่เพียงเอาใจ การทำวิจัยแบบชาวบ้าน ต้องทำต่อเนื่องกัน ต้องมีเยาวชนมีส่วนร่วม และการทำงานวิจัยต้องผลิตผล
ออกมาให้เห็น คือต้องมีการหรือวิธีการขยายพันธุ์หรือ วิถีเลี้ยง โดยผ่านขั้นตอนจากทมิฬวิชัย และให้ชาวบ้านเลี้ยง
และได้ขาย ทั้งหมอนและกบ งานวิจัยจะออกมาเป็นรูปธรรมขึ้น อย่างชัดเจน คนเรามีชาติจิตสำนึก เรื่องการ
รักษาสัตว์แวดล้อม และมีเทคโนโลยีมากกันไป เช่นยาฆ่าหญ้าเป็นต้น

หน่วยงานภาครัฐ การจัดการสิ่งแวดล้อม ต้องทำเป็นเครือข่าย ถ้าจะทำได้ก็ว่านี้ จะต้องทำประชาคมเอา
ใจ เพราะสิ่งต่างๆ ที่ทดลองมันขึ้นอยู่กับคนทั้งหมด เพราะฉะนั้น คนในชุมชนทุกชุมชน จะอยู่ไม่ได้ ในเมื่อชุมชนเห็น
ปัญหาตั้งแต่แล้ว ที่บอกว่าป่าไม่ลดน้อยลงเพราะคนเก็บหมอนไม่เป็นและไม้ถูกวิธี ไม่รู้วิธีจับกบ จับแล้วขาย ผล
กระทบคือน้ำแห้ง ป่าลด เพราะฉะนั้นแสดงว่าธรรมชาติไม่สมบูรณ์ ต้องมีทั้งป่า หมอน กบ น้ำ สัตว์ต่างๆ ชาว
บ้านถึงจะเป็นสุขได้ ผมมีประสบการณ์เมื่อผมไปอยู่ทุ่งห้วยช้าง หมู่บ้านชาวเขาที่เป็นภาคอะยูอ จะมี “ฮิว” เกือบ
ทุกหมู่บ้านและจะมีพิธีกรรมและชาวบ้านจะมีการรักษาป่าโดยพิธีกรรม มีการห้ามตัดไม้เหมือนกับที่บ้านยางล้าน

กำลังฟื้นฟูขึ้นมาขณะนั้น เขาจะแบ่งเขตเอาไว้แต่ละจุดที่จะทำพิธีกรรม “ฮิว” จะเคร่งครัดในด้านพิธีกรรมมาก ชาวบ้านไม่กล้าที่จะแตะต้องจุดที่ทำพิธีกรรม ป่าน้ำ กบ สัตว์ต่าง ๆ จะอุดมสมบูรณ์มาก ชาวบ้านไม่ค่อยอยากเรื่องอาหารจากป่า

อุทิศ ชนวรรณชน ทิมวิชัย ได้กล่าวว่า การทำวิจัยนี้ ต้องใช้ภูมิปัญญาของชาวบ้านเป็นหลัก ในการหาวิธีการหรือเพื่อจัดการหนองและกบให้อยู่กับชาวบ้านแบบยั่งยืน เพราะฉะนั้นเราต้องเอาข้อมูลจากชาวบ้านผู้เล่าผู้เฒ่าเป็นฐานในการวิจัยและความรู้จากส่วนต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นความรู้ของหมู่บ้านในท้องถิ่นหรือจากหน่วยงานต่าง ๆ มาเป็นข้อสรุปหรือบทเรียน

นายพะมอ หมู่บ้านในเกล็เคียงได้กล่าวว่า ข้อมูลการวิจัยเป็นข้อมูลที่ดี เป็นการตระหนักหรือเกิดจิตสำนึกขึ้นมา ทิมวิชัยไปสัมภาษณ์บ้านผม ผมคิดถึงเรื่องในอดีตความเป็นอยู่ที่ผ่านมา อาศัยอยู่กับป่าอย่างมีความสุขหนี้สินไม่มีทำให้ผมคิดถึงในอดีตคนโบราณว่าด้วยคำ “ทา” ว่า

“ **เพลงเกร็งโอะปาที เตอกเปอะเกร็งโอะปาก่อเตอก**
เกอะตอกเปอะก่อสุเล ออกเบะเม เสาะปะเตอะเซ ”

“ **อย่าอวดว่าบ้านชาติเมืองชาติ ต้องรักษาบ้านของเราเมืองของเราเอาไว้**
เราจะได้กินข้าว เราจะได้ใส่เสื้อเป็นของตนเอง ”

มีความหมายว่า อย่างได้อวดว่าบ้านเมืองของเราดี เราต้องดูแลบ้านของเราเมืองของเราสิ่งที่ดีมีมากมายเพียงแต่เราไม่รู้จักรักษาเอาไว้ ต่อไปหากเรารักษาอนุรักษ์ของทุกสิ่งทุกอย่าง เราจะสามารถอ้างได้ว่าสิ่งนี้เป็นของเรา สิ่งนี้เป็นของเรา เราทำเองใช้เอง

“ **ปามีเลอะเปอะเกอะลือ ปาปาเลอะเปอะเกอะลือ**
ออเตบือเตอะลือ อออย่าเทะย่าอะรีน ลอกเลอะปาเตอะเกอะลือ
ออเตอะเตอะเบอะเตอะ อะจ็ อออย่าเตอะเทะย่าอะรีน ออนอนบั้นนอนแ่วเตอะลืออ ”

“คนโบราณจะกินกบ ต้องหักขา กบ จะกินปลาต้องถอนกระดูกปลา
พอถึงคนปัจจุบันกินกบไม่หักขา กินปลาไม่ถอนกระดูกปลา
กินคนเดียว ไม่คิดจะแบ่งให้คนอื่น
มีความหมายว่า คนในสมัยโบราณนั้นหากินเป็นใช้เป็น ได้กินกันทุกคน อยู่กับป่า น้ำ กบ หนอง สัตว์ต่าง ๆ อย่างมีความสุข พอมาถึงคนในสมัยปัจจุบันเห็นแก่ตัว กินไม่แบ่งให้คนอื่น ยกได้ลูกเดียวก็เลยไม่แบ่งให้พี่น้อง ก็มีปัญหาขึ้นมาอย่างที่เห็น

ผลที่ได้รับ

-ได้แลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างหน่วยงานและคนในชุมชนและชุมชนใกล้เคียง และได้รับข้อเสนอแนะจากหน่วยงาน คนในชุมชน และชุมชนใกล้เคียง และได้เรียนรู้พิธีกรรม จากวิทยากรชุมชน (ฮิว)

ปัญหาอุปสรรค

-ชุมชนและหน่วยงานไม่มาเข้าร่วมกิจกรรมตามเป้าหมาย ทำให้บางส่วนของผลการเปลี่ยนแปลงเรียนรู้ร่วมกัน

วิธีการแก้ไข

-ทีมวิจัยชุมชนเข้าร่วมเสนอกิจกรรมในวันประชุมของหมู่บ้านใกล้เคียง

ผลจากการแก้ไขปัญหา

หมู่บ้านใกล้เคียงมีส่วนร่วมมากกว่าที่เราเคยพบเข้ามา

กิจกรรมที่ 2.10 จัดประชุมสรุปบทเรียนองค์ความรู้ที่ได้บทเรียนการดำเนินงานของทีมวิจัย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสรุปผลการดำเนินงานกิจกรรม
2. เพื่อหาองค์ความรู้กระบวนการทำงาน การจัดการ
3. เพื่อหาสิ่งที่ได้เรียนรู้ระหว่างเข้าร่วมกิจกรรม
4. เพื่อถอดบทเรียนในการดำเนินงาน

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. ประชุมทีมวิจัยหลัก 5 คน เพื่อปรึกษาหารือเรื่องการจัดประชุมสรุปบทเรียน
2. หัวหน้าทีมออกหนังสือเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและหมู่บ้านใกล้เคียง
3. กำหนดวันเวลาที่สะดวกกิจกรรม
4. แบ่งบทบาทหน้าที่ให้ทีมวิจัยหลัก 5 คน รับผิดชอบงานหรือแบ่งหน้าที่ให้ทำ
5. สรุปบทเรียนการประชุม/ทีมวิจัยสรุปผลจากเวทีการประชุม

กลุ่มเป้าหมาย/ผู้เข้าร่วม

1. ทีมวิจัยหลักชุมชน	จำนวน 20 คน
2. หน่วยงานทางภาครัฐและเอกชน	จำนวน 5 คน
3. ประชาชนชุมชน/วิทยากรชุมชน	จำนวน 5 คน
4. ทีมวิจัยหลัก	จำนวน 5 คน

วัน-เวลา-สถานที่

วันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2546 เวลา 9.00 น. – 15.00 น. ณ หมู่บ้านแม่แฝดล้าน

วิธีการติดต่อประสานงาน

1. หัวหน้าทีมออกหนังสือเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อมาร่วมประชุมสรุปบทเรียน
2. ติดต่อโดยโทรศัพท์เชิญมาร่วมกับทีมวิจัย

ผลจากการติดต่อประสานงาน

ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างดี โดยที่หน่วยงานได้ตอบกลับมาว่าจะมาร่วมประชุม

กับทีมวิจัยตามวันเวลาที่กำหนด

สาเหตุที่ต้องเข้าร่วมในการสรุปบทเรียน

1. เพื่อขอคำแนะนำจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและชุมชนใกล้เคียงให้มากที่สุด
2. เพื่อหาข้อสรุปเพิ่มเติมจากหน่วยงานและชุมชน
3. เพื่อขอข้อเสนอแนะจากหน่วยงานและชุมชน

4. เพื่อให้โอกาสแก่หน่วยงานและชุมชนได้เรียนรู้การวิจัยร่วมกับทีมวิจัยหลัก

ผลจากการดำเนินงาน

1. ได้รับคำแนะนำจากชุมชนและหน่วยงานมากขึ้น
2. ได้ข้อมูลเพิ่มเติมจากหน่วยงานและชุมชนมากขึ้น
3. ได้รับข้อเสนอแนะจากหน่วยงานและชุมชนมากขึ้น

เนื้อหากิจกรรม

เวลา 8.30 น. ผู้เข้าร่วมประชุมลงทะเบียน

คุณพิพัฒน์ ธนวิทย์ ผู้ใหญ่ ม.8 ต.ท่าผา ได้กล่าวขอบคุณผู้ที่เข้าร่วมประชุม โดยอ้างถึงหน่วยงานที่เข้าร่วมประชุมและหมู่บ้านใกล้เคียงตลอดถึงทีมวิจัยชุมชนทุกคน เมื่อกล่าวถึงหน่วยงานและทีมวิจัยชุมชนแล้วได้มอบหมายให้นายทองคำ โพแก้ว เป็นผู้ดำเนินการต่อไป

นายทองคำ โพแก้ว เป็นผู้ดำเนินรายการในการประชุม ได้กล่าวที่มาที่ไปของกิจกรรมครั้งนี้ว่า ที่ได้เชิญหน่วยงานและหมู่บ้านใกล้เคียงมาประชุมในครั้งนี้ เพราะเป็นการหาข้อมูลเพิ่มเติมและขอความคิดเห็นของหน่วยงานและชุมชนเพิ่มเติมว่า ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาเพื่อนบ้านมาทีมวิจัยหลัก ได้จัดหาปริมาณงานไหนไม่และหากระบวนการนิเวศของกบ เดบือ ซึ่งได้ข้อมูลแล้วระดับหนึ่งแต่คิดว่าทางหน่วยงานและทีมวิจัยชุมชน จะแนะนำให้ทีมวิจัยหลักเพิ่มเติมอะไรบ้างและหาข้อมูลอะไรบ้าง เพื่อที่จะให้ทีมวิจัยหลักของเราจะได้เพิ่มเติมแก้ไข เพื่อได้ข้อมูลที่แท้จริงต่อไป

นายเกียรติศักดิ์ บุญเทียน เลขาในการองค์กรบริหารส่วนตำบลท่าผาได้กล่าวว่าการหาปริมาณของหนอนไม้ในชุมชนคิดว่าเป็นการศึกษา อยากรู้จริงให้ทั่วทั้งตำบลท่าผา ผมเห็นคนบนดอยบางคนลงมาขายให้คนพื้นราบซึ่งเขาขายกระบอกละ 20 บาท ไม่ใช้กระบอกละใหญ่กระบอกละเล็ก ได้กินแล้วรู้สึกอร่อยมาก บางครั้งที่เขาขายให้คนพื้นราบเขาแย่งกันซื้อมาก สำหรับกบที่เดบือขายผมไม่ทราบ ผมเห็นแต่คนเอาลงมาขายให้คนพื้นราบเท่านั้น เขาขายแพงมาก ผมได้ถามเอกสารที่แจกให้ผมจะกลับมากอ่านที่บ้านอีกครั้ง ซึ่งเป็นความรู้อีกแบบหนึ่ง

นายเกรกรศรี กล้าณรงค์ชัย ได้กล่าวถึงระบบนิเวศของกบ เดบือ ว่าได้ทำบ่อทดลอง 3 บ่อ บ่อที่ 1 ได้ทำทุกอย่างสร้างองค์ประกอบของหนอนน้ำตามที่คนเผ่าคนแก่ได้บอกไว้ บ่อที่ 2

คือองค์ประกอบมีแล้วเช่น ต้นสัก ต้นกล้วยป่า ฯลฯ แต่ทีมของเราได้ไปขุดและกวนไว้ไม่ให้ออกไปโดยไปหาพ่อพันธุ์ แม่พันธุ์ที่ขอมมาปล่อยในบ่อที่ขุดเอาไว้แล้ว และอีกบ่อ คือบ่อที่ 3 ได้ทดลองเอาไปเลี้ยงที่บ่อโดยการขุดบ่อสร้างบ่อเอง ทดลองดูว่ามันได้ผลหรือไม่ ในปัจจุบันอยู่ระหว่างการทดลองได้ผลประการใดจะได้ศึกษาและนำเผยแพร่ประชาสัมพันธ์อีกครั้ง

นายปรีชา เปรมเจริญจิตร ได้กล่าวว่า ส่วนเจ้าหน้าที่แคร์ - แม่แจ่ม ก็จะสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเพราะเป็นเรื่องที่ดี ผมอยากให้มีวิจัยทำเอกสารเมื่อมีการทำวิจัยจบ เพื่อแจกจ่ายให้กับหน่วยงานหรือตามโรงเรียนต่าง ๆ เพื่อให้ครูสอนเป็นความรู้รอบตัวหรืออาจเก็บไว้ให้ห้องสมุดต่าง ๆ (หากเป็นไปได้) แล้วได้แนะนำนายเกษมว่า จะมารับผิดชอบงานที่ตำบลท่าผา

นายเกษม สุระวร ก่อนอื่นผมต้องขอขอบคุณผู้เข้าร่วมประชุมทุกท่าน ผมได้มาบ้านแม่ยางล้านหลายครั้งแล้ว ผมมารับผิดชอบตำบลท่าผา ต่อไปถ้าหมู่บ้านนี้จะไม่ขอให้นักศึกษาได้โดยเฉพาะเรื่องการจัดวิทยากร-บทเรียนวิถีชีวิตอะไรที่จะมาปรึกษาบางอย่างที่ผมช่วยได้ ผมยินดีรับใช้

ร.ต. พวิวุฒิ ถานาคร โครงการพัฒนากลุ่มน้ำแม่แจ่ม ได้กล่าวว่าผมมาร่วมเวทีประชุมของทวิวิถีโครงการหมอนกบหลายครั้งแล้ว ทำให้ผมได้ศึกษาเรียนรู้ร่วมกันกับทวิวิถี ผมได้รู้จักหมอนกบมากขึ้น ที่แรกผมเข้ามาร่วมครั้งแรก ผมนึกว่าหมอนกบ นึกว่าตัวเดียวกัน ที่แท้คนละตัว ทำให้ผมมีความรู้เรื่องหมอนกบ มากขึ้น ควรรู้สึกของผม ผมว่าดีมากเลย ซึ่งเป็นการอนุรักษ์น้ำและป่าต้นน้ำตลอดถึงไม่อีกด้วย

จ่าสิบเอกสิทธิพร ยิ้มอ่ำ โครงการพัฒนากลุ่มน้ำแม่แจ่ม การวิจัยหมอนกบ ผมว่าถ้าเอาจริงเอาจังไม่ว่าหมอนกบ ผมคิดว่าในอนาคตจะเป็นรายได้เสริมของชาวบ้านอย่างดีมากเลย เพราะผมเห็นเขาที่ลำปาง 20 บาท มีไม่กี่ตัวเลย ผมว่าถ้าวิจัยจนไม่ว่าหมอนกบ จะเป็นรายได้ให้กับแม่บ้านแม่กลางล้านมาก ผมเห็นผู้ช่วยบ้านแม่เลี้ยงที่ใกล้บ้านของท่าน ผมยังเอามาทดลองเลี้ยงอยู่

นายพะมอ ศิลพงษ์พันธ์ ได้กล่าวว่า เมื่อก่อนบทเรียนดีมากเกือบทุกหมู่บ้าน ที่หายไปหรือน้อยลงเพราะมีคนเอาหมอนกบไปแต่พอ มาหาในดอนกลางคืน โดยเฉพาะช่วงมียาบ้า คนกินแล้วไม่หลับไม่นอนไปหากบแล้วเอามาแลกกับยาบ้า ซึ่งเป็นกลวิธีหลายมากเลย

ผลที่ได้รับ

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและหมู่บ้านใกล้เคียงตลอดถึง ทวิวิถีชุมชนเห็นว่าเราจะออกกฎระเบียบในการควบคุมหมอนกบไม่แ่ละกบแต่บื้อ ที่ชัดเจน เพื่อให้หมอนกบไม่แ่ละกบอยู่กับชุมชน ให้นาน ๆ ชั่วลูกหลานของเรา
2. ได้รับการร่วมมือจากหน่วยงานหมู่บ้านใกล้เคียงและทวิวิถีชุมชนอย่างดี
3. ได้รับข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นและได้ข้อมูลเพิ่มขึ้น

ปัญหากิจกรรม

1. ทวิวิถีชุมชนไม่ค่อยแสดงออกถึงความความคิดเห็น (บางคน) เพราะยังไม่กล้าพูดออกมาเพราะเขาเป็นคนอาย
2. หน่วยงานไม่สามารถมาร่วมกิจกรรมกับทวิวิถีได้ครบ เพราะหน่วยงานบางหน่วยงานยังติดธุระมาก

วิธีแก้ไขปัญหา

1. ให้ทวิวิถีชุมชนแสดงออกบ่อย ๆ อีกหน่อยเขาจะกล้าขึ้นเอง
2. เมื่อการทำกิจกรรมที่ต้องเชิญหน่วยงานจะต้องเชิญอย่างน้อย 5 วันก่อนทำกิจกรรม
3. การทำกิจกรรมแต่ละครั้งจะต้องไปให้ตรงกับวันสำคัญของงานราชการ

งบประมาณ

- ค่าอาหารผู้เข้าร่วมประชุม 840 บาท
- ค่าเดินทางผู้เข้าร่วม 6 คน 480 บาท

บทวิเคราะห์

การเข้าร่วมรูปแบบการเรียนในครั้งนี้ได้รับข้อเสนอแนะหรือปัญหามากกว่าทวิวิถีได้คิดเอา ได้แนวทางในการปรับปรุงข้อมูลและหาทางออกให้ดีขึ้นต่อไป

กิจกรรมที่ 2.11 กิจกรรมร่วมประชุมกับหมู่บ้านใกล้เคียง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างทีมวิทยุหลักชุมชนกับหมู่บ้านใกล้เคียงถึงผลการศึกษาวิจัย
2. เพื่อรับฟังข้อเสนอแนะจากหมู่บ้านใกล้เคียงพร้อมทั้งประชมสัมพันธ์ วัตถุประสงค์ของการและหน่วยงานที่ให้การสนับสนุน

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. ประชุมทีมวิทยุหลัก 5 คน เรื่องการนำเสนอผลการศึกษาให้ชุมชนใกล้เคียง (บ้านปากกล้วย หมู่ที่ 1 ต.ท่าผา)
2. ให้ชุมชนใกล้เคียงนัดวันเวลาที่ประชุม
3. ดำเนินการประชุม บ้านที่ทำการประชุม รับข้อเสนอแนะและความคิดเห็น

เป้าหมาย

1. ทีมวิทยุหลัก 3 คน
2. แกนนำและผู้สนใจในบ้านปากกล้วย 15 คน

สถานที่ทำกิจกรรม

หมู่บ้านปากกล้วย หมู่ที่ 1 ต. ท่าผา อ. แม่แจ่ม จ. เชียงใหม่

วันเวลา-สถานที่

วันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2546 เวลา 19.30 น. ถึง 23.00 น.

การติดต่อประสานงาน

ทีมวิทยุหลัก ติดต่อกับผู้ช่วยฯ บ้านปากกล้วย

วิธีการติดต่อประสานงาน

ทีมวิทยุหลักติดต่อผ่านผู้ช่วยฯ บ้านปากกล้วยว่าถ้ามีการประชุมในหมู่บ้าน ก็ขอให้งั่งให้ทีมวิทยุหลักทางหมู่บ้านแม่ย้งส่งด้วยตลอดเดือนกุมภาพันธ์ และเดือนมีนาคม

ผลจากการติดต่อประสานงาน

ได้รับการตอบสนองจากผู้ช่วยฯบ้านปากกล้วยเป็นอย่างดี คือวันที่ 23 ก.พ. 46 เวลา 19.30 น. ทีมวิทยุจะมีเวลาไปร่วมประชุมด้วยหรือไม่

เนื้อหากิจกรรม

เวลา 19.30 น.

นายตากว นิติประทานศิลปะผู้ช่วยฯได้กล่าวเปิดประชุมและกล่าวในเรื่องทั่วไป เน้นเรื่อง นโยบายการปราบปรามยาเสพติดของรัฐบาล และเรื่องความเป็นอยู่ของราษฎร

นายปกรณ์กรศิริ กล้าณรงค์ขวัญ ทีมวิทยุหลักชุมชนบ้านแม่ย้งส่งได้อธิบายเรื่องโครงการวิจัยหนองนกกบถึงผลการดำเนินงานที่ผ่านมาว่า ปัจจุบันได้ทดลองเพาะเลี้ยงพ่อพันธุ์แม่พันธุ์ของหนองนกกบ โดยได้ตัดแม่หนองนกกบประมาณ 2-3 ปล้องมาปลูกไว้ที่บริเวณบ้าน แล้วคอยดูว่าจะได้ผลหรือไม่ถ้าได้ผลไม่ตาย ก็จะเอาปล้องเข้าไปเป็นต่อไป สาเหตุที่มาทำการวิจัยก็เพราะหนองนกกบมีปริมาณลดลงอย่างน่าใจหายเพราะคนไปเก็บหนองนกกบมากเกินไปมีการวิจัยเพราะหาขายได้จากหนองหลายแห่ง จึงเป็นเหตุให้ขาดน้อยลง

นายโอบะหน่า จากบ้านปากกล้วย ได้กล่าวว่ากานนั้นจะไม่มีชาวบ้านปากกล้วยไปจับหรือก นอกจากหนอน ไม่ไปตีชีชาวบ้านปากกล้วยไปเก็บกันมากโดยบางคนไปเก็บตั้งแต่หนอนมันยังอ่อนจนถึงทำให้เสียไม่ไปเสียอะ

นายอุทิศ ชนะวรรณชน จากทีมวิจัยหลักบ้านแมงยางสันกล่าวว่า การรักษาดูแลให้ว่าจะไม่ไปเก็บหรือไปจับแต่จะต้องเก็บหรือจับให้ถูกวิธีมันจะไม่หมดหรือก จะมีไว้ให้ลูกหลานได้เห็นและยังเป็นอาหารของชุมชนอีกด้วย

นายพะโละ จากบ้านปากกล้วย เสนอว่าการมาดูแลรักษาหนอนและกานนั้นเป็นการสมควรแล้วแต่ถ้าจะให้ได้ผลดีกว่าการประชาสัมพันธ์โดยผ่านแกนนำหรือชุมชนนั้นจะต้องทำป้ายบอกในเขตป่านี้ๆ ส่วนข้อความนี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสม

นายพะติ จากบ้านปากกล้วย เสนอว่าเวลาเข้าไปเก็บหนอนขอให้คำนึงถึงพ่อพันธุ์-แม่พันธุ์ถ้าเก็บควรเก็บพ่อพันธุ์-แม่พันธุ์ 4 หรือ 5 กอ ควรเก็บแม่ที่หนอนเข้า 1 ถ้า ส่วนกบ ถ้าจะไปจับควรจับเฉพาะตัวใหญ่และไม่ควรทำลายไข่หรือลูกออของมันเพราะการทำลายสิ่งเหล่านี้มันมาถึงการทำลายกบให้หมดไปด้วย

นายทองคำ โฟแก้ว จากทีมวิจัยหลักถาถามว่า ชาวบ้านปากกล้วยในฐานะอยู่ใกล้ชิดกับบ้านแมงยางสันจะมีวิธีการใดบ้างที่จะช่วยพื้นที่ของหนอนไม่ไปหรือกบ

นายตาว่า จากบ้านปากกล้วย ตอบว่าเขาจะช่วยดูแลโดยบอกให้ลูกบ้านทราบทุกคนที่ว่า ณ เวลานี้ถึงเวลาแล้วที่ทุกหมู่บ้านใกล้เคียงควรจะเคารพสิทธิของหมู่บ้านใกล้เคียงและหันมาร่วมมือกันเพราะสักวันหนึ่งเราอาจต้องการความร่วมมือจากหมู่บ้านใกล้เคียง

ทองคำ โฟแก้ว ได้อธิบายถึงบ่อทดลองที่มีน้ำขังที่มีทีมวิจัยเขาทำกันว่าบ่อหนึ่งจัดระบบนิเวศน์แล้วไม่ปล่อยบ่อทั้งสองบ่อล้อมด้วยตะข่ายไว้วัดชนิดเพื่อบ่อที่ 1 ไม่ให้กบออกไปจากบริเวณบ่อ บ่อที่ 2 เพื่อพิสูจน์ว่าเป็นผีน้ำจริงหรือไม่ ถ้าเป็นผีน้ำจริงมันยอมจากเข้าไปอยู่ในบ่อได้ โดยทั้งสองบ่อมีการเลี้ยงผีน้ำ

ความรู้ที่ทีมวิจัยได้รับเพิ่ม

นายตาว่ากล่าวว่านำเสนอว่าที่ท้ายหมู่บ้านหนอนน้ำอยู่ 1 แห่งซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของกบ เดบือ แต่ชาวบ้านตกลงกันว่าจะฉีดยาฆ่าและไล่ลนออกจากหนอนให้หมดเพื่อปรับปรุงให้ใหญ่กว่าเก่าแล้วจะเอาปลามาเลี้ยงเพราะที่ตรงนั้นจะมีน้ำตลอดปี พอชาวบ้านไปจับปรับปรุงเสร็จเรียบร้อยแล้วจึงปล่อยปลาลงไป น้ำอยู่ได้สัก 1 เดือน น้ำจึงแห้งขอปรากฏการณ์ที่ยกตัวอย่างทำให้รู้ว่า ที่เด็กตามที่เป็นหนอนน้ำขัง น้ำขังนี้ไม่ควรจะไปขุดขยาย ปรับปรุงหรือขังน้ำออกควรปล่อยไว้ให้เป็นไปตามธรรมชาติดีกว่าจะได้ไม่ขาดแคลนน้ำตาว่ากล่าวสรุปท้าย

ปีประชุมเวลา 23.00 น. โดยผู้ช่วยตาว่าบ้านปากกล้วย

ผลที่ได้รับ

1. ได้รับการตอบรับจากชุมชนบ้านปากกล้วยเป็นอย่างดีและได้รับข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะจากที่ประชุมเป็นอันมาก เช่น จัดทำป้ายปิดประกาศ ช่วยกันดูแล การทำงานนี้จะทำแต่จุดจุดเดียวจะไม่เกิดผลอะไร ทุกฝ่ายทุกคนควรจะร่วมมือกัน ฯลฯ

2. การเข้าร่วมประชุมกับชุมชนใกล้เคียงเป็นอีกทางหนึ่งที่ได้รับข้อมูลจากชาวบ้านมากกว่าคิดเอาไว้

ผลของการร่วมประชุม/การตอบสนองของชาวบ้านปากกล้วย

ทำให้ชาวบ้านปากกล้วยได้รับรู้ผลการศึกษาโดยชาวบ้านเป็นนักวิจัยเอง โดยได้รับข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นจากชาวบ้านปากกล้วยเป็นอย่างดี

ปัญหา/อุปสรรค

ชาวบ้านไม่ค่อยอยู่บ้านเพราะออกไปรับจ้างในที่ต่าง ๆ เช่น ปลูก ตามหน่วยงานอื่นหรือหมู่บ้านอื่น ส่วนผู้หญิงและเด็กไม่มาประชุมเพราะไปดู VDO จึงทำให้คนมาประชุมน้อย

วิธีการแก้ไขปัญหา

ขอร้องให้ผู้ใช้ช่วยและผู้เข้าร่วมประชุมช่วยประชาสัมพันธ์แนวทางการดำเนินการดำเนินงานและวัตถุประสงค์ของโครงการที่ทีมงานได้ชี้แจงแล้วนั้นด้วย

งบประมาณ

1. ค่าอาหารที่กินร่วมกับชุมชนบ้านปากกล้วย 230 บาท
2. ค่าเทียนไข 14 บาท
3. ค่าบำรุงสถานที่ 80 บาท
4. รวมเป็นเงิน 324 บาท
5. การเข้าร่วมประชุมกับชุมชนใกล้เคียงเป็นอีกทางหนึ่งที่ได้รับข้อมูลจากชาวบ้านมากกว่าที่คิดเอาไว้

**** สาเหตุที่ต้องเข้าร่วมประชุมกับหมู่บ้านใกล้เคียง**

สืบเนื่องมาจากการจัดประชุมย่อยและศึกษาศึกษาภาคสนามเขาไม่สามารถเข้าร่วมได้ จึงได้เปลี่ยนเป็นทีมวิจัยหลักไปร่วมประชุมกับเขาแทน อันเป็นการเปิดโอกาสให้เขาได้เรียนรู้ร่วมกัน เพื่อผลการจัดกิจกรรมอย่างเป็นต่อไป

บทเรียนวิเคราะห์

การเข้าร่วมประชุมกับชุมชนใกล้เคียงเป็นอีกทางหนึ่งที่ได้รับข้อมูลจากชาวบ้านมากกว่าที่คิดเอาไว้

กิจกรรมที่ 2.12 เวทีประชุมทีมวิจัย/ประมวลผลข้อมูล/กระบวนการในการดำเนินกิจกรรม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อประมวลข้อมูลที่ได้จากการวางแผนกิจกรรมและผลที่ได้จากการศึกษา
2. เพื่อประมวลผลกระบวนการในการดำเนินกิจกรรม ผลที่ได้จากการเข้าร่วมมีส่วนร่วมของชุมชน
3. เพื่อเตรียมผลข้อมูลการวิจัยและการปฏิบัติการคืนสู่ชุมชน

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. ประชุมทีมวิจัยหลัก 5 คน วางแผนการดำเนินงานในการประมวลผลข้อมูล
2. ประสานงานกับวิทยากรชุมชน ผู้เชี่ยวชาญด้านการประมวลผลข้อมูลเพียง
3. ตั้งผลข้อมูล
4. จัดเอาข้อมูลในระยะที่ 1 และระยะที่ 2 ดำเนินเวทีประมวลผลข้อมูล

เป้าหมาย/ระยะเวลา

1. จัดเวทีประชุมประมวลผลข้อมูล 1 วัน วันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2546
2. ทีมวิจัยหลักชุมชน 5 คน
3. ตัวแทนชุมชนจากที่ศึกษา 2 คน
4. ผู้ทรงคุณวุฒิ/พี่เลี้ยง 3 คน

5. ปราชญ์วิทยากรชุมชน 5 คน

รวม 15 คน

เนื้อหากิจกรรม

นายพิพัฒน์ ธนุวิทย์ กล่าวถึงการดำเนินงานศึกษาวิจัยที่ผ่านกว่าการศึกษาวิจัยเรื่องหนองกบ ผ่านไปในระยะที่ 1 และที่ 2 กำลังสิ้นสุดลงเหลืออีก 1 เดือน ข้างหน้าก็สิ้นสุด และสิ่งที่เปลี่ยนแปลงมีอะไรบ้างที่ตัดสินใจอย่างเรา หรือมีปัญหา ข้อคิด ข้อเสนอแนะให้ทีมวิจัยหลักเก็บ หรือเพิ่มเติมหรือว่าองค์ความรู้ที่ได้เรียนรู้แลกเปลี่ยนร่วมกันนั้นใช้ได้ผลหรือไม่ ทีมวิจัยจะนำเสนอข้อมูลที่ได้จากนั้นคืนผลข้อมูลให้แก่ชุมชน

นายทองคำ โพแก้ว ทีมวิจัยหลักได้ชี้แจงว่างานชิ้นนี้ชุมชนอยู่แก่ใจทุกคนว่าเรามีปัญหาเรื่องหนองน้ำที่ไม่ใช่คือไม่มีความรู้ในการเก็บจึงทำให้เราไปเสียหลายและหนองลดลงกำลังจะหายไป และกบก็ขึ้นเดียวกัน เราไม่มีความรู้ในการจับกบที่ถูกต้อง จึงทำให้กบลดน้อยลงและกบก็เป็นความเชื่อว่าเป็นผู้นำซึ่งชุมชนเราไม่มีความเชื่อเหมือนคนในอดีต ปัญหานี้จึงทำให้เกิดงานชิ้นนี้ขึ้นเพื่อศึกษาและจัดการให้ป่าไม่แห้งหนองน้ำไม่แห้งในน้ำมีกบเดี๋ยวมียักษ์หลักของเราก็ทำตามภูมิปัญญาจากวิทยากร อย่างมีกระบวนการโดยมีทั้งทีมวิจัยชุมชน หมู่บ้านใกล้เคียงและหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วม

ลุงพะมอ กล่าวด้วยคำ “ทา” ว่า “**คือป๋อว่าค่า เปอะเม่คู่ เบะท่ฮอเสะก้อเฮ่ เพลีย** “ แปลว่า คนเราพี่น้องกัน ถ้าเรามีความสามัคคีกัน หอนี่เม่จะใหญ่แค่ไหนเราก็จะยกออกไปได้อย่างสบาย งานชิ้นนี้ก็เหมือนกัน ถ้าไม่มีความสามัคคีไม่มีการบวนการงานก็ไม่ได้เร็วเท่าที่ฟังการทำงานมีกระบวนการและสามัคคีกันงานนี้จะได้ผลแก่ชุมชนอย่างแน่นอน

นายปกรณ์ กล้าณรงค์ชัย กล่าวว่าในระยะที่ 1 ชุมชนบอกว่าต้องการข้อมูลจากผู้เฒ่าผู้แก่และหมู่บ้านใกล้เคียงเราทำตามเพราะงานชิ้นนี้ต้องอาศัยภูมิปัญญาชาวบ้าน สิ่งที่เราได้จากข้อมูลนั้นคือ ต้องกระตุ้นให้ชุมชนหันมามีส่วนร่วมในด้านความเชื่อและพิธีกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับชุมชน ผู้ใหญ่นึกให้ผู้เฒ่า-ผู้แก่ไปขอ “ยี่งู” ที่มีเชือกสายมาเป็น “ยี่งู” ในชุมชนเรา และก็ได้เกิดกระบวนการจากจุดนี้คือ “ยี่งู” มีการกรำทำพิธี คนในชุมชน 80 ครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วม ในวันทำพิธีทุกคน มีการพูดคุยกันอย่างมีชีวิตชีวาแจ่มใส นับว่ากรำกลับมาของ “ยี่งู” ครั้งนี้ เป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับ ชุมชนที่ได้เรียนรู้ถึงขั้นตอน-ความเชื่อพิธีกรรมของ “ยี่งู” และข้อห้ามต่างๆ พร้อมกัน

นายอุทิศ ชนระวรรณ กล่าวว่าว่าขั้นตอน กว๊านี้ข้อห้ามตามความเชื่อของพิธีกรรม ชุมชนก็ได้เรียนรู้แล้วไปที่เราไม่ควรตัดต้นไม้ เราไม่ควรตัด หรือไม่ควรไปแตะต้อง ที่ไหนจุดไหนเราก็รู้กันทั้งชุมชน เพราะฉะนั้นเราต้องปฏิบัติตาม ปัญหาของเราเราจะทำตามเป้าหมาย

ลุงพะงิง, ศุภกิจ และผู้เฒ่าต้น (วิทยากรชุมชน) กล่าวเป็นเสียงเดียวกันว่าความเชื่อ พิธีกรรม กว๊านี้ข้อห้าม เราต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขในอดีตมันก็จะเกิดผล ถ้าเราไม่เชื่อ ปฏิบัติ สิ่งเหล่านี้จะไม่มีความหมายความเชื่อนั้น เกิดจากจิตใจของเราเอง ยกตัวอย่างเช่น พระ ถ้าถือตัว ศรัทธาพระองค์นั้น ถ้าพูดอะไรก็เกิดความเป็นจริงขึ้นมา (หลวงพ่อดูณ) เป็นต้น อธิบายให้ทีมวิจัยจัดทำ หรือพิมพ์ขึ้นของพิธีกรรม กว๊านี้ข้อห้าม ผลกระทบจากกฎข้อห้าม เป็นสิ่งสำคัญต่อชุมชนเราเป็นอย่างมาก ถ้าเราทำผิดต่อกฎข้อห้าม จะทำให้ชุมชนเจ็บผลกระทบจากกฎข้อห้าม เป็นสิ่งสำคัญต่อชุมชนเราเป็นอย่างมาก ถ้าเราทำผิดต่อกฎข้อห้าม จะทำให้ชุมชนเจ็บป่วยขึ้นมาได้ หรือเสียหายต่อเศรษฐกิจของเราได้ ตัวแทนทีมวิจัยชุมชน นายสมบูรณ์และนายสิงห์แก้ว กล่าวว่าให้

เขียนวงจรชีวิตทั้งหมอนและกบด้วย และกาารเก็บหมอนที่ถูกวิธีหรือจับกบที่ถูกวิธี แผนที่จะทำต่อไปเราจะแบ่งเขตจากจุดไหนถึงจุดไหน และตั้งกฎข้อห้าม จะพัฒนาจุดไหน เสนอในว่ำนนี้ด้วย อย่างเช่นว่า ไปประชาสัมพันธ์หมู่บ้านใกล้เคียง ติดป้ายที่เราจะอนุรักษ์ บ่อยพอพันธุ์แม่พันธุ์ พื้นที่จุดไหน

- หมอนต้องแบ่งเขตอนุรักษ์แล้วพอพันธุ์แม่พันธุ์ เพื่อชุมชนจะได้รู้ชัดเจน
- กบ (เดบือ) ก็เช่นกัน ห้วยแมงยางล้านกบเหลืออยู่ 6 จุด ห้วยท้อแท้เหลืออยู่ 3 จุด ห้วยแมงาได้เหลือ 1 จุด เราต้องเข้สร้างที่อยู่อาศัยตามที่เหลืออยู่ และติดป้ายตั้งกฎ แบ่งเขตเอาไว้ และให้ชุมชนเลี้ยงในหมู่บ้านกบจะเพิ่มขึ้น

****ข้อสรุปจากการพูดคุย**

- ชุมชนต้องปฏิบัติตามความเชื่อพิธีกรรมต่าง ๆ ผลก็จะเกิดขึ้น
- ชุมชนต้องปฏิบัติตาม ข้อห้ามของ “ฮีโย” (ผู้นำทางความเชื่อ)อย่างเคร่งครัด
- ทีมวิจัยหลักต้องพิมพ์กฎข้อห้ามผลกระทบจากข้อห้าม แยกในเวทีคือผลข้อมูล
- หมอนไม้ไม่ต้องพัฒนาหรือจัดตั้งกฎระเบียบแบ่งเขตที่จะอนุรักษ์
- ประชาสัมพันธ์หมู่บ้านใกล้เคียงและติดป้ายจุดที่จะรักษา
- กบ ต้องพัฒนา จุดที่เหลือทุกห้วยโดยการสร้างที่อยู่ให้
- จัดกฎระเบียบแบ่งเขต ติดป้ายทุกจุด และประชาสัมพันธ์ทุกหมู่บ้านใกล้เคียง
- ให้ชุมชนเลี้ยงในหมู่บ้าน

กิจกรรมที่ 2.13 เวทีจัดการศึกษาให้กับชุมชน,ชุมชนใกล้เคียงและผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมหาแนวทางในการอนุรักษ์ให้ป่าให้มีหมอนไม้(ศิเบาะ)ในน้ำสิกบ(เดบือ) อย่างยั่งยืนเหมาะสมกับชุมชนท้องถิ่น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับจากการดำเนินงานในระยะที่ 1 และ 2 จัดการศึกษาให้กับชุมชนให้ได้รับข้อมูล
2. เพื่อให้คนในชุมชนและชุมชนใกล้เคียงได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจและวางแผนทางในการอนุรักษ์ป่าและน้ำให้ป่ามีหมอนไม้ไม่และในน้ำสิกบ(เดบือ)อย่างสอดคล้องและยั่งยืนเหมาะสมกับชุมชนท้องถิ่นร่วมกันต่อไป

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. ประชุมวางแผนการดำเนินงานเตรียมความพร้อมในการจัดกระบวนการ/ข้อมูล/คนรับผิดชอบงาน
2. ประสานงานผู้เข้าร่วมเวที
3. ดำเนินการจัดเวทีศึกษา
4. สรุปผลการดำเนินงาน

กลุ่มเป้าหมาย

1. ทีมวิจัยหลักชุมชน	5 คน
2. สมาชิกชุมชนบ้านแมงยางล้าน	20 คน
3. เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ/เอกชน	5 คน

4. แกนนำหมู่บ้านใกล้เคียง	5 คน
5. ผู้สนใจนอกชุมชน	5 คน

รวม	40 คน
-----	-------

วัน - เวลา - สถานที่

วันที่ 13 มีนาคม 2546 เวลา 09.00 น. – 13.30 น. วัดบ้านแม่ยางล้าน หมู่ที่ 8 ต.ท่าผา อ.แม่แจ่ม

จ.เชียงใหม่

กำหนดการ

09.00 น. – 09.30 น.	ผู้เข้าร่วมกิจกรรมลงทะเบียน
09.30 น. – 09.40 น.	เปิดเวทีและกล่าวต้อนรับ ผู้เข้าร่วมเวที
09.40 น. – 10.00 น.	โดย คุณพิพัฒน์ ธารวิทยา ผู้ใหญ่บ้าน
ชี้แจงผลการดำเนินงานกิจกรรมของกา(ตบอ)
10.00 น. – 10.30 น.	โดย คุณปกรณ์ กล้าณรงค์ชัย หัวหน้าโครงการบ
ชี้แจงผลการดำเนินงานของหนอแม่ไม่
10.30 น. – 12.00 น.	โดย คุณพิพัฒน์ ธารวิทยา ผู้ช่วยนักวิจัย
เสวนาแลกเปลี่ยนและรับฟังข้อเสนอแนะจากผู้เข้าร่วม
เวที ดำเนินการ โดยคุณอุทิศ ชนะวรรณชน และคุณเสาร์ ธารวิทยา
ผู้ช่วยนักวิจัย
12.00 น. – 13.00 น.	พักรับประทานอาหาร
13.00 น. – 13.30 น.	สรุปผลการดำเนินงานของโครงการในภาพรวมทั้งหมดพร้อมทั้งสรุปผลการจัด
เวทีครั้งนี้ ดำเนินการโดย คุณทองคำ โพแก้ว หัวหน้าโครงการหนอแม่ไม่

ผู้เข้าร่วมเวที

1. หมู่บ้านใกล้เคียง	6 คน
2. หน่วยงาน อบต.	5 คน
3. ผู้สนใจนอกชุมชน	6 คน
4. คนในชุมชนบ้านแม่ยางล้าน	20 คน
5. ทีมวิจัยหลักชุมชน	5 คน

รวม	42 คน
-----	-------

การติดต่อประสานงาน

1. ทำหนังสือเชิญหน่วยงานและหมู่บ้านใกล้เคียง
2. ทีมวิจัยหลักส่งหนังสือเชิญให้หมู่บ้านใกล้เคียงและหน่วยงาน

ผลจากการติดต่อประสานงาน

ได้รับการตอบรับจากหมู่บ้านใกล้เคียงและหน่วยงานเป็นอย่างดี โดยเฉพาะ อบต.ท่าผา

เนื้อหากิจกรรม

พ่อหลวงพิพัฒน์ ธนุรวิทยา ได้กล่าวต้อนรับผู้เข้าร่วมเวทีและได้ชี้แจงว่าเวทีครั้งนี้เกิดขึ้นเพื่อจะมากอกเล่าผลการศึกษาวิจัยเรื่องหนองน้ำในแต่ละภาค ซึ่งจุดประสงค์ต่างๆ จะขอชี้แจงในขั้นตอนต่อไป ทั้งนี้จะมากพุดถึงปัญหาทั่วไปของหมู่บ้านแมงยางสำน อาทิเช่น ปัญหาการคมนาคม, การศึกษาสุขภาพ และที่สำคัญคือปัญหาทางธรรมชาติไม่ว่าพรัพยากร ดิน, น้ำ, ป่า เป็นต้น ด้วยเหตุนี้เองจึงได้มาทำโครงการวิจัยภายในชุมชนเพื่อรักษาดิน, น้ำ, ป่าให้ยั่งยืน

นายเกรกร ศรี กล้าณรงค์ชัย หัวหน้าทีมวิจัยก็ได้ชี้แจงผลการดำเนินงานกิจกรรมของภาคแป๋บ ได้กล่าวว่าพวกผมทีมวิจัยชุมชนได้รับทุนสนับสนุนจาก สกว.สำนักงานภาค เพื่อทำวิจัยเกี่ยวกับหนองน้ำเข้ากับแป๋บซึ่งผมไปที่ชุมชนบ้านแมงยางสำนได้รับงบประมาณ เป็นเวลา 15 เดือน ในปัจจุบันได้ทำกิจกรรมในช่วงระยะที่สองซึ่งทำไปแล้วเกือบ 4 เดือนแล้ว ซึ่งผมจะขอชี้แจงเกี่ยวกับแป๋บ แบบง่าย ๆ แต่ก่อนที่ผมจะชี้แจงกิจกรรมผมขอเล่าความเป็นมาเกี่ยวกับภาคแป๋บเล็กน้อย คือก่อนที่โครงการวิจัยจะเกิดขึ้นในพื้นที่ของหมู่บ้านแมงยางสำนนี้ สืบเนื่องจากหมู่บ้านแมงยางสำน ซึ่งเป็นหมู่บ้านหนึ่งที่อยู่เขตป่าต้นน้ำย่อยของลุ่มน้ำแม่แรก สมัยก่อนหมู่บ้านแมงยางสำนได้ทำไร่แบบพืชน้ำหมุนเวียนและทำไร่ผืน ในพื้นที่ต้นน้ำจำนวนมาก ซึ่งป่าต้นน้ำได้ถูกทำลายด้วยการทำไร่ผืน ระยะหลังซึ่งชาวบ้านแมงยางสำนได้มีการอนุรักษ์ป่าขึ้นมา โดยเปลี่ยนจากการทำไร่หมุนเวียนเป็นทำไร่แบบพืชน้ำหมุนเวียน ซึ่งป่าได้เพิ่มขึ้นมาจากพอสสมควร แต่ชาวบ้านยังปลูกใจอย่างหนึ่ง คือน้ำน้อยลง น้ำลดลงไปมาก ซึ่งทางทีมวิจัยของเราได้ถามผู้เฒ่าผู้แก่กว่าทำป่ามาได้พื้นที่นั้นมาก ทำป่าไม่ขาดลง ผู้เฒ่าผู้แก่บอกว่ามักกับ ชนิดหนึ่งที่มีชีวิตสัมพันธ์กับน้ำ นั่นคืออยลงสาบเห็ดมาจากแป๋บคือที่น้อยลง ซึ่งมีตัวอย่างอยู่หลายจุดที่เมื่อก่อนห้วยยังมีน้ำอยู่ เมื่อฝนไปเก็บน้ำหมดน้ำก็แห้งหมด ผมขอเล่าความเป็นมาของการวิจัยแบบย่อ ๆ แต่ก่อน ที่จริงแล้วทีมวิจัยชุมชนที่เข้าไปหาข้อมูลมีเยอะและเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างกับน้ำ

ต่อไปขอพูดเรื่องกิจกรรมของการวิจัยที่สำคัญตั้งแต่แรกจนถึงระยะที่สองว่า ช่วงแรกทีมวิจัยชุมชนของเราได้ไปหาข้อมูลพื้นฐาน ในหมู่บ้านและหมู่บ้านใกล้เคียงแล้วจัดเวทีประมวลผลข้อมูลเพื่อวางแผนช่วงระยะที่ 2 โดยการจัดเวทีแต่ละครั้ง ทีมวิจัยหลักได้ออกหนังสือเชิญ หน่วยงานและหมู่บ้านใกล้เคียงมาร่วมทำงานวิจัยกับพวกเรา โดยแต่ละคนได้เสนอข้อเสนอแนะและได้ให้ข้อมูลให้กับเราเพื่อให้ทีมวิจัยหลักของเราได้แก้ไขข้อมูลที่ถูกต้องและข้อมูลบางอย่างจะต้องหาข้อมูลเพิ่มเติม ช่วงระยะที่ 2 นี้ทีมวิจัยหลักของเราได้ทำวิจัยเกี่ยวกับวงจรชีวิตของป่า โดยมีกิจกรรมอยู่เช่น ความเป็นอยู่ของแป๋บคือเป็นอย่างไร องค์ประกอบของน้ำอะไรบ้าง ในปัจจุบันทีมของเราได้ทดลองบ่อเลี้ยงไว้อยู่ 3 บ่อ โดยแต่ละบ่อพืชน้ำต่างกัน คือ

บ่อแรก ชูขึ้นมาใหม่แต่มีองค์ประกอบครบทุกอย่างล้อมรอบด้วยตาข่ายแล้วปล่อยให้ลงไปในบ่อ

บ่อที่สอง ได้ชูบ่อขึ้นมาและพร้อมด้วยอุปกรณ์ประกอบบ่อครบล้อมด้วยตาข่ายแต่ไม่ได้ปล่อยกลงในบ่อ

บ่อที่สาม ได้ทดลองเลี้ยงที่บ่อนี้โดยชูบ่อขึ้นมาและไปหากใบปามาปล่อยลงไปในบ่อตลอดถึงปลูกองศาประกอบให้กับทุกอย่างเพื่อจะได้มาศึกษาหรือวงจรชีวิตเป็นอย่างไร่บ้างหรือผลออกมาเป็นอย่างไร ได้ผลมากน้อยเพียงไร เพื่อจะได้เผยแพร่ให้กับชุมชนใกล้เคียงต่อไป ในวันนี้ผมและทีมวิจัยชุมชนของเราจะได้ขอชี้แนะแนะ

จากผู้เข้าร่วมเวทีในวันนั้นได้เสนอแนะให้ทีมวิจัยของเราได้เก็บข้อมูลอย่างไรที่ทีมของเราจะยินดีเป็นอย่างยิ่ง วันนี้ผมถือว่าเราได้ศึกษาวิจัยร่วมกันอีกครั้งหนึ่ง

นายพิพัฒน์ ธนวิฑิตยา ได้กล่าวถึงการทำกิจกรรมของหมอนไม้ฝ่ในระแวกที่ผ่านมาว่า เรื่องความเป็นมาของโครงการวิจัยนั้น ผมจะไม่ขออธิบายแล้วเพราะคุณไกรศรี กล่าวถึงได้ละเอียดแล้ว โครงการทั้งหมดของโครงการวิจัยนี้เป็นโครงการเดียวกันแต่เราได้แยกออกเป็น 2 กิจกรรม คือกิจกรรมหมอนไม้ฝ่กับกิจกรรมเก็บสำหรัปผมจะขออธิบายเรื่องกิจกรรมหมอนไม้ฝ่ครับ ครับกิจกรรมหมอนไม้ฝ่ฝ่ฝ่ ซึ่งได้ทำกิจกรรมช่วงแรกนั้นได้หาข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้านและหมู่บ้านใกล้เคียง สำหรับหมอนไม้ฝ่ฝ่ฝ่คือทางชุมชนของแม่ยงสำนได้ติดต่อถามว่าสมัยก่อนในป่าฝ่ซึ่งมีสัตว์แมลงมีมากมาย แต่ทุกวันนี้รู้ดีกว่าสัตว์และแมลงยิ่งนานวันยิ่งหายไปมากขึ้น ทางทีมของเราได้ติดต่อถามว่าในปัจุบันในป่าฝ่หรือหมอนไม้ฝ่ฝ่ฝ่แมลงอยู่ชนิดหนึ่งที่ยังคงเหลืออยู่และเป็นอาหารของคนที่ชอบกินในปัจุบันนี้และทีมของเราได้วิจัยเรื่องหมอนไม้ฝ่ฝ่ หมอนไม้ฝ่ฝ่มีความสัมพันธ์เรื่องป่าคือหมอนเป็นอาหารของคน แต่คนไปหากินโดยไม่รู้จักวิธีการเก็บถูกต้อง ทำให้ไม้ฝ่เสียหายจำนวนมาก ฉะนั้นทางบ้านแม่ยงสำนก็เลยได้ทำวิจัยหมอนขึ้นมาโดยระยะแรกได้หาข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเก็บหมอนไม้ฝ่ฝ่ฝ่ที่ถูกวิธีและถูกต้องโดยที่ไม้ฝ่ฝ่หรือไม้ฝ่เสียหายและหมอนอยู่กับชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป

คุณวิฑิตยา ธนวิฑิตยา ประธานบริหารตำบลท่าผา ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับบ้านแม่ยงบางสำนทั้งหมดมีบางส่วนที่ชุมชนอาจจะคาดไม่ถึงอย่างเช่นปัญหาหมอนฝ่ฝ่ ปัญหาเก็บเพื่อนบ้านใกล้เคียง ทรัพยากรบางอย่างที่มีอยู่ในชุมชนแต่ชุมชนไม่ค่อยเห็นความสำคัญจึงไม่มีการจัดการที่ถูกต้องเหมาะสม จึงเป็นเหตุให้สิ่งเหล่านั้นเริ่มน้อยลงและหายากขึ้น เช่น หมอนกบ, ปลาไหล, มดแดง, แมลงมัน, กวาง 5 เขก, กระทั่งน้ำ และป่าเป็นต้น ในส่วนของสมุนไพรที่กินมีการเอามาใช้โดยขาดการจัดการไม่มีการดูแลรักษาจึงทำให้สมุนไพรหายากและขาดการถูกถ่ายทอดจากผู้รู้จึงส่งผลให้สมุนไพรดีๆ หดหายจนสำคัญไปถ้าพวกเราไม่สานต่อจากผู้รู้ต่อไปลูกหลานจะไม่รู้ก็ถามไปพร้อกับไป ไป ในส่วนของอบต. ยินดีที่ได้เห็นชาวบ้านมาทำวิจัยในส่วนของแต่ขอให้ทำต่อไปเรื่อยๆ ในสิ่งที่คิดว่าทำแล้วเป็นประโยชน์ต่อชุมชนหรือสังคมโดยรวมในครั้งนี้เพื่อความชัดเจนของพื้นที่ทางอบต. จะหาทุนมาจัดทำหลักฐานในโดยได้รับการสนับสนุนจากองค์การแคร์จำนวน 12,000 บาท

คุณวรรณ กองจันทร์ ประธานเครือข่ายผู้นำแม่แรง (ผู้สนใจจากหมู่บ้านใกล้เคียง) ได้กล่าวว่า ชุมชนบ้านแม่ยงสำนด้านเป็นต้นกำเนิดความคิดที่ดีๆ หลากอย่าง เช่น งานด้านอนุรักษ์, การก่อตั้งเครือข่าย, งานด้านสิ่งแวดล้อมฯ ฉะนั้นเมื่อมีแรงหนุนจากภายนอกหรือชุมชนอื่น ๆ แล้วขอให้ทำให้ดีที่สุด ทางเครือข่ายพร้อมที่จะให้ความร่วมมือทุกอย่าง ด้านการรักษาทรัพยากรดิน, น้ำ, ป่าเพราะสิ่งเหล่านี้ ถ้ามีอยู่ก็หมายถึงเป็นตัวชีวิตคุณภาพของชุมชนแต่สิ่งเหล่านี้จะไม่เกิดขึ้นหรือดำรงอยู่ได้หากขาดการดูแลจากชุมชน ชุมชนใกล้เคียงหรือแม้แต่หน่วยงานต่าง ๆ ที่จะมาหนุนเสริมไม่ว่าทุนทรัพย์ ทุนทางปัญญาต่างๆ เป็นต้น

คุณเอกพล ชาวอ่อน กรรมการบริหาร อบต. ท่าผาได้กล่าวถึงปัญหาเศรษฐกิจของหมู่บ้านแม่ยงสำนที่เหมือนหมู่บ้านอื่นๆ ในตำบลท่าผาคือร้อยละ 99 มีอาชีพทำการเกษตรแต่อาชีพนี้มันไม่แน่นอน ความเสี่ยงสูง บางปีได้ผลผลิตมาก บางปีได้ผลผลิตน้อยหรืออาจไม่ได้เลยก็ได้เพราะต้นทุนในการผลิตสูงแต่ราคาขายต่ำ ดังนั้นจึงอยากฝากผู้นำหมู่บ้านลองพิจารณาแนะนำอาชีพใหม่ให้กับลูกบ้านบ้าง คิดว่าผู้นำคงทำได้เพราะที่ผ่านมาจากทางสังเกตดูบ้านแม่ยงสำนเป็นต้นกำเนิดความคิดที่ดีหลายแห่งหลายมุม ดังที่ประธานเครือข่ายกลุ่มแม่แรงได้กล่าวถึง

ในแง่ของการทำการเกษตรนั้นต้องให้ต้นทุนสูงมากเป็นต้นว่าค่าปุ๋ย, ค่ายา, ค่าเมล็ดพันธุ์ซึ่งล้วนแต่มีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมโดยรวม

คุณอุไร ประสงค์ ประธานสภา อบต.ท่าผา ชุมชนที่มีการทำวิจัยโดยชุมชนเองและนักวิจัยก็เป็นคนในชุมชนเป็นเรื่องที่น่ายินดีเป็นอย่างยิ่งเพราะชุมชนจะช่วยกันทำช่วยกันแก้เพราะชุมชนจะเป็นคนที่รู้ปัญหาที่สุด โดยเฉพาะในปัจจุบันบ้านแมงยางสำานได้ทำการวิจัยเรื่อง หมอนไม้ไม่เกี่ยวกับนั้นเป็นเรื่องที่ถูกต้องแล้วเพราะผลพลอยได้ของการวิจัยนั้นจะตามมากอีกหลายสิ่งหลายอย่างเช่น ความสามัคคี, พืชกรรม, ป่า, น้ำ ฯลฯ ฉะนั้นอย่าหยุดอยู่แค่นี้เงินเดือนหน้าต่อไปเพื่อความก้าวหน้าของหมู่บ้านเรา

คุณกอนแก้ว ธิยะนา กำนันตำบลท่าผา ได้พูดถึงยาเสพติดต่างที่ไปรับนโยบายมาจาก มท.1 ว่าถ้าใครเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดขอให้ไปมอบตัวกับทางกรมแต่กำนันบอกว่าเขาเชื่อว่าบ้านแมงยางสำานจะไม่ยาเสพติดหรอกจะมีก็แต่ผู้เฒ่าผู้แก่ที่ติดยาฝิ่นอยู่ 2 หรือ 3 คนก็ขอให้ไปบำบัดก็แล้วกันจะได้เป็นหมู่บ้านหนึ่งของตำบลท่าผาที่ปลอดยาเสพติด

ทางทีมวิจัยได้ศึกษาวงจรชีวิตของหมอน วิธีการเก็บหมอนที่ถูกต้องนั้นจะต้องเก็บช่วงที่ตัวเต็มวัยของหมอนหมอนเมื่อเป็นโตเต็มวัยมันอยู่ช่วงระหว่างเดือนตุลาคมเป็นต้นไป หมอนจะมาอยู่รวมกันแล้วเก็บช่วงนั้นหมอนจะไม่เสียหายอีกด้วย กิจกรรมที่ทำการศึกษาปริมาณหมอน วงจรชีวิตของหมอนจัดเวทีประชุม ชุมชนเข้าร่วมเวที การจัดเวทีในวันนี้ทางทีมวิจัยของเราจะได้ขอความคิดเห็นข้อเสนอแนะจากผู้เข้าร่วมประชุมจากเวทีครั้งนี้ เพื่อจะได้แก้ไขข้อผิดพลาดไป

ผลการทำกิจกรรม

ได้รับการตอบสนองจากผู้เข้าร่วมจัดเวทีเป็นอย่างดีตลอดทั้งได้รับข้อเสนอแนะและข้อคิดจากการจัดกาารเวทีครั้งนี้เป็นอย่างดีและทางทีมวิจัยได้รับข้อเสนอว่า ถ้าจะให้ดีสมควรที่จะวิจัยในพื้นที่ที่มีขดติดต่อกันเป็นศรีช่วยอีกด้วย

ปัญหาของกิจกรรม

หน่วยงานและชุมชนใกล้เคียงเข้าร่วมเวทีในครั้งนี้คิดว่าเวลาที่กำหนดไว้และหมู่บ้านใกล้เคียงบางคนกลับก่อนเวลาเพราะเขาไม่งานของเขาที่จะกลับไปทำที่บ้านด่วน

แนวทางการแก้ไข

ต้องแก้ไขเวลาให้ช้ากว่าเดิม เช่น เริ่มลงทะเบียนเวลา 09.00 น. จะต้องเพิ่มเวลา 08.00 น. หมู่บ้านใกล้เคียงไม่มเวลาเข้าร่วมต่อไปทีมวิจัยจะเข้าร่วมประชุมกับหมู่บ้านใกล้เคียงในเมื่อชุมชนใกล้เคียงประชุมประจำเดือนของชุมชนใกล้เคียง

งบประมาณ

1. ค่าอาหารผู้เข้าร่วมเวที	40*40*1	=	1,600 บาท
2. ค่าเดินทางหมู่บ้านใกล้เคียง	6*80*1	=	480 บาท
3. ค่าเดินทางของหน่วยงาน	5*80*1	=	400 บาท
4. ค่าเดินทางผู้สนใจนอกชุมชน	6*80*1	=	480 บาท
รวม		=	2,960 บาท

กิจกรรมที่ 2.14 เวทีถอดบทเรียนการทำงานของทีมวิจัยหลักและเขียนรายงาน

ความก้าวหน้าระยะที่ 2

วัตถุประสงค์

1. เพื่อถอดบทเรียนการทำงานของทีมวิจัย

• เติบโตหาประเด็นที่ศึกษา

• เติบโตกระบวนการดำเนินการดำเนินงานกิจกรรม ระยะที่ 2

• เติบโตบริหารจัดการ

• การเรียนรู้ของผู้เข้าร่วมกิจกรรม

2. เพื่อเตรียมนำเสนอรายงานความก้าวหน้าในการดำเนินงานระยะที่ 2

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. ประชุมเตรียมทีมเพื่อถอดบทเรียนการดำเนินงาน
2. ประสานงานกับพี่เลี้ยงเจ้าหน้าที่สกว.ภาคเข้าร่วม
3. สรุปผลเวทีถอดบทเรียนและเขียนรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานในระยะที่ 2

กลุ่มเป้าหมาย

1. ทีมวิจัยหลัก 5 คน
2. เจ้าหน้าที่ สกว.สำนักงานภาค 3 คน

วัน-เวลา-สถานที่

วันที่ 21 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2546 บ้านผู้ใหญ่บ้าน บ้านแม่ยางล้าน หมู่ที่ 8 ต.ท่าผา อ.แม่แจ่ม

จ.เชียงใหม่

การติดต่อประสานงาน

ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ สกว.สำนักงานภาค โดยการโทรศัพท์พูดคุยและนัดวันเวลาที่ทำกิจกรรม

ผลการติดต่อประสานงาน

ได้รับความร่วมมือจากพี่เลี้ยงเป็นอย่างดี

เนื้อหากิจกรรม

เริ่มด้วยการแนะนำตัวเจ้าหน้าที่สกว.ภาคที่มากับคณะคือคุณเจนจิรา (เจน) หลังจากการแนะนำตัวแล้วผู้ใหญ่บ้านพูดถึงปัญหาทั่วไปของหมู่บ้านในช่วงนี้คือราษฎรจะรับจ้างทั่วไปเช่นรับจ้างเก็บหอมแดง, รับจ้างไปเผา ฯลฯ และบางคนจะหาซื้อเมล็ดพันธุ์หอมแดงเพื่อเตรียมปลูกในฤดูฝนต่อไป

ผลที่เกิดจากการดำเนินงานของโครงการวิจัย/หน่วยงาน นายอุทิศ ชนะวรรณชน ได้นำเสนอว่า ณ ปัจจุบันนี้ทางองค์การเครือข่ายให้การสนับสนุนงบประมาณจำนวน 12,000 บาท ในการซื้อห่อหลักปูนเพื่อทำเขตหมู่บ้าน เขตป้อนผู้เกษียณและเขตป่าใช้สอยโดยการประสานงานของอบต.ท่าผาหลักการปักหลักเขตเรียบร้อยแล้ว การติดตามในคณะกรรมการร่วมของหมู่บ้านและคณะกรรมการของ อบต. เป็นผู้ติดตาม

ในส่วนของการวิจัยทบทวน-บท ท่อให้ทำให้เป็นรูปธรรมและเป็นการจัดการที่ดีที่สุด ทา
งอบด.คาดหวังว่าในอนาคตจะเปิดทำเป็นหนังสือพิมพ์หนึ่งฉบับลควบคู่กับเปิดเป็นแหล่งศึกษาท่องเที่ยวเชิง
อนุรักษ์

ทางพี่เลี้ยงให้ข้อเสนอแนะกิจกรรมที่ทำทั้งหมด เช่น กิจกรรมร่วมทำอะไรบ้าง กิจกรรมที่แยกทำ มีอะไรบ้าง ขึ้น
ต่อการรายงานผลงานเป็นตาราง เช่น กิจกรรมที่ทำตามแผน, กิจกรรมที่ยังไม่ทำ, กิจกรรมที่เพิ่มขึ้น, กิจกรรมที่ทำ
แล้วคิดว่าดีที่สุดเนื้อหา, องค์ความรู้ที่ได้เช่นความสัมพันธ์, ความรู้เดิม, ความรู้ใหม่, ประมวลผลข้อมูล/กระบวนการ
ทำงาน, บทเรียนของกิจกรรม, สิ่งที่ได้รับและที่ยังไม่ได้รับในกิจกรรมโครงการมีอะไรบ้าง ตลอดจนบทวิเคราะห์
กิจกรรมที่ทำ สรุปกิจกรรมการทำงานที่ผ่านมาว่าเป็นไปตามแผนที่วางไว้ ที่ไม่เป็นไปตามแผนและกิจกรรมที่ผิด
เปลี่ยนและขั้นตอนการทำงานนำเสนอความก้าวหน้าหลัก ๆ ดังนี้

1. สรุปตารางการดำเนินงานกิจกรรม
2. เนื้อหา/องค์ความรู้ทบทวน-บท
3. รายงานผลการดำเนินงานกิจกรรมทั้งหมด
4. บทวิเคราะห์บทเรียนที่ได้รับ
5. รูปภาพ/ข้อเสนอแนะ

ผลที่ได้รับ

ทีมวิจัยหลักเข้าใจขั้นตอนในการนำเสนอรายงานความก้าวหน้าที่มีคุณภาพตามคำแนะนำของพี่เลี้ยงเจ้า
หน้าที่ สกว.สำนักงานภาค

ปัญหา/อุปสรรค

ทีมวิจัยไม่ค่อยเข้าใจกระบวนการเขียนรายงานหรือขั้นตอนการเขียนรายงานความก้าวหน้า

วิธีการแก้ไข

ปรึกษาขอคำแนะนำจากพี่เลี้ยง (เจ้าหน้าที่ สกว.สำนักงานภาค)

งบประมาณ

ค่าอาหาร 200 บาท

กิจกรรมที่ 2.15 เวทีสรุปบทเรียนโครงการวิจัยและวางแผนปฏิบัติการโครงการวิจัยใน

ระยะที่ 3

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสรุปบทเรียนร่วมกับชุมชนและวางแผนปฏิบัติการโครงการวิจัยในระยะสุดท้าย ขั้นตอนการดำเนินงาน
2. เตรียมเวทีสรุปบทเรียนโครงการและวางแผนงานในระยะที่ 3 ประสานงานกับชุมชนแกนนำชุมชน ใกล้เคียง
หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วม

กลุ่มเป้าหมาย

1. ทีมวิจัยหลักชุมชน	5 คน
2. แกนนำชุมชนใกล้เคียง	5 คน

3. เจ้าหน้าที่รัฐ/เอกชนที่เกี่ยวข้ององค์กรชุมชนท้องถิ่น อบต.	5 คน
4. ตัวแทนชุมชนจากกลุ่มพ่อบ้าน แม่บ้าน,เยาวชน,ผู้สูงอายุ	5 คน
รวม	20 คน

วัน-เวลา-สถานที่

วันที่ 31 มีนาคม 2546 เวลา 09.00 น. - 15.00 น. วัดบ้านแม่ยางล้าน หมู่ที่ 8 ต.ท่าผา อ.แม่แจ่ม

จ.เชียงใหม่

กำหนดการ

09.00 น.- 09.30 น.	ลงทะเบียน
09.30 น.- 10.00 น.	เปิดเวทีกล่าวต้อนรับผู้มาร่วมเวทีโดย นายพิพัฒน์ อนุรักษ์ทยา
10.00 น.- 10.30 น.	ชี้แจงผลการดำเนินงานร้องเรียน โดยนายทองคำ โพแก้ว
10.30 น.- 11.00 น.	ชี้แจงผลการดำเนินงานร้องกับ โดยนายไกรศรี กล้าณรงค์ชัย
11.00 น.- 12.00 น.	แลกเปลี่ยนข้อเสนอนะเพิ่มเติมต่างๆ ทั้งเหนือและกับ
12.00 น.- 13.00 น.	รับประทานอาหารกลางวัน
13.00 น.- 14.40 น.	ร่วมกันสรุปทเรียนระยะที่ 2 และร่วมกันวางแผนงานในระยะที่ 3
14.40 น.- 15.00 น.	กล่าวขอบคุณผู้เข้าร่วมเวทีและปิดเวทีโดย นายพิพัฒน์ อนุรักษ์ทยา

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

1. หมู่บ้านใกล้เคียง	4 คน
2. หน่วยงานอบต.	5 คน
3. ตัวแทนกลุ่มพ่อบ้าน แม่บ้าน, วิทยากร/ราษฎรชาวบ้านรวม	10 คน
4. ทีมวิจัยหลัก	5 คน

การติดต่อประสานงาน

- จัดทำหนังสือเชิญ
- ทีมวิจัยหลัก ส่งหนังสือเชิญให้หมู่บ้านใกล้เคียงและหน่วยงาน

เนื้อหากิจกรรม

นายพิพัฒน์ อนุรักษ์ทยา ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 8 กล่าวต้อนรับ และชี้แจงรายละเอียดว่าที่ได้เชิญท่านมาร่วมเวทีประชุมครั้งนี้ เพื่อให้ท่านทุกคนช่วยมาสรุปทเรียนงานวิจัยในระยะที่ 2 และช่วยวางแผนงาน ในระยะที่ 3 ด้วย เพราะงานวิจัยเป็นงานที่ยากพอสมควร และจะเป็นประโยชน์ต่อชุมชนและชุมชนใกล้เคียง ถ้าหากเราช่วยกัน อย่างนี้ นายพิพัฒน์กล่าวจบ ต่อด้วยนายทองคำแก้วโพ และได้ชี้แจงวัตถุประสงค์และผลที่เกิดจากการวิจัยในระยะที่ 2 เช่น ศีกษาระบบนิเวศ และวงจรชีวิต และปริมาณของหนอนไม้ไม่ อีกทั้งข้อเสนอแนะของหมู่บ้านใกล้เคียง วิทยากรชุมชนและหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวกับด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ป่า น้ำ หนอน กับ ข้อมูลที่ได้มาทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นผลการศึกษาร้องเรียน และแนวทางการจัดการป่า หนอน ให้ทุกคนช่วยกันสรุปว่าตรงไหนดี ตรงไหนที่ต้องเพิ่มเติม และให้ช่วยวางแผนงานในระยะที่ 3 ด้วย

นายไกรศรี กล้าณรงค์ชัย ได้ชี้แจงความเป็นมาของงานวิจัยหมอนกบ และอธิบายวัตถุประสงค์ของกิจกรรม กบ ได้เล่ารายละเอียด ผลที่ได้เห็น วงจรชีวิต ระบบนิเวศ การทดลองบ่อและการใช้ภูมิปัญญาความเชื่อ พิธีกรรม ในอดีตที่นำมารวมทั้งวิธีการ จัดการที่ได้ข้อเสนอแนะจากชุมชน และชุมชนได้คิดเชิง วิพากษ์ชุมชนและหน่วยงานที่เข้าร่วม ขอให้ประชุมช่วยกันสรุปกิจกรรมด้วย และช่วยวางแผนงานในระยะที่ 3 ส่วนกัน จะทำเพียงลำพังนักวิจัย 5 คนบางเรื่องบางอย่างอาจจะนึกไม่ถึง การทำงานทุกอย่างต้องอาศัยคนหลาย ๆ คน หลาย ๆ ความคิดนำมารวมกันจึงจะดี และมีประโยชน์ต่อชุมชน

นายศุภกิจ ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านกบ กล่าวว่าที่ตนได้ฟังคำชี้แจงสรุปจากทีมงานวิจัยหมอนกบแล้ว ตนคิดว่าข้อมูลที่มีวิจัยหามาได้นั้นมากพอสมควรแล้ว แต่ยังขออยู่บ้างเป็นบางส่วนด้านการจัดการ หากทีมวิจัยจะทำความเข้าใจสิ่งที่ว่างไว้ที่ตนคิดว่าต้องให้ชุมชนเลี้ยงกบ ครอบครัวละ 1 บ่อ และในลำห้วยต้องทำฝายตัดตะกอนเป็นจุด ๆ และจุดที่จะทำฝายต้องดูจากสภาพที่เหมาะสมกับกบ เช่นมีไม้ค้อน กล้วยป่า เป็นต้น

นายพะงิง ได้เสริมว่าทีมงานอธิบายมาข้อมูลพอใช้ได้แล้ว แต่ยังมีอีกบางส่วนที่ขาดเช่นการจัดการจัดการหมอน หากจะมีการจัดที่ยั่งยืนต้องแบ่งพื้นที่เป็นจุด ๆ ไป ในแต่ละจุดต้องมีเครื่องหมายไว้ เช่น ทาสีและล้อมรอบด้วยเชือกฟาง อีกทางหนึ่งให้ผู้สนใจมาเพาะเลี้ยงในบ้าน คนละ 1 ลำหรือมากกว่านี้ยิ่งดี ถ้าทำเช่นนี้ได้หมอนไม้ไม้ก็จะเพิ่มปริมาณขึ้นอีกหลายเท่าและอีกอย่างหนึ่งที่มีวิจัยและคนในชุมชนต้องประชาสัมพันธ์ให้กับหมู่บ้านใกล้เคียงทราบว่านี่เป็นที่เราทำอะไรและทำอะไรอย่างไร แล้วชุมชนที่เราคุยกับเขา เขามีอะไรบ้างที่ดีๆ ในชุมชนของเขาให้ทีมวิจัยชุมชนได้อธิบายประโยชน์ของทรัพยากรท้องถิ่นให้เรารู้ แล้วหาแนวทางจัดการร่วมกันเป็นระยะสิ่งที่ดีและยั่งยืน

นายวรรณ กองจันทร์ อปต.หมู่ที่ 9 และประธานเครือข่ายอนุรักษ์ทรัพยากรลุ่มน้ำ แม่แครงกล่าวว่างานวิจัยชิ้นที่กำลังทำอยู่ ณ ปัจจุบันนี้เป็นเรื่องที่ดีมาก เพราะที่หมอนไม้ไม้และกบ เป็นทรัพยากรที่มีค่ามากของภายใต้ศต.ท.ท.ท.ของเราที่ได้แต่ลืมนึกถึงแรกทีหมอนและกบจะอยู่ได้อย่างไรกันนั้น ส่วนที่ลืมนึกถึงที่สุดคือปลาเพราะสัตว์หรือแมลงทั้งของชนิดที่กล่าวมานี้ จะอาศัยปลาและน้ำเท่านั้น ถ้าไม่มีปลาก็จะอยู่ไม่ได้เมื่อไม่มีน้ำปลาก็จะอยู่ไม่ได้มีอีกอย่างอย่างหนึ่งที่ลืมนึกถึงที่สุดคือไฟฟ้า เราต้องช่วยกันรักษา เมื่อมีไฟฟ้าเกิดขึ้นเราต้องไปช่วยกันดับ โดยเฉพาะหมอนไม้ไม้ที่อาศัยอยู่ในกระบอกไม้ไผ่ เมื่อมีไฟไหม้ป่า ไฟก็จะไหม้กอไม้และลำไผ่ลำที่หมอนกำลังพักอยู่ในกระบอกนั้นก็จะถูกไฟไหม้ตาย เมื่อไม้ไผ่ไหม้ถูกไฟไหม้หมอนก็จะตายเพราะทนความร้อนไม่ได้ ฉะนั้นชุมชนบ้านแม่แยงด้านต้องรักษาป่าให้สมบูรณ์ทั้งป้องกันและรักษาให้ดี แล้วผลที่ตามมาคือ ทรัพยากรต่าง ๆ ที่อาศัยอยู่ในป่าก็จะเพิ่มขึ้นทั้งหมอน กบ และอื่น ๆ อีกมากมายที่จะเข้ามาและแผนงานที่จะทำในระยะต่อไป อย่างสืบประชาสัมพันธ์โครงการที่กำลังทำให้หมู่บ้านใกล้เคียงชาวรู้และในแหล่งน้ำแต่ละแห่งต้องมีน้ำวัง เพื่อเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ทุกชนิด

นายณัฐ ซึ่งมาในนามของ อปต. กล่าวว่า งานวิจัยแต่ละโครงการไม่ใช่ง่าย แต่ที่เกิดขึ้นภายใต้คำสั่งของเรามาแล้ว ตนคิดว่าดีที่สุดแล้ว โครงการนี้จะถือเป็นโครงการตัวอย่างของตำบลก็ว่าได้ สำหรับโครงการนี้ตนจะให้ข้อมูลแบบลึก ๆ ไม่ได้ เพราะทั้งหมดนั้นและกบตนไม่เคยเห็นเลยแม้แต่ครั้งเดียว แต่ตนคิดว่าสิ่งที่ดีที่สุดในชุมชนแล้วชุมชนรักษาเป็นเรื่องที่ต้องดูแลเหมาะสม ด้านการจัดการก็ต้องใช้ความคิดหลายๆ ความคิดนำมารวมกันจะมีประโยชน์ และประชาสังคมพัฒนาเยอะๆ หมอนกบแล้วกัน หากทีมวิจัยมีปัญหาที่ต้องปรึกษากับตน ตนยินดีให้คำปรึกษาตลอดไป เท่าที่ความรู้ของตนมีอยู่

นายพะมอ กล่าวว่า ข้อมูลที่มีมิจัยหาทางตนคิดว่าน่าพอใจแล้ว สำหรับแผนที่จะทำในระยะต่อไปตนขอให้ทีมวิจัยชุดนี้นำข้อมูลที่ได้มาจากโครงการวิจัย ให้นำไปอ่านต่อหน้าประชุมให้ชาวบ้านของตนหรือบ้านสงวนสงบน พัง เพราะบ้านของตนมีพื้นที่ค่อนข้างกว้างและป่าค่อนข้างสมบูรณ์ มีสัตว์ป่า สัตว์น้ำหลากหลายชนิดในอดีต แต่ในปัจจุบันสัตว์ต่าง ๆ เหล่านี้เริ่มลดจำนวนลงเรื่อย ๆ มีสัตว์บางชนิดสูญพันธุ์ไปแล้วก็มีอย่างเช่นนกเงือก ผา เฌน และอื่น ๆ อีกหลายชนิด นายพะมอกล่าวต่อว่าบ้านของตนถ้าหากมีการจัดการที่ดีจะเป็นประโยชน์ต่อชุมชนมากเลย ไม่ว่าจะเป็นสัตว์ป่กสัตว์น้ำและพืชผักต่างๆ ที่นำมาบริโภคได้ จะเพิ่มขึ้่มากทีเดียว ที่บ้านแมยงสาส์มีการอนุรักษ์แหล่งที่อยู่ของหนองและกบเพื่อเป็นพ่อพันธุ์แม่พันธุ์ที่จะขยายหรือเพิ่มจำนวนมากขึ้น ตนจะรีบไปประชาสัมพันธ์ให้ ส่วนหนึ่ง และให้ทีมวิจัยออกไปเผยแพร่อีกส่วนหนึ่งจึงจะได้ผล

ผลที่ได้รับ

ได้ร่วมกันสรุปการทำงานในระยะที่ 2 พร้อมทั้งได้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเป็นบางข้อและได้แนวทางการวางแผนงานในระยะที่ 3

ข้อมูลเพิ่มที่ได้

- 1. ข้อเสนอแนะของนายศุภกิจที่ว่าให้ผู้สนใจหันมาเลี้ยงกบภายในบ้านครอบครัวละ 1 ปอ หากทำได้เช่นนี้ จะเป็นการลดการจับกบที่อยู่ตามธรรมชาติน้อยลง แล้กบที่อยู่ตามลำห้วยก็จะเพิ่มขึ้น และต้องสร้างที่อยู่ของกบตามลำห้วยด้วยวัสดุธรรมชาติเพื่อการขยายพันธุ์ของกบและต้องติดป้ายทุกจุดที่ทำปอ
- 2. นายพะมอได้ให้ข้อคิดเพิ่มเติมว่า-การที่จะไปศึกษาปริมาณหนองไม่เพิ่มขึ้ก็ต้องให้คนในชุมชนหันมาเลี้ยงหนองไว้ครอบครัวละ 1 ลำ พอหนองใกล้จะออกน้ำไปป่าไว้ไม่พอ หนองจะเพิ่มปริมาณอยู่งมหาศาล
- 3. นายวรรณ กองจันทร์ ว่าเป็นเรื่องสำคัญหากชุมชนรักษาป่าและป้องกันไฟป่าไม่ให้เกิดขึ้ขึ้น ทั้งหนองและกบก็จะเพิ่มได้ เพราะป่าเป็นต้นตอของสัตว์ต่าง ๆ ทุกชนิด

ปัญหา/อุปสรรค

กิจกรรมนี้มีผู้เข้าร่วมเกิน 4 คน ทำให้ต้องใช้งบประมาณเพิ่มเติมด้วยทั้งค่าอาหารและค่าเดินทาง

งบประมาณที่ใช้

1. ค่าอาหารผู้เข้าร่วม	24*40*	=	960 บาท
2. ค่าเดินทางของหมู่บ้านใกล้เคียงและหน่วยงาน	9*80	=	720 บาท
3. ค่าติดต่อประสานงานของทีมวิจัยหลัก	2*52	=	104 บาท
4. ค่าตอบแทนวิทยากรชุมชน	2*200	=	400 บาท

กิจกรรมภาคสนาม/เรื่อง...หนอนไม่ฝั

กิจกรรม การจัดการให้ป่าไม่ฝัหนอนไม่ฝั

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพความเป็นจริงระบบนิเวศของป่า-ป่าไม่ฝัความล้มพันธ์ระหว่างคน หนอน
2. เพื่อศึกษาแหล่งที่อยู่อาศัยของหนอนไม่ฝั (ป่าไม่ฝั)และวงจรชีวิตของหนอนไม่ฝั
3. เพื่อศึกษาปริมาณของหนอนไม่ฝัและการเพาะเลี้ยงพ่อพันธุ์แม่พันธุ์

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. ประชุมทีมวิจัยหลักเพื่อวางแผนการทำงาน กำหนดกลุ่มเป้าหมาย
2. ทำความเข้าใจเนื้อหากิจกรรม ประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกในชุมชนที่สนใจเข้าร่วมกิจกรรม
3. ประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมกิจกรรม
4. กำหนด วัน เวลา สถานที่และทีมวิจัยชุมชน
5. ดำเนินการศึกษาระบบนิเวศและควมล้มพันธ์ระหว่างคน ป่า - ป่าไม่ฝั และหนอนไม่ฝัดำเนินการศึกษาวงจรชีวิตของหนอนไม่ฝั

6. สรุปผล/เขียนรายงานกิจกรรม

กลุ่มเป้าหมายผู้เข้าร่วมกิจกรรม

-ทีมวิจัยหลัก	5 คน
-ทีมวิจัยชุมชน	10 คน
-แกนนำหมู่บ้านใกล้เคียง	5 คน
-หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	5 คน

จากหน่วยงานภาครัฐ, ีตราฟ, หน่วยงานพัฒนาแม่แจ่ม, สวนป่าสิริกิตติ, อบต.ท่าผา

วัน-เดือน-ปีที่ทำกิจกรรม

เริ่มทำกิจกรรมตั้งแต่เดือน มิถุนายน 2545 – มีนาคม 2546

วิธีการทำงาน

1. เริ่มศึกษาวงจรชีวิตของหนอนพร้อมเริ่มบันทึกการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญๆ ของวงจรชีวิตของหนอนทุกระยะทุกช่วงตอน เพราะทุกระยะจะมีการเปลี่ยนแปลงเพียงปีละ 1 ครั้ง ทีมวิจัยหลักจะเป็นฝ่ายเก็บข้อมูลหลัก และสร้างกิจกรรมเพื่อดึงดูดมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเป็นระยะๆ

2. ติดตามประสานงานเพื่อติดตามการมีส่วนร่วมของคนนอกชุมชน แกนนำชุมชนใกล้เคียง หน่วยงานในพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง

สรุปผลจากการดำเนินงาน

1. หมู่บ้านใกล้เคียงไม่เต็มาร่วมศึกษาที่บ้านแม่ยางส้ม
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่เต็มาร่วมในกิจกรรม

ปัญหา/อุปสรรค

1. การประสานงานยังขาดการชี้แจงทำความเข้าใจจึงทำให้เขาไม่เข้าร่วม
2. ระยะเวลาดำเนินการทำกิจกรรมไม่สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นแกนนำชุมชนใกล้เคียงและหน่วยงาน

แนวทางแก้ไข

1. ทีมวิจัยนำเสนอข้อมูลโดยทีมวิจัยหลักเข้าร่วมประชุมร่วมกับหมู่บ้านใกล้เคียง
2. ประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ล่วงหน้า 1 อาทิตย์และต้องกำหนด
3. แผนกิจกรรมล่วงหน้าจะได้รู้ว่าจะต้องเตรียมประสานใครบ้าง

ผลจากการทำกิจกรรม

ปัญหาที่พบ ก่อนทำการศึกษาวิจัย

- ไม่รู้วิธีการเก็บข้อมูลที่ถูกต้องวิธีโดยต่างคนต่างแย่งกันเก็บ
- ชุมชนใกล้เคียงเข้ามาลglomเก็บ
- ไม่มีเอตริศึกษาพอร์ทัลแม่พันธุ์

ข้อค้นพบ หลังทำกิจกรรม

1. ทีมวิจัยชุมชน

- ทีมวิจัยชุมชนได้รู้ถึงสภาพที่เป็นจริงของหมอนแม่และชนิดของแม่
- ทีมวิจัยชุมชนทำให้เข้าใจและรู้ถึงวิธีการเก็บหมอนให้ถูกต้อง
- ทีมวิจัยชุมชนรู้วิธีสังเกตลำแม่ว่าลำแม่ใหม่มีหมอนลำแม่เก่าไม่มีหมอน
- ทีมวิจัยชุมชนที่เข้าร่วมได้รู้จักวงจรชีวิตของหมอนแม่
- ทีมวิจัยชุมชนได้รู้จักปริมาณของหมอนอย่างคร่าว ๆ ในพื้นที่ให้เลอว่าปริมาณเท่าไร และ
ได้รู้วิธีการคำนวณหาปริมาณของหมอน

*ทีมวิจัยชุมชนที่เข้าร่วมกิจกรรมได้เกิดความรู้ความตระหนักเพราะเข้าใจสภาพความเป็นจริงของหมอน

ไม่เผล และการทำกิจกรรมร่วมกันก็ได้ทำให้เกิดความสามัคคีกัน ได้ทำงานร่วมกัน

2. ทีมวิจัยหลัก

- ได้เรียนรู้ร่วมกับทีมวิจัยชุมชนและเหนือกว่านั้นคือได้เรียนรู้ว่าการกำหนดกิจกรรมและการวางแผนกิจกรรมเป็นเรื่องที่ละเอียดมากการเข้าร่วมกิจกรรมแต่ละกิจกรรมของทีมวิจัยชุมชนเราไม่สามารถบังคับเขาได้ ต้องเกิดจากความสนใจและความสมัครใจของเขา
- การเลือกคนที่จะเข้าร่วมกิจกรรมทีมวิจัยเลือกดูที่ความสนใจและการเข้าร่วมกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ

3. วิทยากรประจำหมู่บ้าน

- ได้สืบทอดความรู้ที่ทีมวิทยากรหาที่คนเราที่อยู่ร่วมกับป่าแล้ว ต้องเข้าใจชีวิตของหลายสิ่งที่อยู่ร่วมกับเรา เพราะเราต้องพึ่งพาอาศัยเขา เราใช้ประโยชน์เราต้องรู้จักที่จะรักษาอย่างที่เป็นความรู้ก่อนนี้ในเรื่องของหมอนแม่เผล ก็มคิดว่าจะเกิดประโยชน์ ทีมวิทยากรที่ดี สิ่งที่เราอยากให้คนรุ่นหลังได้รู้ สืบต่อกันไป

บทเรียนที่ทีมวิจัยได้รับ

1. ได้เรียนรู้กระบวนการขั้นตอนการทำงาน
2. ได้เรียนรู้จากคำอธิบายของวิทยากรควบคู่กับชีวิตจริงของหมอน

ข้อค้นพบหลังจากทำกิจกรรมของทิมวิชัย

ต้องประชาสัมพันธ์ให้คนในชุมชนรู้จักและเตือนที่เหมาะสมในการเก็บหน่วย ขอความร่วมมือจากชุมชน
ใกล้เคียงไม่ให้งารอบกวนหรือลักลอบเก็บ ทำเครื่องหมายขอตราภาษีผู้แม่พันธุ์ให้ชัดเจน

กิจกรรม(ย่อย 1) ภาคสนามเรื่องหนอนไม้ฝัสดึกษา

พื้นที่ศึกษา : พื้นที่ป่าอนุรักษ์ทางทิศตะวันออกของหมู่บ้านและป่าใช้สอยทางทิศเหนือของหมู่บ้าน

วันที่ทำกิจกรรม : วันที่ 14 ธันวาคม 2545 เวลา 9.00 น. –17.00 น.

ศึกษาวิธีการสังเกตการเข้าของหนอนและระบบนิเวศของป่า

ผู้เข้าร่วม

1. นายทองคำ	โพแก้ว	หัวหน้ากิจกรรมหนอนไม้ฝั
2. นายไกรศรี	กล้าณรงค์ชัย	หัวหน้ากิจกรรมกบ เตปื่อ
3. นายพะวง	มงคลเจริญกุล	วิทยากรชุมชน
4. นายอุทิศ	สันติวนาตอน	ทิมวิชัยชุมชน
5. นางหน่อโก	สันติวนาตอน	ทิมวิชัยชุมชน
6. นายสันต์	นันทวิเชียรชม	ทิมวิชัยชุมชน
7. นายปิตุ	จันทร์กุล	ผู้สนใจจากบ้านแม่ทองอน

ผลของการทำกิจกรรม

1. ทำให้ผู้เข้าร่วมได้รู้ถึงสภาพความเป็นจริงของหนอนไม้ฝัและชนิดของฝั
2. ทำให้รู้วิธีและเตือนที่เก็บหนอนที่ถูกต้อง
3. ทำให้รู้วิธีสังเกตลำฝัว่ามีหนอนหรือไม่

บทเรียนที่ได้ข้อค้นพบ

ปัญหาในการจับหนอนและตัดฝัไม่ถูกวิธีส่งผลต่อทั้งตัวหนอนและฝัเป็นอย่างมาก ควรจะมีการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องร่วมกันในการเก็บหนอนและตัดฝั

งบประมาณที่ใช้

- ค่าตอบแทนทิมวิชัยชุมชน 4 คน คนละ 80 บาท เป็นเงิน 320 บาท
- ค่าตอบแทนวิทยากร 1 คน เป็นเงิน 200 บาท

กิจกรรม (ย่อย2) ทิมวิชัยประชุมวางแผนร่วมกับทิมวิชัยชุมชนเตรียมพื้นที่ศึกษา
วันที่ทำกิจกรรม : วันที่ 21 มกราคม 2545 เวลา 9.00 น. –17.00 น.

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

1. นายพะกะมู่	การำดาบ
2. นายพะง	มงคลเจริญกุล
3. นายเท	ธนูวิทยา
4. นายแดง	ตระกูลวิจิตร

5. นายสมบุรณ์ รุกอนุรักษ์
6. นายสมชาย คุณรัตน์ศิริ
7. นายดวงดี กล้าณรงค์ชัย
8. น.ส.มาลี นันทะวิเชียรชม
9. น.ส.นิตยา จิตวิติพาณิต
10. นายดำแดง สัมพงษ์เผติการ

เนื้อหาการประชุม

1. กำหนดวัตถุประสงค์ของกิจกรรมศึกษาหาอ่านไม่เคร่งที่ 2 ดังนี้
 - เพื่อศึกษาปริมาณของหนังสือ
 - เพื่อศึกษาวงจรชีวิตของหนังสือ
 - เพื่อศึกษากระบวนการผลิตของหนังสือ
 2. กำหนดพื้นที่ศึกษาวิจัย คือ
 - ป่าใช้สอยของบ้านแม่ปางด้านหมู่ที่ 8 ต.ท่าผา อ.แม่แจ่ม ซึ่งอยู่ทางทิศเหนือของหมู่บ้าน จำนวน 9 ไร่ในพื้นที่ 560 ไร่
 - ป่าอนุรักษ์ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันออกของหมู่บ้าน จำนวน 8 ไร่ ในพื้นที่ 480 ไร่
 3. กำหนดบทบาทหน้าที่ของทีมงานวิจัยร่วมกัน
 4. กำหนดระยะเวลาในการศึกษา
 - ครั้งที่ 1 วันที่ 28 มกราคม 2546
 - ครั้งที่ 2 วันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2546
- งบประมาณที่ใช้**
- ค่าตอบแทนทีมวิจัย (เบี้ยเลี้ยง) 10 คน เป็นเงิน 800 บาท

กิจกรรม (ย่อย 3) ศึกษาปริมาณและองค์ประกอบของหนังสือ

กิจกรรม (ย่อย 3) ครั้งที่ 1

วันที่ทำกิจกรรม : วันที่ 28 มกราคม 2546

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

1. นายสมชาย	คุณรัตน์ศิริ
2. นายพะกะมู	การำดาบ
3. นายดำแดง	สัมพงษ์เผติการ
4. นายสิงห์แก้ว	สถิตท่าผา
5. นายชาญญา	กล้าณรงค์ชัย
6. นายสมบุรณ์	รุกอนุรักษ์
7. นายแดง	ตระกูลจิตวิ

8. นายเนที	ธนุรวิทยา
9. นายพะโง	มงคลเจริญกุล
10.นายศุภกิจ	สันธานดำรง

งบประมาณที่ใช้

- ค่าตอบแทนที่มิวิจัย (เบี้ยเลี้ยง) 10 คน ครั้งที่ 1 เป็นเงิน 800 บาท

กิจกรรม (ย่อย 3) ครั้งที่ 2

วันที่ทำกิจกรรม : วันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2546

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

1. นายสิงห์แก้ว	สถิตท่าผา
2. นางลอมเม	-----
3. นายสุรเกียรติ์	เจริญตลาด
4. นายพาดิ	กระจำกิจคงเชื้อ
5. นายดำแดง	สมพงษ์เนติการ
6. น.ส.มาลี	สมพงษ์เนติการ
7. น.ส.นิตยา	จิตติพิพาณิต
8. นายศุภพล	ลาภพันธ์พร
9. นายสมบูรณ์	รูกอนุรักษ์
10. นายเนที	ธนุรวิทยา

งบประมาณที่ใช้

- ค่าตอบแทนที่มิวิจัย (เบี้ยเลี้ยง) 10 คน ครั้งที่ 2 เป็นเงิน 800 บาท

กิจกรรมภาคสนาม/เรื่อง...เรื่อง... กบ เตปื่อ

กิจกรรม การจัดการให้หนองน้ำมีกบเตปื่อ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อฟื้นฟูบ่อบึงหนองธรรมชาติ 2 บ่อและทำบ่อบึงทดลอง 1 บ่อ
2. เพื่อศึกษากระบวนการในเวศน์ของคน ป่า น้ำ- หนองน้ำและกบเตปื่อ
3. เพื่อศึกษาวงจรชีวิตของกบเตปื่อ

ขั้นตอนการทำงาน

1. ประชุมทีมวิจัยหลักเพื่อวางแผนการทำงาน กำหนดกลุ่มเป้าหมาย
2. ทำความเข้าใจเนื้อหากิจกรรม ประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกในชุมชนที่สนใจเข้าร่วม กิจกรรม
3. ประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมกิจกรรม
4. กำหนด วัน เวลา สถานที่และทีมวิจัยชุมชน
5. ศึกษากระบวนการในเวศน์แหล่งที่อยู่อาศัยของกบเตปื่อ
6. เตรียมความพร้อมในการฟื้นฟูบ่อบึงธรรมชาติ 2 บ่อและบ่อบึงทดลอง 1 บ่อ
7. ฟื้นฟูบ่อบึงธรรมชาติ 2 บ่อ และสร้างบ่อบึงทดลองภายในชุมชน
8. ทำพิธีกรรมในบ่อบึงทดลองฟื้นฟูตามความเชื่อในอดีต
9. สรุปผลการดำเนินงาน/เขียนรายงานกิจกรรม

กลุ่มเป้าหมายผู้เข้าร่วมกิจกรรม

- ทีมวิจัยหลัก	5 คน
- ทีมวิจัยชุมชน	10 คน
- แกนนำหมู่บ้านใกล้เคียง	5 คน
- หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	5 คน

จากหน่วยงานภาครัฐ: อัคราฟ, หน่วยงานพัฒนาแม่แจ่ม, สอนป่า สิริกิตติ, อบต.ท่าผา

วัน-เดือน-ปีที่ทำกิจกรรม

เริ่มทำกิจกรรมตั้งแต่เดือนมิถุนายน 2545 – มีนาคม 2546

วิธีการทำงาน

1. ทีมวิจัยหลักทำหน้าที่เก็บข้อมูลการศึกษากระบวนการในเวศน์ของแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติและเก็บข้อมูลวงจรชีวิต-การเจริญเติบโต ฯลฯ ของกบเตปื่อเป็นหลัก
2. สร้างกิจกรรมเพื่อต้องการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเป็นระยะ ๆ
3. ติดตามประสานงานเพื่อต้องการมีส่วนร่วมของคนนอกชุมชน แกนนำชุมชนใกล้เคียง หน่วยงานในพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง

กิจกรรมย่อย 1 : สร้างบ่อทดลองภายในชุมชน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อทดลองเลี้ยงกบภายในหมู่บ้าน จากการทดลองเลี้ยงในหมู่บ้านว่าได้ผลหรือไม่
2. เพื่อกำหนดพื้นที่ชุมชนที่เหมาะสมในการเลี้ยงกบมากขึ้น ลดการหาบจากธรรมชาติ
3. เพื่อจะดูว่าการเจริญเติบโตของกบ เป็นอย่างไร
4. เพื่อดูว่าการขยายพันธุ์ให้เหมือนกับบ่อธรรมชาติหรือไม่
5. เพื่อหาแนวทางในการเลี้ยงกบต่อไปว่าจะทำในแนวทางไหนที่จะสอดคล้องกับวิถีชีวิต

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. เตรียมคนที่มีสนใจจริงทำจริง
2. เตรียมอุปกรณ์ ที่จะต้องใช้ จอบ ตาข่าย ตะปู ปูนซีเมนต์ ทราย หิน ไม้หลัก
3. เตรียมสถานที่ พื้นที่ที่จะทำ เพื่อขุดบ่อ
4. เทพื้นที่บ่อด้วยคอนกรีตหนา 5 ซม.กว้างตามใจชอบ
5. ล้อมรอบด้วยตาข่าย ปูลูกกอล์ฟระกอบของหนองน้ำ
6. ใส่ น้ำลงบ่อ ทั้งไว้ประมาณ 7 วัน แล้วเทน้ำทิ้ง
7. ใส่ น้ำใหม่และปล่อยกบลงไป

กลุ่มเป้าหมาย

ที่มีวัยหลัก 3 คน ผู้สนใจ 1 คน ที่ทดลองเลี้ยง

ระยะเวลา/สถานที่

บ้านนายชูเมาะ สติเตทำนาพัฒนา

เริ่มเตรียมอุปกรณ์ตั้งแต่วันที่ 7 – 15 มกราคม 2546 ปล่อยกบวันที่ 22 มกราคม 2546

งบประมาณที่ใช้ในกิจกรรม

1. ตาข่าย 3 ม้วน ม้วนละ 180 บาท
2. ปูนซีเมนต์ 2 ถุง
3. ตะปู 1 กิโลกรัม

รายละเอียดในการดำเนินงาน

นายชูเมาะกล่าวว่าที่ตนเองอยากทดลองเลี้ยงกบเพราะว่าอาหารต่าง ๆ ที่อยู่ตามธรรมชาติเริ่มลดจำนวนลงเรื่อย ๆ ไม่ว่าจะเป็นสัตว์บก สัตว์น้ำหรือพืชผักที่นำมาเป็นอาหารได้ในปัจจุบันนี้หายากขึ้นทุกที เมื่อหาอาหารจากธรรมชาติไม่ได้ ก็กลับมาซื้อจากตลาดหรือซื้อจากร้านค้าในหมู่บ้าน ซึ่งทุกวันนี้จะหาปลาหาคิดแล้วค่าใช้จ่ายภายในแต่ละเดือนแต่ละปีก็เยอะมากที่ซื้ออาหารเป็นอันดับหนึ่ง นุ้ยยากำจัดวัชพืชตกอยู่ในลำดับที่ 2 ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เป็นเรื่องธรรมดาบ้าน ๆ ซึ่งที่ ตนคิดว่าหากมีบ่อกบที่ดี บ่อปลาที่ดี มีสัก 1 บ่อหรือ 2 บ่อ จะลดค่าใช้จ่ายภายในครอบครัวเยอะ ตนคิดว่ากบน่าจะเลี้ยงได้เพราะเป็นสัตว์น้ำอยู่ในบ้านของเรา ถ้าหากจะเลี้ยงกบหรือปลาไม่ใช้ว่าจะเกิณกบหรือปลาอย่างเดียว ถ้าเรามีบ่อ 1 บ่อ ซึ่ง ๆ บ่อเราปลูกผักที่เรากินได้ เช่นผักบุ้ง ผักกาด และอื่น ๆ ที่เราปลูกได้ ในปัจจุบันตนเองได้ทดลองมาแล้ว 1 บ่อ อุปกรณ์จะซื้อหาเอง

ก่อนที่จะตัดสินใจให้นายชูเมาะทำบ่อทดลองเลี้ยงกบ ที่มีวิธีได้มีการหารือกัน เพื่อพิจารณาหาคนที่ทำจริงมาทำบ่อทดลองแทนที่มีวิธีหลักเพราะที่มีวิธีหลักไม่มีความละเอียดรอบคอบก็จำเป็นต้องทำ เพราะหากได้ผลจะเป็นการกระตุ้นให้คนในชุมชนอื่นๆ ทำตามก็ได้ และคนที่อยู่ในการทำก็น้อย ถ้ามีคนสนใจและทำมาก ก็จะไม่จับกบตามแหล่งธรรมชาติ ส่วยชุมชนใกล้เคียงก็เช่นกันจะได้มีการประชาสัมพันธ์ให้กับเขาได้รู้เขาอาจเห็นว่าดีและทำตามก็ได้ ก็จะลดการออกไปจับกบตามแหล่งธรรมชาติอีกทางหนึ่ง ที่มีวิธีจึงตกลงกันว่า น่าจะเลือกนายชูเมาะให้เลี้ยงกบแทน จึงได้มีการพูดคุยเพื่อทำความเข้าใจและรับรู้แนวคิดของนายชูเมาะตั้งขึ้นที่นั่นเสนอ ซึ่งนายชูเมาะเองก็มีความพร้อมและความตั้งใจจริงที่จะทำ แต่เขาก็ได้บอกถึงปัญหาว่าหากจะจับคนที่คิดต้องขอให้ที่มีวิธีหลักช่วยเนื่องจากตนเขียนหนังสือไม่เป็น

สรุปกิจกรรม

การทำบ่อทดลองภายในหมู่บ้านจะเป็นกิจกรรมที่กระตุ้นให้คนในชุมชนและนอกชุมชนได้เล็งเห็นความสำคัญของการทรัพยากรต่าง ๆ และสิ่งที่มีชีวิตที่มีประโยชน์แก่ชุมชนของเรา ถ้าชุมชนมีการจัดการที่ดีสิ่งเหล่านี้ก็จะสูญหายและจะเอื้อประโยชน์แก่คนในชุมชนต่อไป

งบประมาณที่ใช้ในกิจกรรม

1. ค่าเช่า 3 ม้วน ม้วนละ 180 บาท
2. ปูนซีเมนต์ 2 ถุง
3. ตะปู 1 กิโลกรัม

กิจกรรมย่อย 2 : พื้นที่บ่อตามธรรมชาติเดิม 2 บ่อ (สร้างไว้ในกบเตบือ) วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาวงจรชีวิตของกบเตบือ
2. เพื่อจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในเรื่องของแหล่งที่อยู่ของกบ
3. เพื่อขยายพันธุ์ที่นำไปปล่อยในลำห้วยอื่นๆ
4. เพื่อศึกษาทดลองเลี้ยงกบในบ่อทดลองและหาข้อเปรียบเทียบระหว่างบ่อที่ 1 และบ่อที่ 2

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. เลือกลักษณะพื้นที่ที่จะสร้างบ่อทดลอง (ต้องเป็นบ่อที่หนองน้ำเคยมีแล้วหายไป)
2. ได้สร้างบ่อพื้นที่ให้กับจำนวน 2 บ่อ ตามที่ทีมงานและวิทยากรได้กำหนดไว้พร้อมล้อมรอบด้วยตาข่าย
3. หาองค์ประกอบของหนองน้ำ นำมาปลูกในบ่อพื้นที่
4. ปล่อยกบบกลงไปในบ่อพร้อมทำพิธีกรรมตามความเชื่อของปากะตะบือ

สถานที่ทำกิจกรรม

บ่อที่ 1 ป่าต้นน้ำบ้านแม่ยางส้ม

บ่อที่ 2 อยู่ระหว่างบ้านแม่ยางส้มกับบ้านแม่ทองอินในพื้นที่ทำกิน

วัน-เวลา-สถานที่ทำกิจกรรม

ทำกิจกรรมสร้างบ่อพื้นที่บ่อที่ 1 วันที่ 16-17 มกราคม 2546

ทำกิจกรรมสร้างบ่อพื้นที่บ่อที่ 2 วันที่ 18-19 มกราคม 2546

งบประมาณที่ใช้ในกิจกรรม

คำอาหาร 10 คน คนละ 40 บาท 4 วัน รวม 1,600 บาท

กำหนดการ

วันที่ 16 มกราคม พ.ศ. 2546 (บ่อที่ 1)

เวลา 9.00 น.	ทีมงานเดินทางถึงสถานที่ที่จะสร้างบ่อ
9.00 น.-12.00 น.	เริ่มทำบ่อ
12.00 น.-12.30 น.	รับประทานอาหารกลางวัน
12.31 น.-16.00 น.	หาไม้ไผ่พร้อมล้อยบ่อด้วยดาวยาย

กำหนดการ

วันที่ 17 มกราคม พ.ศ. 2546

9.00 น.	เดินทางถึงสถานที่เดิม
9.30 น.-12.00 น.	เดินทางต่อเพื่อหาองค์ประกอบของหนองน้ำที่สามลูกตามบ่อพื้นฟู
12.00 น.-13.00 น.	รับประทานอาหารกลางวัน
13.00 น.-14.00 น.	นำองค์ประกอบต่าง ๆ มาปลูกตามร่องหนองน้ำที่ขุด
14.05 น.-19.00 น.	กลับบ้านเพื่อเตรียมตัวจะออกหาบ มาปล่อยในบ่อพื้นฟู
19.10 น.-21.00 น.	ออกหาบพร้อมปล่อยในบ่อ

กำหนดการ

วันที่ 18 มกราคม พ.ศ. 2546 (บ่อที่ 2)

9.00 น.	ออกเดินทางถึงสถานที่กำหนด
9.30 น.-11.50 น.	ลงมือทำบ่อ
12.00 น.	รับประทานอาหาร
13.00 น.-16.00 น.	หาไม้ไผ่เพื่อทำหลักสำหรับล้อมตาข่าย

กำหนดการ

วันที่ 19 มกราคม พ.ศ. 2546

9.00 น.-12.00 น.	ออกหาอุปกรณ์เพื่อมาปลูกข้างบ่อ บ่อที่ 2
12.00 น.	รับประทานอาหาร
13.00 น.-16.00 น.	ออกเดินทางจากบ้านนำองค์ประกอบไปปลูกที่บ่อพื้นฟู

เนื้อหากิจกรรม

บ่อที่ 1 ทีมวิจัยได้ทำตามระบบนิเวศน์ความเป็นจริงที่ได้เห็นมาในบ่อจะมีกบ มีต้นไม้มีองค์ประกอบต่างๆ ครอบคลุม เช่น ไม้ตอง ไม้ค้ำน้ำ ต้นกล้วยป่า ต้นวาสนา บอน และอื่น ๆ และหากบมาปล่อย

เมื่อสร้างบ่อในบ่อที่ 2 ของบ่อที่ 1 เสร็จมีหัวหน้าทีมวิจัยหลัก นายไกรศรี ได้กล่าวกับทีมงานว่า บ่อที่ 1 ที่ทำลักษณะอย่างนี้ ทีมวิจัยได้ทำตามข้อมูลที่ออกมาในช่วงที่ 1 จากคำถามว่าเมื่อจบหนึ่งหรือตาข่าย น้ำจะแห้ง

จริงหรือไม่ และสถานที่ที่กาบชอบที่สุดต้องเป็นหนองน้ำที่มีองค์ประกอบทุกอย่าง บ่อที่ 1 ที่เราทำมานี้มีคนทุก
อย่าง แต่ต้องติดตามต่อไปว่าจะเป็นที่เขาบอหรือไม่ ผลของบ่อจะเป็นอย่างไร ดังนั้นนายศุภกิจ ซึ่งเป็น
วิทยากรชุมชนได้กล่าวกับทีมวิจัยว่า บ่อที่เราทำวันนี้มีครบทุกอย่าง เราทำตามระบบนิเวศน์ตามความเป็นจริง
เหมือนกับธรรมชาติที่บ่ออยู่ แต่เราต้องติดตามต่อไปว่า ผลของงานจะเป็นอย่างไร กบจะหาได้หรือไม่ เพราะบ่อที่
เราขุดใหม่อาจมีกลิ่นเหม็นบ้าง องค์ประกอบเราก็ถูกใหม่ด้วย กว่าจะแตกใบใหม่ ต้องใช้เวลาเป็นเดือนกว่าจะ
เหมือนธรรมชาติต้องใช้เวลานานหลายเดือน คิดว่ากว่าจะได้ผลตามที่คิดหวังจะเป็นประโยชน์ต่อชุมชนทั้งทางตรงและทาง
งานวิจัยทุกชิ้นต้องใช้เวลา งานวิจัยชิ้นนี้ถ้าหากได้ผลตามที่คิดหวังจะเป็นประโยชน์ต่อชุมชนทั้งทางตรงและทาง
อ้อม ทางตรงเช่น มีกบ เพิ่มขึ้น น้ำไหลตลอดปี ทางอ้อมเช่น เมื่อมีน้ำไหลปากก็จะสมบูรณ์ขึ้น เมื่อปากสมบูรณ์น้ำ
สมบูรณ์ พืชผักที่บริโภคได้ก็จะเพิ่มตามมา

วัตถุประสงค์

1. เพื่อขยายพันธุ์กบไปปล่อยในแหล่งพื้นที่มีปัญหาน้ำท่วมในพื้นที่บึงหายโป่
2. เพื่อสร้างจิตสำนึกโดยทำพิธีกรรมเอาไว้ว่าเขตบริเวณนี้ที่เราทำการฟื้นฟูนี้
3. ห้ามนำใครไปตัดไม้หรือจับกบ ถ้าจับแล้วมีภัยจะไม่ขอรับผิดชอบ

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

- ทีมวิจัยหลัก 5 คน
- ทีมวิจัยชุมชน 10 คน
- ทีมวิจัยชาวบ้านจำนวน 10 คน
- (วิทยากรชุมชน) ที่เป็นหมอนผี 1 คน

บ่อที่ 2 สร้างระบบนิเวศน์และนำองค์ประกอบมาปลูกอย่างครบถ้วนเหมือนบ่อที่ 1 แต่ไม่ปล่อยกบ เพื่อจะหาข้อ
เปรียบเทียบกับบ่อที่ 1 และบ่อที่ 2 ตามที่ได้รับข้อมูลจากช่วงที่ 1 ว่าเมื่อไม่มีการ น้ำจะแห้งจริง ถ้ามีหนองน้ำ
มีบ่อน้ำจะไหลตลอดปี ในบ่อที่ 1 ที่มีกบปล่อยกบ เพื่อที่จะนำกบไปปล่อยตามลำห้วยต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อขยายพันธุ์กบไปปล่อยในแหล่งพื้นที่มีปัญหาน้ำท่วมในพื้นที่บึงหายโป่ (จะทำต่อไปในระยะที่ 3)
2. เพื่อสร้างจิตสำนึกโดยทำพิธีกรรมเอาไว้ว่าเขตบริเวณนี้ที่เราทำการฟื้นฟูนี้ห้ามใครไปตัดไม้หรือจับกบ ถ้าจับแล้วมีภัยจะไม่ขอรับผิดชอบ

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

- ทีมวิจัยหลัก 5 คน
- ทีมวิจัยชุมชน 10 คน
- ทีมวิจัยชาวบ้านจำนวน 10 คน
- (วิทยากรชุมชน) ที่เป็นหมอนผี 1 คน

ขั้นตอนการดำเนินงาน

เมื่อถึงวันเวลาที่สร้างบ่อที่มีวิถีชีวิตและวิถีเกษตรชุมชนและมีวิถีชุมชนได้ออกเดินทางและได้ร่วมตัวกันตรงจุดเป้าหมายที่จะทำการสร้างบ่อ ก่อนจะมีสื่อสร้างบ่อ มีวิทยากรชุมชนได้แนะนำวิธีการทำบ่อ ลักษณะและขนาดของบ่อ ดังนั้นมีวิถีชีวิตหลักก็ลงมือสร้างบ่อเริ่มต้นด้วยการแฉกทางตรงจุดที่จะสร้างบ่อ แล้วใช้จอบขุดบ่อตามวิถีเกษตรแนะนำให้คือ ลึก 30-40 เซนติเมตรความยาวให้เหมาะสมกับพื้นที่ ในบริเวณนั้นจะขุดบ่อ 1 บ่อหรือหลายบ่อก็ได้ แล้วแต่ความเหมาะสม(เหมาะสมให้ดูสถานที่สร้างบ่อกว้างหรือแคบ) เมื่อทำบ่อเสร็จได้ช่วยกันหาไม้ที่จะนำมาทำเป็นเสาหลักเพื่อการล้อมรอบบ่อ เมื่อได้ไม้แล้วให้นำไม้มาปักตามแนววงรีให้เสาหลักสูง 1 เมตร และปักระยะห่างกันแต่ละช่วงเสา ประมาณ 2 เมตร ต่อ 1 หลักให้ปักทั้ง 4 ด้าน แล้วนำดาซาเย็ลล้อมรอบตามหลักที่ปักไว้ ตั้งตะขายให้ตรงเอาตะปูตีสอดให้ดาซาเย็ลแน่นลง เมื่อสร้างบ่อเสร็จเรียบร้อยแล้วให้หาองค์ประกอบของหมองมาปลูกร้างบ่อพื้นฟูที่ทำ (องค์ประกอบของหมองเช่นกล้วยป่า ไม้ตอง ต้นตาล บอนป่า) หลังจากทำบ่อพร้อมปลูกร้างบ่อประกอบเสร็จเรียบร้อยแล้ว 5-7 วัน ได้ปล่อยบ่อลงในบ่อพร้อมทำพิธีกรรม

หัวหน้าทีมวิจัยหลักได้อธิบายการทำบ่อพื้นฟูบ่อที่ 2 ว่าสำหรับบ่อที่ 2 นี้ต้องทำให้เหมือนบ่อที่ 1 ทั้งหมด เช่น ขุดบ่อ ปลูกร้างบ่อประกอบทุกอย่าง ล้อมรอบด้วยดาซาเย็ล ดังนั้นมีผู้ร่วมงานแยกขึ้นถามทันทีว่าล้อมรอบด้วยดาซาเย็ลแล้วจะเข้าไปอยู่ได้อย่างไร กรศรี หัวหน้าโครงการได้ตอบว่า อยากระทดลองหาข้อเปรียบเทียบ ข้อมูลช่วงที่ 1 ที่เขาบอกว่าบ่อบ่อเป็นฝืนน้ำ หากเป็นฝืนน้ำจึงคิดจะเข้าไปอยู่ในดาซาเย็ล หรืออาจจะมียาก่อนแล้วก็ได้ ถ้าเป็นฝืนน้ำจริง ๆ จะไม่แสดงตัวให้คนเห็นหรือหากเข้ามาอยู่ในดาซาเย็ลไม่ได้ก็คิดจะไม่เข้าไป

นายสมบูรณ์แสดงความคิดเห็นว่าตามันได้หรือเอาออกดูในบ้านเราเขาบอกว่าบ่อ เติบอเป็นฝืนน้ำจะอยู่ตามตามันทุกแห่ง แต่หมู่บ้านอื่นๆ ที่ไม่มีบ่อ แล้วก็มีน้ำออกดูเหมือนบ้านเรา อะไรที่เป็นฝืนน้ำและรักษาน้ำในบ่อที่ให้มี บ่อ เติบอ

นายอุทิศ ทีมวิจัยตอบว่าคำถามนี้ชัดเจนมากจริงแล้วแต่ตนเองตอบไม่ได้ คนที่ถามเป็นนักวิชาการด้วยซ้ำไป ในเมื่อเห็นผ่านมานานตามันได้หาข้อมูลเพื่อจะตอบคำถามนี้ให้ได้ ได้ถามผู้รู้หลายคนแต่ไม่สำเร็จ มีลุงนายต้นและนายคิแล เป็นผู้สูงอายุได้บอกว่าตามันทุกแห่งทุกภาคทั่วประเทศหรือทั่วโลกก็ได้ ต้องมีฝืนน้ำอยู่เสมอ แต่จะไม่ใส่เฉพาะบ่อ เติบออย่างเดียว สัตว์อื่น ๆ ก็เป็นฝืนน้ำได้ เช่น ปู ปลา กุ้ง จระเข้ และกะบ่ออื่น ๆ ก็เป็นฝืนน้ำได้เหมือนกัน แม้แต่หญ้าทะเลก็มีฝืนน้ำ แต่จะเป็นสัตว์ประเภทใหญ่จะเข้หรือปลาใหญ่ๆ ที่อยู่ในทะเล นายต้นได้กล่าวต่อไปอีกว่าสัตว์ต่าง ๆ ก็เหมือนกับคนนั้นแหละ แต่ละหมู่บ้านต้องมีผู้ใหญ่บ้านคนหนึ่งไปดูแลความทุกข์ความสุขของประชาชนและผู้ใหญ่บ้านแต่ละคนจะไม่ใส่คนไทยพื้นราบเสมอไป อาจเป็นปากถะถะ มั่ง สีสอ มูแซอ ฯลฯ ต่างเผ่าต่างก็ปกครองกันเองในชุมชน ฝืนน้ำก็เช่นกัน สถานที่มีบ่อ กับที่เป็นฝืนน้ำ แห่งใดมีปลาปลาที่ปกครองกันไป เมื่อได้รับคำตอบแล้วผู้เข้าร่วมงานทุกคนเข้าใจ

นายปกรณ์ กล่าวว่า สรุปว่างานที่เราทำเป็นการค้นหาความเชื่อภูมิปัญญาของคนปากถะถะในอดีตจะเป็นความจริงหรือไม่ให้ดูจากบ่อที่เราทำทั้ง 2 บ่อนี้

**กิจกรรมย่อย 3 : ทำพิธีกรรมเสี่ยงผิวน้ำในบ่อพื้นฟูตามความเชื่อในอดีต
วัตถุประสงค์**

1. เพื่อสร้างจิตสำนึกให้กลุ่มชุมชนด้านการใช้ภูมิปัญญาความเชื่อของคนภาคละบือในอดีต
2. เพื่อให้ชุมชนได้รู้ได้เห็นความหมาย ขั้นตอน วิธีการทำพิธี ด้านการจัด การแหล่งกำเนิดของกาบแปบือ

ขั้นตอนการเตรียมกิจกรรม

1. เตรียมผู้ชานาญในด้านการทำพิธีกรรม องค์ประกอบของพิธีกรรม คนที่จะเข้าร่วม และอุปกรณ์ที่จะหุงหาอาหาร
2. หาไม้สร้างบ้านในผิวน้ำ นำองค์ประกอบวางไว้บนบ้านผิวน้ำ สุ่มไม้ทั้ง 2 ตัว โดยไม่มีติดต่อกันทั้ง 2 ตัว
3. เมื่อไม้สุกให้ผู้ชานาญด้านพิธีกรรมอธิบายรายละเอียดของไม้ทั้งตัวไม้ครบไม้ชิ้นข้าว แล้วทำพิธีเครื่องหนึ่งก่อนหนึ่งคนจะกินได้
4. เมื่อเสร็จพิธีคนก็จะร่วมกันรับประทานอาหาร

ผู้เข้าร่วม/กลุ่มเป้าหมาย

- ทีมวิจัยหลัก 5 คน
- ทีมวิจัยชุมชน 10 คน
- คนในชุมชน 10 คน
- วิทยากร (หมอมือ) 1 คน

สถานที่ดำเนินการกิจกรรม ทำพิธีเหียบบ่อที่ 1 หนึ่งวัน และบ่อที่ 2 หนึ่งวัน

วันที่ดำเนินการ

- บ่อที่ 1 วันที่ 28 มกราคม 2546
- บ่อที่ 2 วันที่ กุมภาพันธ์ 2546

วิธีการทำพิธีบ่อที่ 1 และบ่อที่ 2

เมื่อไปถึงบ่อพื้นฟู หมอมือเป็นผู้สร้างบ้าน ให้แก่ผิวน้ำ ตามความกว้าง ยาว สูง ตามใจชอบ พอสร้างเสร็จก็นำพริก 1 เม็ด เกลือ 1 เม็ด หมาก 1 อม มาไว้บนบ้านของผิวน้ำและเหล้า 1 ขวด ไว้ข้างบ้านผิวน้ำแล้ว แล้วไปถือน้ำจุ่มข้าวข้างบ้านผิวน้ำแล้วเรียกผีพร้อมส่งไม้ทั้ง 2 ตัวเสร็จขั้นตอนที่ 1 จากนั้นก็นำไม้ทั้งสองตัวไปเผา เผาเสร็จก็นำไม้ทั้งสองตัวมาผูกพอกไม้สุกก็ยกหมอลงจากเตา นำไม้ทั้งสองตัวยหรีอไปเผาแล้วแต่จะสะดวก จากนั้นใส่ข้าวอีก 1 กำมือ หมอมือจะนำไม้และข้าวไปไว้ในบ้านผิวน้ำเพื่อเรียกผีเข้ามากินไม้และเหล้าที่ให้ไว้ แล้วหมอมือก็เรียกผีเข้ามากิน พอรับไม้ไปยกลงมายืนบอด้วยจะของไม้ทุกส่วน ส่วนละชนิดใส่ไม้ใบไม้พร้อมข้าว 1 ช้อนไปไว้ในบ้านผิวน้ำเหมือนเดิมและรินเหล้า 1 แก้ว เทลงข้างอาหารที่ใส่ให้ผี ไม้ที่เหลือนำให้คนกิน (แต่ในการนี้เรียกผีให้คนจับไปจะใช้คนไปเลยแค่ 2-3 คน เมื่อเสร็จพิธีหมอมือจะเรียกขวัญให้แก่ผู้ไปยกกลับบ้านพอกลับถึงบ้านหมอมือจะเรียกอกเครื่องแล้วผู้กินมือนำไม้ไปยกบ้านผิวน้ำ

เนื้อหากิจกรรม บ่อที่ 1 และบ่อที่ 2

หมอมือคือนายลูก คุณารัตนศิริที่ได้ราหรือเรียกผี วันที่ทำพิธีบ่อพื้นฟูดังนี้

“เมื่อเจ้าน้ำเจ้าหนอง เจ้าห้วย เจ้าดอย ในวันนี้ข้าพเจ้ามาเลี้ยงท่านด้วยไม้ 1 คู่ เหล้า 1 ขวด หมาก 1 1 อม ในว่าเจ้าจะอยู่ที่ไหนก็ให้ ทิศตะวันออก ทิศตะวันตก ขอไม้คนไม้ 1 คู่ เหล้า 1 ขวด หมาก 1 อม ที่ข้าพเจ้านำมาให้ และขอให้เจ้าทั้งหลายมารักษา หนอง มารักษา น้ำ รักษาป่าในแม่น้ำให้ดี รักษาป่ากลางคืนและกลางวัน ทั้งตอนเที่ยงและตอนบ่าย มวลรักษาป่า ทั้งตัวเล็กและตัวใหญ่ รักษาหนอง รักษาต้นไม้ให้ยืนยงถึงชั่วลูกชั่วหลาน ชั่วเหลน หากมีคนหรือสัตว์อย่างใดอย่างหนึ่งเข้ามา

ทำลายหนองหรือกบแห่งนี้ ขอให้เจ้าได้ลงโทษเขาด้วยการจับใส่ได้บ่อย ปวดแสบปวดร้อน ปวดชา ปวดตา ถ้าหากเขาไม่ไปเลี้ยงท่านด้วยสัก 1 คู่ เหล้า 1 ขวด ท่านอย่าไปให้เขาหาโดยเด็ดขาด ขอให้เจ้าได้จดจำคำพูดที่ข้าพเจ้าฝากไว้กับท่าน ณ วันนี้เทอญ”

เมื่อนายลูกจวบ ทางทีมงานถามว่า คำที่ลูกรังจะเป็นจริงหรือไม่ล่ะ? แกตอบว่าคิดว่าจะเป็นไปตามที่นั่นจริงเพราะตนทำมาตลอดแล้วได้ผลเกือบทุกครั้ง ทีมงานถามอีกว่าการเลี้ยงผีนี้ คนหมู่ฯ จะทำได้หรือไม่? หมอผีตอบว่าใคร ๆ ก็ทำได้ทั้งนั้นแหละ แต่อยู่ที่คำร่ำและความกล้าของตน มีบางคนกล้าจริงแต่ยังไม่เป็น บางคนว่าเป็นแต่ใจไม่กล้า แต่ตนขอให้ทุกคนที่อยู่ที่นี่ ขอให้จดจำเอาไว้และทำได้กับทุกคนถ้าไม่จดจำไว้ประเพณีปากาจะสูญหายไปนะจ้ะ

ปัญหาอุปสรรค

ทีมวิจัยหลักใช้งบประมาณเกินจากแผนที่วางไว้ เพราะไปทำพิธีเป็นเกือบในภูมูคาแพง (ผู้ร่วมหมอผีบอกว่าที่นั่นป่าเกือบมาเลี้ยงผีน้ำในบ่อฟื้นฟู เป็นสิ่งที่ตีหากคนเดิมมาจับกับแถวนี้จะได้เลี้ยงผีเป็นป่าใหญ่เหมือนครั้งนี้จะได้มีคนเข้าใกล้อีกต่อไป)

แนวทางแก้ไข

ได้ใช้งบประมาณที่อยู่ในหมวดเดียวกันมาชดเชยในกิจกรรมที่เกิน

ผลที่เกิดขึ้นจากการทำกิจกรรม(ย่อย 3)

ทีมวิจัยและชุมชนเกิดจิตสำนึกความเกรงกลัวในคำกล่าวของหมอผีและได้วิถีชีวิต-ขั้นตอนการทำพิธีกรรม

ผลที่ได้รับ

ทีมวิจัยและชุมชนได้เข้าใจในการสร้างบ่อและวิถีสร้างบ่อฟื้นฟูและจะได้ศึกษางจรวิถีชีวิตจากบ่อฟื้นฟูและมีชุมชนได้ทำบ่อทดลองเลี้ยงในหมู่บ้าน

1. ได้เรียนรู้พิธีกรรมและกฎข้อห้ามตามพิธีกรรม
2. ได้เรียนรู้วิธีการฟื้นฟูบ่อทดลองและวัดผลต่อไปว่าจะมีน้ำเพิ่มหรือลด
3. ได้เรียนรู้พิธีกรรมว่า การทำพิธีกรรมในบ่อทดลองที่เป็นธรรมชาตินี้ ซึ่งองค์ประกอบครบถ้วนจะต้องประกอบไปด้วย เหล้า 1 ขวด ไก่ 1 คู่ เพื่อขอให้กลับเป็นปกติลงไป เป็นผีน้ำให้กับเรารักษาน้ำให้กับเราและขอให้ฝนฟ้าตกต้องตามฤดูกาล ให้เจ้าที่เจ้าทางมารักษาเราของเราไว้ เพื่อที่จะขุดน้ำให้แก่เรา และจะได้ใช้ประโยชน์จากป่าเหมือนในอดีต และบริเวณนี้ถ้ามีคนมารบกวนหรือไปตัดไม้ ให้เจ้าที่เจ้าทางและผีน้ำลงโทษให้เขาเจ็บปวดเหมือนคนที่ไปรบกวนและตัดไม้ที่ทำให้กับเจ็บปวดและไม่เจ็บปวดต่อไปในเราจะสัญญากันว่าเราจะอาศัยซึ่งกันและกันและเราจะใช้ชีวิตร่วมกัน

ปัญหาอุปสรรค

มีเงินในชุมชนที่อยากร่วมกิจกรรมทำบ่อฟื้นฟูมากแต่มีข้อจำกัดเรื่องงบประมาณ ทีมวิจัยหลักไม่สามารถตัดสินใจได้

แนวทางในการแก้ปัญหา

ทีมวิจัยได้สืบเปลี่ยนคนที่เข้าร่วมกิจกรรมในการสร้างบ่อฟื้นฟูและได้ชี้แนะให้กับผู้ที่ยกทำการทดลองเลี้ยงบ่อว่าให้นำวัสดุที่มีในหมู่บ้านมาใช้ก่อน เช่น ไม้ไผ่ ส่วนพลาสติกก็เก็บเศษพลาสติกมาารอซื้อกันได้จะใช้ชีวิตร่วมกัน

งบประมาณ

บัญชีที่ 1 375 บาท

บัญชีที่ 2 400 บาท (ซื้อเก้าอี้สำนักงานเดิม)

◆ **ระยะที่ 3 : นำแนวทางที่ได้มาปฏิบัติกรเพื่อให้เกิดรูปธรรมในการแก้ไขปัญหและ**
การจัดการทรัพยากรเพื่อให้ป่าให้มีหมอนไม้มีผลในน้ำมีกับเดบือ ของชุมชนร่วมกัน

กิจกรรม 3.1 ประชุมวิจัยหลัก 5 คน ครั้งแรก

วัตถุประสงค์

1. เพื่อทราบแผนการทำงานในระยะที่ 2
2. เพื่อแบ่งบทบาทหน้าที่รับผิดชอบงาน

ขั้นตอนการประชุม

1. ทบทวนแผนงานในระยะที่ 2 ที่จะต้องติดตาม
2. แบ่งหน้าที่รับผิดชอบของทีมงานเกี่ยวกับกิจกรรมแต่ละกิจกรรม

เป้าหมาย

ทีมวิจัยหลัก 5 คน

สถานที่ดำเนินการ

ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 8 ตำบลท่าผา อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

วัน เดือน ปี

วันที่ 5 พฤษภาคม 2546

เนื้อหากิจกรรม

จัดประชุมเกี่ยวกับงานที่เราทำในระยะที่ 2 ยังเหลือคืองานติดตามป่อดคลองของกับและเพราะเลี้ยงหมอน และได้แบ่งหน้าที่รับผิดชอบได้แก่นายอุทิศกับนายไกรศรี รับผิดชอบป่อดคลองของกับ นายทองคำ และนายพิพัฒน์ รับผิดชอบการติดตามเพาะเลี้ยงหมอน นายเสาร์ รับผิดชอบป่อดคลองของกับ นายสมชายในที่มีกิจกรรมแต่ละครั้ง หาแนวทางร่วมในการทำงานไปในทิศทางเดียวกัน ถ้าจะทำการกิจกรรมแต่ละกิจกรรมต้องประชุมก่อนแล้วแบ่งหน้าที่ไว้ใน การบันทึกและเขียนรายงานให้ช่วยกันเขียน

ผลของการประชุม

1. ทีมวิจัยรู้หน้าที่อย่างชัดเจน
2. ทีมวิจัยได้วางแผนงานในระยะที่ 2

กิจกรรม 3.2 ประชุมทีมวิจัยหลัก

วัตถุประสงค์

1. เพื่อทบทวนแผนการทำงานระยะที่ 1
2. เพื่อแบ่งบทบาทหน้าที่รับผิดชอบงาน ระยะที่ 3
3. เพื่อวางแผนกิจกรรมที่จะทำระยะที่ 3

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. นัดหมายหรือกำหนดวันเวลาที่ประชุมคุยกันเรื่องงานวิจัยที่ผ่านมาและระยะต่อไป
2. แบ่งหน้าที่ทีมวิจัยหลักให้รับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย

3. วางแผนกิจกรรมที่จะทำกิจกรรมในระะยะที่ 3

เป้าหมาย

ทีมวิจัยหลัก 5 คน

สถานที่ดำเนินการ

วัดบ้านแม่ยางล้าน หมู่ที่ 8 ตำบลท่าผา อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

วัน-เดือน-ปี

วันที่ 4 มิถุนายน 2546

ผลที่ทีมวิจัยได้รับ

1. ทีมวิจัยผู้จับบทบาทหน้าที่ของแต่ละคนได้รับมอบหมายให้
2. ทีมวิจัยได้แก้ไขแผนงานระยะที่ 2 บางประการให้ดีขึ้น

เนื้อหากิจกรรม

เปิดเวทีโดย นายพิพัฒน์ อนุรักษ์ทยา ผู้ช่วยทีมวิจัยของหนอนม่เฝ่ เมื่อเวลา 19.00 – 20.30 น. โดยกล่าวว่า การประชุมทีมวิจัยวันนี้พวกเราทีมวิจัยหลัก ทั้ง 5 คน นี้ พวกเราจะต้องวางแผนงานที่จะทำกิจกรรมต่อไปและ กิจกรรมระยะที่ 2 ที่ผ่านมาทาง ศกว.คำนึงงานภาค ให้แก้ไขบางประการ

นายทองคำ โพแก้ว กล่าวว่า ทีมวิจัยทั้ง 5 คนนี้จะต้องแบ่งหน้าที่แต่ละคนให้เหมือนเดิม คือ นายเสาว์ อนุรักษ์ทยา ทำหน้าที่เดิมคือ ทำหน้าที่ในการหารายชื่อชุมชนหรือรับผิดชอบเรื่องชุมชนร่วมกับ นายพิพัฒน์ อนุรักษ์ทยา นายทองคำ โพแก้ว รับผิดชอบเรื่องเขียนรายงาน นายปกรณ์ กลัณรงค์ขวัญ และนายอุทิศ ชนะวรรณชน รับผิดชอบด้านการเก็บข้อมูล ส่วนงานอื่นๆ จะต้องช่วยกันเหมือนเดิมที่แบ่งหน้าที่ให้แต่ละคน เพื่อสะดวกและเร็วในกิจกรรม บางอย่าง ในช่วงระยะที่ 2 ที่ผ่านมา โดยพวกเราส่งรายงานความก้าวหน้าทาง ศกว.สำนักงานภาค ให้แก้ไขบางอย่าง เพราะดูแล้วยู่เรื่องการพิมพ์หนังสือตกมากและไม่เรียบร้อยลำดับ ต่อไปถ้าพวกเราส่งรายงานสมบูรณ์แบบแล้วจะต้องช่วยกันดูให้เรียบร้อยและถูกต้อง

นายปกรณ์ กลัณรงค์ขวัญ ได้กล่าวว่า กิจกรรมในระยะที่ 3 นี้ ซึ่งมีอยู่หลายกิจกรรม จะต้องช่วยกัน ทำให้เสร็จภายใน 4 เดือนนี้ เพราะในเดือนที่ 5 นั้นพวกเราจะต้องทำรายงานความสมบูรณ์ของการวิจัยของเราให้เสร็จ เพื่อความสะดวกตกตบภายในเดือนที่ 6 เพราะกลัวว่ารายงานจะไม่สมบูรณ์อาจจะต้องมีการแก้ไข แต่เดือนที่ 6 จะยังไม่ได้รับคำตอบแทน ซึ่งเงินบางส่วนที่ยังไม่ได้โอนมานั้น ทาง ศกว.สำนักงานภาค จะรอให้การรายงานสมบูรณ์ก่อน ทาง ศกว.สำนักงานภาค ถึงจะโอนเงินที่เหลือให้

ผลของการดำเนินงาน

1. ทีมวิจัยหลักผู้ทำหน้าที่แต่ละคนอย่างชัดเจน
2. ทีมวิจัยหลักผู้แนทางแก้ไขปัญาตนเองในระยะที่ 3
3. ทีมวิจัยมีความรับผิดชอบงานอย่างแท้จริง

งบประมาณที่ใช้

1. ค่าอาหารว่าง	75	บาท
2. ค่าเขียนไข	35	บาท
รวมค่าใช้จ่ายทั้งหมด	110	บาท

กิจกรรมที่ 3.3 ประชุมชี้แจงแผนงานและงบประมาณในระยะที่ 3 ให้กับชุมชนรับรู้และให้ข้อเสนอแนะต่อการเคลื่อนไหวงานในระยะที่ 3 ร่วมกัน

วัตถุประสงค์

เพื่อทำความเข้าใจร่วมกันในชุมชนต่อการเคลื่อนไหวงานในระยะที่ 3 ของโครงการวิจัย

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. ประชุมทีมวิจัยหลัก 5 คน เพื่อเตรียมแผนงานและกำหนดวันเวลา ที่จะทำการประชุมชี้แจงหรือเสนอแผนในระยะที่ 3 ให้ชุมชนรับทราบ
2. กำหนดวัน เวลา สถานที่
3. ดำเนินการประชุมเสนอแผนงานและงบประมาณในระยะที่ 3 ให้ชุมชนรับทราบ
4. สรุปและวิเคราะห์

เป้าหมาย

คนในชุมชนบ้านแม่ยางล้าน จำนวน 60 คน

สถานที่ดำเนินการ

วัดบ้านแม่ยางล้าน หมู่ที่ 8 ตำบลท่ามา อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

วัน เดือน ปี

วันที่ 7 กรกฎาคม 2546

ผลที่ทีมวิจัยได้รับ

ได้ข้อเสนอแนะจากชุมชนด้านการปฏิบัติงานและระยะเวลาให้เหมาะสมก่อนจะทำการกิจกรรมแต่ละกิจกรรม

เนื้อหากิจกรรม

ลำดับแรกเปิดเวที โดยนายพิพัฒน์ ธารวิทยา ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 8 และผู้ช่วยนักวิจัยหนอนกบ ได้กล่าวต้อนรับผู้เข้าร่วมประชุมและได้แจ้งให้ในที่ประชุมทราบว่าโครงการวิจัยในระยะที่ 3 ได้รับอนุมัติแล้ว จึงจำเป็นต้องประชุม งานนี้ไม่ใช่งานของนักวิจัย 5 คน เป็นงานของชุมชนโดยส่วนรวมและนายพิพัฒน์ได้ถามในที่ประชุมว่าใครมีข้อสงสัยอะไรบ้างที่จะถามทีมวิจัย มีนายสมบูรณ์ รุกอนุรักษ์ ได้ยกมือขึ้นถามว่า กิจกรรมนี้จะทำในช่วงที่ 3 มีอะไรบ้างแต่ละกิจกรรมใช้งบประมาณเท่าไร นายปกรณ์ตอบว่าโดยเฉพาะงานวิจัย ช่วงที่ 3 นี้ทั้งหมด 13 กิจกรรม และอยากให้ผู้เข้าร่วมประชุมฟัง พร้อมคำชี้แจงที่ชี้แจงแต่ละกิจกรรมรวมทั้งเงินตอบแทนของนักวิจัยและเงินที่ใช้คยอื่น ๆ นายปกรณ์กล่าวต่อว่า ทางทีมวิจัยจะแจ้งยอดเงินที่ใช้แต่ละเดือนให้ชุมชนรับทราบตอนประชุมประจำเดือนจะดีกว่า เพราะจะได้รู้กันทุกคน นายพะอิง มงคลเจริญกุล ได้ชี้แจงการทำงานของทีมวิจัยว่า สำหรับงานวิจัยช่วงที่ 3 นี้ ทีมวิจัยต้องพยายามหาเวลาที่เหมาะสม เช่น วันสี่และช่วงที่ชาวบ้านว่าง เพราะช่วงนี้เป็นช่วงฤดูกาลทำงานผู้เข้าร่วมไม่เยอะตามเป้า หากทีมวิจัยควรบริหารเวลาได้เหมาะสมคนเข้าร่วมเยอะ นายเอกะ ธารวิทยา กล่าวว่าการชี้แจงแหล่งอนุรักษ์พันธุ์แม่พันธุ์แต่ละจุด สำหรับกิจกรรมหนอนกบนี้ไม่น่าจะกำหนดสถานที่และทำเครื่องหมายไว้ให้ชัดเจนตั้งแต่ตอนการวางแผนไป แต่จะจะต้องมีการทำเครื่องหมายไว้ด้วยสีหรือล้อมรอบด้วยเชือกก็ได้ เพราะชาวบ้านจะได้รู้ว่าจุดนี้เป็นจุดรักษาพันธุ์แม่พันธุ์ของหนอน

ผลของการดำเนินงาน

1. ชุมชนมีส่วนร่วมและให้ข้อเสนอแนะกับทีมวิจัยจะเคลื่อนไหวในระยะที่ 3

2. ชุมชนเข้าใจในการเคลื่อนไหวงานในระยะที่ 3 ของโครงการวิจัย
3. ชุมชนเข้าใจแผนงานและงบประมาณในระยะที่ 3

ปัญหา/อุปสรรค

วันประชุมเสนอแผนงานเกิดไม่ตกหนักทำให้ชุมชนเข้าร่วมประชุมไม่ตามเป้าหมาย จำนวนผู้เข้าร่วมแค่ 40

คน

แนวทางการแก้ไข

ให้ผู้เข้าร่วมประชุมและมีวิทยปราชสัมพันธ์ต่อให้ผู้ที่ไม่ได้เข้าร่วมประชุมทราบ

บทวิเคราะห์

มีคนเข้าร่วมมากพอสมควรแต่ให้ความคิดเห็นน้อย เนื่องจากบางคนไม่กล้าแสดงความคิดเห็นต่อที่ประชุม และส่วนใหญ่ที่ไม่แสดงความคิดเห็นเพราะเข้าใจงานนี้ตั้งแต่ในช่วงที่ 1 แล้ว

กิจกรรมที่ 3.4 ประชุมที่มีวิทยหลัก 5 คน ครั้งที่ 2 (พบพวแผนงานระยะที่ 2)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อทบทวนแผนการทำงานในระยะที่ 2
2. เพื่อแบ่งงานที่จะทำแต่ละเดือนและกำหนดวันที่

ขั้นตอนการประชุม

1. พื่อหหลวงกล่าวถึงสถานการณ์ปัจจุบันของหมู่บ้าน
2. ทำความเข้าใจร่วมกับ สก.แม่แจ่มที่จะเคลื่อนไหวงานในระยะที่ 3
3. กำหนดวันที่ ที่จะทำกิจกรรมของแต่ละเดือน

เป้าหมาย

ที่มีวิทยหลัก 5 คน และสก.แม่แจ่ม 3 คน

สถานที่ประชุม

สำนักงาน สก.แม่แจ่ม ต.ช่างเคิ่ง อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่

วัน เดือน ปี

วันที่ 7 กรกฎาคม 2546

เนื้อหากิจกรรม

สถานการณ์ปัจจุบันของหมู่บ้านยกสำนักงานใกล้เคียงมาอุปการปาเข้าในเขต จึงดำเนินการโดยจัดตั้งคณะกรรมการชุดใหม่ให้รับผิดชอบและรู้หน้าที่ จะรับผิดชอบไปของแต่ละโซนของหมู่บ้าน และมีเจ้าหน้าที่เข้าไปจับคนในหมู่บ้านใกล้เคียงให้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับงานที่จะต้องติดตามผลการทดลองในระยะที่ 2 และจะเคลื่อนไหวงานต่อไปในระยะที่ 3 ว่าแต่เดือนจะกิจกรรมอะไรบ้างและวันที่เท่าไรและ สก.แม่แจ่ม ได้ชี้แจงเงนกองทุนที่ได้รับในระยะที่ 3 ต่อที่มีวิทยทั้ง 5 คนได้รับรู้ และได้กำหนดกิจกรรมแต่ละอย่างร่วมกันว่าจะทำในเดือนอะไร โดยกำหนดไว้ดังนี้ คือประชุมชี้แจงแผนงานต่อชุมชนในวันที่ 7 กรกฎาคม 2546 ขึ้นฟูสร้างเขตพอฟันธุ์ – แม่พันธุ์ ทำในเดือนกรกฎาคม 2546 ประชุมร่างกฎระเบียบในเดือนกันยายน 2546 รณรงค์ประชาสัมพันธ์ กรกฎาคมและเดือนกันยายน เวทีสร้างข้อตกลงร่วมกันในการอนุรักษ์ทำในเดือนธันวาคม 2546 จัดทำป้ายบอกเขตทำในเดือนสิงหาคม 2546 สรุปบทเรียน

ทำในเดือนสิงหาคม 2546 คืบหน้าผลความรู้ผู้ชุมชนทำในเดือนกันยายน 2546 รายงานความก้าวหน้าทำในเดือนตุลาคม 2546

ผลของการประชุม

- ได้แนวทางในการจัดกิจกรรมให้ดีขึ้น
- ได้แผนงานในการดำเนินงานในระยะที่ 3
- ได้วางบทบาทหน้าที่เพื่อความคล่องตัวในการเคลื่อนไหวงาน

ปัญหา / อุปสรรค

- ปัญหาในการเดินทางไม่สะดวก สืบเนื่องมาจากฝนตกทำให้การเดินทางโดย รถมอเตอร์ไซด์ลำบาก

งบประมาณ

- ค่าอาหารกลางวัน และอาหารเย็น	รวมเป็นเงิน	420 บาท
- ค่าเดินทางทีมงานวิจัย 5 คน เป็นเงิน		260 บาท
	รวมเป็นเงิน	680 บาท

กิจกรรมที่ 3.6 กิจกรรมรณรงค์ประชาสัมพันธ์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อนำเสนอผลการศึกษวิจัย เพื่อสร้างความรู้และความเข้าใจให้กับชุมชนใกล้เคียง
2. เพื่อก่อกระตุ้นจิตสำนึกในการอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่างถูกวิธีที่จะนำไปสู่ความยั่งยืนในอนาคตของชุมชนต่างๆ

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. ประชุมทำความเข้าใจและกำหนดแนวทาง/วิธีการที่จะทำการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ผลมากที่สุด
2. กำหนดวันเวลาในการรณรงค์ประชาสัมพันธ์
3. ดำเนินกิจกรรมประชาสัมพันธ์ตามแผน
4. สรุปผลการดำเนินงาน

เป้าหมาย

- หมู่บ้านสามสบ หมู่ที่ 1 ต.ท่าผา อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่
- จำนวนประชากรที่เป็นคนนำ 10 คน

สถานที่ดำเนินการ

หมู่บ้านสามสบ หมู่ที่ 1 ต.ท่าผา อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่

วัน เดือน ปี

วันที่ 9 กรกฎาคม 2546 เวลา 19.00 – 24.00 น.

วิธีการประชาสัมพันธ์

เข้าไปประชาสัมพันธ์เพื่อทำความเข้าใจกับแกนนำชุมชนบ้านสามสบโดยการเคาะประตูบ้านคุยกันตัวต่อตัวเพื่อขอความร่วมมือ

ผลที่พึงมิจยไ้ได้รับ

การประชาสัมพันธของทีมีกิจไ้ตั้งไ้เป็นทีนำภาคภูมิไ้มาการเพราะไ้ได้รับการตอบรับเป็นอย่งดีและพร้อมทีจะชวยประชาสัมพันธไ้ไ้และจะหันมาไ้ความสำคัญกับไ้พื้นที่ป่าไ้ไ้เอง และเขาคงขอความร่วมมือจากทีมีงานไ้เพื่อแนะนำวิธีการจัดการทีเหมาะสมต่อไป

ชื่อทีมีงานทีไ้ไปประชาสัมพันธ

1. นายทองคำ โพแก้ว

2. นายเสาร์ ธิ์วิทยา

ชื่อราษฎรบ้านสามสิบทีมีกิจไ้เข้าไปขอความร่วมมือ

1. นายเดอสะจะ

2. นายพามอ

3. นายชิเมะ

4. นายอานนท์

5. นายบุญไ้

6. นายอธ

7. นายบุญศรี

8. นางอแซ

9. นางจันคำ

10. นางสมนา

เนื้อหาภิกรรม

เข้าไ้ไปประชาสัมพันธผลการไ้ยบางส่วนทีไ้ได้มาไ้แล้วไ้ให้ชุมชนบ้านสามสิบไ้ไ้รู้และชักชวนไ้ให้เขาอดยดูแลในพื้นทีป่าของชุมชนเขาเองเพื่อเป็นการบรรเทาการเข้าไ้ไปหากบหากนอนในพื้นทีหมู่บ้านไ้ไ้ซึ่งอาจเป็นกการละเมิดกฎระเบียบของหมู่บ้านไ้ไ้หรือมั้งไ้ได้ขอความร่วมมือให้ชวยแนะนำกฎระเบียบไ้ให้กับบ้านแม่ยางส้มไ้ไ้เป็นกการหาทางออกทีเหมาะสมร่วมกัน การประชาสัมพันธขอความร่วมมือครั้งนี้เป็นการประชาสัมพันธแบบคาจะประตุบ้านหรือจับเข้าคุยกันแบบตัวต่อตัว โดยทีมีกิจไ้จะเห็นหาบุคคลทีเป็นกนำของหมู่บ้านไ้ไ้ไ้ผู้สูงอายุ พ่อบ้าน แม่บ้าน และเยาวชนโดยอาศัยบุคคลทั้ง 10 คนไ้เป็นกระบอกเสียงไ้ให้กับทีมีกิจไ้ของเราต่อไป

ปัญหา / อุปสรรค

ช่วงเวลาคานเป็นช่วงทีชาวบ้านไ้ต้องทำไร่ทำสวนเพื่อเพาะปลูกพืชทีต่าง ๆ

แนวทางการแก้ไข

หาช่วงเวลาที่เหมาะสม เช่น ตอนกลางคืน

งบประมาณในภิกรรม

- ค่าเดินทาง ระยะทางไปกลับ 26 กิโลเมตร จำนวน 2 คัน	104 บาท
- ชื่อเสียง ยาสูบ	36 บาท
รวม	140 บาท

บทวิเคราะห์

ในช่วงฤดกการเพาะปลูกนี้ชุมชนไ้มาอาจประสบความปกติไ้ไ้ ฉะนั้นทีมีงานไ้ไ้เป็นทีจะต้องเปลี่ยนวิธีการประชาสัมพันธจากการไ้ร่วมประจาไ้ตามปกติไ้ไ้จึงเปลี่ยนมาเป็นการคาจะประตุจับเข้าคุย

กิจกรรมที่ 3.7 ประชุมวิจัยหลัก 5 คน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวางแผนงานกิจกรรมในเดือนกรกฎาคม
2. เพื่อกำหนด วัน เวลา ที่จะทำกิจกรรมในเดือนกรกฎาคม

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. กำหนดวัน เวลา ที่จะทำกิจกรรม
2. จัดหาคนที่จะไปร่วมกิจกรรม

เป้าหมาย

ทีมวิจัยหลัก 5 คน

สถานที่ดำเนินการ

ที่ทำการผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 8 ต.ท่าผา อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่

วัน เดือน ปี

วันที่ 9 กรกฎาคม 2546

เนื้อหากิจกรรม

พ่อหลวงพัฒนา ธนุวิทยา กล่าวถึงการวิจัยว่างานวิจัยของเราช่วงนี้เราต้องหาโอกาสและเวลาที่จะทำกิจกรรม เพราะช่วงนี้ชาวบ้านไม่มีเวลาที่จะเข้าร่วมกิจกรรม เพราะฉะนั้นทีมวิจัยทั้ง 5 คนต้องพร้อมเสมอ ถ้าหากชาวบ้านว่างวันไหนเราก็ทำกิจกรรมทันที

นายทองคำ โพแก้ว บอกว่าจะหาโอกาสอย่างนั้นมันจะเข้าไปหรือเปล่า เพราะว่า กิจกรรมของเราจะมีอีกหลายกิจกรรมมันจะทำให้เราทำงานเข้าไปหรือเปล่า ช่วยกันหาทางออกหน่อย

นายเกรศรี กล้าณรงค์ชัย กล่าวว่ากิจกรรมที่จะทำในเดือนนี้ก็มีพี่นุสร้างเขตรักษาพ่อพันธุ์ – แม่พันธุ์ในลำห้วย จะต้องไปทำ 3 วัน และต้องเข้าไปประกาศสัมพันธให้หมู่บ้านใกล้เคียง เพราะฉะนั้นให้กำหนดวัน เวลาที่จะไปทำกิจกรรมเลย แล้วให้เสาร์ ธนุวิทยา หากคนในชุมชนที่ว่างหรือว่าให้นัดวัน เวลา ล่วงหน้าให้คนในชุมชนก่อน 3 วัน ที่จะเข้าไปทำกิจกรรม

นายอุทิศ ชนะวรรณชน บอกว่าในช่วงนี้ชุมชนเราจะเข้าไปสักวันละ 5 คนยังดี

นายทองคำ เสนอว่าให้ไปทำวันที่ 18, 20, 23 กรกฎาคม แล้วให้ทุกคนประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านใครบ้างที่ว่างในวันที่เรากำหนดให้ไปกับเราได้เลย ถ้าหากใครว่างทั้งสามวันก็ให้ไปทั้งสามวันเลย

ผลของการประชุม

กิจกรรมฟื้นฟูสร้างเขตรักษาพ่อพันธุ์ – แม่พันธุ์ ในลำห้วยต้องไปทำ 3 วัน ไปวันที่ 18, 20, 23 และมีวิทยากร 1 คน แล้วใครที่ว่างให้ไปได้เลยก็คนที่ได้เรื่องประชาสัมพันธ์ให้ตั้งแต่เย็นวันนั้นเป็นต้นไป และทีมวิจัยรู้จักหน้าที่ที่จะทำในเดือนกรกฎาคม ได้กำหนดวัน เวลาที่แน่นอน

งบประมาณ

-ค่าอาหาร 200 บาท

กิจกรรมที่ 3.8 กิจกรรมรณรงค์ประชาสัมพันธ์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อนำเสนอผลการศึกษาวิจัย เพื่อสร้างความรู้และความเข้าใจให้กับชุมชนใกล้เคียง
2. เพื่อก่อกระตุ้นจิตสำนึกในการอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่างถูกวิธีที่จะนำไปสู่ความยั่งยืนในอนาคตของชุมชนต่างๆ
3. เพื่อประชาสัมพันธ์โครงการวิจัยohonและกบให้กับชุมชนใกล้เคียง

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. ประชุมทำความเข้าใจและกำหนดแนวทาง/วิธีการที่จะทำการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ผลมากที่สุด
2. กำหนดวัน เวลา ในการรณรงค์ประชาสัมพันธ์โครงการวิจัยohon - กบ
3. ดำเนินกิจกรรมประชาสัมพันธ์ตามแผนที่ได้วางเอาไว้
4. สรุปผลการดำเนินงานและกิจกรรม

เป้าหมาย

หมู่บ้านป่าเหี้ยะ หมู่ที่ 2 ตำบลกองแขก อำเภอแม่แจ่ม จำนวนประชากรที่เป็นผู้นำ จำนวน 11คน

วิธีประชาสัมพันธ์

เข้าไปประชาสัมพันธ์เพื่อทำกิจกรรมร่วมกันและทำความเข้าใจกับผู้นำชุมชนบ้านป่าเหี้ยะ โดยการจะ
ประตู จิบชาคุยกัน ตัวต่อตัวเพื่อขอความร่วมมือกับชุมชนในเรื่องการวิจัยohonกบ

สถานที่ดำเนินการ

หมู่บ้านป่าเหี้ยะ หมู่ที่ 2 ตำบลกองแขก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

วัน เดือน ปี

วันที่ 12 กรกฎาคม 2546 เวลา 18.00 – 21.00 น.

ชื่อทีมงานที่ไปประชาสัมพันธ์

1. นายเกรศรี	ก ล้าณรงค์ขวัญ	หัวหน้าทีมวิจัยกบ (เดบิอ)
2. นายพิพัฒน์	ธนะวิทยา	ผู้ช่วยทีมวิจัยohonแม่ไ่

ชื่อราษฎรบ้านป่าเหี้ยะที่ได้ไปขอความช่วยเหลือ

1. นายตุล	6. นายบรรเทา
2. นายละดอย	7. นายพำ
3. นายสิงห์	8. นายพาลอ
4. นายอาลู่	9. นายปัน ⁺
5. นายศรีน้อย	10. นายสิงแก้ว

เนื้อหากิจกรรม

เข้าไปถึงหมู่บ้านป่าเหี้ยะได้พูดคุยกับชาวบ้านโดยบางจุด 4 คน บางจุด 3 คน ตลอดถึงขึ้นไปบนบ้านจับเข้า
คุยกันโดยประชาสัมพันธ์ผลการวิจัยบางส่วนของที่ได้มาและชุมชนได้รับความรู้และทักษะจนให้เขาคอยดูแลในพื้นที่ป่าของ
ชุมชน โดยทางทีมวิจัยหลักอธิบายโครงการวิจัยohonกบในบริเวณเขตบ้านแม่ยางด้านว่าต่อไปขอความร่วมมือกับ
พี่น้องบ้านป่าเหี้ยะให้ทำตามกฎระเบียบของบ้านแม่ยางด้านบ้างเพราะต่อไปบ้านแม่ยางด้านจะออกกฎระเบียบเพื่อ
อนุรักษ์ohonกบในบริเวณบ้านแม่ยางด้าน ถ้าพ่อแม่พี่น้องหมู่บ้านใกล้เคียงไม่ทำตามระเบียบของหมู่บ้านกลัวว่า

จะเกิดความเข้าใจผิดซึ่งกันและกัน ต่อไปนี้ถ้าท่านออกไปเอาเงินมาหากินหรือออกไปเอาเงินมาให้ประชาชนสัมพันธ์เกี่ยวกับเรื่องนี้บ้างเพื่อคนนั้นจะได้รู้ว่าเขาทำงานทางด้านยังมีภารกิจไหนนอกไปเพื่อคนผู้กินให้ผู้อื่นกินได้อีกด้วย

ผลที่ได้รับ

การประชาสัมพันธ์ของทมิฬจึงครั้งนี้เป็นที่น่าสนใจ ได้รับคำตอบและได้รับการต้อนรับทมิฬจึงและให้ความร่วมมือจากชุมชนบ้านป่าเยื่อเป็นอย่างดีและเขาแสดงความร่วมมือจากทีมงานเพื่อนแนะนำวิธีการที่ดีที่เหมาะสมต่อไป

ปัญหาของกิจกรรม

ช่วงเวลานี้เป็นช่วงที่ชาวบ้านต้องทำไร่ทำสวนเพื่อปลูกพืชพันธุ์ต่าง ๆ ตลอดจนไปรับซื้อและกำจัดวัชพืชในไร่ในสวน

แนวทางแก้ไข

หาเวลาที่เหมาะสม เช่น ตอนกลางคืน วันพระ ตลอดจนไปทำไร่ทำสวน ตอนกลางวันพักเที่ยงคุยกันเมื่อมีโอกาส

งบประมาณ

1. ค่าเดินทางระยะทางไป – กลับ 14 กิโลเมตร โดยรถจักรยานยนต์	
จำนวน 2 คัน เป็นเงินจำนวน	56 บาท
2. ชื่อของต่าง ๆ เช่น ถ่านไฟ เทียนไข ยาสูบและอื่น ๆ	33 บาท
รวมใช้งบประมาณ	89 บาท

บทวิเคราะห์ปัญหา

ในช่วงฤดูกาลเพาะปลูกนี้ชุมชนนี้อาจประสบความปกติได้ ทมิฬจึงต้องไปเปลี่ยนวิธีการประชาสัมพันธ์จากการไปร่วมประชุมประจำเดือนของหมู่บ้านให้เปลี่ยนเป็นการมาเป็นการประชุมประจำตัวและหาโอกาสที่เหมาะสม

กิจกรรมที่ 3.9 พี่นุชพี่พองพี่นุช - แม่พันธุ์ในลำห้วย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่ข้อมูลการศึกษาให้กับชุมชนใกล้เคียงและหน่วยงาน
2. เพื่อให้ชุมชนใกล้เคียงตระหนักถึงผลประโยชน์จากป่า น้ำ ในพื้นที่ตนเอง

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. กำหนดตัวบุคคลที่จะเข้าร่วมกิจกรรม
2. กำหนดวัน เวลา และพื้นที่ที่จะทำเขตพี่นุช - แม่พันธุ์
3. เตรียมอุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น กล้องถายรูป มีด จอบ อาทากลางวัน
4. ประชาสัมพันธ์ผู้ที่จะเข้าร่วมกิจกรรมในวันปฏิบัติ โดยทมิฬวิทยุหลัก

เป้าหมาย

1. พื้นที่ 3 ลำห้วย ๆ ละ 2 จุด รวม 6 จุด

2. ผู้เข้าร่วม 30 คน 3 ครั้ง ๆ ละ 10 คน รวมนักวิจัยหลัก 5 คน 3 ครั้ง
3. รวมทั้งหมด 3 ลำห้วย 6 จุด ผู้เข้าร่วมครั้งละ 15 คน 3 ครั้ง รวม 45 คน วิชยากร 1 คน 3 ครั้ง

สถานที่ดำเนินการ

- ห้วยยางसान	2 จุด
- ห้วยต้อแต่	2 จุด
- ห้วยแม่ชาโด่	2 จุด
รวม	6 จุด

วัน เดือน ปี

ครั้งที่ 1 วันที่ 18 กรกฎาคม 2546 (ห้วยยางसान)	ผู้เข้าร่วม 15 คน	รวมทีมวิจัยหลัก
ครั้งที่ 2 วันที่ 20 กรกฎาคม 2546 (ห้วยต้อแต่)	ผู้เข้าร่วม 15 คน	รวมทีมวิจัยหลัก
ครั้งที่ 3 วันที่ 23 กรกฎาคม 2546 (ห้วยแม่ชาโด่)	ผู้เข้าร่วม 15 คน	รวมทีมวิจัยหลัก

เนื้อหากิจกรรม

นายพะกะปะ กล่าวว่า ก่อนจะทำการขอตอบข้อคำถามขั้นตอนให้ชัดเจน

ขั้นตอนที่ 1 ต้องดูจากแหล่งที่พบเคยอยู่มาก่อน เพราะสถานที่ที่พบเคยอยู่มากแล้วถ้าเรานำก้อนหินมาก้อนอื่นที่หนึ่ง กบที่อื่นจะเข้ามาเร็วและจะขยายพันธุ์เร็ว ถ้าจะทำตรงจุดที่กบไม่อยู่มาก่อนกบอาจจะอยู่ได้ไม่นานเพราะกบจะเจาะรูไม่ทันหรืออาจจะมึนตัวมากวน

ขั้นตอนที่ 2 ให้นำก้อนหินมาก้อนลำห้วยเพื่อให้รู้ที่และกบและกบจะวางไข่ได้สะดวกแล้วให้ผสมปูนอร์ตด้วย เมื่อปูนเสร็จให้ตัดไม้ท่อนของค้ำประกอบของหมอนอกแล้วให้ปักไม้และปักลวดนำวางทับบ่อที่ปักไว้ เพื่อป้องกันศัตรูที่จะเข้าทำลายกบและบ่อนที่วางไข่ของกบด้วย ที่ลวดปักจะหนีศัตรูได้อย่างรวดเร็วและปลอดภัย ในการสร้างว่าเมื่อเราสร้างบ่ออย่างนี้แล้วกบจะขยายลงสู่ด้านล่างห้วยหรือไม่ นายพะกะปะ กล่าวว่า ทำไม่เลยายลงในลำห้วย หรืออีกสักระยะหนึ่งดี แต่ที่สังเกตูให้รักษาแหล่งอนุรักษัพันธ์ – แม่พันธุ์ไว้ให้ดี ๆ แล้วกัน ในขณะที่ยังเป็นเด็กมีการอนุรักษัพันธ์นี้ แต่กบมีจำนวนมาก ถ้ารักษาอย่างนี้อีกตนเชื่อว่าภายใน 2 ปี กบจะเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากหาศาลเลยทีเดียว ถ้าชุมชนช่วยกันจริง ๆ

ผลของการดำเนินงาน

1. ได้พ่พันธ์ – แม่พันธุ์ กบทั้ง 3 ลำห้วย
2. ชุมชนมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูและเกิดจิตสำนึกในการรักษาพ่พันธ์ – แม่พันธุ์กับและได้ปริมาณเพิ่มขึ้น

ปัญหาอุปสรรค

1. มีชุมชนเข้าร่วมน้อย เพราะมีงานส่วนตัวเยอะ จึงไม่สามารถที่จะเข้าร่วมได้
2. ในแหล่งฟื้นฟูบางจุดไม่มีก้อนหินที่จะปักบ่อ

แนวทางแก้ไข

1. ทางทีมวิจัยจะแจ้งผลการดำเนินงานกิจกรรมนี้ให้กับชุมชนตอนสิ้นสุดข้อมูล
2. ใช้ไม้แทน

งบประมาณ

-	ค่าอาหาร 15 คน ๆ ละ 40 บาท 3 มื้อ รวม	1,800 บาท
-	วิทยากร 1 คน ๆ ละ 200 บาท 3 วัน รวม	600 บาท
	รวมทั้งหมด	2,400 บาท

บทสรุปและวิเคราะห์

1. ทีมวิจัยได้แบ่งทางในการปฏิบัติงานมากขึ้นโดยเฉพาะแนวทางการอนุรักษ์พืชพันธุ์ – แม่พันธุ์พร้อมทั้งการสร้างปอดตามธรรมชาติที่ต้องและยั่งยืน
2. ชุมชนเข้าร่วมตามเป้าหมาย แต่ทีมวิจัยหลักยังไม่ค่อยพอใจเท่าไรเพราะเรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญอยากให้ชุมชนเข้าร่วมมากกว่านี้ ชุมชนจะได้รู้วิธีการทำที่อยู่ของกบในลำห้วยอย่างถูกต้องทุกคนจะดีมากเหตุผลที่ชุมชนไม่ได้เข้าร่วมมากเพราะเขาไม่ทันจริง ๆ บางคนออกไปร่วมแต่สิ่งานที่จำเป็นกว่านี้เลยไม่ได้ไป

กิจกรรมที่ 3.10 บันทึกภาพหนอน – กบร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อไปบันทึกภาพ หนอน – กบ ให้ชัดเจน
2. เพื่อบันทึกภาพไม้แต่ละชนิดให้ชัดเจน
3. เพื่อเอาภาพประกอบกับรายงานฉบับสมบูรณ์

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. ไปประสานสัมพันธ์กับหน่วยงานภาครัฐให้จัดเตรียมกล้องถ่ายรูปที่มีคุณภาพ
2. ทีมงานหลักไปเตรียมพื้นที่ที่จะไปถ่ายภาพก่อน
3. นัดวัน เวลา ที่จะไปถ่ายภาพ

เป้าหมาย

- แหล่งที่อยู่ของกบ กบตัวผู้-ตัวเมีย ถูกอัด
- แหล่งที่อยู่ของหนอนและลักษณะไม้แต่ละชนิด

สถานที่ดำเนินการ

- ป่าทดลอง 3 จุด และแหล่งที่อยู่ไม้ป่าต้นน้ำ แหล่งฟื้นฟูในป่าต้นน้ำ ในเขตป่าอนุรักษ์
- ในเขตป่าใช้สอย และแหล่งที่อยู่ของหนอนกับไม้ที่อยู่ริมเขตป่าอนุรักษ์

วัน เดือน ปี

วันที่ 15 เดือนสิงหาคม 2546 เวลา 9.00 – 17.00 น.

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

1. ทีมวิจัยหลัก	5 คน
2. ศกอ.แม่แจ่ม	1 คน
3. หน่วยงานภาครัฐ	3 คน
4. นักศึกษาจากสทสร	2 คน

เนื้อหากิจกรรม

ได้ไปประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐเพื่อขอความช่วยเหลือด้านการถ่ายภาพให้คนที่ขาดเงินได้ถ่ายภาพเพื่อทดลองทั้ง 3 จุด และถ่ายลักษณะไปรษณียบัตร อีการ์ด และตัวผู้ตัวเมียของกับ ลักษณะของรูสภาพที่อยู่ของกับ แห่ส่งที่อยู่ หนองไม้ไผ่ ประสาทไม้ไผ่ ลักษณะไม่แบ่ง ไม่ขวาง ไม่หัก ไม่รก ลักษณะรูเข้าของหนองและลักษณะตกแต่ตัวอ่อน ตัวแก่

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ได้รูปภาพที่ชัดเจนที่จะประกอบกับรายงานฉบับสมบูรณ์ได้

ปัญหาอุปสรรค

ไม่ได้ถ่ายภาพตัวผู้กับตัวเมีย เพราะว่าเราไปตอนกลางวันจึงไม่เห็นกับที่ตัวเมียอยู่

แนวทางแก้ไข

1. สำหรับกับตัวผู้ – ตัวเมีย ที่รงงานได้ไปจับมาอีกวันแล้วไปส่งหน่วยงานภาครัฐ บันทึกรูปให้อีกที่
2. เอาจูที่ถ่ายไว้ให้หน่วยงานภาครัฐขยายภาพถ่ายชัดเจนขึ้นอีกที่

งบประมาณ

-	ค่าอาหาร 1 มื้อ	590 บาท
-	ค่าอาหารว่าง	240 บาท
รวมทั้งหมด		830 บาท

กิจกรรมที่ 3.11 ภาระกิจประชาสัมพันธ์ผลการศึกษาวิจัย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อนำเสนอผลการศึกษาวิจัยเพื่อสร้างความรู้และทำความเข้าใจกับชุมชนใกล้เคียง
2. เพื่อก่อตั้งจิตสำนึกในการอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่างถูกวิธีนำไปสู่ความยั่งยืนในอนาคตของชุมชนต่างๆ

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. ประชุมทีมวิจัยหลัก 5 คน
2. ปรับแผนจากการจัดกิจกรรมเป็นไปร่วมประชุมกับหมู่บ้านใกล้เคียง
3. ดำเนินงาน / บันทึกการประชุม / สรุปเวทีการประชุม

เป้าหมาย

- ทีมวิจัยหลัก 5 คน
- หมู่บ้านใกล้เคียง 20 คน

สถานที่ทำกิจกรรม

บ้านปากกล้วย หมู่ที่ 1 ตำบลท่าผา อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

วัน เดือน ปี

วันที่ 10 สิงหาคม 2546 เวลา 19.00 – 22.00 น.

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

- ทีมวิจัยหลัก 5 คน
- ชุมชนบ้านสามสบ 16 คน

เนื้อหากิจกรรม

นายพิพัฒน์ นำเสนอผลการศึกษาวิจัย เรื่องหมอนไม้ฝ่ ดังนี้ การเพาะเลี้ยงหมอนไม้ฝ่ทำได้ง่ายมาก และได้ผลเป็นที่น่าพอใจ เพราะมีสื่อหมอนแห้งแรงพร้อมที่จะผสมพันธุ์ทันที การเพาะเลี้ยงทำได้โดยไม่ต้มไฟที่มีหมอนเข้า ในช่วงเดือนตุลาคมเป็นต้นไป มาปักชำไว้ที่บ้านแค่นั้นก็พอ มันจะอยู่ของมันเอง เพราะในช่วงที่มีฝนลงมารวมตัวกันมันจะไม่กินอะไรเลย **ข้อสำคัญ**อย่าเขย่าหรือย้ายบ่อยๆ ถ้าปักไว้แล้วอย่าพยายามเคลื่อนย้ายหรือจำเป็นที่จะไม่เคลื่อนย้ายให้เคลื่อนย้ายด้วยความระมัดระวัง **ข้อสังเกต** การปักชำถ้าปักชำไว้กับดินจะทำให้ปลอกขึ้นกินไม้ฝ่ แล้วทะลุไปถึงหมอนไม้ฝ่จะทำให้มันตายได้ **อุปการณ์ในการเพาะเลี้ยง** ได้แก่ มีด ถึง ทราย **การเลี้ยงที่ได้ผล** คือ ต้องเตรียมทรายและกิ่งสำหรับใส่ทรายและไปตัดเอาไม้ฝ่ที่มีหมอนเข้ายาว 4 ปล้อง ที่เห็นรูของหมอนเข้าเห็นรูหมอน 1 ปล้องและวางรูหมอนอีก 2 ปล้องมาปักไว้เสถียรแล้วเททรายให้เต็มถึงแล้วเอาไปไว้ริมแรงของไม้ **สาเหตุ ที่ต้องปักชำในฝ่แล้วเอารายเข้าใส่** ก็เพราะกันไม้ให้ปลอกขึ้นมากินไม้ฝ่ ในส่วนวิธีการเก็บหมอนที่ถูกต้องคิดว่าส่วนใหญ่แล้ว จะรู้กันคงไม่ต้องพูดถึงแต่ขอพูดเพื่อความเข้าใจชนิดหมอนหมอนจะกินเยื่อไม้ใช้เวลาประมาณ 2 เดือน คือ ตั้งแต่เดือนสิงหาคมถึงกลางเดือนตุลาคม ที่ถึงเดือนตุลาคมเพราะหมอนจะไม่จะออกทั้งที่ยังอีกและผู้เลี้ยงหมอนก็จะเข้าหมอน 2 รุ่นเหมือนกัน ฉะนั้นการเก็บหมอนเก็บในช่วงปลายเดือนตุลาคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ในไม้ฝ่ได้ไป เพราะหมอนลงมารวมตัวกันแล้วการเก็บให้จะไม่ฝ่ 1 ใน 3 ของลำไม้ฝ่และไม่ฝ่ลำนั้นสามารถนำมาใช้ประโยชน์อย่างอื่นได้อีกหรือจะทิ้งไว้ก็ได้เพราะไม้จะไม่ตาย **ปัญหาหลักๆ ทุกวันนี้คือ** การแย่งกันเข้าไปเก็บหมอนแล้วเข้าไปเก็บไม้ของคนอื่น ปัญหานั้นคือต้องแก้ไขโดยการตกลงร่วมกันว่าควรจะไปเก็บเมื่อไหร่หรือต้องหาวิธีการให้ชัดเจนในส่วนปริมาณคนไปบ้านแม่ยางล้านนั้นจากการสุ่มสำรวจตัวอย่าง 17 จุด จากพื้นที่ทั้งหมด หมอนจะได้ปริมาณทั้งหมด 2,000 กวักกิโลกรัม ถ้าขายกิโลกรัมละ 100 บาทจะได้เงินประมาณ 200,000 บาทต่อปี

นายปกรณ์ศรี กล่าวถึงเรื่องกบว่าจากการทดลองดูสถานการณ์ความเป็นไปได้ตามความเชื่อในอดีตนั้นสิ่งหนึ่งที่เราเชื่อถือได้คือ ผลจากการทดลองในบ่อธรรมชาติที่มีสภาพแวดล้อมแตกต่างกัน 2 บ่อ โดย

บ่อที่ 1 ในสภาพที่อุดมสมบูรณ์มีน้ำที่ขมกลืนในลักษณะเป็นหนองและมีการล้อมด้วยแสงแดดอย่างมิดชิดที่มีกบอยู่แล้ว ในวงล้อมและไปหาบที่อื่นมาปล่อยไว้ในบ่อจากนั้นก็ทำพิธีเลี้ยงอย่างในอดีต โดยกล่าวว่าขอให้อยู่ดูแลรักษาหมอนของรักษาน้ำช่วยดูแลปกป้องรักษาไว้ให้ดี

บ่อที่ 2 ในสภาพที่ปลูกสิ่งแวดล้อมให้และจับกบออกจากบ่อจนหมด แล้วล้อมด้วย แสงอย่างมิดชิดเช่นกันนั้นจากนั้นก็มีการเลี้ยงอย่างในอดีต โดยกล่าวว่าในพิธีเลี้ยงเป็นการพิสูจน์ความเชื่อในอดีตว่ากบเป็นผีน้ำโดยคำกล่าวบนในพิธีว่าถ้ากบเป็นผีน้ำจริงหรือศกดิ์สิทธิ์จริงขอให้เข้ายังในหนองที่ล้อมด้วยแสงแดดอย่างมิดชิดให้เข้ามาอยู่ในปริมาณที่มากพอควร

จากนั้นอีก 7 วันก็เปิดดูทั้งสองบ่อผลปรากฏว่าบ่อแรกกบเริ่มหายไปจากบ่อข้างและบ่อที่ 2 กบเริ่มเข้ามาอยู่นับจำนวนได้ 3 ตัว ณ ปัจจุบันนับว่ามีมากพอสมควร สรุปแล้วจากการพิสูจน์เชื่อได้ว่ากบเป็นผีน้ำจริง

ผู้ช่วยตรวจ กล่าวเสริมว่ากบเป็นมีน้ำอย่างแน่นอนดังคำโบราณกล่าวว่า

“ต่ำเตลือนาที่เอวละละนา เนอเตอทุที่ต่ำเตอบลา” แปลว่า

“เมื่อถูกฝนน้ำลงโทษ ถ้าไม่ไปขอขมาจะไม่หาย”

คุณพะกะบู การรำคาบได้กล่าวว่าเมื่อไม่กี่ปีมานี้สามารถยืนยันเป็นพยานบุคคลได้ว่าเหนือบ้านเราจะ มีน้ำซึมออกมาตลอดทั้งปีต่อมานางมือคือได้เป็นที่นั้นเกิดเจ็บป่วยขึ้นมาจากนั้นนายทนายได้ไปเลี้ยงผีที่ตรงนั้น แล้วก็ ใช้เทพยมนต์เรียกเจ้าน้ำเจ้าหนອງที่เป็นผีนำรักษาให้ออกมาปรากฏตัว ปรากฏว่าออกมาปรากฏตัวจริง ๆ เป็นกบ (เตปือ) ตัวหนึ่ง จากนั้นนายทนายก็ส่งกบตัวนั้นตัวแล้วผลปรากฏว่าน้ำเริ่มแห้งไปจนน้ำแห้งสนิทเลย

ผลที่ได้รับ

เมื่อชาวบ้านปากล้วยรู้ผลของการศึกษาวิจัยว่าเพ็งเข้าก็เดยวี่ทางหมู่บ้านออกมาบ่อพยดลองบ่ไว้ในหมู่บ้าน 1 บ่อ ส่วนหนอนมีน้ำนั้นทางหมู่บ้านจะทำเขตพ้อพันธุ์ – แม่พันธุ์ และปีนี้จะตีตมเฉพาะเลี้ยงไว้ในหมู่บ้านด้วย กิจกรรมนี้นับว่าประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้คือ

1. เกิดการนำเสนอผลการศึกษาวิจัยในระดับหมู่บ้าน
2. เกิดความเข้าใจและเห็นถึงความสำคัญในการจัดการทรัพยากรให้ป่าไม่มึหนอน ในน้ำมีกบ

ปัญหาและอุปสรรค

- เนื่องจากในช่วงนี้เป็นฤดูฝนการเดินทางติดต่อบริการงานเป็นไปด้วยความยากลำบากอย่างยิ่ง

แนวทางแก้ไข

- ต้องดูวันที่ฝนไม่ตกจึงเข้าไปประชาสัมพันธ์กับหมู่บ้านเป้าหมาย

งบประมาณ

- ค่าเดินทางทีมวิจัยหลัก	5 คน	เป็นเงิน	400 บาท
- ค่าเขียนใบ		เป็นเงิน	24 บาท
- ค่าอาหารว่าง เช่น นมเยล นูหรี่ และอื่นๆ		เป็นเงิน	109 บาท
รวมเป็นเงินทั้งหมด			533 บาท

กิจกรรมที่ 3.12 ธารรงค์ประชาสัมพันธ์ผลการศึกษาวิจัย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อกระตุ้นจิตสำนึกในการอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่างถูกวิธี นำไปสู่ความยั่งยืนในอนาคตของชุมชนต่าง ๆ
2. เพื่อนำเสนอผลการศึกษาวิจัยเพื่อสร้างความรู้และทำความเข้าใจกับชุมชนใกล้เคียง

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. ปรับแผนจากการจัดกาเวทีเป็นไปร่วมประชุมกับหมู่บ้านใกล้เคียง
2. ดำเนินงาน / บันทึกการประชุม / สรุปเวทีการประชุม

เป้าหมาย

- ทีมวิจัยหลัก	5 คน
- หมู่บ้านสาบ	17 คน

สถานที่ทำกิจกรรม

บ้านสามสบ หมู่ที่ 1 ตำบลท่าผา อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

วัน เดือน ปี

วันที่ 11 สิงหาคม 2546 เวลา 19.00 – 21.30 น.

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

- ทีมวิจัยหลัก 5 คน
- ชุมชนบ้านสามสบ 17 คน

เนื้อหากิจกรรม

นายปกรณ์ศรี เสนอเรื่องกบ(เดบือ) ว่า กบ(เดบือ)เมื่อก่อนผู้เฒ่าผู้แก่บอกว่าเป็นผู้มีน้ำ ซึ่งส่วนใหญ่เดบือจะอยู่ในขุนน้ำและส่วนใหญจะเป็นหนอง คลอง บึง ที่เดบืออยู่ ตามที่ได้วิจัยออกมาซึ่งได้รับทุนจาก สว.ภาค ชุงแรก ที่ทำวิจัยซึ่งเป็นการเก็บข้อมูลจากหลายหมู่บ้านไม่ว่าเป็นสามสบของเรารหรือหมู่บ้านที่ 1 ตำบลท่าผาและหมู่บ้านที่ 2 ตำบลกอกแซก ตามที่ข้อมูลออกมาส่วนใหญจะเป็นข้อมูลอันเดียวกันหรือเหมือนกัน คือ เดบือเป็นผู้มีน้ำและเดบือซึ่งทำให้น้ำมากขึ้น ดูตัวอย่างบ้านเราไม่ว่าบ้านยางล้าน บ้านสามสบซึ่งป่าเริ่มฟื้นขึ้นมากมาแต่ป่าเริ่มน้อยลง ตามผู้เฒ่าผู้แก่และผู้รู้ว่าสาเหตุมาจากเดบือน้อยลง เพราะ 2 -3 ปีที่ผ่านมาจะมีคนตัดยาเสพติดประเภทยาบ้ากินแล้วไม่หลับเมื่อนอนไม่หลับเดบือก็ตื่นแล้วมาจับเดบือเอาไปขายเพื่อแลกกับยาเสพติดทำให้เดบือและหนองจะน้อยลง เมื่อเกิดน้ำลดลงแล้วพวกเราจะไปตั้งบ่อรับน้ำมาจับเดบือเอาไปขายเพื่อแลกกับยาเสพติดทำให้เดบือและหนองจะน้อยลง เมื่อเกิดเราได้กินได้ใช้อย่างยั่งยืน พวกผมทีมวิจัยที่มากัน 5 คนนี้ เพื่อมาประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับผลการศึกษาวิจัยหนองแม่แฝและกบ (เดบือ) ที่บ้านยางล้านทำอยู่ต่อเนื่องไปหรือป็นี ถ้าท่านคนใดไปหาหนองแม่แฝและกบในเขตของบ้านยางล้านทางทีมหรือคณะกรรมการจับได้อาจจะมีโทษอยู่ได้ กำหนดเอาไว้ไม่ให้เฉพาะหมู่บ้านใกล้เคียง ในหมู่บ้านยางล้านในปัจจุบันถ้าคนใดไปเก็บหนองแม่แฝและกบ จะต้องเก็บไว้พอพันธุ์แม่พันธุ์หนึ่งปี 1ไร่ จะต้องเก็บไว้ 5 ต้น สำหรับกบจะมีพันธุ์ที่เก่าเอาไว้เป็นจุด ๆ ราวหนึ่งหมื่น 9 จุด บ่อทดลอง 1 บ่อ เพื่อเลี้ยงดูว่าได้ผลมากน้อยแค่ไหน ซึ่งในปัจจุบันได้ผลที่แม่พอใจมาก ที่จริงแล้วถ้าหากพี่น้องคนใดมาเลี้ยงกบและบ่อหรือครอบครองอะไรจะมีประโยชน์มากพอที่จะทำให้รอบกบในป่า กบในป่าจะเพิ่มมากขึ้นหนองจะเพิ่มมากขึ้น เมื่อหนอง-กบมากขึ้น ป่าจะมีมากขึ้นและน้ำจะมากขึ้นตามลำดับ

นายทองคำ โพแก้ว หัวหน้าที่ทีมวิจัยหนองแม่แฝ พูดว่า สำหรับผมทำวิจัยหนอง ซึ่งเป็นโครงการเดียวกัน แต่ว่าแบ่งเป็น 2 กิจกรรม การวิจัยนั้นเหมือนกับที่ศูนย์การศึพูด ที่ผ่านมาหนองแม่แฝมีทุกหมู่บ้านในเขตลุ่มน้ำแม่รากป่า แม่สีที่หนองหนองแม่แฝคือมีทุกที่ แต่ว่าบางที่การเข้าไปเก็บอาจจะหมดไปก็ได้ เพราะบางคนเข้าไปเก็บหมดทุกกอแม่แฝ ไม่เก็บพอพันธุ์ – แม่พันธุ์ไว้ จึงทำให้บางจุดหนองแม่แฝจะมีน้อย ฉะนั้นต่อไปท่านใดไปเก็บหนองแม่แฝเพื่อพันธุ์แม่พันธุ์บ้างอย่างน้อยต้องเก็บไว้ร้อยละ 5 เสมอ ที่จะให้เก็บหนองที่ถูกวิธี จะต้องรอให้การเจริญเติบโตของหนองให้เต็มวัยก่อนจึงจะตัดผลที่ดีจะให้ดีจริง ๆ จะต้องให้เก็บหนองที่เข้มารวมกันที่ป่าต้องเดียวกัน จะให้ไปตัดเสียแม่แฝได้ แม่แฝจะได้อยู่แบบอุดมสมบูรณ์และสัตว์อื่นที่หายไปจะเพิ่มมากขึ้นเหมือนเดิมในอดีต

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. เกิดการนำเสนอผลการวิจัยของหมอนไม้แผ่นกะปเตบือ
2. เกิดความเข้าใจและเห็นถึงผลการวิจัยของหมอน – กบ
3. เกิดความเข้าใจของงานวิจัยชุมชนมากขึ้น

สรุปเนื้อหา

บ้านสามสบ ได้รู้ถึงผลการวิจัยของที่มีวิชัยหมอน – กบมากขึ้น และได้รับทราบถึงการไปได้หรือไม่ได้หาหมอนอย่างถูกวิธีตลอดถึงรู้แหล่งจุดที่มีวิชัยและคณะกรรมการหมู่บ้านเก็บไว้ทำพ็อพนู้ – แม่พ็อพนู้ ของหมอนและกบได้ทำความเข้าใจถึงการกีฬาพ็อพนู้ – แม่พ็อพนู้ของหมอน - กบ

ปัญหาและอุปสรรค

ปัญหาเรื่องการติดต่อประสานงานเนื่องจากคมนาคมไม่สะดวก

แนวทางแก้ไข

ที่มีวิชัยดูวันเวลาที่แต่ละตัวก โดยไม่ได้อำหนดเวลาที่แน่นอนโดยที่ไม่ได้ตีหมายหมู่บ้านเป้าหมายล่วงหน้า

งบประมาณ

- ค่าเดินทางที่มีวิชัยหลัก 5 คน ระยะเวลาที่บ้านแม่แยงसान – บ้านสามสบไปกลับ 26 กิโลเมตร	เป็นเงิน 260 บาท
- ค่าอาหารว่าง เช่น เมี่ยง นุหร	เป็นเงิน 18 บาท
- ค่าอื่น ๆ	เป็นเงิน 110 บาท
	รวมเป็นเงินทั้งหมด 388 บาท

กิจกรรมที่ 3.13 เวทีประชุมเพื่อร่างกฎข้อตกลงร่วมกันในการจัดการให้ป่าไม้หมอนไม้แผ่นในหมอนมีน้ำมีกบเตบือ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ชุมชนได้ระดมความคิดเห็นและเป็นผู้กำหนดกฎระเบียบข้อตกลงร่วมกันในการจัดการทรัพยากรใช้และรักษาหมอนไม้แผ่นกะปเตบือ

ขั้นตอนการดำเนินงาน

2. ประชุมที่มีวิชัยหลัก เพื่อร่วมกันวางแผนและดำเนินการประชุม
3. กำหนด วัน เวลา และสถานที่
4. ออกหนังสือเชิญหมู่บ้านใกล้เคียง ร่วมประชุมและร่างข้อตกลงร่วมกัน
5. ดำเนินการประชุม
6. สรุปผลการประชุมและเขียนบันทึกรายงาน

เป้าหมาย

1. ที่มีวิชัยหลัก 5 คน
2. สมาชิกชุมชนจำนวน 30 คน
3. ตัวแทนจากชุมชนใกล้เคียง 5 คน
4. ผู้สนใจ 5 คน

สถานที่ทำกิจกรรม

วัดบ้านแม่ยางล้านหมู่ที่ 8 ต.ท่าผา อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่

วัน เดือน ปี

วันที่ 13 สิงหาคม 2546

เนื้อหากิจกรรม

นายพิพัฒน์ ได้ถามในที่ประชุมว่าสำหรับกฎระเบียบการรักษาน้ำป่าการรักษาน้ำ ต้องเปลี่ยนแปลงใหม่เป็นบางข้อที่ไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน และต้องเพิ่มอีกบางข้อเท่าที่จำเป็นที่จะแก้ไขไหม แต่จะแก้ไขัง ต้องให้คณะกรรมการของแต่ละชุมชนเป็นผู้กำหนดเองจะดีกว่า

นายชูเมาะ ประธานป้าอนุรักษได้กล่าวว่า จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงเพราะกฎระเบียบเก่า ตนไม่รู้เลยว่าหน้าตาเป็นยังไงเพราะกฎระเบียบอยู่ในหนังสือแต่ตนเองอ่านหนังสือไม่ออก ถ้าเป็นกฎระเบียบที่ตนเองร่างขึ้นมาเองจะจำไว้ในสมอง สำหรับกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับป้าอนุรักษต้องระบุให้ชัดเจนว่าสิ่งใดที่ควรอนุรักษ์ไปเลย และสิ่งใดที่หากินและใช้ได้อยู่ สิ่งที่ทำมาควรปรับเปลี่ยนเป็นจำนวนเงินเท่าไร สิ่งเหล่านี้ให้ชุมชนช่วยกันคิดและช่วยกันปฏิบัติ เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันและเพื่อความเหมาะสมของชุมชน

นายสิงแก้ว ประธานป้าพื้นที่ทำกินได้กล่าวว่า สำหรับป้าพื้นที่ทำกินต้องออกกฎข้อบังคับให้ชัดเจน เช่น หากมีการขยายพื้นที่ใหม่ต้องผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการหากมีผู้ใดฝ่าฝืนต้องยึดคืนหรือทั้งยึดทั้งปรับ หากเป็นคนนอกชุมชนต้องยึดทันที ให้ชุมชนออกกฎระเบียบอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับป้าพื้นที่ทำกินอีกคนละข้อ เช่น การใช้สารเคมีที่ถูกต้อง ไม่ให้ผู้ใดเข้าทำกินกับบุคคลภายนอก ให้ทุกคนช่วยกันรณรงค์มาแล้วค่อยรวบรวมอีกที เพื่อให้เหมาะสมกับชุมชนของเรา

นายทองคำพุดถึง ป้าใช้สอยว่าสำหรับป้าใช้สอยให้ชาวบ้านช่วยกันร่างกฎข้อบังคับของตนเองส่วนจะเป็นผู้ปฏิบัติรูปได้ทุกข้อ ดังนั้นชุมชนก็ช่วยกันร่างกฎระเบียบทั้งป้าอนุรักษป้าใช้สอยและป้าพื้นที่ทำกินพร้อมออกกฎระเบียบสังคม ระเบียบใช้ ที่สำคัญได้ร่างกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับแหล่งพ่อพันธุ์ – แม่พันธุ์ของหนองและกบเต่าป้อใช้เวลากว่า 1 ชั่วโมง ซึ่งได้ข้อสรุปออกมาทั้งหมดดังนี้

กฎระเบียบในการควบคุมป้าอนุรักษ

1. ห้ามคนในชุมชนและนอกชุมชนเข้าไปตัดไม้ในพื้นที่เขตป้าอนุรักษเป็นอันขาด หากผู้ใดฝ่าฝืนจะปรับโทษปรับตั้งแต่ 1,000 – 5,000 บาท หรือปรับส่งเจ้าหน้าที่บ้านเมืองดำเนินคดีตามกฎหมายของบ้านเมือง
2. ห้ามล่าสัตว์ป่าและสัตว์วันทุกชนิดในเขตป้าอนุรักษหากผู้ใดฝ่าฝืนจะปรับโทษปรับตั้งแต่ 1,000 – 5,000 บาท แล้วแต่กรณีความเสียหาย
3. หากผู้ใดจุดไฟหรือทำให้เกิดไฟในเขตป้าอนุรักษเป็นอันขาด หากผู้ใดฝ่าฝืนจะปรับโทษปรับตั้งแต่ 5,000 – 10,000 บาทหรือปรับส่งเจ้าหน้าที่ดำเนินคดีตามกฎหมายของบ้านเมือง
4. หากไปฟูลูกหลานจากพื้นที่อื่นเข้ามาในเขตรับผิดชอบของหมู่บ้านทุกหลังคาต้องไปช่วยกันดับไฟอย่างน้อยหลังคาละ 1 คน หากผู้ใดไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของหมู่บ้านจะถูกตักเตือน หากเกิน 3 ครั้งทางคณะกรรมการจะพิจารณาตัดความช่วยเหลือทุกอย่าง

กฎระเบียบไปใช้สอย

1. ห้ามแผ้วถางหรือขยายพื้นที่เพื่อทำการเกษตรโดยเด็ดขาด หากผู้ฝ่าฝืนจะปรับโทษปรับตั้งแต่ 1,000 บาท ถึง 5,000 บาท หรือจับส่งเจ้าหน้าที่ดำเนินคดีตามกฎหมาย
2. ห้ามเผาหรือทำให้เกิดไฟไหม้ป่าในเขตพื้นที่ป่าใช้สอยหากผู้ใดฝ่าฝืนจะปรับโทษปรับตั้งแต่ 5,000 – 10,000 บาท หรือจับส่งเจ้าหน้าที่ดำเนินคดีตามกฎหมาย
3. ห้ามตัดไม้ใส่ส่งขายนอกชุมชนโดยเด็ดขาด หากฝ่าฝืนจะปรับโทษปรับตั้งแต่ 500 – 3,000 บาท เว้นแต่การเอาไปใช้ส่งสาธารณะประโยชน์ เช่น การสร้างโรงเรียน วัด เป็นต้น แต่ต้องแจ้งให้คณะกรรมการและชาวบ้านรับทราบก่อนทุกครั้ง
4. ห้ามใช้ไฟฟ้าหรือแสงสีมาติดตั้งติดเพื่อส่องแสงลงในบริเวณหมู่บ้าน หากฝ่าฝืนจะปรับโทษปรับตั้งแต่ 500 – 3,000 บาท แล้วคณะกรรมการและชาวบ้านจะทำการยึดของกลาง

กฎระเบียบพื้นที่ทำกิน

1. ห้ามขยายพื้นที่ทำกิน หากฝ่าฝืนจะปรับโทษปรับตั้งแต่ 3,000 – 5,000 บาท เว้นแต่ผู้ที่ไม่มีที่ทำกินจริงๆ แต่ต้องขออนุญาตจากที่ประชุมประจำเดือนทุกครั้งหากไม่แจ้งให้ที่ประชุมทราบทางหมู่บ้านจะไม่รับผิดชอบ
2. ก่อนแผ้วถางพืชในไร่ทุกคนจะต้องทำแผนก่อนแผ้วถางฝ่าฝืนจะปรับโทษปรับตั้งแต่ 3,000 – 5,000 บาท เว้นแต่ทำแผนกันไปแล้วเกิดเหตุสุดวิสัย เช่น ลมแรง
3. ห้ามให้เสาไฟฟ้าที่กินแก๊ปคดลกายนอกเป็นอันตราย หากฝ่าฝืนทางคณะกรรมการพร้อมชาวบ้านจะยึดที่ดิน และจัดการให้แก่คนที่ไม่มีที่ทำกินหรือผู้ที่ไม่มีที่ทำกินไม่เพียงพอ
4. คนนอกชุมชนที่มีที่ทำกินในเขตหมู่บ้านแม้จะอ้างว่าเข้ามาก่อนแล้วห้ามขยายพื้นที่โดยเด็ดขาดและต้องเคารพกฎระเบียบของหมู่บ้านแม้จะอ้างว่าอ้างอย่างเคร่งครัด หากฝ่าฝืนทางคณะกรรมการพร้อมชาวบ้านจำเป็นต้องยึดพื้นที่คืนหากว่าเจ้าของที่ไม่ให้ยึดทั้งที่กระทำผิดกฎของหมู่บ้านแล้ว ทางคณะกรรมการจะแจ้งไปยังเจ้าหน้าที่รับผิดชอบดำเนินคดีตามกฎหมายต่อไป ทั้งนี้ก็เพื่อเป็นการรักษาสีบทินและผลประโยชน์ของหมู่บ้านต่อไป
5. ภาชนะบรรจุสารเคมีจะต้องมีหรือกลบเท่านั้นห้ามไปทิ้งหรือล้างลงในแม่น้ำลำคลองเป็นอันตรายหากผู้ใดฝ่าฝืนจะปรับโทษปรับ 50 บาทต่อ 1 ชิ้นภาชนะบรรจุ

กฎระเบียบในการจัดการหนองและกบ

1. ทุกคนในหมู่บ้านแม้จะอ้างว่าอ้างกันตลอดคือดูแลบุคคลภายนอกที่จะเข้ามาเก็บหนองหรือจับกบในเขตรับผิดชอบของหมู่บ้านแม้จะอ้างว่าอ้างกันหากพบเห็นให้แจ้งคณะกรรมการดูแลพื้นที่และคณะกรรมการจะต้องแจ้งแก่ผู้นำหมู่บ้านเหล่านั้ทราบทันที เพื่อตัดเตือนและลงโทษกันไป
2. ขอร้องคนในชุมชนอย่าเข้าไปเก็บหนองหรือจับกบอ่อนอยู่
3. ห้ามเข้าไปเก็บหนองหรือจับกบในเขตรับผิดพื้นที่ - แม่พันธุ์
4. การเก็บหนองหรือจับกบควรกระทำต่อเมื่อมีโตเต็มที

5. ห้ามจับกบในแหล่งฟื้นฟูพืชน้ำแม่พันธุ์ทั้ง 6 จุด ใน 3 ลำห้วยหากฝ่าฝืนจะปรับโทษปรับตั้งแต่ 500 – 1000 บาท

6. การเก็บหนอนให้รวมกันแล้วไปเก็บทิ้งหมู่บ้าน โดยปล่อยให้เปื้อนพืชน้ำ แม่พันธุ์ 5 – 10 ลำต่อ 1 ไร่ การเข้าไปจับกบห้ามขึงน้ำออกจนหมด เพราะเป็นการทำลายไข่และลูกอ๊อดของกบ

การจัดระเบียบสังคมหมู่บ้าน

ปัญหา

1. การขาดประชุมหรือขาดความร่วมมือในการพัฒนาหมู่บ้าน
2. การรับเหล้าจากคนเมืองหรือขายเอง
3. ผู้นำทำหน้าที่บกพร่อง
4. คณะกรรมการทำหน้าที่โดยไม่มีความรับผิดชอบ
5. สัตว์เลี้ยงเข้าทำลายพืชผลการเกษตร
6. น้ำประปาขาดคนดูแลที่ชัดเจน
7. การทะเลาะวิวาทชกต่อยของชาวบ้าน
8. ไม่มีป้ายชื่อหมู่บ้านและกฎระเบียบของหมู่บ้าน

แนวทางแก้ไข

1. ให้ทำรายชื่อหัวหน้าครอบครัวสำหรับเรียกชื่อในการประชุมและการพัฒนา
2. ให้ให้รับเหล้าจากคนเมืองดีขาดหรือต้มขายเอง เว้นแต่การต้มเหล้าในงานประเพณีเองเพราะเป็นการเสื่อมแต่โบราณว่าไม่ให้ซื้อเหล้ามาทำพิธีเด็ดขาด
3. เป็นผู้นำต้องเข้มแข็งและเป็นตัวอย่างแก่ชาวบ้าน
4. ลดดอกเบี้ยเงินกู้แก่ประชาชนและลดค่าธรรมเนียมการทั้ง 7 ฝ่ายให้เหลือครึ่งหนึ่งของดอกเบี้ยปกติ
5. ผู้ที่ทำการเกษตรอยู่เหนือหมู่บ้านขอให้ทำรั้วกันด้วยเพื่อกันสัตว์เลี้ยง แต่ปัจจุบันเจ้าของสัตว์ได้ทำรั้วกันบางส่วนแล้วและเจ้าของสัตว์เลี้ยงขอร้องอย่าไปทำลายหรือเก็บรั้วกันมาทำในถั่วร้อนเป็นอันตราย
6. ให้แต่งตั้งผู้ดูแลประจำ 2 คนโดยให้เก็บเดือนละบาทต่อหลังคาเพื่อใช้ในการซ่อมบำรุงประปาและคำตอบแทนแก่ผู้ดูแล และหากเกิดปัญหาเกินกว่าที่ผู้ดูแลแก้ไขได้ให้ขอความร่วมมือจากชาวบ้าน
7. หากเกิดการทะเลาะวิวาทถึงขั้นเกิดบาดแผลหรือต้องไปรักษาพยาบาลให้ผู้กรณีของอีกฝ่ายรับผิดชอบและค่ารักษาพยาบาลของอีกฝ่ายหนึ่ง แล้วให้ผู้กรณีตกลงค่าทำขวัญซึ่งกันและกันหากตกลงกันไม่ได้คณะกรรมการจะพิจารณาค่าปรับตามแต่อาการด้วยความเป็นธรรมหรือออกยึดตามกฎหมายของ อบต. ในกรณีที่ถูกกรณีไม่ยินยอมตามที่คณะกรรมการจัดการให้
8. ให้ทำป้ายชื่อหมู่บ้านและกฎระเบียบของหมู่บ้านติดประกาศไว้ในที่สาธารณะหรือหมองเห็นได้อย่างชัดเจน

ประเด็นปัญหาของ สิวี่ง ในการปกครองหมู่บ้าน

ปัญหา

1. ไม่มีเงินซื้อของ
2. ความสามัคคีในงานพิธีกรรม
3. การไปร่วมงานในสถานที่ เช่น การตัดไม้ และการยิงปืน
4. การซ่อมแซมม หอ และพัฒนาทางเดินเพื่อสะดวกแก่การประกอบพิธี
5. ขาดอุปกรณ์ในการประกอบพิธี เช่น หม้อ ถาด เป็นต้น
6. ปัญหาการเสียดสีของยี่งวี่งในเรื่องของพิธีกรรมต่างๆ
7. การขอขมาหอเจ้าที่ ทำบ่อยเกินไป
8. การประพฤติผิดจารีตประเพณีต่างๆ เช่น ประพฤติชั่วช้า เป็นต้น

แนวทางแก้ไข

1. ให้เก็บเงินของสมาชิกสมทบหลังละ 10 บาทเพื่อใช้เงินพิธีกรรมต่างๆ แต่ขอให้ยี่งวี่งให้หมดแล้วเริ่มเก็บใหม่อีก เช่น ซื้ออุปกรณ์ในการประกอบพิธีต่างๆ เป็นต้น และยี่งวี่งสามารถไปใช้เงินค่ารถได้ถ้าเจ็บป่วย หรือจะฝากเพื่อนบ้านทำแทนก็ได้
2. การทำกรวยในวันพิธีให้แต่ละหลังคาทำของใครของมันในตอนเช้า แต่ยี่งวี่งต้องทำของเขาก่อนส่วนลูกต้องทำหลัง หรือจะฝากเพื่อนบ้านทำแทนก็ได้
3. กำหนดเขตห้ามยิงปืนดังนี้ เขตเริ่มตั้งแต่ป่าช้า เลดอญ ถึงบ่อน้ำทิพย์ หากผู้ใดฝ่าฝืนจะยิงโทษปรับตั้งแต่ 500 บาท แต่ไม่เกิน 1000 บาท แล้วแต่กรณีแล้วให้ยี่งวี่งเอาอุฐี่งมมาทำลาย ยกเว้นแต่การยิงปืนในวันประเพณีมดมื่อ ขึ้นบ้านใหม่
4. ให้ช่วยกันซ่อมแซมมในวันทำพิธีรับดอกข้าว
5. ขอให้สมาชิกช่วยงาน ยี่งวี่ง เมื่อมีเหตุจำเป็น
6. การขอขมาหอเจ้าที่ต้องทำคือเมื่อมีเหตุการณ์ไม่เกิดกับตัวเองหรือสัตว์เลี้ยง เช่น สัตว์เลี้ยงหาย
7. การต้มเหล้าแล้วเหล้าไม่ดี เช่น เหล้าขุ่น เป็นต้น ให้เก็บเหล้าไว้แล้วต้มใหม่ทันที
8. การขอขมาหอสำหรับการสู้สาวให้ทำดังนี้ หมูขนาด 7 กิโล 1 ตัว เหล้าต้มเอง 1 หม้อ เครื่องดื่มต่างๆ เช่น กรวย, เทียน, หมากป่น, เงินรูป 2 แถบ แล้วให้นำขมิ้นส้มป่อยไปขอขมาพ่อแม่และยี่งวี่ง

ปัญหาเรื่องการให้ประโยชน์ที่ดินในเขตป่า,ปัญหาด้านป่าไม้,ปัญหาเรื่องที่ดินทำกิน

แนวทางแก้ไข

1. จัดตั้งคณะกรรมการดูแลป่าขึ้นมา 3 ฝ่าย ๆ ละ 7 – 9 คน ดังนี้คือ
 - คณะกรรมการดูแลป่าอนุรักษ์
 - คณะกรรมการดูแลป่าใช้สอย
 - คณะกรรมการดูแลพื้นที่ทำกิน
2. คณะกรรมการแต่ละฝ่ายเสนออุปาทนแทน เพื่อให้เป็นตัวอย่างในการศึกษาดูงานของส่วนต่างๆ
3. เรียนเชิญหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนในพื้นที่เขตอำเภอมแม่แจ่มมาร่วมวางแผน
4. ห้ามขายป่าเป็นอันขาด

ผลที่ได้รับ

ได้ทบทวนแบบข้อตกลงร่วมกันของชุมชนบ้านแม่ยางส้มในกรณีการใช้และรักษาทรัพยากรป่าไม้ หนองไม้เฒ่า หนองน้ำ กบ เติบ่อ

ปัญหาและอุปสรรค

วันประชุมมีฝนตกทั้งวันทำให้ชุมชนใกล้เคียงไม่สามารถมาร่วมประชุมได้

แนวทางแก้ไข

นำเอกสารแบบที่ร่างมาแจกให้แก่หมู่บ้านใกล้เคียงทุกหมู่บ้านในวันประชุมพื้นผิวดินโครงการกสิวิชัยหนองกบ

บทสรุป

ได้ร่วมกันร่างกฎระเบียบการรักษาน้ำ ไม้ หนอง กบ และกฎระเบียบสังคมที่จะบังคับใช้กับชุมชนบ้านแม่ยางส้ม เพื่อให้ชุมชนกับทรัพยากรธรรมชาติอยู่ด้วยกันได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนต่อไป

งบประมาณ

- ค่าอาหาร 45 คน ๆ ละ 40 บาท (2 มื้อ) รวมเป็นเงิน 3,600 บาท

กิจกรรมที่ 3.14 การเดินสำรวจพื้นที่รอยต่อระหว่างหมู่บ้าน

วัตถุประสงค์

1. กำหนดพื้นที่รับผิดชอบร่วมกันกับหมู่บ้านใกล้เคียง
2. กำหนดพื้นที่ดูแลระหว่างหมู่บ้านกับหมู่บ้านใกล้เคียง

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. ประชุมทีมวิจัยหลัก 5 คน
2. ประสานงานกับหมู่บ้านใกล้เคียง
3. ดำเนินงาน

เป้าหมาย

- ทีมวิจัยหลัก 5 คน
- ชุมชนบ้านยางส้ม 5 คน
- ชุมชนปากลิ้ว 5 คน

สถานที่ทำกิจกรรม

รอยต่อระหว่างบ้านยางส้มกับบ้านปากลิ้ว

วัน เดือน ปี

วันที่ 14 สิงหาคม 2546

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

- ทีมวิจัยหลัก 5 คน
- ชุมชนบ้านยางส้ม 4 คน
- ชุมชนปากลิ้ว 3 คน

เนื้อหากิจกรรม

เพื่อร่วมศึกษาและหาแนวทางในการดูแลรักษาหน่อไม้ผุและภากร่วมกันว่าหน่อไม้ผุจะรับมืออย่างไร และถึงไหนเพื่อทำความเข้าใจร่วมกันถูกต้อง จะได้ไม่มีปัญหาข้อขัดแย้งที่หลัง

นายตวาท พุดว่าถ้าจะให้ดีที่สุดควรรับผิดชอบร่วมกันจะได้ผลกว่า ส่วนแนวเขตก็ทำไปเพื่อความชัดเจนแต่แนวปฏิบัติจะต้องดูแลร่วมกันอยู่แล้ว และจะต้องทำความเข้าใจกับชุมชนของตนเสียก่อน

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. เกิดความเข้าใจร่วมกันในการดูแลรักษาหน่อไม้ผุ
2. เกิดความร่วมมือในการทำงานร่วมกัน

ปัญหาและอุปสรรค

ชุมชนไม่ค่อยมีการพบปะกันมากนัก

แนวทางแก้ไข

ควรเพิ่มการประสานความร่วมมือให้มากขึ้น

สรุป

ได้แบ่งหน้าที่ที่จะเข้าไปประชุมหาข้อตกลงในการอนุรักษ์หน่อไม้ผุ – แม่พันธุ์ของหน่อไม้ผุและหน่อไม้กับหมู่บ้านใกล้เคียงไปหมู่บ้านละ 2 คน และได้ตกลงร่วมกันว่าการทำงานของทีมเราเปลี่ยนแปลงกิจกรรมตามสถานการณ์

งบประมาณ

1. ค่าอาหาร 12 คน ๆ ละ 40 บาท	เป็นเงิน 480 บาท
2. ค่าตอบแทน 7 คน ๆ ละ 80 บาท	เป็นเงิน 560 บาท
รวมเป็นเงิน	1,040 บาท

กิจกรรมที่ 3.15 จัดทำป้ายรณรงค์บอกเขตอนุรักษ์หน่อไม้ผุ - แม่พันธุ์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อจัดทำเครื่องหมายแสดงสัญลักษณ์ที่ชัดเจนในการบอกเขตรักษาพันธุ์หน่อไม้ผุและหน่อไม้
2. เพื่อหาแนวทางในการจัดการอนุรักษ์รักษาเขตหน่อไม้ผุ - แม่พันธุ์ของหน่อไม้ผุและหน่อไม้ผุร่วมกัน

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. ประชุมวางแผนงานเพื่อกำหนดวัน – เวลา – สถานที่
2. ทำป้าย เขียนป้ายสัญลักษณ์บอกเตือน
3. ติดป้ายตามจุดที่เป็นเขตอนุรักษ์หน่อไม้ผุ - แม่พันธุ์ ของหน่อไม้ผุและหน่อไม้ผุ
4. สรุปผลกิจกรรมและสรุปสรายงาน

เป้าหมาย

1. เขตอนุรักษ์หน่อไม้ผุ – แม่พันธุ์ของหน่อไม้ผุและหน่อไม้ จำนวน 30 จุด
2. ป้ายอนุรักษ์หน่อไม้ผุ – แม่พันธุ์หน่อไม้ผุและหน่อไม้ จำนวน 19 ป้าย
3. ป้ายเขตอนุรักษ์หน่อไม้ผุ – แม่พันธุ์ จำนวน 11 ป้าย

สถานที่พำนักกิจกรรม

วัดพระศรีอัมรินทร์ (ณ บางช้าง) หมายเลขบ้าน ม.8 ต.ท่าผา อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่

วันที่เวลา

วันที่ 27 – 28 เดือนสิงหาคม 2546 เวลา 10.00 – 14.00 น.

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

- ทีมวิจัยหลัก 5 คน
- อาสาสมัครในหมู่บ้าน 5 คน

เนื้อหากิจกรรม

จัดทำป้ายบอกเขตตรวงคืบออกเขตอนุรักษ์พ่อพันธุ์ – แม่พันธุ์ เพื่อบอกให้คนอื่นฯ หรือหมู่บ้านใกล้เคียงทราบว่าจุดไหนหรือที่ใดมีการอนุรักษ์พ่อพันธุ์ – แม่พันธุ์ไหนอันไหนไม่และกบ(เดบือ) เมื่อติดป้ายแล้วเพื่อป้องกันชุมชนอื่นที่ยังไม่รู้ว่าเป็นบางบ้านอนุรักษ์ไหนกบเพื่ออยู่คู่กับชุมชนโดยที่ไหนอันไหนไม่และกบ(เดบือ) จะไม่หายไปกับชุมชนเพื่อให้ลูกหลานของชุมชนได้เห็นและได้กินหนอนไม้ไม่ตลอด การติดป้ายบอกเขตอนุรักษ์นั้นซึ่งเป็นการประชาสัมพันธ์ให้ทุกคนที่เดินผ่านไปมาในบริเวณที่มีการอนุรักษ์พ่อพันธุ์-แม่พันธุ์ของหนอนไม้ไม่และกบ (เดบือ) และเพื่อเตือนสติของคนที่เดินผ่านไปมาในบริเวณที่มีการอนุรักษ์พ่อพันธุ์-แม่พันธุ์ของหนอนไม้ไม่และกบ (เดบือ) ในจุดนั้นๆ ป้ายซึ่งเป็นสัญลักษณ์การเตือนสติของคนที่ไม่รู้ว่าจะจุดไหนบ้างเป็นการหาแนวทางในการจัดการอนุรักษ์เขตพ่อพันธุ์ – แม่พันธุ์เพื่อให้หนอนไม้ไม่และกบ (เดบือ) เพิ่มปริมาณมากขึ้นหรืออยู่คู่กับชุมชนแบบยั่งยืนต่อไป

ผลที่ได้อัน

เกิดการกำหนดเขตในการอนุรักษ์ที่ชัดเจนและสามารถสื่อสารร่วมกันระหว่างหมู่บ้านได้แนวทางในการจัดการอนุรักษ์เขตพ่อพันธุ์ – แม่พันธุ์ของหนอนไม้ไม่และกบ (เดบือ) อย่างยั่งยืน

ปัญหาอุปสรรค

หน้าฝนซึ่งเป็นการเดินเข้าป่ายากลำบากเพราะพื้นที่แต่ละจุดที่จะเข้าไปติดป้ายลาดชันเข้าลำบาก

แนวทางแก้ไข

ทีมวิจัยหาช่วงเวลาที่เหมาะสม เช่น วันไหนฝนไม่ตกต้องเข้าป่าไปในวันนั้น

งบประมาณ

ค่าอาหาร 2 มื้อ ละ 40 บาท/คน จำนวน 10 คน รวมเป็นเงิน 800 บาท

กิจกรรมที่ 3.16 ติดป้ายประชาสัมพันธ์เขตพ่อพันธุ์ - แม่พันธุ์

วัตถุประสงค์

เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์บอกเขตอนุรักษ์พ่อพันธุ์ – แม่พันธุ์

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. ชี้แจงให้ทีมวิจัยเลือกสถานที่เขตอนุรักษ์พ่อพันธุ์ – แม่พันธุ์ที่เหมาะสม
2. ปฏิบัติการติดป้าย
3. สรุปกิจกรรม / บันทึกภาพ

เป้าหมาย

- ทีมวิจัยหลัก 5 คน
- วิจัยการชุมชน 2 คน
- ชุมชนบ้านยางลำน้ำ 10 คน

สถานที่ทำกิจกรรม

เขตป่าอนุรักษ์และป่าใช้สอยของหมู่บ้านแม่ยางลำน้ำ หมู่ 8 ต.ท่าผา อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่

วัน เดือน ปี

วันที่ 3 กันยายน 2546 เวลา 09.30 – 17.00 น.

เนื้อหากิจกรรม

เปิดป้ายเขตพอพันธ์ – แม่พันธุ์ของหมอนและกบโดยการไปด้วยกันไม่ได้แบ่งว่าไปติดป้ายหมอนหรือกบ โดยเฉพาะโดยการไปติดป้ายอนุรักษ์พันธุ์กับตามลำห้วย 3 ลำห้วย 4 จุด 2 ลำห้วย 3 จุด และติดป้ายอนุรักษ์พันธุ์ – แม่พันธุ์หมอนแม่ใจจำนวน 19 จุด ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ 8 จุดและพื้นที่ป่าใช้สอย 11 จุด รวมติดป้ายทั้งหมด 30 จุด สาเหตุที่ต้องเอาป้ายไปติดตามจุดต่าง ๆ ตามความเหมาะสมก็เพราะเป็นการรณรงค์บอกเขตพอพันธ์ – แม่พันธุ์ของหมอนและกบให้กับคนในชุมชนและชุมชนใกล้เคียงทราบในส่วนข้อความในป้ายมีข้อความดังนี้ “ขออนุรักษ์พอพันธ์ – แม่พันธุ์ หมอนและกบ”

ผลที่ได้รับ

1. ได้แหล่งพอพันธ์ – แม่พันธุ์ หมอน กบ
2. หมอนและกบมีปริมาณเพิ่มขึ้น

ปัญหาและอุปสรรค

การเขียนป้ายเพื่อติดป้าย ถ้าเป็นภาษาไทยอย่างเดียวคนในชุมชนจะอ่านไม่ออก ถ้าเป็นภาษาภาคะก๊อคนายกบอกที่เขามาจะไม่เข้าใจ

แนวทางแก้ไข

เขียนป้ายเป็นตัวหนังสือไทยและตัวหนังสือภาคะก๊อทุกป้าย

งบประมาณ

ค่าตอบแทนวิจัย 1,200 บาท

กิจกรรมที่ 3.17 เวทีประชุมทีมวิจัยหลัก 5 คน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อทบทวนแผนการทำงานในเดือนที่ 5 ระยะที่ 3
2. เพื่อแบ่งบทบาทหน้าที่คนรับผิดชอบงาน

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. จัดประชุมระดมความคิดเห็นแลกเปลี่ยนวางแผนการทำงานร่วมกัน
2. กำหนดวันเวลาที่จะทำกิจกรรมแต่ละกิจกรรมร่วมกัน
3. ดำเนินการประชุมทีมงาน

4. สรุปการดำเนินงานและจดบันทึก

เป้าหมาย

ทีมวิจัยหลัก 5 คน

สถานที่ดำเนินการ

จัดประชุมที่บ้านนายโกอศรี กล้าณรงค์ชัยภู

วัน เดือน ปี

จัดประชุมทีมงานวิจัยหลัก 5 คน วันที่ 9 กันยายน 2546

เนื้อหากิจกรรม

เมื่อทีมงานมาพร้อมมีการกล่าวเปิดประชุมโดย นายพิพัฒน์ ธนวิทยา ได้กล่าวว่า วันนี้ทีมงานทุกคนมาปรึกษาหารือกันว่างานของเรา ณ วินาทีนี้ยังเหลืออยู่หลายกิจกรรมแต่เวลาเหลือแค่ไม่กี่วันเรากลัวกิจกรรมจะไม่ทันเสร็จภายในเดือนนี้ ค่ะด้วย

นายทองคำ โพแก้ว ได้บอกว่าการรวมทีมงานทำเองได้ต้องเร่งทำเสีย แต่บางกิจกรรมที่เราทำเองไม่ได้เราต้องขอปรึกษากับพี่เลี้ยงสักว.แม่แจ่มดู โดยเฉพาะกิจกรรมจัดเวทีประชุมเราจะทำเองไม่ได้เพราะจะต้องมีการประสานกับหมู่บ้านใกล้เคียง หน่วยงานต่างๆ และพี่เลี้ยง นายเสาร์ ธนวิทยา กล่าวว่า โดยเฉพาะเวทีที่จะเชิญหน่วยงานและหมู่บ้านใกล้เคียงที่จะมาร่วมเวทีกับเรา เราเปลี่ยนเป็นไปสร้างบ่อให้ชาวบ้านและบ่อไม่ตีหรือให้เขาช่วยประชาสัมพันธ์และให้เขาชี้แจงให้ชุมชนของเขาจะต้องได้ผลกว่าและหน่วยงานเท่าที่ได้จากประชาภาากรณ์ ที่ผ่านมามีหน่วยงานบางคนพูดไม่ค่อยตรงกับงานวิจัยของเราก็มีบางคนจะให้ความคิดเห็นน้อยมาก นายโกอศรีกล่าวสรุปว่ากิจกรรมที่เราได้ต้องรีบทำไปก่อน แต่ขอเสนอของนายเสาร์ก็ดี และเป็นตามจริงด้วย โดยเฉพาะหน่วยงานบางคนที่เขาไม่ค่อยเข้าใจคำว่า"วิจัย"เขาเลยให้ข้อคิดไม่ค่อยตรงประเด็นก็มี แต่มีบางคำที่ใกล้เคียงก็จดบันทึกไว้ อย่างที่เราถามเราต้องทำกิจกรรมที่เราทำได้ก่อน กิจกรรมที่เราทำไม่ได้เราควรคุยกับพี่เลี้ยงก่อนคงดีกว่า

ผลที่ได้รับ

1. แนวทางและแผนการดำเนินงานในเดือนสุดท้าย
2. ได้วางบทบาทหน้าที่และแบ่งหน้าที่กันทำ

งบประมาณ

- ค่าอาหาร 1 มื้อ 5 คน ๆ ละ40 บาท รวม 200 บาท

กิจกรรมที่ 3.18 ปลุกันเสริมเพื่อจัดระบบนิเวศอนุรักษ์แหล่งพืชมุนไพร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อจัดระบบนิเวศในแหล่งพืชมุนไพรแม่พืชมุขให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่
2. เพื่อเป็นการอนุรักษ์พืชมุนไพรแม่พืชมุขให้แพร่ขยายมากขึ้น

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. เตรียมชุมชนโดยศึกษาจากผู้เฒ่าผู้แก่
2. เตรียมพันธุ์กล้าไม้ที่เหมาะสม เช่น กัลลียาป่า ต้นตอง ตองลัก ฯลฯ
3. ปฏิบัติการ

4. สรุปผลการทำกิจกรรม

เป้าหมาย

- ทีมวิจัยหลัก 5 คน
- ทีมงาน 10 คน
- พื้นที่ปลูกแหล่งอนุรักษ์พืชมหัศจรรย์-แม่พันธุ์ 9 จุด 3 ลำห้วย

สถานที่ทำกิจกรรม

ห้วยยางसान ห้วยต้อแต่ ห้วยแม่ขาวโค้ง บ้านแม่ยางसान หมู่ที่ 8 ต.ท่าผา อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่

วัน เดือน ปี

วันที่ 11 กันยายน 2546 เวลา 09.30 – 18.00 น.

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

- ทีมวิจัยหลัก 5 คน
- ทีมวิจัยชุมชน 10 คน

เนื้อหากิจกรรม

เป็นการปลูกไม้ตามเขตพืชมหัศจรรย์ – แม่พันธุ์ เพื่อจัดระบบในระยะยาวให้กับอาศัยอยู่อย่างปลอดภัย เพราะทีมงานเห็นว่าเขตอนุรักษ์พืชมหัศจรรย์-แม่พันธุ์นั้นไม่ค่อยเหมาะสมกับนิเวศธรรมชาติเท่าไร เพราะเหตุว่าต้นไม้ต่าง ๆ ที่ขึ้นอยู่แล้วไม่เติบโตเร็วที่มีรากฝอยมากเท่าใดและขึ้นบางมาก เพื่อเป็นการขยายผลในระยะยาวส่วนต้นกล้าที่ปลูกเสริมนี้ ไม่ต้อง กลัวอะไร ปลูก เช่น เชื้อเห็ด เหงือก เป็นต้น ซึ่งเป็นการปลูกตามจุดอนุรักษ์แหล่งพืชมหัศจรรย์-แม่พันธุ์ของกับ ตามลำห้วยต่าง ๆ 3 ลำ ห้วย 9 จุด ได้แก่ ห้วยแม่ยางसान 3 จุด ห้วยต้อแต่ 3 จุด ห้วยแม่ขาวโค้ง 3 จุด เพื่อให้กับได้ขยายพันธุ์เพิ่มปริมาณ แม้จะระยะยาวไปยังที่ต่าง ๆ ตลอดจนด้วยทั้ง 3 สายของหมู่บ้านแม่ยางसान

ผลที่ได้รับ

1. ได้ระบบนิเวศในแหล่งพืชมหัศจรรย์-แม่พันธุ์ของกับที่มีสภาพอุดมสมบูรณ์เหมาะสมกับการดำรงชีวิตของกับในระยะยาว
2. ได้ปริมาณกับเพิ่มขึ้นจากการแพร่ขยายจากแหล่งพืชมหัศจรรย์-แม่พันธุ์

ปัญหาและอุปสรรค

หากล้าไม้บางชนิดยากมาก

แนวทางการแก้ไข

ไปหาจากพื้นที่อื่นบ้านอื่น เช่น แม่หนู ปาเลา สามสบ และในระยะยาว นำเอาเมล็ดมาเพาะเพื่อปลูกขยายต่อไปไม่พืชมหัศจรรย์ เช่น ไม่ต้อง เชื้อเห็ด เป็นต้น

งบประมาณ

- ค่าตอบแทนทีมวิจัย 10 คน ๆ ละ 80 บาท เป็นเงิน 800 บาท

กิจกรรมที่ 3.19 สรุปปริญญการทำงานในระยะที่ 3

วัตถุประสงค์

เพื่อสรุปปริญญการทำงานร่วมกันของทีมวิจัย และตัวแทนชุมชนในระยะที่ 3

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. ทีมวิจัยประสานงานกับตัวแทนชุมชนชาวบ้านแม่ยางส้มและวิทยากรชุมชน
2. กำหนดวัน เวลา และสถานที่

เป้าหมาย

- ทีมวิจัยหลักชุมชน	5 คน
- ตัวแทนสมาชิกชุมชนบ้านแม่ยางส้ม	10 คน
- พี่เลี้ยง ศกว.แม่แจ่ม	2 คน
- เจ้าหน้าที่ ศกว.สำนักงานภาค	3 คน

สถานที่ทำกิจกรรม

วัดพระศรีอมรวัน ณ บึงข้าง บ้านแม่ยางส้ม ต.ท่าผา อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่

วัน เดือน ปี

วันที่ 20 เดือนกันยายน 2546

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

1. ทีมวิจัยหลัก	5 คน
2. ทีมวิจัยชุมชน	12 คน

เนื้อหากิจกรรม

เวลา 08.30 น. ผู้เข้าร่วมประชุมลงทะเบียน

นายพิพัฒน์ ธนุวิทย์พา ผู้ใหญ่บ้านบึงเวท กล่าวถึงงานวิจัยว่าการวิจัยเรื่องการจัดการให้หมอนไม้มีหมอนและไม้เท้าให้ครบถ้วน ซึ่งเราที่ได้นำมาจำหน่าย 2 ระยะแล้ว ระยะนี้เป็นระยะที่ 3 เป็นระยะสุดท้าย สิ่งที่เราทำหรือเรียนรู้อันเราจะมาสรุปด้วยกัน ว่าเราทำการวิจัยผลที่เกิดขึ้นกับบ้านเราหรือวิถีการต่าง ๆ ที่เราเรียนรู้กันมาไม่ว่าหมอนหรือกับ นายเกรกอรี่ กล่าวต่อว่าในระยะที่ 3 นี้ กิจกรรมทั้งหมด 12 กิจกรรม กิจกรรมที่เราไม่ได้ร่วมกันสรุประยะทีมวิจัยหลักเดือนละครั้งและเขียนรายงานฉบับสมบูรณ์และติดตามพฤติกรรมของเราทำไว้กิจกรรมที่เราไปฟื้นฟูในเขตป่าอนุรักษ์นั้นได้ผลพอสมควร ทุกจุดที่เราทำมีเข้ากับและถูกยึด เพราะฉะนั้นพวกเราช่วยกันรักษากับจะเพิ่มขึ้นแน่นอนและขอทดลองของเราได้ผลเช่นกันให้นายสุเมาะพูดดีกว่า นายสุเมาะบอกว่าที่ได้ทดลองเห็นว่ามันก็ได้ผลพอสมควรการเจริญเติบโตก็เร็วและไม่ได้ให้อาหารมาปลูกเลยตามธรรมชาติ ถ้าพวกเราจะเลี้ยงทำอย่างผมทำคิดว่าจะได้ผล เต็มที่ผมก็ไปทำที่ข้างไร่ของผมอีก 1 ไร่

นายทองคำ บอกว่าสำหรับหมอนไม้เท้าเราก็ได้รู้ถึงวิธีจัดเก็บและวิธีเพาะเลี้ยง จะเป็นการจัดการอย่างไรหนึ่งที่จะทำให้อายุเพิ่มขึ้นและหมอนก็จะเพิ่มขึ้นอีกป่าใหม่ของเราก็มีเสียหาย นายพะอิง บอกว่าหมอนไม้เท้าที่เราได้เรียนรู้ร่วมกัน ไม่วิธีเก็บที่เหมาะสม เราเข้าไปเก็บป่าไม้ก็เสียหาย ถ้าทำตามที่เราเรียนรู้ว่าหมอนหรือกับก็ตาม

ผลที่ได้รับ

1. ได้รับองค์ความรู้ที่ทำการในระยะเวลาที่ 3 ที่จบปฏิบัติในอนาคต
2. ได้รู้ถึงการเพาะเลี้ยงหมอนไม้เท้า และวิธีเก็บหมอน
3. ได้รู้ถึงการเลี้ยงกับแบบธรรมชาติ

ปัญหาและอุปสรรค

ผู้เข้าร่วมกิจกรรมไม่ได้มาตามเป้าหมาย คือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ได้มา

แนวทางการแก้ไข

ทีมวิจัยหลักและสมาชิกชุมชนสรุปกันเอง

งบประมาณ

- ค่าอาหารในวันสรุปเตรียม 680 บาท

กิจกรรมที่ 3.20 ทำบ่อทดลองเลี้ยงตามหมู่บ้านใกล้เคียง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างจิตสำนึกให้กับชุมชนใกล้เคียงตระหนักถึงประโยชน์ของทรัพยากรธรรมชาติของตนเอง
2. เพื่อทำบ่อทดลองตามหมู่บ้านใกล้เคียงและให้แรงงานจิตอาสาสมัครร่วมทำ

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. ทีมวิจัยไปประสานกับแกนนำหมู่บ้านทุกหมู่บ้านและนัดหมาย
2. เตรียมอุปกรณ์
3. ทีมงานและแกนนำหมู่บ้านใกล้เคียงดำเนินการสร้างบ่อ
4. สรุปกิจกรรมและส่งรายงาน

เป้าหมาย

หมู่บ้านละ 1 จุด 3 หมู่บ้าน

สถานที่ดำเนินการ

บ้านสามสบ บ้านปากกล้วย บ้านแม่ทองนอน

วัน เดือน ปี

บ้านปากกล้วยวันที่	18	กันยายน	2546
บ้านแม่ทองนอนวันที่	21	กันยายน	2546
บ้านสามสบวันที่	30	กันยายน	2546

ผู้เข้าร่วม

บ้านแม่ทองนอน	6	คน
บ้านปากกล้วย	8	คน
บ้านสามสบ	8	คน
รวม	22	คน

เนื้อหากิจกรรม

เมื่อทำบ่อบ้านปากกล้วยเสร็จมี**นายเกรกอรี่** กล่าวว่ตามทีมงานวิจัยได้มาทำบ่อทดลองเลี้ยงกบในหมู่บ้านบ่อนี้วัตถุประสงค์หลักคือ เพื่อให้หมู่บ้านใกล้เคียงได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ธรรมชาติและทรัพยากรอื่น ๆ ที่เห็นว่ามีความสำคัญชุมชนให้สิ่งเหล่านี้อยู่กับชุมชนนานที่สุดและให้ทำบ่อปากกล้วยช่วยอนุรักษ์ธรรมชาติต่อไปให้หมู่บ้านอื่น ๆ และหน่วยงานต่าง ๆ ที่เข้ามาได้รับทราบ

นายตากวา กล่าวว่าที่ทีมงานได้มาทำบ่อหมักของเลี้ยงกับครั้งนี้คงได้งานที่ตนได้ชอกับทีมวิจัยเมื่อครั้งที่แล้ว แต่เมื่อทีมวิจัยมาทำบ่อให้แล้วตนจะรักบ่อนี้ให้ดีที่สุด และตนจะช่วยทีมงานวิจัยด้านการอุปฐาสร้างพื้นที่ให้ หมู่บ้านอื่นๆ รับทราบ ตนเห็นตนขอบ่อเลี้ยงกับตนคิดว่าทรัพยากรต่างๆ ที่อยู่ในชุมชนของเรามาอย่างมีประสิทธิภาพ มากแต่ชุมชนไม่รู้จักรู้ บ้างอย่างใกล้จะสูญพันธุ์ไปแล้ว เช่น ตัวงูว่าที่สูญพันธุ์ไปแล้ว

เมื่อวันที่ 21 กันยายน ทีมงานที่ไปทำบ่อที่บ้านแม่กองจนเมื่อสร้างบ่อเสร็จ **นายเจอะ**ได้ขอบคุณทีมงาน ว่าผมขอขอบคุณทีมงานทุกท่านที่มาสร้างบ่อให้แก่สำหรับเราจะทำให้ดีที่สุดตนจะรับอาสาสมัครพื้นที่บ้านป่าเหียงะ ทราบถึงงานวิจัยหมอนกับชุมชนบ้านแม่ยางล้านทำและตนเองรักบ่อ หมอนในบริเวณบ้านแม่กองเองขอให้ อยู่กับชุมชนให้นานที่สุด

วันที่ 30 กันยายน ทีมงานไปทำบ่อที่บ้านสงขล **นายพะมอ**ได้กล่าวขอบคุณทีมงานและผู้เข้าร่วมทำบ่อ ทุกท่านสำหรับผมขอมาหลายครั้งแล้วแต่ทีมงานบอกว่าเรื่องนี้ยังไม่จบประมาณ แต่ตนคิดว่าถ้าหากมีบ่อในบ่อนี้สัก 1 บ่อจะมีประโยชน์แก่ทีมวิจัยและชุมชนบ้านสงขลมากเพราะสิ่งเหล่านี้จะต้องทำให้ชุมชนได้เห็นชัดหากได้ผล ชาวบ้านจะเชื่อและทำตามแน่ และเรื่องประชาสังคมผมขอเสนอสร้างบ่อแล้วตนจะรับอาสาทำบ่อตามพื้นที่ที่มีวิสัยฝาก นายพะมอ กล่าวต่อว่างานชิ้นนี้ดีหากช่วยกันหลายๆ ฝ่ายงานนั้นจะเกิดขึ้นจะเกิดประโยชน์ไม่ว่าจะเป็นภายในชุมชนและชุมชนใกล้เคียง งานไหนที่แม่มีความร่วมมืองานนั้นจะเหมือนคำโบราณที่ว่าน้ำพริกจะละลายน้ำนั้นเอง

ผลที่ได้รับ

เกิดความร่วมมือร่วมใจด้านความคิด การจัดการร่วมกันของชุมชนต่างๆ ที่อยู่ใกล้กับทรัพยากรป่า น้ำ หมอน กับ **ปัญหา / อุปสรรค**

คนชุมชนใกล้เคียงออกไปบ่อกับเยอะ

แนวทางการแก้ไข

ทีมวิจัยชี้แจงให้ชุมชนที่ออกไปบ่อกับ อธิบายข้อจำกัดของงบประมาณ

งบประมาณ

- ค่าตาข่าย ม้วนละ 180 บาท	จำนวน 4 ม้วน
- ค่าตาข่าย ม้วนละ 105 บาท	จำนวน 6 ม้วน
	รวม 1,350 บาท
- ค่าอาหารค่าเชื้อกร้อยตาข่าย ค่าตะปู	รวม 770 บาท
	รวมทั้งสิ้น 2,120 บาท

กิจกรรมที่ 3.21 ศึ้นความรู้สู่ชุมชน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อนำเสนอผลการดำเนินงานโครงการวิจัย ศึ้นกลับให้กับชุมชนบ้านแม่ยางล้าน
2. เพื่อเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าข้อมูลและแนวทางการอนุรักษ์จัดการทรัพยากรป่า น้ำ หมอนไม้ผุ และกบแปบือต่อไป

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. ผู้ใหญ่บ้านนัดวันประชุมประจำเดือน

2. สีไข่ น้ดโประซุมที่ละทำพิธีกรรมประจำปี
3. กำหนดวัน เวลา และสถานที่

เป้าหมาย

- ทีมวิจัยหลัก 5 คน
- สมาชิกชุมชนบ้านแม่ยางล้าน 40 คน
- ผู้สนใจทั่วไป 5 คน

สถานที่ทำกิจกรรม

วัดพระศรีอัมริน ณ บางช้าง บ้านแม่ยางล้าน ต.ท่าผา อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่

วัน เดือน ปี

วันที่ 30 กันยายน 2546 เวลา 20.00 น.

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

- ทีมวิจัยหลัก 5 คน
- ตัวแทนสมาชิกชุมชนบ้านแม่ยางล้าน 60 คน

เนื้อหากิจกรรม

เวลา 20.00 น. กล่าวเป็นประชุมโดยนายพิพัฒน์ ธนุวิทยา พูดถึงเรื่องสภาพปัญหาบ้านแม่ยางล้านเกี่ยวกับความเสียหายเรื่องถนนและข้าวไร่ เนื่องจากฝนตกติดต่อกัน เราจะต้องช่วยกันพัฒนา และผมกับ อบต. จะได้ขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และขอใบให้นายทองคำ โพแก้ว ดำเนินการต่อ กล่าวว่าโครงการวิจัยในการจัดการหนองน้ำไม่สะอาดก็สิ้นสุดในเดือนนี้แล้ว เพราะฉะนั้นมองถึงความรู้ที่เราได้จากผู้เฒ่าและวิทยากรชุมชนให้นำมาใช้จะเกิดผลประโยชน์แก่บ้านของเราเอง และต่อไปอาจจะมีส่วนงานเข้ามาศึกษากับชุมชนเราก็เป็นได้ สำหรับหนองน้ำที่เราจะนำมาใช้ขึ้นอยู่กับบ้านเราได้อย่างยี่นั้น ในชุมชนเราช่วยกันรักษาเข้าไปเก็บต้องคำนึงคนที่หนองมารวมตัวกันคือเดือนตุลาคม หรือว่าให้ดูจากหนองที่เราได้เรียนรู้จากวิทยากรชุมชนเราคือต้องดูว่าไม่แห้งหรือไม่เพราะว่าหนองไม่ขึ้นไม่พร้อมกัน ถ้าหนองไม่ขึ้นก่อนหนองจะลงมารวมตัวกันก่อนถ้าขึ้นทีหลังหนองก็จะลงมารวมกันทีหลัง ถ้าเราปฏิบัติตามที่วิทยากรแนะนำไปก็ไม่เสียหาย มันจะเป็นการรักษาทรัพยากรอย่างหนึ่งและเราก็จะอยู่ด้วยกันอย่างยั่งยืน และให้นายปกรณ์ พูดตอบว่าเราก็เช่นกัน ซึ่งเป็นปัญหาเดียวกับทรัพยากรของเรา เราก็ได้หาวิธีร่วมกันโดยการศึกษาวิจัยที่ได้รับทุนจาก สกว. สิ่งที่ต้องปฏิบัติตามเขาต้นน้ำเรา คือ กบเตปือ คนในเขตที่เขาเชื่อว่าเป็นต้นน้ำนั้นก็เป็นความจริง ซึ่งกบเตปือนั้นต้องอาศัยป่าเหมือดกับคนเรามันก็เป็นสัตว์น้ำที่สำคัญชนิดหนึ่ง มันอยู่ในป่าต้นน้ำของเรามันจะรู้ได้ไม่หรือจะรู้เจ้าไปเนกราก็มันกับกับว่ามันขุดบ่อน้ำให้เรา

ผลจากบ่อทดลองและจุดที่เราไปฟื้นฟูกันสังเกตจะเห็นได้ว่าน้ำจะขึ้นออกมาและเราปลูกองศ์ประกอบน้ำที่หายไป ถ้าจำพวกนั้นใหญ่ขึ้นมาจะเพิ่มขึ้น และที่สำคัญคือเราต้องรักษาไปตามที่วิทยากรแนะนำ คือถ้าเราไปจับต้องจับในตอนกลางคืนให้ดูว่ากบออกห่างจากขงหรือยังและอย่าไปจับพอพันธุ์ – แม่พันธุ์เป็นอันตรายจะช่ดตลอดเวลา จุดที่เราไปฟื้นฟูกันมันได้ผลพอสมควร ทุกจุดมีขงและลูกช่ดออกมาพอสมควร ถ้าเราจะเลี้ยงที่ป่ามาได้ให้ใบดูตัวอย่างบ่อของนายสุเมะมาทำได้เลย สีไข่บอกว่าชาวปากกบของเรากับป่าตั้งแต่เกิดหรือว่าตั้งแต่อดีต

เป้าเป็นทัพพอง ฝึบเลี้ยงเตียมใจ เป้าต้นนาของเรามาฝึบคอยดูแลคอยเตือนใจ ให้เพื่อพวกเราชาวปากทะเลอยู่ไม่ไปรวมกัน
 เป้าและไม้ไปรวมกันนี้ เป้าก็คงความอุดมสมบูรณ์ ถ้าเราไม่ช่วยเรื่องฝึบนี้ ในอนาคตพวกเราจะพบกับปัญหา
 เรื่อยๆ น้าอาจจะไม่เลี้ยงได้ เราทำอะไรต้องคำนึงถึงอนาคตของลูกหลานด้วยต่อไปอย่าไปรวมกันนี้ ให้ช่วยกัน
 รักษาเราอยู่ด้วยกันได้ ฝึบนี้ก็คือตัวเราเองถ้าเราตายไปก็เป็นฝึบนี้

แผนของการดำเนินงาน

เกิดกรำฝนอยู่คนเดียว
องค์ความรู้ได้จากการศึกษาวิจัยค้นพบและเผยแพร่ในภาคต่อ

รายชื่อผู้เข้าร่วมเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ที่	ชื่อ - สกุล	ที่อยู่
1	นายเจอะ ฆะรุวิทยา	หมู่ 8 ต.ท่าผา อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่
2	นายพะเกะบู การำดาบ	หมู่ 8 ต.ท่าผา อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่
3	นายบพ มงคลเจริญกุล	79 หมู่ 8 ต.ท่าผา อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่
4	นายแดง ตระกูลจิตร	84 หมู่ 8 ต.ท่าผา อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่
5	นายสีแก้ว สัติตท่าผาพัฒนา	13 หมู่ 8 ต.ท่าผา อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่
6	นายศุพล ลาภวันเพชร	36 หมู่ 8 ต.ท่าผา อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่
7	นายคำแดง สมพงษ์เนติการ	20 หมู่ 8 ต.ท่าผา อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่
8	นายพะงิง มงคลเจริญกุล	15 หมู่ 8 ต.ท่าผา อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่
9	นายวิรัช มาลีพูนทวี	14 หมู่ 8 ต.ท่าผา อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่
10	นายสุรเกียรติ เจริญตาภาผล	25 หมู่ 8 ต.ท่าผา อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่
11	นายทูแธ เจริญตาภาผล	58 หมู่ 8 ต.ท่าผา อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่
12	นายคอยโพ คุณคุศาศตร	70 หมู่ 8 ต.ท่าผา อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่
13	นายพะแส่ว นันทวีเชื้ออม	4 หมู่ 8 ต.ท่าผา อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่
14	นายหม่ออะ โสภณวิษฐา	71 หมู่ 8 ต.ท่าผา อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่
15	นายกาลอย สีวานสุรณ์กุล	6 หมู่ 8 ต.ท่าผา อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่
16	นายอุทิศ สันติวนาตอน	1 หมู่ 8 ต.ท่าผา อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่
17	นายพะจุ พงษ์พัฒนาเพชร	28 หมู่ 8 ต.ท่าผา อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่
18	นายดวงจันทร์ สุวีวรรณภา	66 หมู่ 8 ต.ท่าผา อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่
19	นายพาศิ กระจ่างกิจจคงเชื้อ	29 หมู่ 8 ต.ท่าผา อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่
20	นายเต๋าชะอะ เอกขจรไพศาล	65 หมู่ 8 ต.ท่าผา อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่
21	นายสิงห์โต รัตนอรัญเขต	77 หมู่ 8 ต.ท่าผา อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่
22	นายพามาเล รัตนอรัญเขต	83 หมู่ 8 ต.ท่าผา อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่
23	นางมะมี จามรโชกุล	49 หมู่ 8 ต.ท่าผา อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่
24	นายตุ่มมะ สติธท่าผาพัฒนา	59/1 หมู่ 8 ต.ท่าผา อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่

ที่	ชื่อ - สกุล	ที่อยู่
25	นายวันจันทร์ สถิตท่าผาพัฒนา	13 หมู่ 8 ต.ท่าผา อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่
26	นายเนติดี เกษมสุขเจริญกุล	3 หมู่ 8 ต.ท่าผา อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่
27	นายรัฐพล กล้ารงค์ชัย	52 หมู่ 8 ต.ท่าผา อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่
28	นายมะมะมะะ สมพงษ์เนติการ	67 หมู่ 8 ต.ท่าผา อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่
29	นายศรศักดิ์ วิทยารัตนพงษ์	10 หมู่ 8 ต.ท่าผา อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่
30	นายวสันต์ นันทวิเชียรชม	59 หมู่ 8 ต.ท่าผา อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่
31	นายแช่ สมพงษ์เนติการ	57 หมู่ 8 ต.ท่าผา อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่
32	นายพะย้า ขจิตสว่างแดง	10/1 หมู่ 8 ต.ท่าผา อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่
33	นายแม่ กระจำงักคองเชื้อ	55 หมู่ 8 ต.ท่าผา อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่
34	นายกิง สถิตท่าผาพัฒนา	73 หมู่ 8 ต.ท่าผา อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่
35	นายสมบูรณ์ รุกอนุกฤษ	23 หมู่ 8 ต.ท่าผา อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่
36	นายธงชัย กระจำงักจุ่ม	78 หมู่ 8 ต.ท่าผา อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่
37	นายบุญชัย รัตอรัญชต	68 หมู่ 8 ต.ท่าผา อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่
38	นางสาวนิตยา จิตวิติพานิช	หมู่ 8 ต.ท่าผา อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่
39	นางปรานี มาลิมนยศ	15/1 หมู่ 8 ต.ท่าผา อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่
40	นายพรณ ธนุวิทยา	88 หมู่ 8 ต.ท่าผา อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่
41	นายพะลิ จันทร์กลากุล	90 หมู่ 8 ต.ท่าผา อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่
42	นายเชอลา จันทร์กลากุล	46 หมู่ 8 ต.ท่าผา อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่
43	นายพะลิไล ธนุวิทยา	56 หมู่ 8 ต.ท่าผา อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่
44	นายยุทธพงษ์ ชีรานุสรณ์กุล	6/1 หมู่ 8 ต.ท่าผา อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่
45	นายดวงดี ท่าผาปวงชน	86 หมู่ 8 ต.ท่าผา อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่
46	นายหล้าไก่ พกษาปสัยนิต	85 หมู่ 8 ต.ท่าผา อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่
47	นายวรทิพย์ มุลทา	12 หมู่ 8 ต.ท่าผา อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่
48	นายวรชัย ประสบศิลป์พงษ์	15 หมู่ 8 ต.ท่าผา อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่
49	นายจันทร์แก้ว นิยมยอดศิริ	92 หมู่ 8 ต.ท่าผา อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่
50	นายพรชัย สมพงษ์เนติการ	33 หมู่ 8 ต.ท่าผา อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่
51	นายคำ นันทวิเชียรชม	75 หมู่ 8 ต.ท่าผา อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่
52	นายวันชัย สมพงษ์เนติการ	82 หมู่ 8 ต.ท่าผา อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่
53	นายธีรพงษ์ คุณณารัตนศิริ	81 หมู่ 8 ต.ท่าผา อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่
54	นายนะที ธนุวิทยา	48 หมู่ 8 ต.ท่าผา อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่
55	นายทองคำ โพแก้ว	64 หมู่ 8 ต.ท่าผา อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่
56	นายเสาร์ ธนุวิทยา	69 หมู่ 8 ต.ท่าผา อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่

ที่	ชื่อ - สกุล	ที่อยู่
57	นายไกรศรี กล้าณรงค์ชัยภูมิ	หมู่ 8 ต.ท่าผา อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่
58	นายพิพัฒน์ ธารวิทยา	หมู่ 8 ต.ท่าผา อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่
59	นายอุทิศ ณะวรรธณชน	หมู่ 8 ต.ท่าผา อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่

**กิจกรรมที่ 3.22 สรุปผลโครงการวิจัยการใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านในการจัดการให้ป่าไม่มีหนอน
ไม้แผ่และในน้ำมีกบเตปือ**

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสรุปผลการดำเนินงานโครงการวิจัยตลอดทั้ง 3 ระยะการดำเนินงาน
2. เพื่อหาแนวทางในการขับเคลื่อนงานต่อจากการศึกษาวิจัย

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. ทบทวนหลักประชุมวางแผนงาน
2. ประสานงานมายังหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
3. จัดเวทีประชุมร่วมกันเพื่อสรุปผลโครงการวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย

- ตัวแทนชุมชนบ้านแม่ยางล้าน 42 คน
- ตัวแทนหมู่บ้านใกล้เคียง 5 ชุมชน ชุมชนละ 5 คน
- ตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำนวน 5 คน
- พี่เลี้ยง สกว.สำนักงานภาค จำนวน 5 คน

สถานที่ดำเนินการ

วัดพระศรีอัมรินทร์ ถนนบางช้าง บ้านแม่ยางล้าน หมู่ที่ 8 ต.ท่าผา อ.แม่แจ่ม

วัน เดือน ปี

วันที่ 30 กันยายน 2546

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

- ทีมวิจัยหลัก 5 คน
- ตัวแทนชุมชนบ้านแม่ยางล้าน 5 คน
- ตัวแทนหมู่บ้านใกล้เคียงเข้าร่วม 11 คน
- ตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- พี่เลี้ยง สกว.

เนื้อหากิจกรรม

การสรุปผลของโครงการวิจัยการใช้ภูมิปัญญาชาวบ้าน โดยทองคำ ไพแก้ว หัวหน้าทีมวิจัยหนอน เรียกทีมงานวิจัย 5 คน เพื่อประชุมทีมและได้แบ่งหน้าที่แต่ละคนให้รับผิดชอบงานและกิจกรรมที่ได้ทำเพื่อจัดเวทีประชุมเวทีสรุปบทเรียนการทำวิจัยระยะที่ผ่านมา ซึ่งให้นายสาร์ ธารวิทยา ทีมวิจัยหลักได้ประสานไปบ้านปากกล้วยและบ้าน

ตามฉบับนี้ให้นายพิพัฒน์ ธารวิทย์ยา ประธานไปยังบ้านป่าเยียะ บ้านผาผึ้งและบ้านแม่แรก สำหรับหน่วยงานและศกท. ให้คุณทองคำ โพแก้ว และนายไกรศรี กล้าณรงค์ชัย เป็นผู้ประสานงานโดยการเปิดเวทีโดย พระชาตรี พระธรรมจากริก ประจำอาศรมบ้านแม่ยาวล้าน โดยกล่าวว่าการจัดเวทีสรุปบทเรียนพระคิตัวเป็นเรื่องที่ดีสำหรับการวิจัย พระเองอยกจะทราบเหมือนกันว่าการวิจัยหมอนกนเป็นการดีสำหรับหมู่บ้าน เพื่อให้หมอนกนอยู่กับชุมชนให้อย่างยั่งยืนต่อไป

นายทองคำ โพแก้ว ได้อธิบายการสรุปเวทีการวิจัยครั้งนี้ ว่าวัตถุประสงค์เพื่อให้ชุมชนและชุมชนที่อยู่ใกล้เคียงจะได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ร่วมกับวิสัยของเรตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา การทำวิจัยเรื่องหมอนและกบเป็นการหาคำตอบเกี่ยวกับหมอนและกบที่หายไปหรือน้อยลงเป็นอย่างไรบ้าง ผมขอธิบายเรื่องหมอนไม้ไผ่ก่อน หมอนไม้ไผ่เป็นแหล่งชนิดหนึ่งที่อาศัยอากาศจากหมอนไม้ไผ่ ซึ่งที่ผ่านมามีชาวบ้านไปตัดโดยไม่ถูกวิธี จึงทำให้ไม้เสียหายเป็นจำนวนมากจึงเกิดการวิจัยขึ้นมา

การวิจัยระยะที่ผ่านมาระยะแรกเป็นการหาข้อมูลจากหมู่บ้านใกล้เคียง โดยอาศัยทีมวิจัยชุมชนเข้าไปสำรวจข้อมูลจากผู้เฒ่าจากผู้แก่จากหมู่บ้านต่างๆ โดยทีมวิจัยหลักได้รวบรวมข้อมูลจากผู้ทำสำรวจโดยทางทีมวิจัยหลักสรุปเอาไว้แล้ว 2 ระยะ ยังเหลือระยะที่ 3 เมื่อช่วงเวทียี่สิบนี้แล้ว ทีมวิจัยหลักจะสรุปออกเป็นรูปเล่มเพื่อบันทึกข้อมูลทั้งหมดที่ได้หาข้อมูลทั้ง 3 ระยะเพื่อให้ลูกหลานได้อ่านประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านตลอดถึงประวัติหมอนไม้ไผ่และกบเดบือนาคดของลูกหลานยังไม่แน่ บางทีอาจจะไปเรียนหนังสือได้เรียนสิ่งใหม่ๆ อาจจะไม่ได้สัมผัสกับวิถีชีวิตของตัวเองสิ่งประเพณีวัฒนธรรมของตัวเอง จึงได้ทำวิจัยเรื่องหมอนและกบเพื่อเป็นการบันทึกเอาไว้ให้ลูกหลานได้เรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ในอดีตและในปัจจุบันได้เรียนรู้ประวัติของหมอนและกบความสัมพันธ์วิถีชีวิตหมอน – กบและชีวิตคนระยะหนึ่งที่อาศัยซึ่งกันและกัน

นายไกรศรี กล้าณรงค์ชัย ได้กล่าวว่าในอดีตชีวิตกบ (เดบือ) มีความสัมพันธ์กับคนมากเพราะคนในอดีตชุมชนบ้านยางล้านและชุมชนใกล้เคียงได้มาถือศาสนาพุทธ (ผีเรือน) ซึ่งสมัยอดีตคนมาบถือผีมาเป็นชีวิตจิตใจของคนโดยทีมของเราได้ถามผู้เฒ่าและผู้แก่และผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับโดยเฉพาะได้เล่าให้ฟังว่ากบ (เดบือ) เป็นผีน้ำผู้เฒ่าผู้แก่เล่าให้เราสังเกตได้เลยว่าที่ไหนมีกบที่นั่นจะต้องมีน้ำมีเหมืองและที่นั่นจะมีการเลี้ยงผีกนยะ เมื่อไปดูหมอนที่เชี่ยวชาญทางด้านทำนาคนที่ไม่สบายจะต้องเลี้ยงผีที่นั่น ในเอาเก่า 2 ตัวและเหล้า 1 ขวด ไปเลี้ยงทำให้คนที่ไม่สบายจะหายป่วย และทีมของเราได้หาข้อมูลพบว่าลัห้วยบางห้วยที่อยู่ชุดน้ำหลายๆ ห้วยหายไปหรือแห้งไป โดยถามผู้เฒ่าผู้แก่ได้เล่าให้ฟังว่าที่น้ำในลัห้วยหายไปเพราะกบหายไป แล้วที่กบหายไปเพราะคนเอาไปกินหมกก็เลยทำให้น้ำแห้งไป ที่จริงแล้วในหมู่บ้านของเราการดูแลรักษาป่าต้นน้ำรู้ดีกว่าดีขึ้นมาก แต่ในลัห้วยแห้งและน้อยลงไปมาก ผู้เฒ่าผู้แก่เล่าว่ากบน้อยลงสืบเนื่องมาจากคนปัจจุบันหากินแบบเสียหยา คือ คนสมัยก่อนไปหากินเฉพาะกลางวันจะเด็ดกบเฉพาะตัวเล็กๆ เท่านั้นตัวใหญ่ไม่สามารจับได้ ในเมื่อจับไม่ได้จะกลายเป็นพ่อพันธุ์แม่พันธุ์จึงทำให้กบอยู่ในลัห้วยตลอดน้ำก็มีตลอดมาถึงในปีปัจจุบันคนไปจับกินกบทั้งกลางวัน กลางคืน จึงทำให้กบน้อยลงไม่สามารกแพร่พันธุ์ออกไปได้ จึงทำให้ปัจจุบันมีกบน้อยลงน้ำก็น้อยลงน้ำในหนองคลองบึงหายไป

ทางทีมวิจัยหาข้อมูลเพื่อจะหาอย่างไรจะให้เป็นหมอนไม้ไผ่และกบเดบืออยู่คู่กับชุมชนอย่างยั่งยืนให้ลูกหลานได้เห็นได้กินในอนาคต จึงเกิดการวิจัยขึ้นมาเพื่อให้ชุมชนได้เข้าถึงถึงผลประโยชน์ หมอนและกบบ้างเพื่อความอยู่รอดของชุมชนของเราในอนาคตต่อไป

ผลที่ได้รับ

1. เกิดผลการสรุปผลการดำเนินงานโครงการวิจัย ระยะ 3 เดือนที่ผ่านมา
2. เกิดบทเรียนการดำเนินงานที่ผ่านมาในการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

ปัญหา / อุปสรรค

1. การมาร่วมกิจกรรมไม่ตามเป้าหมายกำหนดไว้เพราะเป็นฤดูฝนจึงทำให้การจัดต่อประสานงานกับหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้องยากและลำบาก

2. การเดินทางสัญจรไม่สะดวกหน่วยงานหรือหมู่บ้านใกล้เคียงลำบาก ฝนตกทำให้ถนนขุด

แนวทางการแก้ไข

เปลี่ยนแปลงกิจกรรมบางอย่างและทำกิจกรรมในวันพระและจัดกิจกรรมตอนกลางคืน เอาชุมชนบ้านแม่ยาวเข้ามาแทน

งบประมาณ

1. ค่าอาหารผู้เข้าร่วมกิจกรรม 21 คน ๆ ละ 40 บาท
2. ค่าเดินทางหมู่บ้านใกล้เคียง 5 หมู่บ้าน ๆ ละ 100 บาท

เป็นเงิน 1,340 บาท

กิจกรรมที่ 3.23 การติดตามผลการทดลองอย่างต่อเนื่องจากระยะที่ 2 ในการศึกษาสภาพ หนองน้ำที่ได้รับการฟื้นฟูและปริมาณของกบและบ่อทดลองเลี้ยงกบ

วัตถุประสงค์

เก็บรายละเอียดจากผลการทดลอง เพื่อรวบรวมข้อมูลให้สมบูรณ์เตรียมนำเสนอและลงมติเผยแพร่

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. ติดตามการเปลี่ยนแปลงของบ่อทดลองและกบทุกวัน 30 ของแต่ละเดือน
2. จัดบันทึกการเปลี่ยนแปลงของบ่อและกบ(วัดระดับน้ำและจำนวนกบเพิ่ม-ลด) และส่งรายงานลายมือชื่อสุดท้าย

เป้าหมาย

- บ่อทดลองในปี 2 บ่อ
- บ่อทดลองเลี้ยงในหมู่บ้าน 1 บ่อ

สถานที่ทำกิจกรรม

- บ่อที่ 1 อยู่บ้านยางสีน
- บ่อที่ 2 อยู่ระหว่างถนนสายยางสีนล่าง – แม่กองอน
- บ่อที่ 3 อยู่บริเวณบ้านนายชูเมาะ(ยางสีนบน)

วัน เดือน ปี

ทุกวัน 30 ของเดือน ตั้งแต่เดือนเมษายน – กันยายน 2546 รายงานวันที่ 3 กันยายน 2546

ผลลัพธ์วิจัยได้รับ

ได้รับข้อมูลเพิ่มเติมจากการติดตามทุกเดือน

เนื้อหากิจกรรม

ทีมวิจัยได้ติดตามผลการทดลองตลอด 6 เดือน ตั้งแต่เดือนเมษายน – กันยายน ดังนี้

บ่อที่ 1 ตั้งแต่วันที่ 30 เมษายน จนถึงวันที่ 30 มิถุนายน 2546 บ่อแห่งนี้ขุดและกบหายไ้หมดพอมาถึงเดือนกรกฎาคมถึงเดือนกันยายนมีน้ำเต็มบ่อแต่กบไม่มีเพราะน้ำที่อยู่ในบ่อไม่ใช่น้ำที่ซึมออกมาเองตามธรรมชาติ เป็นน้ำที่ไหลมาจากในป่า จึงทำให้สภาพน้ำในบ่อสกปรกมีกลิ่นเหม็นหึ่งติดกับใบไม้และกิ่งไม้ต่างๆ ที่อยู่ในบ่อสิ่งเหล่านี้ลักษณะคล้ายๆ กับขี้วัวขี้ตดซึ่งหม่อมกลิ่นจืดคังไม่ออกง่ายๆ นั้นแหละทำให้กบอยู่ในบ่อไม่ได้ ทั้งสภาพแวดล้อมความเหมาะสมที่สุด เมื่อเทียบกับบ่ออื่น ๆ

บ่อที่ 2 ติดตามพร้อมกบบ่อที่ 1 ตลอดผลการติดตามปริมาณน้ำเท่าเดิมหรือเพิ่มขึ้นบ้าง กบมีปริมาณเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ลักษณะน้ำใสสะอาดและใบไม้ทุกใบจะจมอยู่ในบ่อทุกใบข้างๆ บ่อมีกบอยู่หลายอู่มากกระทั่งตอนกลางวันก็ยังเห็นตัวกบอยู่

บ่อที่ 3 บ่อทดลองเลี้ยงในหมู่บ้าน ตามที่ทีมงานได้ติดตามมาตั้งแต่เดือนเมษายน – กันยายน 2546 ได้ผลเป็นที่น่าพอใจกบก็เจริญเติบโตขึ้นมาเป็นลำดับ ตัวกบวัดจากวันปล่อยมีตัวเล็กที่สุดวัดจากความกว้างของหลังกบมีตั้งแต่ครึ่งเซนติเมตรปลายมาได้แปดเดือนเศษ ณ บัจุบันนี้วัดได้จากตัวเล็กที่สุด 3.2 เซนติเมตร ตัวใหญ่สุดหรือตัวเต็มวัยจะใหญ่ประมาณ 4.5 – 5 เซนติเมตรแต่ไม่ได้วัดเพราะจับไม่ได้ เพราะกบชนิดนี้เมื่อโตเต็มวันจะฉลาดมากเมื่อเห็นแสงไฟจะกระโดดลงน้ำทันทีและตามทีทีมวิจัยได้ติดตามมาได้เห็นกบวางไข่เป็นกระจุกๆทุกเดือน เดือนละ 1-3 กอ แต่ไม่ค่อยได้ผลเพราะส่วนใหญ่ออกบ่อจะวางไข่ตามริมบ่อที่มีแสงแดดจ้าพอโดนแสงแดดไข่ก็จะเสียทันที คือไม่ออกมาเป็นลูกอีกนั่นเอง ทางทีมงานและนายชูเมาะเจ้าของบ่อก็หาวิธีแก้ไขไปเรื่อยๆ จนกระทั่งในบัจุบันนี้ได้เจอกับนกเล็ก ๆ ใหญ่ ประมาณครึ่งเซนติเมตรมาแล้ว 3-5 ตัว พยายามจับแก้ไขคือจับได้ในบริเวณที่มีกบวางไข่ตลอดแต่ไม่ได้อผล ปกปิดด้วยก้อนหินไม่ให้กบไข่ตรงนั้นอีก

กบบ่อทดลองบ่อจำนวน 34 ตัวในบัจุบันหายไปประมาณสิบกว่าตัวเพราะการล้อมตาข่ายไม่ถี่พอ นายชูเมาะเห็นแมวเข้าไปอยู่ในตาข่ายหลายครั้งและเห็นกบออกนอกตาข่ายหลายตัว บางตัวหายไปแล้วแต่บางตัวยังไม่น่าตาย ก็ปล่อยลงในบ่ออีก นายชูเมาะบอกว่ากบอาจจะออกนอกตาข่ายมากกว่าที่ตนได้เห็นแน่

บทสรุป

การสร้างบ่อกบที่ภูมิวิธีชุมชนตงนี้ ตรงกลางบ่อให้ลึกประมาณ 25-35 เซนติเมตร ความกว้างตามใจชอบ และบ่อต้องอยู่ใต้ร่มไม้เสมอ ไม่มีแสงแดดส่องเข้าบ่อมีหญ้าให้ความชุ่มชื้นแก่บ่อและการล้อมรอบบ่อด้วยตาข่ายควรให้ตาข่ายเยี่ยงเป้ข้างในเล็กน้อย ประมาณ 95-100 องศา และไม้หลักที่ปักเพื่อยึดตาข่ายให้ปักนอกตาข่ายเสมอทางทิศให้นำตาข่ายหรือวัสดุอื่น ๆ ก็ให้นำมาปักขอบตาข่ายด้านบนที่ล้อมรอบบ่อเพื่อให้กบออกนอกตาข่ายได้ และจะป้องกันศัตรูอื่นได้ด้วยวัสดุที่ปักขอบตาข่ายกว้างอย่างน้อย 30 เซนติเมตร แต่ถ้าจะปิดได้ทั้งหมดก็ยิ่งดีจะได้ป้องกันศัตรูได้ทั้งหมด

ผลที่ได้รับ

เกิดความสำเร็จของข้อมูลที่อยู่ระหว่างการเก็บรายละเอียดจากผลการทดลองในระยะที่ 2

ปัญหาและอุปสรรค

1. กบไข่ไม่ได้อผล

2. กบออกนอกตาข่าย
3. เจอกบไม่ครบ กบน้อยลง
4. บ่อที่ 1 ไม่มีกบ น้ำเปลี่ยนสีมีกลิ่นเหม็น

แนวทางแก้ไข

1. ปกติจุดที่กบวางไข่ไม่ได้ผล
2. ถอนหญ้าริมตาข่าย
3. หมั่นสอดส่องดูแลในตอนค่ำ
4. ทิ้งบ่อไปเลยเปลี่ยนสถานที่

กิจกรรมที่ 3.24 การติดตามผลการเพาะเลี้ยงหนอนไหม

วัตถุประสงค์

1. ติดตามรายละเอียดผลการทดลองเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล
2. เพื่อเตรียมรองรับเผยแพร่ข้อมูลผลการทดลองสู่สาธารณะต่อไป

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. ทีมวิจัยหลักติดตามผลการเพาะเลี้ยงเป็นระยะๆ
2. จัดบันทึกการเปลี่ยนแปลงและผลการทดลอง
3. เขียนรายงานสรุปผลการทดลอง

เป้าหมาย

ทีมวิจัยหลัก 5 คน

อุปกรณ์ในการเพาะเลี้ยง

1. มีด
2. ตะกร้าครอบ
3. จอบ/เสียม
4. ตาข่ายไนล่อน
5. เชือกฟาง
6. ดักไม้ที่หนอนเข้าตามต้องการ

สถานที่ดำเนินการ

บริเวณบ้านทีมวิจัยหลัก หมู่ที่ 8 บ้านแม่ยางล้าน ต.ท่าผา อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่

วันเดือนปี

เริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2545 ถึง เดือนกรกฎาคม 2546

ผู้เข้าร่วม

ทีมวิจัยหลัก 5 คน ประกอบด้วย

1. นายทองคำ โพแก้ว
2. นายพิพัฒน์ ธารวิทยุ

3. นายปกรณ์ ก้าวเจริญชัย
4. นายอุทิศ ชนะวรรณชน
5. นายเสาร์ ธนวิทยา

วิธีการเพาะเลี้ยง

1. ตัดเอาไม้ที่ไม่มีหนอนเข้ายาว 4 ปล้องให้สูงจากระดับ 2 ปล้อง เหนือรูเจาะเข้า 1 ปล้อง
2. นำไม้ที่ไม่มีหนอนเข้ามาขุดหลุมลึก 5 นิ้ว ให้ตั้งฉากกับพื้นดินหรือจะแขวนกับต้นไม้ก็ได้
3. เอาตะกร้าที่สานไว้มาครอบครอบรอบไม้ไม้
4. เอาตาข่ายไนล่อนมาหุ้มตะกร้าครอบรอบรอบไม้ไม้
5. เชือกฟางมัดปากตาข่ายกระบอกไว้เพื่อไม่ให้มีเชื้อหนอนบินออกข้างนอก

ผลการเพาะเลี้ยงหนอนไม้ไม้

หนอนไม้ที่ไม่มีเพาะเลี้ยงได้และเพาะเลี้ยงง่ายเพียงแค่นี้ตัดเอาไม้ที่ไม่มีหนอนเข้ามา 4 – 5 ปล้องและเหนือรู
 เข้า 1 – 2 ปล้องจากนั้นนำไม้ที่ไม่มีปากไว้ให้พร้อมบริเวณบ้านแล้วสวดภาวนาครอบรอบไม้ให้สูงเหนือหนอนจากนั้นเอา
 ตาข่ายไนล่อนมาหุ้มแล้วเอาเชือกฟางมัดไว้เพื่อไม่ให้มีเชื้อหนอนบินออกและไม่ให้ศัตรูหนอนเข้าทำลายหนอน
 ได้ ส่วนการเปลี่ยนแปลงวงจรชีวิตของหนอนไม้ไม้ไม้เปลี่ยนแปลงไปตามธรรมชาติในสวนไม้ไม้ไม้เชื้อหนอนจะออกจากไม้
 ไม้ในต้นจนกลางคืนแข็งแรงทุกตัวพร้อมผสมพันธุ์และวางไข่ ลักษณะของไม้ไม้ไม้มีลักษณะกลมเหลี่ยมสีน้ำตาลแก่

ปัญหา / อุปสรรค

เนื่องจากเป็นการเพาะเลี้ยงที่ต้องใช้ระยะเวลาเวลานานมากจึงทำให้ปลวกและมอดเข้ากินไม้ไม้ไม้เพราะไม้ไม้
 แห้งมาก ๆ

แนวทางการแก้ไข

ให้แขวนไม้ไม้ไม้ไว้บนทรายและห่อหุ้มด้วยตาข่าย

สิ่งที่ทีมงานเรียนรู้

การเพาะเลี้ยงหนอนไม้ไม้ไม้ไว้บนดินและไม้ไม้ไม้ห่อหุ้ม ไม้ไม้ไม้เป็นสาเหตุให้ปลวกและมอดเข้ากินไม้ไม้ไม้
 ศัตรูของหนอนไม้ไม้ไม้จึงเข้าทำลายหนอนไม้ไม้ไม้จนไม้ไม้ไม้การเพาะเลี้ยงหนอนไม้ไม้ไม้ไว้บนกระถางห่อหุ้มไว้บนกองทรายแล้ว
 ให้ห่อหุ้มด้วยตาข่ายไนล่อนอย่างดีเพื่อป้องกันปลวก มอดเข้ากินไม้ไม้ไม้ และเป็นการป้องกันศัตรูอีกด้วย

กิจกรรมที่ 3.25 เจริญเติบโตทางการจัดการทรัพยากรธรรมชาติร่วมกันแบบยั่งยืน **วัตถุประสงค์**

1. เพื่อเพิ่มความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้าน
2. เพื่อแลกเปลี่ยนแนวความคิดด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติระหว่างคณะกรรมการหมู่บ้าน หมู่บ้านใกล้เคียงและเจ้าหน้าที่ภาครัฐและเอกชน
3. เพื่อค้นหาแนวทางการจัดการทรัพยากรธรรมชาติร่วมกันระหว่างชุมชน, ชุมชนใกล้เคียงและเจ้าหน้าที่ภาครัฐและเอกชน

ขั้นตอนการดำเนินงานก่อนเกิดเวที

จุดเริ่มแรก มีสถานการณ์เกิดขึ้นหลายอย่าง เช่น การบุกรุกทำลายป่า, การที่เจ้าหน้าที่บ้านเมืองเข้มงวด กวดขันพิธีการบางอย่างที่เกี่ยวข้องกับราษฎรและวิถีชีวิตของภาคเกษตรอาศาศาสนา ทอดตะกรงการทอดตะกรงไม่ค่อยทำหน้าที่เท่าที่ควรและกระบวนการแบบเดิมไม่ค่อยสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน สิ่งต่างๆ ที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น จึงส่งผลทำให้เกิดการระดมความคิดเห็นกันถึง 3 ครั้ง ได้แก่

ประชุมครั้งที่ 1 ประกอบด้วยทีมวิจัย 5 คน ได้แก่ ยี่งอและผู้อาวุโสในหมู่บ้านพูดถึงกรอบการปกครองของหมู่บ้าน เพื่อนำไปสู่ความสามัคคี การดูแลรักษาจัดการทุกอย่างในหมู่บ้านไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรประเภทต่างๆ ให้เกิดความยั่งยืนแก่ชุมชนสืบไป โดยมีการเสนอให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการที่มีหน้าที่กำกับดูแล โดยเฉพาะ

ประชุมครั้งที่ 2 เป็นการประชุมเพื่อคัดเลือกคณะกรรมการเพราะที่ผ่านมาคณะกรรมการที่ถูกคัดเลือกจากผู้หมู่บ้านไม่มีการกำหนดวาระที่จะอยู่ในตำแหน่ง คณะกรรมการเขาจะออกกฎระเบียบต่างๆ ของหมู่บ้าน ซึ่งคณะกรรมการชุดนี้อยู่ในตำแหน่ง 10 กว่าปี แล้วกฎระเบียบต่าง ๆ ก็เข้มงวดมาก 10 กว่าปี จึงไม่ค่อยสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน

ฉะนั้นทางทีมวิจัยได้เสนอเข้าในประชุมเพื่อคัดเลือกคณะกรรมการใหม่ โดยเสนอให้มีคณะกรรมการ 2 ชุดใหญ่ ได้แก่

ชุดที่ 1 คือ คณะกรรมการกลางของหมู่บ้านมีหน้าที่ควบคุมดูแลกลไกของหมู่บ้านในทุกๆ ด้าน เช่น ด้านการปกครองสวัสดิการชุมชนกองต่างๆ ของชุมชน สาธารณภัยต่าง ๆ ฯลฯ

ชุดที่ 2 คือ คณะกรรมการที่ดูแลทรัพยากรธรรมชาติ ดิน น้ำ ป่า โดยตรงคณะกรรมการชุดนี้แบ่งออกเป็น 3 ฝ่าย คือ ฝ่ายปศุสัตว์, ฝ่ายพืชไร่ และพื้นที่ทำกิน มีหน้าที่ดูแลทรัพยากร ดิน น้ำ ป่า สัตว์ป่า สมุนไพร และที่ทำการเกษตรของคนในชุมชน ฯลฯ

หลักการคัดเลือก

- ชุมชนจะเป็นผู้เสนอชื่อประธานคณะกรรมการ 1 คน โดยคัดเลือกจากผู้ที่มีชื่อเสียง มีวิสัยทัศน์ จากนั้นประธานคณะกรรมการจะเป็นผู้คัดเลือกประธาน, เลขาฯ และคณะกรรมการร่วมฝ่าย จำนวน 7 หรือ 9 คน ตามความเหมาะสม

- คณะกรรมการของหมู่บ้านแม่ยางส้มปัจจุบันจะมี 2 ชุดใหญ่ คือ คณะกรรมการกลางของหมู่บ้าน แม่ยางส้ม 7 ชุดๆ ละ 7 คน

- คณะกรรมการดูแลทรัพยากรธรรมชาติแม่ยางส้ม 3 ชุด ๆ ละ 9 คน คณะกรรมการทั้ง 2 ชุดใหญ่จะอยู่ในวาระ 2 ปี ซึ่งคณะกรรมการประกอบด้วย พ่อบ้าน, แม่บ้าน, เยาวชน ส่วนผู้สูงอายุเป็นที่ปรึกษา

ด้วยคณะกรรมการที่ประธานกรรมการของอำเภอและแต่ละฝ่ายคัดเลือกมานั้นจะต้องมาขอความเห็นชอบจากที่ประชุมใหญ่แล้วคณะกรรมการของแต่ละฝ่ายจะต้องขออนุญาตของหมู่บ้านจึงนำร่างระเบียบเข้าที่ประชุมใหญ่ เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ ถ้าที่ประชุมใหญ่ให้ความเห็นชอบแล้วทางคณะกรรมการจะได้บังคับใช้ในชุมชนต่อไป

ประชุมครั้งที่ 3 เป็นการประชุมขึ้นเตรียมการจัดเวทีการประชุมครั้งที่ 3 นี้จะประกอบด้วยคณะกรรมการซึ่งมาจากพ่อบ้านแม่บ้านเยาวชนจำนวน 20 คน ที่ปรึกษาเป็นผู้อาวุโส 4 คน และพระสงฆ์ 1 รูป การประชุมครั้งนี้จะเน้นเรื่องการวางแนวทางในการทำงานในหมู่บ้าน เช่น เรื่องการจัดการปาฐา, น้ำ, นมอเนกบา การจัดระเบียบหมู่บ้านและพิธีกรรมต่างๆ ก่อนที่คณะกรรมการจะออกกฎระเบียบหรือข้อบังคับของหมู่บ้านที่ประชุมมีความเห็นร่วมกันว่าควรจะต้องเชิญหน่วยงานและแกนนำหมู่บ้านใกล้เคียงมาให้ข้อคิดร่วมกัน เพื่อความศรัทธาและเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายที่ประชุมจึงได้มีการกำหนดกรอบการจัดเวทีและกำหนดให้ทีมวิจัยดำเนินการเพื่อให้เกิด “เวทีเสวนาร่วมระหว่างชุมชน, ชุมชนใกล้เคียง และหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน”

ประชุมเพื่อวางแผนการจัดเวทีของทีมวิจัย 5 คน

1. แบ่งบทบาทหน้าที่ของทีมวิจัย
2. ทำหนังสือเชิญหน่วยงานและหมู่บ้านใกล้เคียง
3. ประสานงานกับหน่วยงานในส่วนต่าง ๆ
4. จัดกระบวนการในการดำเนินงาน
5. กำหนดวันเวลาและสถานที่

● การเตรียมงานก่อนมีเวที

บทบาทหน้าที่ของทีมวิจัยทั้ง 5 คน ในเวทีเสวนา

1. นายพิพัฒน์ ธารวิทยา → กล่าวต้อนรับ → เล่าถึงสถานการณ์ในอดีตของหมู่บ้านแม่ยางล้าน
2. นายเกรียง กัลณรังษิ์วุฒ → เล่าสถานการณ์ในปัจจุบัน
3. นายทองคำ ไพแก้ว → ทำหน้าที่พิธีกร
4. นายเสาร์ ธารวิทยา → ดูแลงานลงทะเบียนของผู้เข้าร่วมเวทีและบันทึกภาพ
5. นายอุทิศ ชนวรรณชน → บรรยายโครงการวิจัยที่ทำไปได้ 2 ระยะ

ขั้นตอนการจัดเวทีเสวนา

1. ประชุมทีมวิจัยหลัก 5 คน
2. วางแผน แบ่งบทบาทหน้าที่
3. กำหนดกลุ่มเป้าหมาย วัน เวลา และสถานที่
4. ดำเนินเวทีเสวนา
5. สรุปกิจกรรม
6. เขียนรายงาน

กลุ่มเป้าหมาย

1. ชาวบ้านแม่ยางล้าน 70 คน
2. แกนนำหมู่บ้านใกล้เคียง 5 คน
3. หน่วยงานภาครัฐ เอกชน 5 คน

สถานที่จัดเวทีเสวนา

วัดเม่งยวงล่าง หมู่ที่ 8 ต.ท่าผา อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่

วันเวลาในการจัดเวทีเสวนา

วันที่ 21 มิถุนายน 2546 เวลา 08.30 – 17.00 น.

กำหนดการ

เวลา 8.30 – 9.30 น.	ลงทะเบียน
เวลา 9.30 – 9.50 น.	เปิดพิธีโดยท่านนายอำเภอแม่แจ่มกล่าวต้อนรับชี้แจงวัตถุประสงค์ การจัดเวที โดยนายพัฒน์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 8
เวลา 9.50 – 12.30 น.	หน่วยงานต่างๆ แนะนำตัวพร้อมทั้งบทบาทหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน โดย นายพัฒน์ แนะนำผลการดำเนินงานของหมู่บ้านในปัจจุบัน
เวลา 12.30 – 13.30 น.	พักรับประทานอาหาร
เวลา 13.30 – 14.00 น.	ชี้แจงการทำงานและสถานการณ์ปัจจุบัน
เวลา 14.00 – 16.00 น.	แบ่งกลุ่มอภิปราย
เวลา 16.00 – 16.30 น.	แต่ละกลุ่มนำเสนอ
เวลา 12.30 – 13.30 น.	สรุปกิจกรรม / ปิดเวที

วิธีการติดต่อประสานงาน

วิธีติดต่อประสานงานใช้รูปแบบวิธีทำหนังสือเชิญ แล้วทีมงานวิจัยของเราไปส่งตามหน่วยงานทุกหน่วยงาน

ทุกหมู่บ้าน

ผลการติดต่อประสานงาน

ได้รับความอนุเคราะห์จากหน่วยงานและหมู่บ้านใกล้เคียงเป็นอย่างดี

ผู้เข้าร่วมเวทีเสวนา

- ปลัดอำเภอแม่แจ่ม	1 คน
- เจ้าหน้าที่องค์การแอ็คส์	3 คน
- เจ้าหน้าที่อุทยานดอยอินทนนท์	3 คน
- เจ้าหน้าที่หน่วยรักษาป่าเชียงใหม่ (18 นวส)	2 คน
- เจ้าหน้าที่ป่าไม้สวนป่าสิริกิติ์	3 คน
- เจ้าหน้าที่โครงการพัฒนาชุมชนแม่แจ่ม (กองทัพนาค 3)	1 คน
- เจ้าหน้าที่ สกว.	2 คน
- นายก อบต. ท่าผา	1 คน
- ชาวบ้านแม่ยางล่าง	58 คน
- แกนนำหมู่บ้านสามสบ	2 คน
- แกนนำหมู่บ้านปากกล้วย	1 คน
- แกนนำหมู่บ้านผานัง	2 คน

- แกนนำหมู่บ้านปายเย๊ะ

1 คน

เนื้อหากิจกรรม

(ช่วงเช้า)

คุณพิธีศักดิ์ ธิริปติ ปลัดอำเภอแม่แจ่ม ประธานเปิดเวทีเสวนากล่าวว่าปัจจุบันสถานการณ์ของประเทศเปลี่ยนแปลงทุกอย่างและเปลี่ยนแปลงเร็วมาก ฉะนั้นทั้งชุมชนภาครัฐเอกชนจึงจำเป็นต้องหันมาร่วมมือกันในวันนี้ผู้สืบทอดใจที่เห็นความตั้งใจจริงของชุมชนบ้านแม่ยางส่วนที่ให้ความสำคัญในการจัดการธรรมชาติ และไม่ได้ยุ่งแต่พยายามหาแนวทางมาจัดการทุกวิถีทางขอให้ดำเนินเวทีเสวนาด้วยความราบรื่นเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์สูงสุด

คุณพิพัฒน์ ธนุวิทยา ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 8 ต.ท่าผา อ.แม่แจ่ม ได้กล่าวต้อนรับหัวหน้าส่วนราชการ ชุมชน และชุมชนใกล้เคียงพร้อมทั้งแจ้งวัตถุประสงค์ของเวทีเสวนาครั้งนี้

จุดเริ่มต้นเนื่องมาจากวันที่ 10 มิถุนายน 2546 ที่มจริยชนอนภาจุดร่วมกับคณะกรรมการหมู่บ้านมาพบทบทวนระเบียบของหมู่บ้านที่ยังใช้อยู่ในปัจจุบันแล้วเห็นร่วมกันว่าระเบียบไม่ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบันจึงเห็นควรที่จะต้องมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน และควรเชิญหน่วยงานและหมู่บ้านใกล้เคียง เพื่อขอคำแนะนำจากท่านเหล่านั้นและให้กระบวนการจัดการของชุมชนให้เกิดความยั่งยืนเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเพิ่มความรู้ความเข้าใจของคณะกรรมการ, ชาวบ้านในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจากหน่วยงานต่างๆ
2. แลกเปลี่ยนแนวทางการ ระเบียบร่วมกันระหว่างคณะกรรมการหมู่บ้านแม่ยางส่วน, หมู่บ้านใกล้เคียงและเจ้าหน้าทีจากหน่วยงานต่างๆ
3. หาแนวทางทางจิตพิสัยกิจกรรมชีวิตร่วมกันอย่างยั่งยืนร่วมกับคณะกรรมการหมู่บ้านมากขึ้น
4. เพื่อให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเข้าใจกระบวนการจัดการของคณะกรรมการหมู่บ้านมากขึ้น
5. แนวทางและกฎระเบียบในการจัดการหนองนาในอนาคต

❖การแนะนำบทบาทหน้าที่ ที่เกี่ยวข้องกับชุมชนของหน่วยงานแต่ละหน่วยงาน❖

1. องค์การแม่แจ่ม โดยคุณวิลาพร ศาตออย เจ้าหน้าที่นิเทศน์นามแคว

มีเจ้าหน้าที่สนามประจำตำบลคือ คุณปรีชา เปรมเจริญจิต และ คุณเกษม อูระวอ

นโยบาย : ทำอย่างไรที่จะให้หมู่บ้านและเครือข่ายมีความสามารถในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ระบบและเกิดประโยชน์แก่ชุมชนสูงสุด ในชุมชนจะเน้นกลุ่มลำดับที่ผู้ดูแลในส่วนร่วมของชายและหญิง

บทเรียนการทำงาน : กฎหมายไม่สอดคล้องกับการจัดการป่าของชุมชน

จุดเด่นของเครือข่ายลุ่มน้ำแม่แจ่ม : การทำงานเป็นระบบเป็นคณะและรวมตัวกันได้โดยมีเป้าหมายพื้นฐานของชุมชนเอง

บทบาทของเครือข่าย : แก้ไขความขัดแย้งระหว่างชุมชนกับชุมชนและชุมชนกับหน่วยงานของรัฐ

การทำงานขององค์กรแม่ : ทำงานร่วมกับชุมชน .อบต. , หน่วยงานและเครือข่าย และสนับสนุนงบประมาณแก่ชุมชนด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและอบต. ปีละ 1 แสน 5 หมื่นบาทโดยที่ชุมชนต้องเขียนโครงการเสนอผ่าน อบต.

การจัดกิจกรรมชุมชนในภาวนอนุรักษ์ป่า : การทำหลักเขตของหมู่บ้านให้ชัดเจนเพื่อป้องกัน การบุกรุกป่าของหมู่บ้านและหมู่บ้านใกล้เคียงและจัดเวทีชาวบ้านมาแลกเปลี่ยนในระดับอำเภอพื้นที่ทำงานร่วมกับชุมชนในเขตอำเภอแม่แจ่ม

- ตำบลแม่ศึก.ตำบลแม่มาจร.ตำบลท่าผา,ตำบลปางหินฝน,ตำบลบ้านทับ

2. อุทยานดอยอินทนนท์ : โดยคุณสุรชัย ท่วมสมบูรณ์ หัวหน้าอุทยานดอยอินทนนท์ ได้กล่าวว่าพื้นที่อุทยาน เป็นแหล่งเก็บรวบรวมพืชสัตว์และอื่นๆ อีกมากมาย ทั้งนี้พืชและสัตว์ที่อยู่ในเขตอุทยานห้ามเข้าไปรบกวนหรือทำลายหรือเอามาใช้ประโยชน์ใดๆ ไม่ว่าในกรณีใดๆ ทั้งสิ้น นอกจากที่ออกมานอกเขตอุทยานใช้ประโยชน์ได้ สัตว์ป่าอนุรักษ์ ที่โดดเด่นของอุทยานดอยอินทนนท์คือการศึกษาศึกษา ซึ่งมีแม่ไก่แม่ในะเทศไทยได้แก่ กวางผากับเสียดผา

ผาตอกราวในภาวนอนุรักษ์ หากผู้ใดฝ่าฝืนเข้าไปหาประโยชน์หรือทำให้พื้นที่อุทยานเสียหายก็ต้องจับดำเนินคดี ส่วนที่เจ้าหน้าที่แม่เห็นหรือจับไม่ได้จะมีการตั้งรางวัลจับกับผู้แจ้งเบาะแสและนำไปสู่การจับกุมในที่สุดเป็นจำนวนเงินสูงถึง 10,000 บาท

ปัญหาภาวนอนุรักษ์

- การใช้ทรัพยากรธรรมชาติของมนุษย์ด้วยความโลภ
- การใช้สารเคมี คือ สารเคมีจะซึมลงดินมันจะฆ่าแมลงที่อยู่ในดินซึ่งมันทำหน้าที่ช่วยพรวนดิน ผลกระทบที่ตามมาคือเกษตรกรต้องใช้ปุ๋ยเพิ่มเพิ่มเรื่อยๆ และอาหารของกบ(เดะบือ)ก็ลดลง กบไม่มีอาหารก็ต้องตายหรือย้ายถิ่น

ภาวนสนับสนุนของอุทยาน โดยชุมชนดูแลทรัพยากรของตนเอง

1. สนับสนุนบุคลากรคอยให้ความรู้แก่ชุมชน
2. สนับสนุนเรื่องทุน
3. สนับสนุนด้านการจัดการและควบคุมผู้ฝ่าฝืน

หมู่บ้านแม่ยางล้าน อยู่นอกเขตอุทยานดอยอินทนนท์แต่เขตชายขอบติดกับอุทยานดอยอินทนนท์

3. โครงการพัฒนาลุ่มน้ำแม่แจ่มกองทัพนาค 3 โดย จสอ. สิทธิพร ยิ้มอ้า

เริ่มเข้ามาที่อำเภอแม่แจ่มปี 2542 ขึ้นสู่โครงการปี 2547 โดยหัวหน้าชุดโครงการพัฒนาลุ่มน้ำแม่แจ่มกองทัพนาค 3 โดยพูดถึงบ้านแม่ยางล้าน 4 ปีที่ผ่านมาแนวโน้มเป็นไปในทางลบ เนื่องด้วยเงื่อนไขทางเศรษฐกิจและการสูญเสียทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่เพราะในพื้นที่อำเภอแม่แจ่มมีการนำสารเคมี เช่นปุ๋ย ยา ในปิ่นหนึ่งๆ ไม่ต่ำกว่า 10 คันรถสิบล้อ

แนวทางการพัฒนา

1. ส่งเสริมอาชีพ เช่น ทอผ้า, ปอปลาเลี้ยงปลา, กบ, เกษตรปศุกรรมชาติ
2. การชลประทาน
3. หน่วยงานต้องคอยเป็นพี่เลี้ยง

แนวทางการคิดแก้ปัญหา

1. สร้างจิตสำนึก
2. ไม่บงกชพื้นที่เพิ่ม
3. ไม่ให้คนข้างนอกเช่าที่
4. สร้างกลุ่มคนทำงานที่เป็นคนรุ่นใหม่ของชุมชน บ้านของเรา เราต้องจัดการกันเองก่อนที่จะให้คนข้างนอกมาจัดการให้

4. สวนป่าสิทธิบัตร โดยคุณ อิศระ หัวหน้าสวนป่าสิทธิบัตร เริ่มเข้ามาทำงานที่ บ้านแม่ยางส้มในปี 2537

การสนับสนุนชุมชนของสวนป่า

1. การเกษตร : พันธุ์ข้าว, ไม้ผล, ปอเลียงปลา, พันธุ์ปลา
2. อาชีพแม่บ้าน : ทอผ้าส่งเสริมจิตรรดดา
3. การชลประทาน

สถานการณ์เกี่ยวกับป่าในปี 2546 เนื่องจาก รมต.สุวิทย์ คุณกิตติ ปันกัลจากกรมป่าไม้ตรวจดูป่าสงวนในปี 2546 เห็นป่ารอยต่ออำเภอแม่ลาน้อย, อำเภอแม่แจ่ม อำเภอฮอด และอำเภอแม่สะเรียงมีการบุกรุกป่าเป็นจำนวนมาก

แนวทางการบริหารงาน เจ้าหน้าที่ป่าไม้เกษตรและส่วนราชการต่างๆ

1. ทำงานด้านจิตวิทยา
2. ทำงานด้านการข่าว
3. สำรวจทางอากาศ
4. ทำภาพถ่ายทางอากาศ
5. ป้องกันและปราบปราม

แจ้งข่าวดี หมู่บ้านแม่ยางส้มและทุกหมู่บ้านในเครือข่ายกลุ่มแม่แรกไม่ได้มีชื่อหมู่บ้านที่วิกฤติของการทำลายป่า

คำแนะนำ ต่อเป็นชุมชนจะทำอย่างไรเกี่ยวกับป่า เช่น การสำรวจรังวัด, การทำหลักเขต ฯลฯ ควรต้องประสานงานกับเจ้าหน้าที่ด้านบริหารป่าไม้ที่ 16 เชียงใหม่

5. หน่วยป้องกันและรักษาป่าที่ 18 เชียงใหม่ (บ้านนาแล) โดยคุณ มนตรี พาชูม

หัวหน้าหน่วยป้องกันและรักษาป่าที่ 18 เชียงใหม่ (บ้านนาแล) ชี้แจงว่าพื้นที่รับผิดชอบคือ ตำบลช้างเคื่องและตำบลท่าผา

อันดับพื้นที่การปฏิบัติงาน ของชุดปราบปรามเพื่อป้องกันและยับยั้งการบุกรุกพื้นที่ป่าใหม่

- อันดับที่ 1 ที่ชุดปราบปรามต้องเข้าไปทำงานเร่งด่วน คือ พื้นที่ที่ตำบลปางหินฝนและตำบลบ้านทับ อำเภอแม่แจ่ม
- อันดับที่ 2 ที่ชุดปราบปรามจะเข้าไป คือ พื้นที่ตำบลกองแขกและตำบลท่าผา

การให้การสนับสนุน

เมื่อเดือนพฤษภาคม 2546 ได้ رصدเขตพื้นที่ทำกินและเขตป่าเพื่อป้องกันการบุกรุกป่ากับบ้านแม่ยางส้ม โดยให้เจ้าของที่ยึดเข้ามากในพื้นที่ของตนเองห่างจากแนวป่า 3 เมตร

การพิสูจน์

ให้เป็นที่ยอมรับทั่วไปจะต้องทำโดยสำนักบริหารที่ 16 เชียงใหม่ กฎระเบียบของชุมชนที่ตั้งไว้จะต้องเคารพและปฏิบัติตามหากฝ่าฝืนคณะกรรมการจะต้องลงโทษหรือปรับหรือจับหากเกินกว่าความสามารถของชุมชนให้ส่งมาที่หน่วยป้องกันและรักษา เรายินดีให้ความร่วมมือกับชุมชนเต็มที่

6. นายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่าผา โดยคุณวิเชียร ธนะขว้าง กล่าวว่

องค์การบริหารส่วนตำบลท่าผารับผิดชอบ 10 หมู่บ้าน ในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่แรก ถ้าจะว่าไปแล้วเราก็เป็นเจ้าพนักงานป่าไม้โดยตำแหน่ง ที่จะต้องดูแลทรัพยากรธรรมชาติและวิถีชีวิตภูมิประเทศทำผิดหากการกระทำผิดนั้นกระทำซึ่งหน้า และประสานขอความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นๆ การเปลี่ยนแปลงในระยะเวลา 20 ปีที่ผ่านมาการเปลี่ยนแปลงด้านทรัพยากรธรรมชาตินั้นเกิดขึ้นเร็วมาก และรู้สึกดีใจมากที่หมู่บ้านยางส้านแก้ปัญหาของหมู่บ้านอย่างมีระบบดีพอสมควร

ข้อแนะนำ หมู่บ้านแม่ยางส้านนั้นด้านการจัดการทรัพยากรต่างๆ นั้นได้รับการยอมรับโดยทั่วไปในระดับหนึ่งต่อไปกลุ่มต้องทำให้จริงจัง ยกตัวอย่างเช่น การบังคับใช้กฎระเบียบหรือการปฏิบัติตามจริงในกฎระเบียบของหมู่บ้าน เพื่อรักษาความดีเป็นที่ยอมรับมากขึ้นและเป็นแบบอย่างแก่หมู่บ้านต่อไป

การให้กำรสนับสนุนขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าผา

1. การสร้างถนน ซ่อม, ดูแลหรือสาธารณูปโภคต่างๆ
2. บั๊องกันการพังทลายของหน้าดิน ผลกระทบเนื่องจากการทำงานไร่
3. กันแนวเขตป่าในพื้นที่หลายๆ หมู่บ้านมีบ้านแม่ยางส้านที่ถูกต้อง
4. การให้ความช่วยเหลือ ประสานงาน ส่งต่องานหรือรับงานของหมู่บ้าน ที่ทำเอาได้และเห็นว่าดี เพื่อการยกระดับสู่ตำบลหรืออำเภอต่อไป อย่างเช่น งานวิจัยของบ้านแม่ยางส้าน
5. การขอความช่วยเหลือขอความร่วมมือจากเจ้าของไร่ ให้กันแนวตะเียบถนนออกไป 1.5 เมตร เพื่อป้องกันถนนเสียหาย

7. ศก. โดย คุณพรทวิ ยอดมงคล เจ้าหน้าที่ติดตามโครงการศก.สำนักงานภาค กล่าวว่

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยเป็นหน่วยงานของรัฐที่ให้การสนับสนุนทุนการวิจัยแก่ชุมชนทั่วประเทศ ส่วน ศก.สำนักงานภาค สำนักงานตั้งอยู่ที่คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สาขาอยู่อยู่ที่อำเภอแม่แจ่ม ตรงข้ามโรงเรียนเมือดกวิทยามีสันที่สนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นให้ชาวบ้านทำโครงการวิจัยโดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ส่วนโครงการวิจัยในพื้นที่อำเภอแม่แจ่มมีหลายโครงการ ได้แก่

- โครงการวิจัยความฟุ้งฟายตามแหล่งชาติตอยอินทนนท์
- โครงการวิจัยการใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านในการจัดการหนองบที่บ้านแม่ยางส้าน
- โครงการฝายที่บ้านแม่แฮใต้ เป็นต้น

8. ชุมชนบ้านแม่ยางส้าน นำเสนอโดย นายพิพัฒน์ ธนุวิทยา

ประวัติหมู่บ้านยางส้าน

ปี 2500 – 2527 พื้นที่บ้านยางส้านมีการปลูกต้นโดยมากเป็นคนข้างนอกและมีการให้การสัมปทานป่า ต่อมาในปี 2530 รัฐบาลประกาศเลิกให้สัมปทานแล้วเสริมให้ราษฎรมาปลูกพืชเศรษฐกิจเชิงเดี่ยว ต่อมาในปี 2535 เกิด

วิกฤติในช่วงทางภาคใต้รัฐบาลประกาศปิดเส้นทางน่านน้ำ และนโยบายอพยพคนออกจากป่าปี 2536 ตั้งคณะกรรมการกำกับดูแลทรัพยากรโดยการแบ่งพื้นที่ของหมู่บ้านออกเป็น 3 โซน คือ

1. ป่าอนุรักษ์
2. ป่าใช้สอย
3. พื้นที่ทำกิน

ปี 2540 การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติได้ขยายเป็นเครือข่ายลุ่มน้ำแม่แวก โดยภาวสันติชนของสวนป่า

สิทธิดี และองค์การแคร์

การจัดกิจกรรมชุมชนในอดีต

ชาวปกาเกอญอด้านการจัดกิจกรรมดูแลป่านั้น เชื่อว่า ในป่ามีรักษาจริง การตัดต้นไม้ใหญ่นั้นเป็นการทำลายที่อยู่ของผีจึง ทำให้ผีลงโทษคนที่ทำลายที่อยู่ของมัน การสร้างบ้านจะไม่สร้างแบบถาวรหรือใหญ่เพราะถ้าผีลงโทษจะต้องรื้อบ้าน ตามความเชื่อของชาวปกาเกอญอ ถ้าผีลงโทษจะทำให้คนในบ้านไม่สบาย , เจ็บ, ป่วย จะต้องรื้อบ้านจึงจะหาย

ปัญหาของหมู่บ้านในปัจจุบัน

1. การเผาไร่ โดยไม่ทำแนวกันไฟ
2. ไฟป่า

สถานการณ์ปัจจุบัน โดยนายเกรตศรี กล้าณรงค์ชัย

การอนุรักษ์จัดการของชุมชน ในปัจจุบันจะเน้นเรื่องการจัดกิจกรรมระเบียบ, แนวกันไฟ, การประชาสัมพันธ์ให้หมู่บ้านเกิดเล็ยรับรู้ สิ่งที่ทำชาวบ้านสงสัยและค้นหาว่าต้นน้ำ(ป่าอนุรักษ์) ทั้งๆ ที่ป่าฟื้นคืนเต็มที่แล้ว แต่ปริมาณน้ำเท่าเดิม ป่าไม่มีความขึ้นแต่หนองน้ำไม่แห้งเลย

สาเหตุทั้ง 2 ประการ นี้ จึงเกิดการรวมตัวกันสนอโครงการวิจัย การใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านในการจัดการ

ป่าไม่ให้หม่นหมองและน้ำให้กิน(เดบอ)อย่างยั่งยืน เพื่อตอบสนองข้อสงสัยของชุมชน

ผลการศึกษา

1. ป่าต้นน้ำต้องปลูกป่าเสริม
2. จัดสร้างบ้านที่เหมาะสมให้กับ
3. จัดกบที่โตได้ขนาด
4. ไม่ทำลายป่าลูกออดหรือที่อยู่ของมัน
5. เก็บหม่อนให้ถูกวิธีถ้าไม่รู้วิธีเก็บควารปรึกษาผู้รู้
6. เก็บหม่อนในช่วงที่เหมาะสมเพื่อเป็นการอนุรักษ์ป่าไม้และหม่อนไม่ให้

(ช่วงบ่าย) มีการแบ่งกลุ่มเสวนา ออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มป่าอนุรักษ์ โดยมีเจ้าหน้าที่อุทยานเป็นพี่เลี้ยง
2. กลุ่มป่าใช้สอย โดยมีเจ้าหน้าที่สวนป่าสิทธิดีเป็นพี่เลี้ยง
3. กลุ่มพื้นที่ทำกิน โดยมีเจ้าหน้าที่องค์การแคร์เป็นพี่เลี้ยง

ในหัวข้อเรื่องวิถีทางการจัดการทรัพยากรร่วมกันอย่างยั่งยืน ทั้ง 3 กลุ่มจะต้องเลือกผู้ที่จะนำเสนอต่อเวทีใหญ่ในครั้งนี้ 1 – 2 คน

แนวทางในการอภิปรายแบ่งออกเป็น 4 หัวข้อ (ใช้เวลาอภิปราย 1 ชั่วโมง) ดังนี้

1. ปัญหา
2. สาเหตุของปัญหา
3. แนวทางแก้ไข
4. สิ่งทีกลุ่มเรียนรู้

กลุ่มที่ 1 ป่าใช้สอย

โดยนายทองคำ โพแก้ว ทีมวิจัยหลัก

นายชาญนภณ ศิวแทนเยาชวนฉบับทักและนำเสนอ

สรุปปัญหา

1. พื้นที่ป่าลดลง
2. พืช สัตว์และแมลง หายากขึ้น
3. การใช้ไม้ผิดขนาด ไม่ตรงตามความต้องการ

สาเหตุ

1. คนนอกเข้ามาบุกรุกพื้นที่
2. การขยายพื้นที่ทำกิน
3. การจับหรือเก็บไม้เถื่อน
4. เก็บหรือจับในฤดูวางไข่
5. รู้เท่าไม่ถึงการณ์
6. ไม่มีการประเมินความต้องการของตัวเอง

แนวทางแก้ไข

1. ชุมชนต้องเข้มแข็งและรวมตัวกันแก้ปัญหาเป็นขั้นตอน
2. คณะกรรมการต้องร่างกฎระเบียบให้ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน
3. เก็บหาในช่วงเวลาที่เหมาะสม
4. ถ่ายทอดภูมิปัญญาจากรุ่นสู่รุ่น
5. กันพื้นที่อนุรักษ์พันธุ์ แม่พันธุ์
6. ประชาสัมพันธ์ให้คนในหมู่บ้านและหมู่บ้านใกล้เคียงรู้จักกฎระเบียบของหมู่บ้าน
7. ประเมินความต้องการที่แท้จริงของตัวเอง
8. จะทำอะไรให้ปรึกษาชุมชนทุกครั้ง

สิ่งที่กลุ่มได้เรียนรู้

1. เจ้าหน้าที่ปล่อยให้ชุมชนอภิปรายกันเองและหาทางออกเอง
2. ชุมชนไม่มีประสบการณ์จัดบันทึกเหตุการณ์หรือสิ่งที่เกิดขึ้นต่าง ๆ
 - ชุมชนยังใหม่ต่อเวทีและกระบวนการแบ่งกลุ่มอภิปรายอย่างมาก่อน

ข้อสังเกต

1. กลุ่มนี้เจ้าหน้าที่เปิดโอกาสให้อภิปรายกันเอง จึงอภิปรายปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวาง
2. ต่อไปควรจะมีเวทีใหญ่และการแบ่งกลุ่มอภิปรายให้บ่อยขึ้น

กลุ่มที่ 2 ปาอนุรักษ์

โดยนายไกรศรี กล้าณรงค์วัฒน์ ทีมวิจัยหลัก

นายวัฒนา มูลทา ตัวแทนพ่อบ้านจวบจันทกและนำเสนอ

สรุปปัญหา

1. ไฟป่า
2. น้ำกิน, น้ำใช้ไม่ลดลง
3. สัตว์ป่าลดลง
4. เกิดการบุกรุกป่า
5. เกิดขยะ

สาเหตุ

1. กลั้แกต้งกัน
2. ขาดความรู้ในการอนุรักษ์ประกอบที่ทำให้เกิดน้ำ
3. คนข้างนอก(ต่างชุมชน) เข้าไปล่าสัตว์
4. การเข้าไปลักลอบเอาไม้มาใช้ประโยชน์ส่วนตัว
5. เกิดจากผู้คนที่เข้าป่า

แนวทางแก้ไข

1. ประชาสัมพันธ์ให้หมู่บ้านใกล้เคียงเห็นถึงโทษของไฟป่าและหันมาร่วมมือกันป้องกันไฟป่า
2. ฟื้นฟูสภาพป่าต้นน้ำ โดยการปลูกป่าทดแทน และการสร้างบ้านเพื่อเป็นแหล่งพอสัตว์ แม่น้ำให้กลับ
3. ตั้งกฎ ระเบียบ และบทลงโทษที่ทันต่อเหตุการณ์
4. แจ้งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง
5. ใช้วัสดุที่ย่อยสลายได้
6. สร้างจิตสำนึก

สิ่งที่กลุ่มได้เรียนรู้

1. ชาวบ้านไม่ค่อยร่วมมือปราชญ์เพราะกลัวเจ้าหน้าที่กลัวว่าจะอภิปรายไม่ถูก

ข้อสังเกต

กลุ่มนี้เจ้าหน้าที่ประจำประจำอยู่ตลอด และแสดงความคิดเห็นเป็นระยะๆ จึงไม่มีความเห็น
เท่าที่ควร

กลุ่มที่ 3 พื้นที่ทำกิน

โดยนายเสาร์ อนุรัthyยา ทีมวิจัยหลัก

นายรัฐพล กล้านรงค์ชัย ตัวแทนเยาวชนจุดบันทึกและนำเสนอ

สรุปปัญหา

1. หมู่บ้านใกล้เคียงขายพื้นที่ทำกินในเขตกินพื้นที่ทำกินของหมู่บ้าน
2. พื้นที่ทำกินของหมู่บ้านไม่พอเพียง
3. พื้นที่ทำกินเสื่อมโทรม
4. การใช้สารเคมี

สาเหตุ

1. ที่ผ่านมามีการกินเขตที่ชัดเจน
2. การไม่เคารพกฎระเบียบที่มีอยู่
3. สมาชิกในครอบครัวเพิ่มขึ้น
4. ปัญหาประเภทเดียวซ้ำ ๆ หลายปี
5. ทำลายวิถีการปลูกข้าวในอดีต
6. ใช้พื้นที่ที่มีความลาดชันมาก
7. ที่ดินขณะบรรจุสารเคมีไม่เป็นที่
8. ล้าง ถึงฉีดยาลงในน้ำ

แนวทางแก้ไข

1. ยึดพื้นที่ทำกินคืนหากมีการบุกรุก
2. ทำหลักเขตที่ชัดเจนและออกตรวจทุกปี
3. ไม่มีที่ทำกินจริง ๆ ให้ขออนุญาตคณะกรรมการ
4. ปลูกพืชบำรุงดิน, ปลูกแนวคันดินขวางไว้ เฉพาะพื้นที่ลาดชัน
5. ส่งเสริมหรือสนับสนุนการทำงานร่วมกัน
6. อบรมให้ความรู้เรื่องการใช้สารเคมีและส่งเสริมให้ชาวบ้านใช้ปุ๋ยคอกปุ๋ยหมักมากขึ้น
7. ส่งกลบภาชนะบรรจุสารเคมีให้มิดชิด

สิ่งที่กลุ่มได้เรียนรู้

การทำไร่สมัยก่อนจะอาศัยพิธีกรรมความเชื่อต่าง ๆ เช่น การเลี้ยงผีไร่ ผีไฟต่าง ๆ เป็นต้น โดยเขาจะไม่ยอมใช้ปุ๋ย ยา จะเห็นว่า คนสมัยก่อนอายุ 60 ปีขึ้นไปจะไม่ค่อยเจ็บป่วย แต่ปัจจุบันหันมาใช้สารเคมีกันเยอะ ผลที่เกิดขึ้นก็คือ เกิดโรคต่าง ๆ ขึ้นและทำให้คนตายก่อนวัยอันควรมากขึ้น

ปัญหาและอุปสรรคในเวที

1. เป็นช่วงฤดูฝนการเดินทางสะดวกและที่สำคัญ คือ ชาวบ้าน ตีตุงงานทำไร่ทำสวน จึงไม่ค่อยมีเวลา
2. จัดเวทีตรงกับวันหยุดราชการหน่วยงานไม่สามารรถที่จะเข้าร่วมเวทีได้ตลอด
3. เป็นเวทีใหม่สำหรับทีมวิจัยและชุมชน
4. การดำเนินงานไม่เป็นที่ตรงกำหนดเวลา

แนวทางแก้ไข

1. จัดในช่วงที่ไม่ใช่ฤดูฝนและไม่ตรงกับวันเสาร์ วันอาทิตย์
2. ต้องจัดเวทีในลักษณะนี้บ่อยขึ้น
3. ต้องควบคุมเวลาตามกำหนดการเพื่อให้อยู่ในกรอบ

ประสบการณ์ที่ทีมวิจัยได้รับ

1. ทีมวิจัยได้รับข้อเสนอแนะจากหน่วยงานที่เข้าร่วมเวที
2. ทีมวิจัยได้รับประสบการณ์ที่จัดเวทีครั้งต่อไปมากขึ้น
3. ทีมวิจัยมีความสัมพันธ์กับหน่วยงานและร่วมมือกันมากขึ้น
4. ทีมวิจัยได้แนวทางการทำงานในเรื่องของต่อไป

งบประมาณในการจัดเวที

- ค่าอาหารผู้เข้าร่วมเวที	2,400 บาท
- ค่าของที่ระลึกสำหรับหน่วยงาน	1,500 บาท
- ค่าเดินทางของหมู่บ้านใกล้เคียง	480 บาท
- ค่าบันทึกภาพ	400 บาท
รวม	4,780 บาท

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย

โครงการวิจัยการใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านในการจัดการให้ป่าไม้มีหนองไม้ฝ่และในน้ำลึกบ เดบือ ชุมชนบ้านแม่ยวงด้าน หมู่ 8 ต.ท่าผา อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่ ได้ทำการวิจัยรวมเป็นระยะเวลา 1 ปี 3 เดือน สามารถวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้และนำมาสรุปได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อกระตุ้นให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการศึกษาและหาวิถีจัดการเกี่ยวกับป่าฝ่และแหล่งน้ำ ซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดของหนองไม้ฝ่ “คิเบาะ” และกบ “เดบือ”
2. เพื่อค้นหาแนวทางการจัดการเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดของหนองไม้ฝ่ “คิเบาะ” และ กบ “เดบือ” พร้อมทั้งหาวิถีการในการขยายพันธุ์ให้มากยิ่งขึ้น
3. สร้างจิตสำนึกให้ชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของภูมิปัญญาพื้นบ้านเกี่ยวกับกบ “เดบือ” หนองไม้ฝ่ให้สัมพันธ์กับป่าและแหล่งน้ำ

แนวคิดและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิด และรากฐานความรู้เชิงวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ชาวภาคเหนือ

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีเก็บข้อมูลได้แก่

- การจัดทำแบบสอบถาม สามารถกระทำได้แบบทางการเช่น การจัดประชุมในกิจกรรมของโครงการวิจัย และการจัดแบบไม่เป็นทางการแต่เป็นวิธีการรวบรวมประจำเดือนของหมู่บ้านอยู่แล้ว
- การสัมภาษณ์ โดยการระดมความคิดเห็นร่วมกันมาแก้ปัญหาข้อสงสัยอย่างรู้จากนั้นก็ปรับสมัคร คัดเลือกจากอาสาสมัครใจ สนใจอยากที่จะเรียนรู้ซึ่งส่วนใหญจะเป็นเยาวชนผู้ให้ข้อมูลก็จะเป็นคนในหลาย ๆ ระดับในชุมชนที่ถูกสัมภาษณ์
- การปฏิบัติการภาคสนาม การลงไปเรียนรู้ระบบนิเวศจริงของป่าและความสัมพันธ์ระหว่างคน น้ำ ป่า และทรัพยากรหนองไม้ฝ่และกบเดบือ
- การเฝ้าสังเกตพฤติกรรมของหนองไม้ฝ่(วงจรชีวิตของหนองไม้ฝ่)
- การเฝ้าสังเกตพฤติกรรมของกบเดบือ(วงจรชีวิตของกบเดบือ)
- การปฏิบัติการทดลอง เพราะพันธุ์หนองน้ำฝ่และเพราะพันธุ์กบเดบือในบ่อทดลอง
- การพิสูจน์ปรากฏการณ์และความเป็นมาโดยผ่านพิธีกรรมและการอธิบายความหมายปรากฏการณ์ที่เกิดตามความเชื่อเดิมของคนในอดีต

- การปฏิบัติงานกิจกรรมอย่างมีส่วนร่วม

การวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล มี 3 รูปแบบ

- รูปแบบที่ 1 วิเคราะห์และประมวลร่วมกับสมาชิกในชุมชน
- รูปแบบที่ 2 วิเคราะห์และประมวลร่วมกับผู้รู้เฉพาะทาง
- รูปแบบที่ 3 วิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลที่ได้ร่วมกับผู้เชี่ยวชาญงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

บทวิเคราะห์ผลที่ได้จากการทำกิจกรรมทั้งหมดในภาพรวมกับวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1. เพื่อกระตุ้นให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการศึกษาและหาวิธีจัดการเกี่ยวกับป่าไม้และหนองน้ำ

กิจกรรมต่อเนื่องหรือเชื่อมโยงวัตถุประสงค์

1. มีการเลือกทีมวิจัยชุมชนโดยที่ชุมชนเป็นผู้เลือกเอง
2. ปฏิบัติการหาข้อมูลโดยทีมวิจัยชุมชน รับข้อมูลการจัดการจากผู้รู้หรือผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชนและชุมชนใกล้เคียง ทุกเวทีจะมีผู้เชิญผู้รู้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและแกนนำหมู่บ้าน ในลักษณะเข้าร่วมให้ข้อคิดข้อเสนอแนะแก่ชุมชนด้านการจัดการป่าไม้และกระบวนการจัดการหนองน้ำไม่อย่างเป็นระบบในอนาคตของชุมชน
3. ประชาสัมพันธ์เชิญผู้รู้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและแกนนำหมู่บ้าน ในลักษณะเข้าร่วมให้ข้อคิดข้อเสนอแนะแก่ชุมชนด้านการศึกษาภูมิปัญญาในการจัดการป่าไม้ จากผู้เฒ่าผู้แก่
4. ชุมชนเป็นผู้กำหนดกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ด้วยตนเอง
5. ชุมชนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน
6. นำผลการวิจัยคืนสู่ชุมชน

ตัวชี้วัดความสำเร็จของวัตถุประสงค์

1. ชุมชนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน
2. ชุมชนมีส่วนร่วมในการศึกษาภูมิปัญญาในการจัดการป่าไม้ จากผู้เฒ่าผู้แก่
3. ชุมชนเป็นผู้กำหนดกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ด้วยตนเอง

วัตถุประสงค์ที่ 2. เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการศึกษาและ จัดการเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดของกาบ(เดปือ)

กิจกรรมต่อเนื่องหรือเชื่อมโยงวัตถุประสงค์

1. หาวิธีการในการจัดการขยายพันธุ์ให้มากขึ้น
2. มีการเลือกทีมวิจัยชุมชนโดยที่ชุมชนเป็นผู้เลือกเอง
3. ปฏิบัติการหาข้อมูลโดยทีมวิจัยชุมชน รับข้อมูลการจัดการจากผู้รู้หรือผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชนและชุมชนใกล้เคียง
4. ทุกเวทีจะมีชุมชนเข้าร่วมและให้ข้อคิดข้อเสนอแนะแก่ทีมวิจัยชุมชน
5. ทุกเวทีจะมีผู้เชิญผู้รู้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและแกนนำหมู่บ้าน ในลักษณะเข้าร่วมให้ข้อคิดข้อเสนอแนะแก่ชุมชนด้านการจัดการแหล่งที่อยู่และกระบวนการจัดการกาบ “เดปือ” อย่างเป็นระบบในอนาคตของชุมชน

6. ประชาสัมพันธ์ชี้แจงถึงต้นเหตุของการลดลงของกบเพื่อให้ชุมชนตระหนักถึงปัญหาที่แท้จริงของชุมชน
 7. มีการตั้งกฎระเบียบ และแบ่งเขตรักษาพ่อพันธุ์ แม่พันธุ์กบ “เดป้อ”
 8. ทำการทดลองเพาะเลี้ยงในหมู่บ้านและหมู่บ้านใกล้เคียงเพื่อขยายปริมาณกบ “เดป้อ” ในมากขึ้นทำโดยทีมวิจัยชุมชน
 9. ศึกษาละบนิเวศน์พร้อมทั้งศึกษาวงจรชีวิตของกบ “เดป้อ” โดยมีชุมชนเข้าร่วมทุกขั้นตอน
 10. มีการรื้อฟื้น “ฮ่อโฮ” และศึกษาพิธีกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับน้ำ ปา จากผู้เฒ่า ผู้แก่ ที่เคยจัดการมาในอดีต
 11. นำผลการวิจัยคืนสู่ชุมชน
- ตัวชี้วัดความสำเร็จของวัตถุประสงค์**
1. ชุมชนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอนและทุกกิจกรรม
 2. ชุมชนมีส่วนร่วมในการศึกษาภูมิปัญญาในการจัดการน้ำ พิธีกรรมความเชื่อต่าง ๆ
 3. ชุมชนเป็นผู้กำหนดกฎเกณฑ์เกี่ยวกับน้ำที่สัมพันธ์กับกบ “เดป้อ” ความเชื่อตลอดจนพิธีกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง

วัตถุประสงค์ที่ 3 _____ สร้างจิตสำนึกให้ชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของภูมิปัญญาพื้นบ้านเกี่ยวกับกบ “เดป้อ” หมอนไม้ไผ่ ที่สัมพันธ์กับปาและแหล่งน้ำ

กิจกรรมต่อเนื่องหรือเชื่อมโยงวัตถุประสงค์

1. ผู้เฒ่าผู้แก่ได้ถ่ายทอดภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับความเชื่อพิธีกรรมต่าง ๆ เช่น วิธีการรักษาปาและนมโดยใช้ความเชื่อ เช่น ปาเดป้อ, ปาเดมะเอป้อ, ปาตักดีลิตท์, ปาหอเจ้าที่, ปาซัว, ปาซัป , ปาซิม และเขตหวงห้ามของหมู่บ้าน เป็นต้น โดยการถ่ายทอดในทุกเวทีที่จัดขึ้น
2. มีการตั้งโฮ้ซึ่งทำหน้าที่ควบคุมจารีตประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อต่าง ๆ
3. พิธีกรรมความเชื่อต่างมาบางอย่างถูกรื้อฟื้น ขึ้นมาใหม่ เช่น การประกอบพิธีขอขมาหอเจ้าที่ พิธีรับดอกซ้าว เป็นต้น

ตัวชี้วัดความสำเร็จของวัตถุประสงค์

1. ได้รับการถ่ายทอดพิธีกรรมความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับหมอน, กบ ปา น้ำ จากผู้เฒ่า ผู้แก่มาใช้ปกครองชุมชนสืบไป
2. มีการรื้อฟื้นโฮ้
3. มีการรื้อฟื้นพิธีกรรมความเชื่อต่างมาบางอย่างขึ้นมาใหม่

ปัญหาและอุปสรรคที่พบ

1. **เรื่องของเวลาในการดำเนินโครงการ** การดำเนินกิจกรรมส่วนใหญ่ต้องขึ้นอยู่กับความพร้อมของสมาชิกในชุมชน ในหน่วยงาน เช่นเข้าฤดูกาลผลิตหรือช่วงของการเก็บเกี่ยวผลผลิตเป็นช่วงที่ชุมชนมีงาน บางครั้งทีมวิจัยไม่สามารถดำเนินงานได้ตามช่วงเวลาที่กำหนดแผนกิจกรรมทำให้ต้องขยายระยะเวลาการดำเนินงานออกไป ซึ่งที่ผ่านมามีทีมวิจัยก็ได้มีการปรับอยู่ตลอดเวลา ไม่เฉพาะแต่ชุมชนบ้านแม่ยางด้านเท่านั้น ชุมชนใกล้เคียงก็เช่นกัน

2. การประสานงานหรือเชิญผู้สนใจเข้ามาร่วมหรือหน่วยงานต่างๆ เข้ามาร่วม

อะไรจะไม่ค่อยประสบความสำเร็จเท่าที่ควรเนื่องจากการทำงานของบริษัทมีลักษณะที่ค่อนข้างซับซ้อนในหลายเรื่อง จะต้องอาศัยสะดวกในการมาเข้าร่วมทางทีมก็จะเปลี่ยนวิธีการทำงานจากที่เดิมเคยมาเป็นทางทีมวิจัยเข้าไปหา ไปขอร่วมพูดคุยเวลาที่ชุมชนเขามีประชุมประจำเดือน เราก็ไปเยี่ยมเยียนไปบอกกล่าวถึงงานวิจัยที่ชุมชนบ้านแม่ยางส้มกำลังทำอยู่และขอความร่วมมือจากชุมชน ซึ่งผลจากการทางทีมวิจัยไปทั่วให้เกิดการตอบรับและพูดคุยแลกเปลี่ยนร่วมกันเป็นอย่างดี ในส่วนของโครงการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของนั้นส่วนใหญ่จะตอบรับกลับมาด้วยความสนใจ แต่ปฏิเสธ ไม่สามารถที่จะเข้ามาร่วมได้เนื่องจากติดภาระกิจ ซึ่งทีมวิจัยก็ได้หารือร่วมกันและค้นหาวิธีการทำงานใหม่ และตกลงกันว่าจะต้องให้เวลาหรือเมื่อเวลาว่าง ต้องประสานงานล่วงหน้ากับหน่วยงานที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมต่างของโครงการอย่างน้อย 3 สัปดาห์ก่อนจะจัดกิจกรรม ซึ่งระยะหลัง ๆ ก็ได้รับการตอบรับค่อนข้างอยู่ในระดับที่ดี

3. การเผยแพร่รายงานผลการศึกษาลงในสื่อมวลชน
เนื่องจากการทำงานในช่วงแรกผมมองว่าเป็นเรื่องใหญ่ยาก

มาก โดยเฉพาะเรื่องของการเขียนรายงาน เนื่องจากวิถีชีวิตของชุมชนที่ผ่านมาจะเข้าใจ ทำส่วน การเขียนหนังสือถือว่าเป็นเรื่องไกลตัวมาก พอมาทำโครงการวิจัยโดยต้องบันทึกกิจกรรมหรือสิ่งต่าง ๆ ที่ เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินโครงการวิจัยช่วงแรก ๆ คิดว่าเป็นปัญหาและอุปสรรคที่ใหญ่พอสมควร จะเขียน อย่างไร จะบันทึกอย่างไร แต่ต่อมาที่ได้รับคำแนะนำจากพี่เลี้ยงว่าจำเป็นต้องบันทึกเพราะบางครั้งเราทำ จงใจไม่สามารรถที่จะอธิบายออกมาให้คนอื่นฟังได้หมดหรือบางที่ก็ทำไป ทำให้เราพลาดการนำเสนอ ซึ่ง จะทำให้เราเสียโอกาสในการนำข้อมูลที่เราได้หรือสิ่งที่เราทำกับมือไปใช้ ฉะนั้นการเขียนจึงเป็นสิ่งที่จะต้อง ทำให้เรารู้จักปัญหาที่ไม่มีการบันทึกไว้ เราสามารถแรกที่ต้องมานั่งคิดใช้บ้างไม่ใช่ว่าจำได้บ้างไม่ได้อีก และสิ่งที่ถูก เราไม่เคยเดาเห็นหัวข้อกิจกรรมแล้วรู้สึกว่าเราได้ทำอะไร จดประสงคืที่ทำทำอะไร ใครเข้า มาร่วมกับเราบ้าง ทำแล้วผลเป็นอย่างไร คนที่เขาร่วมทำกับเราแสดงความคิดเห็นอะไรกับสิ่งที่เขาได้ ทำ เราคิดต่อจากที่เขาคิดอย่างไร เป็นต้น ซึ่งต่อมาในระยะการทำงานที่ 2 ทีมวิจัยก็ได้แนวทางในการ เขียนมากขึ้นและคิดวางแผนเขียนใหม่ใช้สะดวก เพียงแต่เขียนในสิ่งที่เราทำ แต่ต้องมีการวางแผนพอในการ เขียนไว้อย่าง และการเขียนหนังสือก็ได้สรุปร่วมกันว่าการเขียนเป็นสิ่งที่สำคัญ โดยเฉพาะทักษะวิจัยเราเป็นคน ใดเขียนหนังสืออย่างไรบ้างครั้งก็เขียนสะกดผิดบ้าง ซึ่งพี่เลี้ยงก็ช่วยดู ทำให้สามารถที่จะเขียนให้ถูกได้ และจำตัวผิดได้

การประเมินผลงานวิจัยของชุมชนและหน่วยงาน/องค์กรที่เกี่ยวข้องของ

แม้ว่าการทำงานวิจัยชิ้นนี้จะต้องเสร็จสิ้นลงแล้วแต่การทำงานของคุณชนแห่งเริ่มต้น และผลจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ทำให้เราได้รวบรวมองค์ความรู้ที่สมอบุญในตัวของวิทยากรและปะราชปญฺชนขึ้นมาเป็นองค์ความรู้ในเรื่องของการดูแลจัดการทรัพยากรของคุณชนโดยหยาบเบืองหนอนแม่และกบดะบือชนมาศึกษา จากผลของการศึกษาที่ทำได้ทำให้สมาชิกในชุมชนได้เรียนรู้และวิถีการที่จะให้ทรัพยากรดังกล่าวต่อไปในอนาคตอย่างถูกต้องรักษา รักษาใช้ และรู้จักใส่ใจจะวิ่งมากขึ้น

ผลจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ชุมชนจะได้นำไปเฝ้าระวังและทำความเข้าใจในระดับชุมชนใกล้เคียง และขยายต่อไปเรื่อย ๆ เพื่อที่จะเป็นแนวทางให้กับชุมชนอื่น ๆ ที่ได้เริ่มสังเกตเห็นถึงการจัดการทรัพยากร ได้มีวิธีการ ในการที่จะทำงานให้ได้รับความร่วมมือมากขึ้น

บทเรียนที่ชุมชนได้รับ

1. ได้รับรู้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นเช่น ปัญหา ทรัพยากรธรรมชาติ การทำมาหากิน เศรษฐกิจ การขัดแย้งในชุมชน สาธารณะสุข ซึ่งมีวิจัยได้ศึกษาปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากอดีตและมาเปรียบเทียบกับในปัจจุบันและได้แก้ไขสิ่งที่พบพร้อมของชุมชนที่เกิดขึ้น
2. ได้เรียนรู้แนวทางในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติจากนักวิชาการและผู้รู้ในชุมชนเพื่อหาวิธีแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับชุมชน โดยใช้ความรู้ภูมิปัญญาในอดีต
3. ได้เรียนรู้ความเชื่อมโยงและพิธีกรรมต่างๆ และพร้อมปฏิบัติและทำได้
4. ได้เรียนรู้แนวทางในการดำรงชีวิตของตนเองและสามารถมองเห็นการดำรงชีวิตในอนาคตได้
5. ได้รู้ระบบนิเวศวงจรชีวิต-กาตัวผู้ และกาตัวเมีย ว่าลักษณะเป็นอย่างไรและสามารถนำไปใช้
6. ได้เรียนรู้ระบบนิเวศน์ วงจรชีวิตของหนอนและวิธีสังเกตไม้ไผ่ที่หนอนเข้า-ไม่เข้า

ข้อเสนอต่อการวิจัยและการพัฒนาในอนาคต

1. จัดหาพันธุ์กล้าไม้ที่หายไป ไปปลูกใหม่ป่าต้นน้ำทุกลำห้วย
2. ทำบ่อเลี้ยงในหมู่บ้าน เพื่อสร้างรายได้เสริมและเพื่อไม่ให้คนไปรบกวนในป่าต้นน้ำ
3. ปลูกกล้วยป่าในบ่อเพื่อลดการใช้น้ำชลประทาน
4. ปลูกไม้ไผ่ในพื้นที่ครุพื้นที่นั้น
5. จัดตั้งศูนย์อบรมฝึกอบรมโดยใช้ไม้ไผ่มาทำเป็นผลิตภัณฑ์

บรรณานุกรม

- เอกวิทย์ ณ ถลาง “ภูมิปัญญาชาวบ้านกับการละเล่นการร่ายและรู้และรู้แต่ตัวของชาวบ้านไทย” ภูมิปัญญาไทย. มูลนิธิภูมิปัญญาไทย หน้า 42. –กรุงเทพฯ : อมรินทร์, 2544..
- พรชัย ปรีชาปัญญา, “ภูมิปัญญาชาวบ้านเกี่ยวกับระบบนิเวศน์เกษตรบนแหล่งต้นน้ำลำธารในภาคเหนือ จ. เชียงใหม่ : หจก. ชนบวรณการพิมพ์, 2544 หน้า 100
- กรณีการ พรมเสาร้/เบญจา ศิลาวัณษ์ ปาเจ็ดชั้น ปัญญาปราชญ์ จากคำบอกเล่าของพ่อหลวงจอนิ โอโตเซา - กรุงเทพฯ ฯ มูลนิธิภูมิปัญญาไทย 2542
- เพชร ชูวรและคณะ งานวิจัยท้องถิ่น เชียงราย
- สัมพันธ์ผู้เฒ่าต้น มาลีพูนทวี บ้านแม่ยางล้าน ธันวาคม 2545
- ฉลาดชาย รมีตานนท์ วิถีการดำรงชีวิตของมนุษย์กับความสัมพันธ์กับธรรมชาติ : บวชป่า 2539 หน้า 55
- ซูพินิจ เกษมณีน การจัดการดิน น้ำ ป่าของชาวกระเหรี่ยง : บวชป่า 2539 หน้า 75
- ซูพินิจ เกษมณีน ความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ : กฎหมายควบคุมการจัดการทรัพยากร : บวชป่า 2539 หน้า 80
- จอนิ โอโตเซา ชุมชนรวมใจบวชป่า : บวชป่า 2539 หน้า 20